

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

กาญจนา ฮวดศรี

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อเรื่อง	การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
ผู้ประเมิน	กาญจนา ฮวดศรี
ปีที่ประเมิน	2565
คำสำคัญ	การประเมินโครงการ, โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้รูปแบบการประเมินซิปโมเดล (CIPP Model) มีวัตถุประสงค์ได้แก่ 1) เพื่อประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ 3) เพื่อประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ 4) เพื่อประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 37 คน นักเรียน จำนวน 65 คน ผู้ปกครอง จำนวน 65 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามประเมินโครงการมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการประเมินโครงการ พบว่า

1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า มีความสอดคล้องด้านบริบทของโครงการ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.35$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีความสอดคล้องมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 5 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า มีความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.26$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มี

ความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า มีความเหมาะสมด้านกระบวนการของการดำเนินโครงการ ได้แก่ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และการปรับปรุง ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.15$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน โดยการวางแผน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.14$) การลงมือปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.12$) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.16$) และการปรับปรุง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.22$)

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปสู่การปฏิบัติทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.24$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน 2) ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน พบว่า ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรับผิดชอบ และด้านความพอเพียง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.28$) 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อโครงการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.18$)

ประกาศคุณูปการ

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่ง เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำจนทำให้การประเมินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งผู้ประเมินได้ความรู้และประสบการณ์การทำงานในการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ประเมินรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.เกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ดร.สุวิญา ชินธนาชุกิจ ดร.กิตติเชษฐ์ อักษร ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญล้อม ศิวะวิเศษ ดร.จารุวรรณ นาดัน ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการพิจารณาตรวจสอบและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทุกฉบับในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณรองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พร้อมด้วย คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมทุกท่านในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ให้เกิดสัมฤทธิ์ผล และส่งผลต่อการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ผู้ประเมินรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

คุณประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากการประเมินโครงการในครั้งนี้ ผู้ประเมินขอมอบให้เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนางานด้านการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนที่จะเป็นคนดี มีคุณธรรม ตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป และผู้ประเมินขอมอบแต่คุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน และสนับสนุนการดำเนินการของผู้ประเมินด้วยดีเสมอมา

กาญจนา ฮวดศรี

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อ.....	
ประกาศคุณูปการ.....	
สารบัญ.....	
สารบัญตาราง.....	
สารบัญภาพ.....	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	10
ขอบเขตการประเมินโครงการ.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	17
ความหมายของโครงการ.....	17
ความหมายของการประเมินโครงการ.....	18
ความสำคัญของการประเมินโครงการ.....	21
ประโยชน์ของการประเมินโครงการ.....	25
จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ.....	29
รูปแบบการประเมินโครงการ.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model)...	70
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม.....	80
ความหมายของคุณธรรม.....	80
ความหมายของจริยธรรม.....	84
ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม.....	86

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
องค์ประกอบในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม.....	92
หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม.....	94
แนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน.....	99
หลักการและแนวคิดของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....	101
แนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	118
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	130
หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ.....	136
บริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	148
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์.....	154
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	163
กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ.....	181
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	182
ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้านบริบทของโครงการ (Context Evaluation).....	182
ขั้นตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ (Input Evaluation).....	186
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ (Process Evaluation).....	189
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการ (Product Evaluation).....	192
กรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	202
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	210
ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	210
ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	217

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	223
ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	228
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	250
วัตถุประสงค์ของการประเมิน.....	250
วิธีดำเนินการประเมิน.....	250
สรุปผลการประเมิน.....	252
อภิปรายผลการประเมิน.....	254
ข้อเสนอแนะการประเมิน.....	268
บรรณานุกรม.....	271
ภาคผนวก.....	282
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	283
ภาคผนวก ข รายชื่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	284
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน.....	285
ภาคผนวก ง รายชื่อนักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 65 คน.....	287
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ และวิเคราะห์หา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของครอนบาค.....	291

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์....	315
ภาคผนวก ช หนังสือเชิญและหนังสือขอความอนุเคราะห์.....	332
ภาคผนวก ซ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ.....	335
ภาคผนวก ด โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดนครสวรรค์ และคำสั่งแต่งตั้งคณะดำเนินงาน.....	345
ภาคผนวก ต คำสั่งแต่งตั้งคณะดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	355
ภาคผนวก ถ ภาพการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	360
ประวัติผู้วิจัย.....	386

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ จำแนกตามระยะเวลาการดำเนินงาน.....	25
2 จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ จำแนกตามระยะเวลาการดำเนินงาน.....	30
3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผล สรุปรวมกับประเภทของการประเมิน.....	62
4 รูปแบบการประเมินชิป จำแนกตามวัตถุประสงค์ วิธีการและความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลง.....	64
5 ตัวอย่างตารางคุณธรรมอัตลักษณ์.....	106
6 ตัวชี้วัดการประเมินผลโครงการโรงเรียนคุณธรรม.....	112
7 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	122
8 กรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.....	203
9 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน.....	211
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบริบท โดยภาพรวม (N=45).....	212
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบริบท (N = 45)	214
12 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	217
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครูและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวม (N = 45).....	219

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครูและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัยเบื้องต้น (N = 45).....	221
15	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครู.....	223
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู โดย ภาพรวม ด้านกระบวนการ (N=38).....	224
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู จำแนก ตามด้านกระบวนการ (N=38).....	225
18	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	229
19	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม (N=45).....	230
20	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (N=45).....	230
21	จำนวนและร้อยละของนักเรียนโดยจำแนกตามประเภทความพิการ.....	236
22	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตาม คุณธรรมอัตลักษณ์นักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม (N=65).....	237
23	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียน ผ่านการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตาม คุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ระดับมากขึ้นไป (N = 65).....	237

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
24	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ นักเรียนตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (N = 65).....	238
25	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง.....	240
26	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม (N=110).....	241
27	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู (N=38).....	243
28	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N=7).....	245
29	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้ปกครอง (N=65).....	247

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ.....	30
2 รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน.....	36
3 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวัส.....	37
4 ขั้นตอนในการแก้ปัญหา.....	38
5 รูปแบบการประเมินของสเตค.....	42
6 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชิป.....	44
7 ความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจตามรูปแบบการประเมินของสต๊อฟเฟิลปีม.....	61
8 กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุลินธิยวุฒิศิรคุณ.....	105
9 กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ.....	181

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 -2580 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาพะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดม อโภจ ออมารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดคือ การศึกษา เพราะการศึกษาเป็นการสร้างองค์ความรู้แบบยั่งยืน ประเทศชาติจะได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไม่ได้เลยถ้าหากประชาชนในประเทศยังได้รับการศึกษาที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะการศึกษามุ่งพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคลให้มีความสุขดีทั้งทางกาย และทางใจ มุ่งพัฒนาครอบครัวให้มีความรักและอบอุ่น มุ่งสร้างกำลังความเข้มแข็งของชุมชน ให้ร่วมกันผนึกกำลังที่เป็นปึกแผ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาที่จะเสริมสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าให้แก่ประเทศนั้นจะต้องเป็นการศึกษาที่มีความรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้เพราะปัจจุบันกระแสของวัตถุนิยมได้เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนไทยมากขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เกิดการแก่งแย่งแข่งขันกัน ส่งผลให้คนในสังคมเริ่มมีความเห็นแก่ตัว คุณธรรม จริยธรรมเสื่อมทรามลงอย่างน่าวิตก ซึ่งนับว่าเป็นภัยร้ายอย่างยิ่ง เพราะในความเป็นจริงในโลกแห่งการแข่งขันกันทางปัญญา เพื่อความอยู่รอดในสังคมโลกนั้นจำเป็นต้องสร้างเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งทางด้านสติปัญญา ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม ประเทศชาติจึงจะสามารถอยู่รอดและมีความสงบสุขได้ (วีระพงศ์ ถิ่นแสนดี, 2550)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน

ไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนมีการประสานร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

สำหรับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 – 2564 มีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางรากฐานการพัฒนาคนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีแนวทางการพัฒนาข้อที่ 3.1 เปลี่ยนแปลงค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ รวมทั้งเร่งสร้างสภาพแวดล้อมภายในและโดยรอบสถานศึกษาให้ปลอดจากอบายมุขอย่างจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 – 2564 ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพและด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตามพระราชประสงค์

ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมโดยรวมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั้วดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรมโดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากลที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคมนานาประการ โดยเฉพาะปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย อาทิ ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน บังหลวม ปัญหาแหล่งอบายมุขแหล่งเริงรมย์ การขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการที่จะต้องช่วยกันเร่งบริหารจัดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับสังคมไทยที่เหมาะสมให้แก่เด็ก เยาวชน และพลเมืองของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่รับกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยมโดยปราศจากภูมิคุ้มกัน ประชาชนทุกภาคส่วนของสังคมไทยที่นับวันแต่จะห่างไกลศาสนา ขาดการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ละเลยเรื่องคุณธรรมจริยธรรมทำให้ปัญหาสังคมทวีความรุนแรงมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ส่งผลให้เยาวชนรับรู้และแสดงออกในสิ่งที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสมควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและสิ่งดีงามเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการ

(2560) ได้กล่าวว่า จากกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติ เขามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไร้พรมแดนได้ก่อให้เกิดการผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมพื้นถิ่น ซึ่งส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านค่านิยม พฤติกรรมและระบบคุณค่าของคนในสังคม ความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรม นิยมพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยม บริโภคนิยม ขาดจิตสำนึกสาธารณะ และให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตนมากกว่าส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาที่สะท้อนถึงวิกฤตการณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของคนในชาติ และสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559) ได้กล่าวถึงเหตุผลความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564) ว่าสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากภายในภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศหลากหลายรูปแบบ เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจขาดเสถียรภาพ สถิติอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นอันเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหาพฤติกรรมของเยาวชน ปัญหาแรงงานนอกระบบและการค้ามนุษย์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยในการแก้ไขปัญหาได้มีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) มาเป็นใช้เป็นแนวปฏิบัติ เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในทุกภาคส่วนเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคนไทยและสังคมไทยในหลายประการ อาทิ ความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมของเยาวชนและคนในสังคม เช่น การให้คุณค่าและความนิยมกับความสนุกสนานและความพึงพอใจ การละเลยเรื่องระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความเคารพเกรงใจต่อผู้อาวุโสกว่า ติดการสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านทางสังคมออนไลน์ ติดเกมส์อินเทอร์เน็ตและมีการใช้ภาษาไทยที่ไม่เหมาะสม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและสื่อทางสังคมมีภาพของการใช้ความรุนแรงและความไม่เหมาะสมทางเพศ ซึ่งขาดการกำกับควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม และปัญหาดังครมภายในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น การปล่อยปละละเลยให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในแหล่งชุมชนและเข้าไปในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา รวมทั้งปัญหาคนไทยเข้าสู่วงจรการเล่นการพนันมากขึ้น เช่น การเล่นหวย การเล่นพนันฟุตบอล และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับศูนย์วิจัยคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2560) ได้กล่าวว่า ปัญหาของนักเรียนและครู พบว่า ในปัจจุบันนักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อยู่บางประการ

ได้แก่ 1) พฤติกรรมขาดวินัย เช่น มาสาย หนีเรียน แต่งกายไม่ถูกระเบียบ ใช้โทรศัพท์มือถือผิดกาลเทศะ ไม่ใส่หมวกกันน็อค 2) พฤติกรรมขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น เข้าแถวเดินแถวไม่เป็นระเบียบ ไม่มีสัมมาคารวะ พูดคำหยาบ 3) พฤติกรรมขาดความรับผิดชอบ เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ลอกการบ้าน ไม่ส่งการบ้าน ติด 0 ร , มส. ไม่ปิดน้ำ-ไฟหลังใช้ ไม่รักษาความสะอาดในโรงเรียน ขาดจิตสำนึกสาธารณะ 4) พฤติกรรมขาดความซื่อสัตย์สุจริต เช่น ลักขโมย พูดโกหก ททุจริตการสอบ เก็บของได้ไม่ส่งคืน 5) พฤติกรรมเสี่ยง/ก้าวร้าว เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท ติดเกม ฟุ่มเฟือย ทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม ช่มชู้รังแกเพื่อน-รุ่นน้อง ตั้งครมรหว่างเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติในการนำนโยบายมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นค่านิยมพื้นฐานสำหรับการยึดถือและประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคม เป็นเครื่องมือสร้างความมั่นคงทางจิตใจ สร้างระเบียบวินัยให้แก่คนในชาติ สร้างความเจริญทางจิตใจให้แก่มนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญของความมั่นคงผาสุกของสังคมและประเทศชาติ หากคนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ย่อมจะส่งผลเสียหายแก่สังคม การที่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขขึ้นอยู่กับคนในสังคมนั้นได้รับการปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามประพฤติปฏิบัติจนเกิดความเคยชินต่อการกระทำที่ดี ตลอดจนทำให้เกิดความสุข ความพึงพอใจให้กับตนเอง และทำให้เกิดสันติสุขต่อสังคมและประเทศชาติ จากผลการดำเนินงานกลุ่มบริหารงานวิชาการได้รายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ในปีการศึกษา 2563 พบว่า ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน พบว่า ด้านโรงเรียน ควรจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้อื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม และเหมาะสมแก่เด็กพิการ ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องและสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้มแข็ง ควรเข้าร่วมการคัดเลือกโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว ด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารมีการนำหลักการบริหารที่เป็นระบบมาใช้บริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้อย่างมีระบบ

และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานหรือเครือข่ายนำไปใช้ได้ ผู้บริหารควรเข้าร่วมการคัดเลือกเพื่อให้ได้รับรางวัลด้านคุณธรรม ด้านครู พบว่า ครูควรจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่สอดคล้องและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย และสามารถสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้านนักเรียน พบว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และความรับผิดชอบ โดยจัดโครงการคุณธรรม และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ให้กับนักเรียนที่หลากหลายเพื่อส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพความพิการของนักเรียนที่ค่อนข้างมีความรุนแรง นักเรียนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมได้ทุกคน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาขาดการดูแลเอาใจใส่การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2563) และจากรายงานผลการประเมินตนเองของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2563 มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 100 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด แต่ยังมีจุดที่ควรพัฒนาคือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้ผู้เรียนอย่างหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง เหมาะสมกับเด็กพิการ ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น หรือแสดงออกที่ส่งเสริมความเป็นไทยตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พบว่าผลการประเมินของผู้เรียน ร้อยละ 94.33 ผ่านการประเมินและสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด แต่ผลการประเมินเฉลี่ยต่ำกว่าปีการศึกษา 2562 ซึ่งควรพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ มาตรฐานที่ 2 ด้านการบริหารจัดการ พบว่าจุดที่ควรพัฒนา การดำเนินงานโครงการแต่ละโครงการควรนำรูปแบบการประเมินโครงการที่เป็นระบบแบบแผนมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ พิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงพัฒนาและดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2563) ดังนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2564 โดยมีแนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมีการจัดทำโครงการคุณธรรม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านความ

รับผิดชอบ และดำเนินงานโครงการตามแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนต่อไป

การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการประเมินได้ในระยะก่อน ระหว่าง หรือหลังเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับใช้พิจารณาประเมินค่า คุณประโยชน์ ประสิทธิภาพของโครงการ และเพื่อใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุง ยกเลิก หรือดำเนินโครงการต่อไป ดังที่ เศรษฐวิชัย ชโนวรรณ (2564) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการทำให้ได้รับประโยชน์หลายประการ ทั้งแก่ ผู้จัดทำโครงการ ผู้สนับสนุนโครงการ ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องหรือต้องการใช้ผลการประเมิน เมื่อพิจารณาตามลำดับระยะเวลาการดำเนินโครงการ แบ่งเป็น ช่วงก่อน ระหว่าง และหลังทำโครงการ จะพบว่า การประเมินโครงการให้ประโยชน์ในแง่มุมต่างกันไป โดยในช่วงก่อน ดำเนินโครงการจะทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานหรือบริบทที่จะทำโครงการ เพื่อใช้ในการวางแผนให้เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานมากที่สุด ในช่วงดำเนินโครงการจะช่วยควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากพบข้อบกพร่องจะสามารถแก้ไขได้ทันท่วงที เป็นการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการ การประเมินจะทำให้ทราบว่าโครงการมีประสิทธิผลหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เป็นข้อมูลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการดำเนินการต่อไป หากพิจารณาตามระยะเวลาการดำเนินโครงการ ดังกล่าว และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พิชิต ฤทธิจักร (2562) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการ จากการพิจารณาความหมาย วัตถุประสงค์และลักษณะสำคัญของการประเมินโครงการชี้ให้เห็นว่า การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมสำคัญซึ่งขาดไม่ได้ในกระบวนการบริหารจัดการโครงการ เพราะการประเมินมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เกี่ยวกับการกำหนดโครงการ การตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ 2) ช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของโครงการที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ 3) ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินการในช่วงต่อไป ยกเลิก หรือปรับขยายการดำเนินโครงการต่อไป 4) ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการลงทุน หรือไม่ 5) ช่วยให้เกิดการเสริมแรง สร้างพลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในโครงการเมื่อทราบ

ผลสำเร็จ จุดเด่น หรือจุดด้อยของโครงการโดยจะมุ่งมั่นปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินโครงการให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้น ซึ่งจะเกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการหรือองค์กร

การประเมินโครงการที่ดีนั้นควรเลือกรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบแบบแผนชัดเจน เพื่อที่จะให้การประเมินมีประเด็นครอบคลุมสิ่งที่จะประเมินมากที่สุด และควรเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบคลุม แม่นยำและเชื่อถือได้ จาก การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินโครงการ พบว่า รูปแบบการประเมินแต่ละ รูปแบบมีแนวคิด ทฤษฎีและวิธีการนำไปใช้ที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับโครงการที่ ประเมิน ทั้งนี้พบว่ารูปแบบการประเมินโครงการที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน มีดังนี้ 1) รูปแบบการ ประเมินของไทเลอร์ 2) รูปแบบการประเมินของครอนบาค 3)รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพททริก 4) รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน 5) รูปแบบการประเมินของสเตค 6) รูปแบบการประเมินของ โพรวิส 7) รูปแบบการประเมินของสต๊อฟเฟิลบีม 8)รูปแบบการประเมินของอัลคิน 9) รูปแบบการ ประเมินแบบเสริมพลัง และ 10) รูปแบบการประเมินที่เน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์ (สมคิด พรหมจ้อย 2563; พิเชิต ฤทธิ์จัญญ, 2562) จากรูปแบบการประเมินดังกล่าว พบว่า รูปแบบการประเมิน ของสต๊อฟเฟิลบีม เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการประเมินโครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่ เน้นการตัดสินใจด้วยวิธีการเชิงระบบเพื่อกำหนดแนวทางในการเลือกที่เหมาะสมกับโครงการอย่าง ครบคลุม ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจง่ายขึ้น ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการที่ ทำอยู่นั้นจากข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ ซึ่งสต๊อฟเฟิลบีม ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้ กระบวนการคิดวิเคราะห์สิ่งที่จะประเมินอย่างครอบคลุม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ใน การตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ของผู้บริหาร ที่เรียกว่า รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) เป็น การประเมิน 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้ 1)การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการวางแผนกำหนด โครงการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินเกี่ยวกับ นโยบาย ปรัชญา เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของบุคคลและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแรงกดดันทางการเมือง โดยมุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นก่อนริเริ่ม ดำเนินโครงการ 2)การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร (Input evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการและกลวิธีดำเนินโครงการ เป็นการตรวจสอบความ พร้อมของปัจจัยเบื้องต้น ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เป็นการ ประเมินเพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมมูลที่จะดำเนินการหรือไม่ แผนหรือโครงการที่เสนอเหมาะสม

หรือไม่ ควรปรับปรุงส่วนใด สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อเลือกแผนการจัดโครงการหรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3)การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จ เป็นการประเมินขณะที่นำโครงการที่วางแผนไว้ไปสู่การปฏิบัติ หรือประเมินความก้าวหน้า จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ จึงเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการดำเนินโครงการได้อย่างทันท่วงที

4)การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ของโครงการ โดยมุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จตามแผนและผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีความคุ้มค่าหรือไม่ เพียงใด ประกอบด้วย การประเมินผลผลิต (output evaluation) และการประเมินผลกระทบ (impact evaluation) สารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าผลผลิตของโครงการ เพื่อตัดสินใจว่าควรจะทำโครงการต่อไป หรือยุติ ล้มเลิก หรือยกฐานะเป็นงานประจำ (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2562)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้ประเมินในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมจึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564 ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง จึงควรจัดให้มีการประเมินโครงการดังกล่าวขึ้นเพราะศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำเป็นต้องการทราบผลความสำเร็จ คุณค่า ความเหมาะสม จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและปัญหาของการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโครงการ เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา แนวทางการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยผู้ประเมินได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม เป็นแนวทางการประเมินโครงการครั้งนี้ ซึ่งการประเมินประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
4. เพื่อประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตของการประเมินโครงการ

การประเมินในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการประเมินไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีการศึกษา 2564 จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 คน

1.2 นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนที่สามารถพูดและสื่อสารได้ทุกประเภทความพิการ รับบริการในรูปแบบไป-กลับ ของศูนย์การศึกษา พิเศษประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 65 คน

1.3 ครู หมายถึง ข้าราชการครูและพนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ปฏิบัติหน้าที่สอนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีการศึกษา 2564 จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 37 คน

1.4 ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 65 คน

1.5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ผู้แทนของผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุ หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครสวรรค์ จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้การประเมินรูปแบบชิป (CIPP Model) ซึ่งประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบริบท (Context Evaluation : C) 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) 3) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) 4) ด้านผลผลิต (Product Evaluation : P) ประกอบด้วยเนื้อหาในการประเมินดังนี้

2.1 การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ได้แก่ ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง และความสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด ความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโครงการ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม และการได้รับการสนับสนุนในการดำเนินโครงการ

2.2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ได้แก่ ความพร้อมของครู การให้ความสนับสนุนของผู้บริหาร ความรู้ความเข้าใจของครู นักเรียน และผู้ปกครอง ความเพียงพอและความเหมาะสมของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลา กิจกรรมและอาคารสถานที่ การได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง และหน่วยงานอื่น

2.3 การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ได้แก่ กระบวนการดำเนินโครงการ ได้แก่ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และการปรับปรุง

2.4 การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลการดำเนินโครงการ ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3. ขอบเขตด้านเวลาและสถานที่

การประเมินโครงการนี้อยู่ภายใต้บริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์ ขอบเขตด้านระยะเวลาการประเมินโครงการ การประเมินโครงการนี้มีการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินด้านบริบท ประเมินก่อนการดำเนินโครงการฯ อยู่ในระหว่างเดือน พฤษภาคม 2564 2) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ประเมินก่อนการดำเนินโครงการฯ อยู่ในระหว่างเดือนมิถุนายน 2564 3) การประเมินด้านกระบวนการ ประเมินระหว่างการทำโครงการฯ อยู่ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2564 ถึงเดือนมีนาคม 2565 และ 4) การประเมินด้าน ผลผลิต ประเมินหลังสิ้นสุดการดำเนินโครงการฯ อยู่ในระหว่างเดือนเมษายน 2565

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์** หมายถึง กิจกรรมโครงการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จัดทำขึ้น โดยความร่วมมือร่วมของ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจ และมีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมอย่างมีระบบ มีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ภูมิใจในการประพฤติปฏิบัติดี

2. **การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดนครสวรรค์** หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของการดำเนินกิจกรรมและโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยใช้การประเมินรูปแบบซีพี (CIPP Model) ประเมิน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 **การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation)** หมายถึง กระบวนการเก็บ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของโครงการฯ จากการประเมินความ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง และความสอดคล้องกับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัด ความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโครงการ การกำหนดวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของโครงการ ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม และการได้รับการสนับสนุนในการ ดำเนินโครงการ

2.2 **การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)** หมายถึง กระบวนการ เก็บรวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของโครงการฯ จากการประเมิน ความเหมาะสมของทรัพยากรบริหาร ที่มีผลทำให้การดำเนินงานตามโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

และบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งประกอบด้วยความพร้อมของครู การให้การสนับสนุนของผู้บริหาร ความรู้ความเข้าใจของของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ความเพียงพอและความเหมาะสมของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลา กิจกรรม และอาคารสถานที่ การได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง และหน่วยงานอื่น ประเมินก่อนการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของโครงการฯ จากการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการของการดำเนินโครงการฯ ได้แก่ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และการปรับปรุง ระหว่างการดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

2.4 การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการฯ จากผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการ เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ หมายถึง ผลการดำเนินงานกิจกรรม โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน

2.4.2 ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน หมายถึง ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรับผิดชอบ และด้านความพอเพียง

2.4.3 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติเชิงบวกของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3. ผู้บริหาร หมายถึง รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา

4. **ครู** หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ปฏิบัติหน้าที่สอนใน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564

5. **นักเรียน** หมายถึง เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีการศึกษา 2564 ในรูปแบบไป - กลับ ทุกประเภทความพิการที่สามารถพูดและสื่อสารกับผู้อื่นได้

6. **ผู้ปกครอง** หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักเรียนที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2564

7. **คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ประกอบด้วย ผู้แทนของผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุ หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครสวรรค์ ให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

8. **ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์** หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบ ความพิการจนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ รวมทั้งการจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงฯ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีกลุ่มเป้าหมายบริการสาธารณะแบ่งเป็น กลุ่มบริการในศูนย์ กลุ่มบริการที่หน่วยบริการ และกลุ่มบริการตามบ้าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

2. ผลการประเมินโครงการครั้งนี้ เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ได้นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการกำหนดงาน/โครงการ การบริหารจัดการโครงการอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของศูนย์การศึกษาพิเศษต่อไป
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นำไปปรับปรุงประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในสถานศึกษาอื่น ๆ ตามความเหมาะสมต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้การประเมินรูปแบบซีป (CIPP Model) เป็นกรอบแนวคิดในการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินได้ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
 - 1.1 ความหมายของโครงการ
 - 1.2 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 1.3 ความสำคัญของการประเมินโครงการ
 - 1.4 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ
 - 1.5 จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ
 - 1.6 รูปแบบการประเมินโครงการ
 - 1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบซีป (CIPP Model)
2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.1 ความหมายของคุณธรรม
 - 2.2 ความหมายของจริยธรรม
 - 2.3 ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม
 - 2.4 องค์ประกอบในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.5 หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
 - 2.6 แนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน
3. หลักการและแนวคิดของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
4. แนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
5. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
6. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ
7. บริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
8. โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10. กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

1. ความหมายของโครงการ

โครงการ (Project) บางคนเรียกว่าแผนโครงการหรือโครงการย่อยซึ่งเป็นกลุ่มงานหรือกิจกรรมที่เล็กที่สุดของแผน เพื่อนำไปปฏิบัติงานให้สำเร็จตามนโยบาย โครงการจะเป็นส่วนงานหรือกิจกรรมย่อยที่แยกมาจากแผนงานหรือโครงการใหญ่ (Program) โดยคุณลักษณะแล้วโครงการจะเป็นแผนที่ออกแบบไว้อย่างเฉพาะเจาะจงในแต่ละเรื่องอย่างแจ่มชัด เหมาะสมกับบริบทและเหตุการณ์นั้น ๆ และเป็นแผนที่ใช้ครั้งเดียว เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วก็เลิก ถ้าเป็นโครงการที่ดีและต้องการทำต่อเนื่องหรือต่อยอดก็ต้องวางแผนโครงการใหม่ กล่าวโดยสรุป โครงการเป็นแผนที่ใช้ครั้งเดียวซึ่งระบุกิจกรรมต่างๆ และทรัพยากรที่ใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์เชื่อมโยงกับการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จสมบูรณ์ (สิน พันธุ์พินิจ, 2556) โครงการมีความหมายที่หลากหลายโดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของโครงการไว้ดังนี้

เศรษฐวิชัย ชโนวรรณ (2564) ได้กล่าวว่า โครงการ หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่มุ่งวัตถุประสงค์เดียวกัน มีขอบเขตการดำเนินงานที่แน่นอน จัดขึ้นมาเป็นการเฉพาะชั่วคราวและอยู่ภายใต้กรอบของนโยบายและแผนงาน

สมคิด พรหมจ้อย (2563) ได้กล่าวว่า โครงการ หมายถึง หน่วยงานย่อยของแผนงานหรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มีลักษณะเด่นชัดมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอน และมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำโครงการจะประกอบด้วยงาน (Tasks) และกิจกรรม (Activity)

ประวิต เอรารวรรณ์ (2562) ได้กล่าวถึงความหมายของโครงการว่า คำในภาษาอังกฤษที่เรามักใช้เรียก “โครงการ” นั้นมีอยู่ 2 คำคือ “program” และ “project” ซึ่งการใช้คำ 2 คำนี้ในบริบทของภาษาไทยยังมีความสับสนกันอยู่ ทั้งในแง่ความหมายและการใช้ว่าเมื่อไหร่จะใช้คำว่า “program” หรือ “project” ในที่นี้ขออธิบายดังนี้ โครงการต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นมาจาก “เจ้าภาพ” ที่เป็นองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือให้บริการด้านนั้น ๆ ดังนั้นความหมายของคำว่า program จะสะท้อนให้เห็นความพยายามดำเนินการที่สอดคล้องกับพันธกิจอย่างเป็นระบบและสนับสนุนเป้าหมายขององค์กร ส่วน “project” นั้นเป็นชุดกิจกรรมที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์เฉพาะและเป็นส่วนหนึ่งของ program ในแต่ละ project ก็จะเน้นพัฒนาในประเด็นใดประเด็นหนึ่งและมุ่งผู้รับผล (clients) ที่เป็นกลุ่มเฉพาะเจาะจง

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2562) ได้กล่าวโดยสรุป โครงการ คือ การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานที่มีวัตถุประสงค์เด่นชัด มีกิจกรรมที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเหมาะสม มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ มีเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของงาน โครงการประกอบด้วยงาน และกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและมีเป้าหมายเดียวกัน

สำราญ มีแจ้ง (2558) ได้กล่าวถึงความหมายของโครงการไว้ดังนี้

1. โครงการ หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน
2. โครงการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องมีการลงทุนในการดำเนินงานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงและเพื่อแก้ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง
3. โครงการ หมายถึง แผนงานหรือส่วนหนึ่งของแผนที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินการ โดยสามารถทำการวิเคราะห์และประเมินผลได้อย่างอิสระ

จากความหมายของโครงการที่กล่าวไว้พอจะสรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง กลุ่มของกิจกรรม แผนงานหรือส่วนหนึ่งของแผนงานที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ราชบัณฑิตสถาน (2555) ได้ให้ความหมายของโครงการไว้ 3 ประการ คือ 1) หมายถึง แนวความคิดและการเตรียมการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อหาทางดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเรื่องนั้น ๆ อย่างแน่ชัด และมีระบบ 2) หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน โดยมีการกำหนดวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดของการดำเนินการอย่างชัดเจน และ 3) หมายถึง ส่วนหนึ่งของแผนงาน (Program)

สรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง กิจกรรมย่อยที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานที่ได้กำหนดไว้ มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนโดยการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการของโครงการนั้น ๆ

2. ความหมายของการประเมินโครงการ

หลักการและการประเมินนั้นเป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูล สารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น การประเมินจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการดำเนินงานอย่างมีเหตุผล ลดความเสี่ยง หรือมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนน้อยลง การประเมินจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา การบริหารจัดการหรือการดำเนินโครงการขององค์กร หรือบุคคลที่รับผิดชอบต่อโครงการต่าง ๆ ในปัจจุบันจึงได้ยอมรับกันได้มากขึ้นว่า การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการโครงการ ไม่ใช่ถือเป็นเครื่องมือของผู้บริหารหรือบุคคลอื่นใช้จับผิดการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบโครงการอีกต่อไปแล้ว หากว่าการ

ประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศป้อนกลับ (Feedback) สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยของโครงการและช่วยให้ทราบว่าโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพียงใด และที่สำคัญคือช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการทั้งในปัจจุบันและอนาคต (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2562) ความหมายของการประเมินโครงการ มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

มนสิข สิริสมบุญ (2564) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่าผลของการดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ วิธีการที่ใช้เหมาะสมหรือไม่เพียงใด และผลของการดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

เศรษฐวิทย์ ชโนวรรณ (2564) ได้กล่าวว่า ความหมายของการประเมินโครงการ (project evaluation) ได้ 2 แนวทาง คือ

1. การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการ (ตามแนวคิด formative evaluation) ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในระยะก่อน ระหว่าง หรือหลังเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจแก้ไข ปรับปรุง ยกเลิก หรือดำเนินโครงการต่อไป

2. การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการ (ตามแนวคิด summative evaluation) โดยเก็บข้อมูลจากตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น และนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานเพื่อแสดงถึงความสำเร็จของโครงการเพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงโครงการและตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2562) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบหรือชี้บ่งถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาโครงการ จากความหมายดังกล่าวนี้ ชี้ให้เห็นลักษณะของการประเมินโครงการดังนี้

1. การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบโครงการ

2. การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการในการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

3. จุดเน้นที่สำคัญของการประเมินโครงการ อยู่ที่การเพิ่มประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ของการดำเนินโครงการ

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2554) ได้กล่าวว่า การประเมินมี 2 ความหมาย คือ การประเมินในความหมายของการวัดผล เป็นการประเมินที่ได้พัฒนาขึ้นตามหลักการของทางวิทยาศาสตร์ การวัดโดยการเน้นความเป็นปรนัยความเที่ยงตรงของการวัด และเน้นความเป็นมาตรฐานของเครื่องมือการวัด ตลอดจนการตีความหมายจากคะแนนที่ได้ ส่วนการประเมินในความหมายของการวิจัย เป็นการประเมินที่ได้นำระเบียบวิธีวิจัยมาประยุกต์ใช้ เพื่อตัดสินและพัฒนาโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งมีการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการนำนโยบาย แผนงานและโครงการไปปฏิบัติ

พิสณู พงศ์ศรี (2553) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใด หรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลอง หรือนำร่อง ปรับเปลี่ยนระดับ ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง

สตัฟเฟิลบีม และชิกฟิลด์ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง เป็นวิธีการศึกษาหรือสืบค้นหาคุณค่าของสิ่งที่มีมุ่งประเมินอย่างเป็นระบบ การประเมินจึงเป็นกระบวนการที่จัดหา นำเสนอสารสนเทศและนำไปประยุกต์ใช้ในการอธิบายและการตัดสินคุณค่าและคุณประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ

ฟิทซ์แพททริก แซนเดอร์ และวอร์ธเธน (Fitzpatrick, Sanders, and Worthen, 2004) ให้ความหมายการประเมินโครงการว่า เป็นวิธีการสืบหาข้อมูลและพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับโครงการ 3 ประเมิน คือ (1) การกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้ตัดสินคุณภาพโดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด (2) การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และ (3) การประยุกต์ใช้มาตรฐานเพื่อตัดสินคุณค่า คุณภาพ คุณประโยชน์ ประสิทธิภาพ หรือความสำคัญของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อเสนอแนะที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องตัดสินใจได้ว่าควรปรับปรุง ดำเนินการต่อไปหรือขยายโครงการ

รอสซี และฟรีแมน (Rossi and Freeman, 2004) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การประเมินโครงการเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ที่มีการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเป็นระบบเพื่อศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการสาธารณะที่จัดทำขึ้นเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมขององค์กรและการให้บริการสังคม

เกรดเลอร์ (Gredler, 1996) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การประเมินโครงการเป็นการออกแบบการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อจัดเตรียมสารสนเทศสำหรับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจและ/หรือกลุ่มผู้ที่มีความสนใจเป็นพิเศษกับโครงการ เพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการประเมินได้ในระยะก่อน ระหว่าง หรือหลังเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับใช้พิจารณาประเมินค่า คุณประโยชน์ ประสิทธิภาพของโครงการและเพื่อใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุง ยกเลิก หรือดำเนินโครงการต่อไป

3. ความสำคัญของการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

ประวิต เอรารวรรณ์ (2562) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการว่า โครงการทางการศึกษานั้นเป็นโครงการบริการทางสังคม ซึ่งมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายขึ้นอยู่กับบริบทที่นำโครงการไปดำเนินการ ดังนั้น การประเมินโครงการจึงมีความสำคัญ เพราะจะช่วยให้สารสนเทศสำคัญแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มีมุมมองต่อโครงการที่เหมาะสม หรือสร้างความเข้าใจหรือตอบสนองความต้องการ หรือตัดสินใจได้ว่า ควรจะทำหรือไม่ทำอะไรบ้าง (National Oceanic and Atmospheric Administration, 2009) ได้เสนอเหตุผลไว้ว่า ทำไมต้องมีการประเมินโครงการทางการศึกษา ดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมโครงการ การประเมินจะช่วยให้สารสนเทศได้ว่าผู้ร่วมโครงการได้รับการพัฒนาอะไร หรือได้รับประโยชน์จากการบริการอะไรบ้าง หรือเกิดผลการเรียนรู้อย่างไร ซึ่งถือเป็นความสำเร็จหรือความยั่งยืนของโครงการ
2. การปรับปรุงโครงการ การประเมินจะช่วยชี้จุดแข็งจุดอ่อนของโครงการ สามารถนำไปปรับปรุงโครงการ หรือออกแบบโครงการใหม่ได้
3. ความสัมพันธ์กับสาธารณะ สารสนเทศที่ได้สามารถใช้ประชาสัมพันธ์เผยแพร่แก่สาธารณะให้รับทราบหรือนำไปใช้ประโยชน์ในบริบทหรือหน่วยงานอื่นได้
4. การสนับสนุนทุน การประเมินจะช่วยให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับประสิทธิภาพและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิธีการหรือวิธีแทรกเสริมที่ดำเนินการในโครงการ ซึ่งจะเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าควรขยายผล ส่งเสริม หรือควรยุติโครงการ

5. การปรับปรุงการดำเนินการ การประเมินโครงการจะช่วยให้สามารถลดความยุ่งเหยิง หรือความวุ่นวายในการดำเนินการต่าง ๆ ลงได้ เพราะการประเมินจะสร้างความชัดเจนในเป้าหมายที่ต้องการดำเนินการ และขั้นตอนที่ต้องตัดสินใจต่าง ๆ

6. สร้างศักยภาพผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร และฝ่ายต่าง ๆ จะมีโอกาสเรียนรู้ และพัฒนาทักษะร่วมไปในกระบวนการประเมินด้วย

7. การสร้างความชัดเจนในทฤษฎีโครงการ การออกแบบโครงการต่าง ๆ มักอยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎี เพราะต้องมีการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการออกแบบโครงการ ดังนั้น การประเมินจะช่วยยืนยันและอธิบายได้ว่าสิ่งที่ออกแบบได้ผลอย่างไร ผู้เกี่ยวข้องเรียนรู้อะไร หรือองค์การเปลี่ยนแปลงอย่างไร รวมถึงการประเมินจะช่วยให้มีการทบทวนทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังของโครงการได้

8. การสะสมต้นทุน การประเมินเป็นโอกาสในการสะท้อนผลโครงการ และเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นจากโครงการกับความคาดหวัง ดังนั้น ต้นทุนที่เกิดขึ้นจึงมากกว่าการสะสมสารสนเทศของโครงการ แต่รวมไปถึงการสะสมประสบการณ์การเรียนรู้ และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการด้วย

พงศ์เทพ จิระโร (2559) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการที่มีความถูกต้อง มีกระบวนการที่เชื่อถือได้จะทำให้ผู้ใช้ผลการประเมินมีสารสนเทศในการปรับปรุงคุณภาพโครงการ หรือการตัดสินใจในการดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ และปัจจัยนำเข้าอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเกี่ยวกับความสำคัญของการประเมินโครงการนั้น ในการประเมินโครงการแต่ละโครงการก็จะมีคามสำคัญตามบริบทของการประเมินครานั้น ๆ ซึ่งความสำคัญดังกล่าวก็จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน และระยะเวลาหรือห้วงเวลาที่ทำการประเมิน โดยสรุปความสำคัญเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ความสำคัญของการประเมินต่อการวางแผนพัฒนาโครงการ ได้แก่ การประเมินก่อนดำเนินโครงการ การประเมินบริบทโครงการ การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ในส่วนนี้ความสำคัญของการประเมิน ทำให้แผนงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีการวางแผนใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ความสำคัญต่อการนำเสนอสารสนเทศมาเตรียมการประเมินความพร้อมของปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ปัจจัยใดที่เป็นปัญหาจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวน หรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอแก่การดำเนินงาน ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น หรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัดทอน และทรัพยากรใดที่ขาดก็จะได้มีการจัดหาเพิ่มเติม

3. ความสำคัญต่อการนำสารสนเทศมาปรับปรุงโครงการ ได้แก่ การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Formative Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ความสำคัญในการประเมินกลุ่มนี้ทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อเสียของการดำเนินโครงการ ทำให้มีแนวทางการปรับปรุงแก้ไขโครงการ ลดความเสี่ยงของผลการดำเนินโครงการ ทำให้เกิดการควบคุมคุณภาพของงาน วิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการดำเนินโครงการ

4. ความสำคัญต่อการตัดสินผลการดำเนินโครงการ ได้แก่ การประเมินสรุป หรือการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Summative Evaluation) การประเมินผลการดำเนินงาน (Product Evaluation) การประเมินผลผลิต (Output Evaluation) การประเมินโครงการในกลุ่มนี้มีความสำคัญ ทำให้ผู้บริหารได้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจ หากเป็นโครงการต่อเนื่องโครงการนี้ควรขยายหรือยุติโครงการหรือไม่อย่างไร หากไม่ใช่โครงการต่อเนื่องการประเมินกลุ่มนี้จะมีความสำคัญต่อการเป็นสารสนเทศในการดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกันในโอกาสต่อไป

5. ความสำคัญต่อการติดตามผลของโครงการ ได้แก่ การประเมินติดตามผล (Follow up) การประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) ทำให้ทราบข้อดี ข้อเสียของโครงการว่า ผลผลิตของโครงการส่งผลต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างไรในระยะยาว มีความสำคัญในการที่จะตัดสินใจระบุลงไปว่าโครงการใดที่มีประโยชน์มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด

สำราญ มีแจ้ง (2558) ได้กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของการศึกษาในปัจจุบันโดยเฉพาะในโรงเรียนมีขอบข่ายขยายกว้างและซับซ้อนมากขึ้น มีภาระมากขึ้น เพราะความเติบโตและเจริญงอกงามของสังคม ความต้องการของสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนไม่ได้มีหน้าที่เฉพาะสอนนักเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องเกี่ยวข้องและประสานงานกับชุมชน โรงเรียนจำเป็นต้องบริหารงานให้ดำเนินไปตามนโยบายของการศึกษาระดับสูง ต้องดำเนินตามแผนตามโครงการที่กำหนดมาจากนโยบายระดับสูง ฉะนั้นจึงต้องมีการติดตามและประเมินผลโครงการเพื่อให้งานดำเนินไปตามจุดประสงค์ จึงทำให้การประเมินโครงการทางการศึกษามีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. ช่วยชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ของการดำเนินงานนั้นเหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด การดำเนินงานหรือโครงการใด ๆ จะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ของการดำเนินงาน การประเมินจะเป็นตัวช่วยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องดำเนินการโครงการนี้และการดำเนินงานนั้นมีความเป็นไปได้เพียงใด

2. ทำให้ทราบว่าการดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ การประเมินโครงการนั้นนอกจากจะประเมินส่วนอื่นๆ แล้ว จะต้องประเมินว่าการดำเนินงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าได้ดำเนินงานไปแล้วได้ผลตามจุดประสงค์ที่ต้องไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

3. กระตุ้นให้มีการเร่งรัดปรับปรุงการดำเนินงาน การประเมินจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ดำเนินงาน มีการเร่งรัดและปรับปรุงการดำเนินงานเมื่อพบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน

4. ช่วยให้เห็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ซึ่งจะใช้เป็นหลักในการปรับปรุงการดำเนินงาน การประเมินการดำเนินงานทุกขั้นตอนจะทำให้พบข้อบกพร่อง

5. ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการลดความสูญเสียในการใช้ทรัพยากร ผู้ดำเนินงานบางคน บางครั้งมักไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีและเต็มความสามารถ ซึ่งการประเมินจะช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพได้

6. ช่วยให้ข้อสารสนเทศแก่ผู้บริหารในด้านการดำเนินงาน ผู้บริหารต้องทราบข้อมูลทุกแง่มุมของผลจากการประเมิน ซึ่งผู้บริหารจะได้นำไปพิจารณาวินิจฉัยและตัดสินใจสั่งการได้ถูกต้อง

7. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมในครั้งต่อไป การประเมินผลโครงการที่ดำเนินในปัจจุบันจะทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องต่างๆ ของวิธีการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการแก้ไขที่จะดำเนินโครงการประเภทนี้ต่อไป

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการประเมินโครงการ การประเมินโครงการที่มีความถูกต้อง มีกระบวนการที่เชื่อถือได้ เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงคุณภาพโครงการ หรือการตัดสินใจในการดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้งบประมาณ และปัจจัยนำเข้าอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ความสำคัญของการประเมินโครงการแต่ละโครงการมีความสำคัญตามบริบทของการประเมินครานั้น ๆ ซึ่งความสำคัญของการประเมินโครงการจะช่วยชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ของการดำเนินงานนั้นเหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด ทำให้ทราบว่าการดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีการปรับปรุงการดำเนินงานเมื่อพบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน และยังช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้บริหารนำไปพิจารณาวินิจฉัยและตัดสินใจสั่งการได้อย่างถูกต้องในการดำเนินการโครงการต่อไป

4. ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

เศรษฐวิทย์ ชโนวรรณ (2564) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการทำให้ได้รับประโยชน์หลายประการ ทั้งแก่ผู้จัดทำโครงการ ผู้สนับสนุนโครงการ ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องหรือต้องการใช้ผลการประเมิน เมื่อพิจารณาตามลำดับระยะเวลาการดำเนินโครงการ แบ่งเป็น ช่วงก่อน ระหว่าง และหลังทำโครงการ จะพบว่า การประเมินโครงการให้ประโยชน์ในแง่ต่างกันไป โดยในช่วงก่อนดำเนินโครงการจะทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานหรือบริบทที่จะทำโครงการ เพื่อใช้ในการวางแผนให้เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานมากที่สุด ในระหว่างดำเนินโครงการจะช่วยควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากพบข้อบกพร่องจะสามารถแก้ไขได้ทันเวลาที่ เป็นการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการ การประเมินจะทำให้ทราบว่าโครงการมีประสิทธิผลหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เป็นข้อมูลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการดำเนินการต่อไป หากพิจารณาตามระยะเวลาการดำเนินโครงการดังกล่าว การประเมินโครงการจะมีประโยชน์ดังสรุปได้ในตาราง 1

ตาราง 1 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ จำแนกตามระยะเวลาการดำเนินงาน

ก่อนดำเนินโครงการ	ระหว่างดำเนินโครงการ	หลังจบโครงการ
1. ทราบความต้องการจำเป็น 2. ทราบความเป็นไปได้/ให้ทางเลือก 3. ช่วยทบทวนความเหมาะสมว่าควรทำหรือไม่ 4. ใช้วางแผนการดำเนินงาน 5. สร้างความมั่นใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	1. ทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน 2. ช่วยปรับปรุงระบบการดำเนินงาน 3. ช่วยกระตุ้น/ควบคุม/กำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน 4. ลดความสูญเปล่าของการใช้ทรัพยากร	1. เห็นภาพความสำเร็จของโครงการที่เป็นรูปธรรม 2. ได้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ 3. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4. สร้างบรรทัดฐาน/เป็นประโยชน์แก่โครงการอื่น

ที่มา: เศรษฐวิทย์ ชโนวรรณ, 2564

สมคิด พรมจัญ (2563) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมิน การประเมินเป็นกิจกรรมที่สำคัญในวงจรการวางแผนและบริหารโครงการเพราะการประเมินมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผน และบริหารโครงการ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงานและโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความชัดเจน
3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการโครงการ
4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป
5. ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการว่าเป็นอย่างไรร่วมกับการลงทุนหรือไม่
6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2562) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการ จากการพิจารณาความหมาย วัตถุประสงค์และลักษณะสำคัญของการประเมินโครงการชี้ให้เห็นว่า การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมสำคัญซึ่งขาดไม่ได้ในกระบวนการบริหารจัดการโครงการ เพราะการประเมินมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงการ การตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ
2. ช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของโครงการที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ

3. ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินการในช่วงต่อไป ยกเลิก หรือปรับขยายการดำเนินโครงการต่อไป

4. ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการลงทุน หรือไม่

5. ช่วยให้เกิดการเสริมแรง สร้างพลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในโครงการเมื่อทราบผลสำเร็จ จุดเด่น หรือจุดด้อยของโครงการโดยจะมุ่งมั่นปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินโครงการให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้น ซึ่งจะเกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการหรือองค์กร

สำราญ มีแจ้ง (2558) ได้กล่าว การประเมินโครงการ ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยอธิบายหรือกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของงานให้ชัดเจนขึ้นโดยปกติโครงการต่าง ๆ มักจะกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายไว้อย่างหลวม ๆ หรือใช้คำที่ค่อนข้างจะเป็นนามธรรมสูง เช่น คำว่า พัฒนา ขยาย ปรับปรุง กระตุ้น บริการ ยกระดับ ฯลฯ ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เห็นเป้าหมายที่ชัดเจนไม่อาจปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ในการประเมินผล ผู้ประเมินและผู้บริหารโครงการจะต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นมาตรฐานที่ชัดเจนสะดวกต่อการวัดและประเมินเป้าหมายที่กำหนดขึ้นใหม่นี้จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมองเป็นทิศทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนขึ้น

2. ช่วยให้เห็นงานในระดับสูงบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นที่ทราบกันแล้วว่าโครงการ (Project) หนึ่งๆ ไม่ได้เกิดขึ้นมาโดยเอกเทศ แต่จะเกิดขึ้นมาเพื่อสนับสนุนแผน (Plan) เมื่อเป็นเช่นนี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการหนึ่งย่อมกระทบกระเทือนไปถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแผน ซึ่งเป็นกรอบโครงการนั้นด้วย เช่น แผนงานพัฒนาคุณภาพนักศึกษาครู จะต้องล้มเหลวถึงแม้ว่าโครงการจัดนักศึกษาให้อยู่หอพักจะดี โครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จะได้ผลแต่โครงการด้านวิชาการล้มเหลว เป็นต้น ดังนั้นการประเมินเพื่อช่วยให้โครงการทุกโครงการบรรลุเป้าหมายย่อมช่วยให้การพัฒนาตามแผนในระดับสูงขึ้นไปได้ด้วย

3. เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากโครงการนั้น เช่น โครงการจัดให้นักศึกษาครูปี 1 พักหอพัก จะต้องมีการอบรมจริยธรรมมาช่วยเสริม เป็นต้น

4. ช่วยให้เกิดทรัพยากรให้เกิดประโยชน์เต็มที่ ทั้งนี้เพราะประโยชน์ที่จะได้จากโครงการหนึ่ง ๆ นั้นไม่คงที่ เมื่อดำเนินงานตามโครงการมาไ้ระยะหนึ่ง ความต้องการโครงการนั้น

อาจเปลี่ยนไป หรืออาจหมดความจำเป็นที่ต้องทำโครงการนั้น ผลการประเมินจะช่วยให้เราทราบว่าการดำเนินงานต่อไปไม่มีประโยชน์ น่าจะได้เคลื่อนย้ายทรัพยากรไปใช้ในกิจกรรมที่จำเป็นกว่า

5. ช่วยในการควบคุมคุณภาพของงาน

6. ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ เพราะการประเมินผลไม่ใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชาหรือสื่อสาร แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงงานและเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ย่อมจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานพึงพอใจและกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

เยาวดี รวงชัยกุล วิทยุศาสตร์ (2556) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการ โดยสรุปไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การประเมินเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพโครงการต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องใช้วิธีการประเมินโครงการเพื่อให้การรับรองผลมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. การประเมินโครงการช่วยให้ผู้สนับสนุนโครงการทราบข้อมูลเบื้องต้นของโครงการ เพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติโครงการ ตลอดจนทำให้ทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

3. การประเมินช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยจะทำให้ทราบได้ว่าโครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนมากกว่ากัน การประเมินโครงการอย่างมีระบบช่วยให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยให้ชี้แนะได้ว่าโครงการใดควรได้รับการพิจารณาให้การสนับสนุนก่อน และโครงการใดควรได้รับการสนับสนุนในลำดับถัดไป

4. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้รับบริการของโครงการทำให้ทราบข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการ การประเมินแสดงถึงความเอาใจใส่ในการดำเนินงานและผลของโครงการช่วยสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ และทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ

5. การประเมินโครงการช่วยให้ทราบทั้งผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) ทั้งที่อยู่ในกรอบวัตถุประสงค์และนอกกรอบวัตถุประสงค์ของโครงการ

มอร์สัน (Moursund, 1973) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่สำคัญยิ่งของการประเมินผลโครงการ 2 ประการ คือ

1. เพื่อดูว่าการปฏิบัติงานตามโครงการนั้นจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่เพียงใด

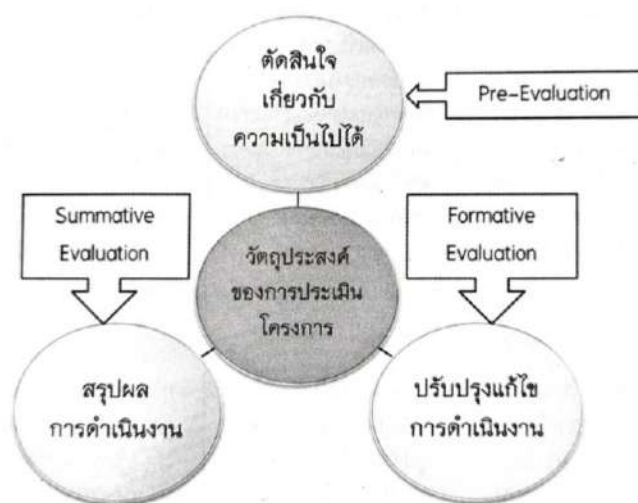
2. เพื่อศึกษาว่าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้แต่เดิมนั้นยังคงเป็นเป้าหมายที่แท้จริงในปัจจุบันหรือป่าว และเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนและบริหารโครงการ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยนำเข้าที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ ช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการที่ชัดเจน ช่วยให้ทราบความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเพื่อนำสารสนเทศมาประกอบการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุง แก้ไข การดำเนินโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และใช้ประกอบการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินการในช่วงต่อไป ยกเลิก หรือปรับขยายการดำเนินโครงการต่อไป และนอกจากนี้ยังช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการหรือไม่เพียงใด

5. จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

เศรษฐวิทย์ ชโนวรรณ (2564) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการว่า การประเมินโครงการมีจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปเพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเพื่อใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโครงการอื่น ๆ ในอนาคต แต่จุดมุ่งหมายเฉพาะจะขึ้นอยู่กับความประสงค์ในการนำผลการประเมินไปใช้ เช่น เป็นการประเมินที่จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ต้องการใช้ผลการประเมิน หรือเพื่อสรุปตัดสินคุณค่าความสำเร็จของโครงการ โดยหากประเมินในช่วงเวลาต่างกัน ก็จะทำให้จุดมุ่งหมายของการประเมินต่างกันด้วย ซึ่งเมื่อแบ่งตามช่วงระยะเวลาการดำเนินโครงการเป็น 3 ช่วง คือ ก่อน ระหว่าง และหลังจบโครงการ แล้วดำเนินการประเมินตามช่วงระยะเวลาดังกล่าว จะสามารถสรุปจุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการได้ ดังภาพ 1 ประกอบคำอธิบายในตาราง 2

ภาพ 1 จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ

ที่มา: เศรษฐวิชัย ชโนวรรณ, 2564

ตาราง 2 จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ จำแนกตามระยะเวลาการดำเนินงาน

ก่อนดำเนินโครงการ	ระหว่างดำเนินโครงการ	หลังจบโครงการ
1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการ (Context evaluation) 2. เพื่อประเมินความพร้อมของปัจจัยนำเข้า (input evaluation) 3. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของโครงการ (needs assessment)	1. เพื่อติดตามผลการดำเนินงานระหว่างทำโครงการและนำสารสนเทศมาปรับปรุงโครงการ (formative evaluation) 2. เพื่อกำกับดูแลกระบวนการดำเนินโครงการ (process evaluation)	1. เพื่อตัดสินคุณค่า ตัดสินผลสรุปเมื่อสิ้นสุดโครงการ (summative evaluation) 2. เพื่อประเมินผลผลิตและรายงานผลการดำเนินงาน (product evaluation หรือ output evaluation) 3. เพื่อติดตามผลหลังโครงการ (follow up) ประเมินผลลัพธ์ (outcome evaluation) และประเมินผลกระทบ (impact evaluation)

ตาราง 2 จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ จำแนกตามระยะเวลาการดำเนินงาน (ต่อ)

ก่อนดำเนินโครงการ	ระหว่างดำเนินโครงการ	หลังจบโครงการ
	การประเมินในกลุ่มนี้เพื่อต้องการทราบปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อเสียของการดำเนินโครงการทำให้มีแนวทางปรับปรุงแก้ไขโครงการ ลดความเสี่ยงของการดำเนินงาน ทำให้เกิดการควบคุมคุณภาพของงาน และวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการเพื่อป้องกันปัญหา	การประเมินในกลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อต้องการให้ผู้บริหารได้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจว่าโครงการนี้ควรดำเนินการขยายผลหรือยุติ รวมถึงเพื่อทราบผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องในระยะยาว ซึ่งจะสะท้อนว่าโครงการมีประโยชน์ มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ตลอดจนเป็นสารสนเทศสำหรับการดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกันในโอกาสต่อไป

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2562) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปปฏิบัติ โดยการประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด หรือมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงใด เป็นโครงการที่กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการหรือจะให้การสนับสนุนหรือไม่ เพียงใด ข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารหรือแหล่งทุนที่จะอนุมัติให้ดำเนินโครงการดังกล่าว

2. เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ เป็นการประเมินเมื่อนำโครงการไปดำเนินการระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการเพื่อปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของโครงการ ได้แก่

2.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ โดยพิจารณาว่า เมื่อดำเนินโครงการไประยะหนึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการยังมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างน้อยเพียงใด

2.2 เนื้อหาของโครงการ โดยพิจารณาว่า เนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการ มีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเชื่อมต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เพียงใด เนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับภูมิหลัง หรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการอย่างน้อยเพียงใด

2.3 วิธีการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการจำนวนเท่าไร ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มีผู้ร่วมงานในโครงการเพียงพอหรือไม่ มีการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรง หรือการสร้างแรงจูงใจหรือไม่ อย่างไร

2.4 สภาวะแวดล้อมของโครงการ เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง หรือทางการเมืองการบริหารของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการว่าให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่ อย่างไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในโครงการมีลักษณะเช่นไร ชัดแย้งกันหรือไม่ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานต่อไปหรือไม่เพียงใด ทรัพยากรสนับสนุนอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการมีเพียงพออย่างน้อยเพียงใด ตลอดจนการยอมรับหรือให้การสนับสนุนและการต่อต้านของสาธารณะที่มีต่อโครงการเป็นไปในทิศทางใด เหล่านี้เป็นต้น

3. เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการต่อเนื่อง หรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ ซึ่งหมายถึง การประเมินผลสรุปเมื่อสิ้นสุดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้ทราบถึงความจำเป็นว่า ต้องดำเนินการโครงการดังกล่าวต่อไปอีกหรือไม่ ผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการมีความคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ลงทุนไปเพียงใด และก่อให้เกิดผลข้างเคียง (side effects) ทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่ อย่างไร

4. เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศที่จะใช้ประโยชน์ในการขอรับการสนับสนุนการดำเนินโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนโครงการจากสาธารณชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่น ๆ โดยต้องการรู้ว่าแหล่งดังกล่าวนี้มีแหล่งใดบ้างที่ให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการอยู่ในขณะนั้น

5. เพื่อที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางหรือต่อต้านโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในข้อที่ 4 บางครั้งโครงการ

ที่ดำเนินการอยู่นั้นก็อาจจะถูกขัดขวางหรือต่อต้าน ทำให้การดำเนินโครงการไม่อาจเป็นไปได้อีก โดยสะดวก และอาจจะไม่ได้รับการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่า แหล่งใดบ้างที่ขัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขป้องกัน หรือปรับปรุงให้สามารถดำเนินโครงการได้โดยสะดวกต่อไป

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานอื่นที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน แต่มีผลต่อโครงการเช่น พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

มิตเซล (Mitzel, 1982) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อแสดงผลการพิจารณาถึงคุณค่าของโครงการ
2. เพื่อช่วยให้ผู้ตัดสินใจมีการตัดสินใจที่ถูกต้องขึ้น
3. เพื่อการบริการข้อมูลแก่ฝ่ายการเมืองเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย

วิสส์ (Weiss, 1972) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายที่สอดคล้องกัน คือการนำผลการประเมินมาพิจารณาตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ต่อไปนี้

1. เพื่อตัดสินใจว่าควรจะมีหรือไม่นั้นไปดำเนินการหรือไม่
2. เพื่อให้มีแผนเช่นนี้เพิ่มขึ้น หรือให้มีการขยายผลต่อไปอย่างกว้างขวาง
3. เพื่อพิจารณาเพิ่มหรือลดกลยุทธ์และเทคนิคต่างๆ
4. เพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้าและเหมาะสมยิ่งขึ้น
5. เพื่อพิจารณาตัดสินใจในการคัดเลือกแผนที่ดีมีประสิทธิภาพมากกว่าไว้ และตัดแผนที่ที่มีประโยชน์และคุ้มค่าน้อยกว่าออกไป

6. เพื่อเป็นการตรวจสอบหรือพิสูจน์ทฤษฎี และวิธีการปฏิบัติทางด้านแผนว่าควรยอมรับหรือปฏิเสธ เพราะใช้ได้ผลหรือไม่ได้ผลแล้วแต่กรณี

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ เพื่อเป็นการจัดหาข้อมูลสารสนเทศ สำหรับช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ โดยประเมินว่าโครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่างบกับเงินทุน ทรัพยากรต่าง ๆ เพียงใด เป็นโครงการที่กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการหรือให้การสนับสนุนหรือไม่เพียงใด และข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะนำมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินโครงการ การปรับปรุงแก้ไข หาแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ และเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการต่อเนื่องหรือขยายโครงการต่อไปด้วย

6. รูปแบบของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการให้ประสบความสำเร็จนั้น นักประเมินซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานประเมิน นักประเมินจึงต้องรู้หลักการ แนวคิด วิธีวิทยาการประเมิน และแนวทางการประเมินที่ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร ประเมินเพื่ออะไร และจะประเมินอย่างไร ดังนั้นนักประเมินต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแบบในการประเมินที่เรียกว่า รูปแบบการประเมิน (evaluation model) หรือ แนวทางการประเมิน รูปแบบการประเมิน คือ กรอบความคิด หรือแบบแผนในการประเมินที่แสดงให้เห็นถึงรายการที่ควรประเมิน หรือกระบวนการของการประเมินในการประเมินโครงการใด โครงการหนึ่งนั้นเราควรพิจารณาประเมินในเรื่องใดบ้าง (What) ในขณะเดียวกัน บางรูปแบบอาจจะมีการเสนอแนะด้วยว่าในการประเมินแต่ละรายการแต่ละเรื่อง ควรพิจารณาหรือตรวจสอบอย่างไร ซึ่งเป็นลักษณะการเสนอแนะ วิธีการ (How) (สมคิด พรมจัย, 2563) และมีการวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

สมคิด พรมจัย (2563) ได้กล่าวว่า รูปแบบการประเมินมี 9 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Tyler, 1943 อ้างถึงใน สมคิด พรมจัย, 2563) เป็นผู้ที่สำคัญในการประเมินโครงการได้ให้ความหมายของการประเมิน การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และเฉพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง เขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน โดยเสนอเป็นกรอบความคิด ครั้งแรกในปี ค.ศ.1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมีแนวความคิดว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวคิดลักษณะนี้เรียกว่าแบบจำลองยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ในปี 1986 ไทเลอร์ได้นำเสนอกรอบความคิดของการประเมินโครงการใหม่ (New Tyler 1986) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วนคือ

- 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives)
- 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluating the Learning Plan)
- 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guide Program Development)
- 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluating Program Implement)

5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluating the Outcome of an Educational Program)

6) การติดตาม (Follow up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

2. รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin)

มารวิน ซี อัลคิน (Marvin C. Alkin, 1969 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2563) ได้เสนอรูปแบบการประเมิน เรียกว่า CSE (Center for the study of Evaluation Approach) จุดมุ่งเน้นของการประเมินตามแนวความคิดของอัลคิน คือการประเมินเพื่อการตัดสินใจ อัลคินได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

ขอบข่ายของการประเมิน

จากความหมายของการประเมิน ตามความคิดของอัลคินนั้น การประเมินจะประกอบด้วย การจัดหาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจในการประเมิน จำเป็นต้องประเมินในเรื่องต่าง ๆ 5 ด้านดังนี้

1) การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบายหรือพรรณาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบ สภาพที่แท้จริงและคาดหวังที่จะเกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยให้เราสามารถกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษาได้แก่ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิค และวิธีการต่าง ๆ กัน

2) การประเมินการวางแผนโครงการ (Program planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมายพร้อมกับการประเมินผลที่จะได้รับการใช้วิธีดำเนินการต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้สามารถเห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยใช้วิธีที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหาโดยทั่วไปจะใช้การประเมินจากเกณฑ์ภายนอก และการประเมินจากเกณฑ์ภายใน

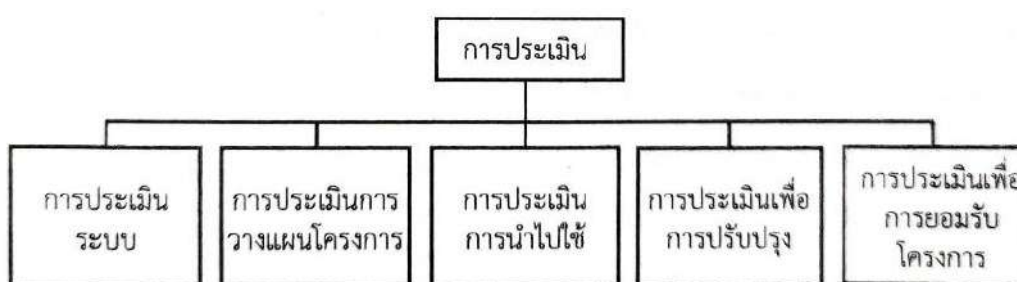
3) การประเมินการนำไปใช้หรือการดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่าการดำเนิน

โครงการนั้นได้เป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้ หรือคาดหวังไว้เพียงใด

4) การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูล ที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ดังนั้นนักประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในทุก ๆ ด้านของโครงการตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

5) การประเมินเพื่อยอมรับโครงการ (Program Certification) ขั้นตอนนี้ นักประเมินต้องหาข้อมูลข่าวสาร รายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการและศักยภาพในการสรุปอ้างอิง ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ หรือนำไปใช้กับโครงการในสถานการณ์อื่น ๆ ได้กว้างขวางเพียงใดในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้จากนักประเมินจะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจว่าควรจะดำเนินการกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิกปรับปรุงใหม่ หรืออาจจะขยายโครงการออกไปอีก เป็นต้น

สรุปแบบการประเมินของอัลคิน ได้ดังภาพดังนี้

ภาพ 2 รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน

ที่มา: สมคิด พรหมจ้อย, 2563

3. รูปแบบการประเมินของโพรวัส (Provus)

โพรวัส (Provus, 1969 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2563) ได้ให้ความหมายของการประเมินเป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับมาตรฐาน เพื่อเป็นการค้นหาความไม่สอดคล้อง

ระหว่างความคาดหวังกับผลปฏิบัติงานของแผนงาน เขาอธิบายว่ามีความไม่สอดคล้องกัน 5 ชนิดที่สามารถศึกษาได้จากการใช้แผนงาน คือ ความไม่สอดคล้องที่ไม่สัมพันธ์กับขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การออกแบบโครงการคือ การกำหนดปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงาน กำหนดกระบวนการดำเนินงาน และกำหนดผลที่คาดหวังจะได้รับจากการดำเนินงาน

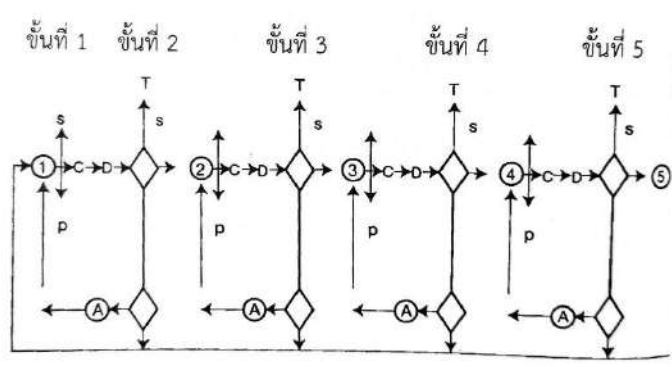
ขั้นที่ 2 การเตรียมพร้อม เป็นการนำปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานเข้าสู่กระบวนการ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน

ขั้นที่ 4 ผลผลิตที่เกิดจากโครงการ

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย และกำไร

ตามรูปแบบนี้ การประเมินต้องทำโดยผู้ประเมินคนหนึ่งที่ได้วางมาตรฐานตามความคาดหวังของโครงการเอาไว้ ต่อจากนั้นการประเมินต้องดำเนินไปโดยการหาข้อมูลใหม่และทำการตัดสินใจโดยใช้มาตรฐานที่วางเอาไว้เป็นเกณฑ์ นับเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทุกขั้นตอนของการประเมินดังกล่าวข้างต้น และตลอดโครงการอย่างต่อเนื่อง ดังภาพ 3

ภาพ 3 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโปรเจกต์

ที่มา: สมคิด พรหมจ้อย, 2563

S หมายถึง มาตรฐาน (Standard)

T หมายถึง ยกเลิก (Terminate)

P หมายถึง การดำเนินงาน (Program performance)

A หมายถึง การเปลี่ยนแปลง (Alteration)

C หมายถึง เปรียบเทียบ (Compare) เกี่ยวกับ p หรือ s

D หมายถึง สารสนเทศที่แสดงความไม่สอดคล้อง (Discrepancy information)

การประเมินในแต่ละขั้นตอนถ้าหากพบข้อบกพร่องก็แก้ไขปรับปรุงในขั้นตอนนั้น ๆ ด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ซึ่งประกอบด้วยการถามตัวเอง เพื่อให้ได้คำตอบว่าทำไม จึงเกิดข้อบกพร่องนั้น ๆ มีอะไรเป็นสาเหตุ และมีวิธีการใดสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่มาจากสาเหตุนั้น สำหรับขั้นตอนในการแก้ปัญหามีดังนี้

ภาพ 4 ขั้นตอนในการแก้ปัญหา

ที่มา: สมคิด พรหมจ้อย, 2563

เมื่อผู้ประเมินทำการประเมินถึงขั้นที่ 5 ถ้าจะดำเนินการหรือเริ่มวงจรใหม่ก็ต้องทำการออกแบบใหม่ โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การลงทุน ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของปัจจัยเบื้องต้นใหม่

4. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven)

ไมเคิล สคริฟเวน (Michael Scriven, 1967, อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2563) ได้ให้ความหมายของการประเมินคือ การรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมินคือ การตัดสินคุณค่าของโครงการ

4.1 จุดมุ่งหมายของการประเมิน

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินมี 2 ประการคือ

1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการประเมินช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ

สคริฟเวนได้เสนอแนะว่าเรื่องการประเมินเพื่อปรับปรุงหรือดูความก้าวหน้าของโครงการ การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ไม่จำเป็นต้องใช้นักประเมินอาชีพ อาจจะเป็นนักประเมินสมัครเล่น หรือเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าหรือการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) นั้น ควรจะแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งควรจะได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างนักประเมินกับผู้ดำเนินงานในโครงการด้วย

วิธีการประเมินในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธีคือ

1) การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงาน หรือการประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือ ประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เนื้อหา จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การให้คะแนน และเจตคติของครู เป็นการประเมินก่อนที่จะนำไปปฏิบัติ

2) การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay-off Evaluation) คุณค่าจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือวัดกับนักเรียน เป็นการประเมินในส่วนซึ่งเป็นผลที่มีต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ เช่น ผลที่ได้จากคะแนนสอบ หรือผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริหาร ฯลฯ การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่เกิดกับผู้รับบริการ จึงจัดว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการโดยอิงเกณฑ์ภายนอก

4.2 การประเมินโดยการเปรียบเทียบ

สคริฟเวน มีความเห็นที่แตกต่างกับครอนบาค ในเรื่องของการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมาใช้ในการประเมิน ซึ่งสคริฟเวน เป็นบุคคลที่เห็นว่าการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมีข้อดีมากกว่าการไม่ใช้กลุ่มเปรียบเทียบ การใช้กลุ่มเปรียบเทียบจะเป็นการประหยัดกว่าไม่ต้องทำการศึกษาในระยะยาว และใช้กลุ่มตัวอย่างมาก ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก

นอกจากนี้แล้ว สคริฟเวนยังเชื่อว่าการศึกษากลุ่มย่อย (Micro – studies) ด้วยวิธีการเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์มากกว่าการศึกษาประชากรทั้งหมด (Cross – studies) และทำได้ง่ายและบ่อยครั้งกว่า

4.3 คุณค่าและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

สคริฟเวน เป็นนักประเมินที่ให้ความสำคัญในการประเมินค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับ เขาเชื่อว่าการประเมินจะขาดความสมบูรณ์ ถ้านักประเมินไม่ได้พิจารณาในเรื่องคุณค่าที่ได้รับโดยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการคือ

1) ความเป็นประโยชน์ นักประเมินควรจะต้องพิจารณาว่า สิ่งลงทุนไปนั้นมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด คำนวณกับค่าใช้จ่ายที่จะต้องเข้าไปหรือไม่

2) ขวัญ หรือกำลังใจ หรือคุณธรรม เป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินโครงการ ควรพิจารณาด้วยว่าผลของโครงการจะทำให้ขวัญและกำลังใจ หรือคุณธรรมของผู้ร่วมโครงการเป็นอย่างไร

3) ค่าใช้จ่าย เป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่นักประเมินไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากมีความยุ่งยากในการประเมิน

4.4 การประเมินไม่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-Free Evaluation)

การประเมินโดยทั่วไป นักประเมินจะยึดจุดมุ่งหมายของโครงการเป็นหลัก ดูความสอดคล้องการปฏิบัติงานกับจุดมุ่งหมายของโครงการ แต่สคริฟเวน มีความเห็นว่านักประเมินไม่ควรให้ความสนใจเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการที่ตั้งไว้เพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสนใจกับผลที่เกิดขึ้นกับโครงการ ซึ่งนอกเหนือจากจุดมุ่งหมายของโครงการ ไม่ว่าผลอันนั้นจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งผลบางอย่างอาจให้ความสำคัญมากก็ได้

ตัวอย่างการนำแนวคิดของสคริฟเวน มาประยุกต์ใช้ในการประเมินผลการเรียนการสอนอาจดำเนินการได้ดังนี้

- 1) ศึกษาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการเรียนการสอน
- 2) พิจารณาความสำคัญของจุดมุ่งหมาย และเลือกจุดมุ่งหมายที่จะประเมิน
- 3) กำหนดเกณฑ์การประเมินในจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ
- 4) สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจะประเมิน
- 5) ตรวจสอบจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน
- 6) ปรับปรุงแบบทดสอบที่จะให้เก็บข้อมูล เพื่อให้มีความเที่ยงสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย เนื้อหาของการเรียนการสอน และเนื้อหาของแบบทดสอบ
- 7) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้วยวิธีสุ่ม แล้วทำการสอบนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- 8) นำผลของการทดสอบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบกัน และพยายามศึกษาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้ในครั้งต่อไป

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นการประเมินความก้าวหน้าของกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับการประเมินผลรวมสรุปนั้น ควรให้นักประเมินภายนอกเป็นผู้ประเมิน โดยพิจารณาว่าจุดประสงค์ที่ตั้งไว้นั้น ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

5. รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake)

โรเบิร์ต อี สเตค (Robert E. Stake อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2563) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินใช้แนวคิดของ ครอนบาค และสคริฟเวน เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติการประเมินของสเตค ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินโครงการ การประเมินโครงการตามความเห็นของสเตคเพื่อนำไปสู่การตัดสินคุณค่าของโครงการ จุดมุ่งหมายของการประเมินมีอยู่ 2 ประการ คือ เพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาบรรยายเกี่ยวกับโครงการนั้น และเพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ

วิธีการประเมิน

สเตค ได้เสนอโครงสร้างของรูปแบบการประเมิน ใช้ชื่อว่ารูปแบบการประเมินเคาน์ทิแนนซ์ (Countenance Model) ซึ่งตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ เมตริกซ์บรรยาย (Description Matrix) และเมตริกซ์ตัดสินคุณค่า (Judgement Matrix) และได้เสนอว่าก่อนบรรยายหรือตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วยการประเมินโครงการตามแนวคิดของสเตค ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลแท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมาย และวิธีการเก็บข้อมูลมีหลายวิธีข้อมูลที่ต้องการคือ ข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการอธิบาย และการตัดสินใจ ตามรูปแบบการประเมินนี้ได้จำแนกสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการประเมินออกเป็น 3 ส่วนคือ

1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ

2) การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินการ กิจกรรมที่ปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียน พฤติกรรมระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น

3) ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcomes) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ

ในการเก็บข้อมูล ผู้ประเมินจะต้องบันทึกข้อมูล ทั้งสามชนิดนี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

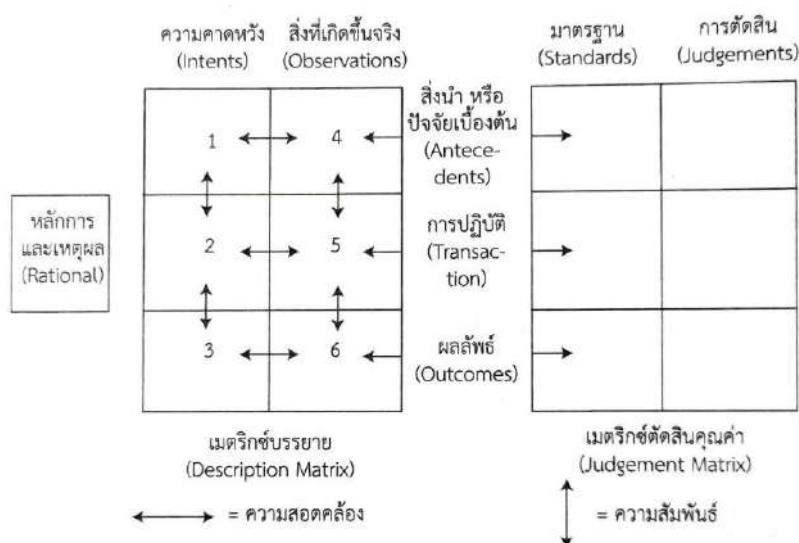
1) ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่เราคาดหวังไว้จำแนกเป็นความคาดหวังกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงานโครงการ

2) สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงซึ่งจำแนกเป็นสภาพการณ์ ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

3) มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงานคุณลักษณะที่ควรจะมี หรือควรจะได้รับเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

4) การตัดสินใจ (Judgements) หมายถึง การพิจารณาผลการตัดสินใจเป็น การพิจารณาสรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

ในการประเมิน ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการบรรยาย และต้องมีการศึกษาความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลลัพธ์ เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมาตรฐานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแล้วตัดสินใจ แนวคิดของสเตคแสดงได้ดังภาพ

ภาพ 5 รูปแบบการประเมินของสเตค

ที่มา: สมคิด พรหมจ้อย, 2563

สเตคเสนอวิธีการประเมินในรูปแบบของเมตริกซ์ (Matrix) สองประเภท คือ เมตริกซ์บรรยาย และเมตริกซ์ตัดสินคุณค่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ในเมตริกซ์บรรยาย แบ่งออกเป็น 6 ช่องคือ

ช่องที่ 1 หมายถึง ภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าต้องมียุ่ก่อนที่การดำเนินงานโครงการเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลดังที่คาดหวังไว้

ช่องที่ 2 หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามความคาดหวังว่าจะเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ คือ ก่อให้เกิดผลตามที่มุ่งหมายไว้

ช่องที่ 3 หมายถึง ผลลัพธ์ที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

ช่องที่ 4 หมายถึง ปัจจัยเบื้องต้นที่มีอยู่จริงก่อนที่เริ่มโครงการ

ช่องที่ 5 หมายถึง กระบวนการการดำเนินงานตามที่สังเกตได้จริงจากโครงการ

ช่องที่ 6 หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ หลังจากโครงการจบลงแล้ว

ตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนวคือ ในแนวตั้ง ได้แก่ ช่องที่ 1-2-3 และ 4-5-6 ควรมีความสัมพันธ์กัน เพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นเอื้ออำนวยต่อกระบวนการหรือไม่และในแนวนอนได้แก่ 1-4, 2-5, 3-6 ต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ประการใด และต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

เมื่อพิจารณาทั้งในแนวตั้งและในแนวนอนแล้วพบว่ามีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แสดงว่าโครงการนั้นเป็นโครงการที่บรรลุผลตามที่คาดหวังเอาไว้

2. ในเมตริกซ์การตัดสินใจคุณค่า จำเป็นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากเมตริกซ์บรรยาย เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้วหรือตั้งขึ้นมาใหม่ โดยคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ สำหรับที่มาของการตัดสินใจควรให้ผู้ประเมินมีบทบาทด้วยคือ ต้องสรุปออกมาให้ได้ว่า โครงการการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่จุดใด หรือมีปัจจัยอะไรเป็นตัวเกื้อหนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการ

แนวคิดของสเตคแตกต่างไปจากแนวคิดของคนอื่น ๆ ตรงที่ถ้าพบว่าผลลัพธ์ยังไม่ดีไม่ได้หมายความว่า การวางแผนไม่ดีหรือหลักสูตรไม่ดี แต่อาจบกพร่องที่องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การจัดเวลา สภาพแวดล้อม ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ได้

6. รูปแบบการประเมินของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

แดเนียล แอล สตฟเฟิลบีม และคณะ (Daniel L. Stufflebeam. 1967, อ้างถึงใน สมคิด พรหมจักษ์, 2563) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน เรียกว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับการ

บริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมินคือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ คำว่า CIPP เป็นคำย่อมาจากคำว่า Context, Input, Process และ Product สตีฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญ มุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ประเภทการประเมินและลักษณะของการตัดสินใจตามกรอบแนวคิดของรูปแบบการประเมินซิป แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

ที่มา: สมคิด พรหมจ้อย, 2563

แนวทางการประเมินในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ เช่น

- เป็นโครงการที่สนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่
- วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่
- เป็นโครงการที่เป็นไปได้ในแง่ของโอกาส ที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ ฯลฯ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่า เหมาะสมหรือไม่โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น

- ปัจจัยที่กำหนดไว้ในโครงการ มีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่
- กิจกรรม / แผน / ทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้ว ที่กำหนดไว้ในโครงการมีความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด ฯลฯ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการทำงานโครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการนั้นด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญเช่น

- การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด
- เกิดปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง
- มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร ฯลฯ

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญๆ เช่น

- เกิดผล/ ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
- คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร
- เกิดผลกระทบอื่นใดบ้างหรือไม่

7. รูปแบบการประเมินของเคริก แพตทริก (Kirkpatrick)

โดนัลด์ แอล เคริกแพตทริก (Donald L. Kirkpatrick, 1975, อ้างถึงในสมคิด พรหมจ้อย, 2563) แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา อดีตประธาน ASTD (The American

Society for Training and Development) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม และประเมินผล การฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมใด ๆ ควรจะจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพเพียงใด”

การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกโครงการ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อ พัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน โดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการอบรมได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เกริก แพตทริค เห็นว่าการประเมินผลการอบรมจะทำให้ได้ความรู้อย่างน้อย 3 ประการคือ

1) การฝึกอบรมนั้นได้ให้อะไร หรือเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานในลักษณะใดบ้าง

2) ควรยุติโครงการชั่วคราวก่อน หรือควรดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ

3) ควรปรับปรุงหรือพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมในส่วนใดบ้าง อย่างไร

แนวทางการประเมิน

ในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม เกริก แพตทริค เสนอว่าควรดำเนินการ ประเมินประสิทธิผลของการอบรม 4 ลักษณะ คือ

1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบ ความรู้สึก หรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

2) ประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการ เรียน โดยตรวจสอบให้ครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และเจตคติ (Attitude)

3) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่

4) ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร (Results Evaluation) เป็นการ ตรวจสอบว่า ผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กร หรือเกิดผลกระทบต่อองค์กร ในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้น หรือมีคุณภาพขึ้นหรือไม่

รายละเอียดแนวทางการดำเนินการประเมินแต่ละรายการเป็นดังนี้

1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) การประเมินขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่า ผู้ที่จะรับการฝึกอบรมนั้น มีความรู้สึกอย่างไรต่อการฝึกอบรม เช่น ผู้เข้ารับการอบรมพึงพอใจหรือไม่ต่อสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมและมากน้อยเพียงใด การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนั้น ต้องการได้รับข้อมูลที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความหมายและความเป็นจริง เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการฝึกอบรมอันดับแรก เคริก แพตทริค กล่าวว่า มีอยู่บ่อยครั้งที่ผู้บริหารตัดสินใจให้ล้มเลิกโปรแกรมการฝึกอบรมเสีย หรือไม่ก็ตัดสินใจให้ดำเนินการฝึกอบรมต่อไป โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเป็นพื้นฐาน

วิธีการที่จะช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนอง ที่มีความหมายและตรงตามความจริงจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่

(1) กำหนดให้แน่นอนชัดเจนลงไปว่าต้องการได้รับข้อมูลอะไร เช่น ปฏิกิริยาตอบสนองของเนื้อหาหลักสูตร วิธีการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่ฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม บรรยากาศการฝึกอบรม ฯลฯ

(2) ออกแบบของเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่จะใช้เก็บข้อมูล

(3) ข้อคำถามที่ใช้ ควรเป็นชนิดที่เมื่อได้รับข้อมูลหรือได้คำตอบแล้วสามารถนำมาแปลงเป็นตัวเลขแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้

(4) กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้เขียนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อคำถามต่างๆ

(5) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ผ่านแบบสอบถาม ตามความเป็นจริง จึงไม่ควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เขียนชื่อตนเองไปในแบบสอบถาม

หนึ่งในการแจกแบบสอบถามเพื่อประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนี้ ผู้ประเมิน ต้องแน่ใจว่าได้ให้เวลาผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเพียงพอ ที่จะให้คำตอบครบทุกข้อ ควรอธิบายก่อนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะออกจากห้องฝึกอบรมเมื่อสิ้นสุดโปรแกรม พึงหลีกเลี่ยงการปล่อยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำแบบสอบถามติดตัวออกไป และส่งคืนกลับมาภายหลัง

2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ และทักษะอะไรบ้าง และมีเจตคติอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะความรู้ ทักษะ เจตคติ ล้วนเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน

สำคัญ ที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในโอกาสต่อไป เคริก แพตทริก ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

(1) ต้องการวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง ก่อนและหลังการฝึกอบรม

(2) วิเคราะห์ทั้งคะแนนรายข้อ และคะแนนรวมโดยเปรียบเทียบระหว่าง ก่อนและหลังการฝึกอบรม

(3) ถ้าเป็นไปได้ควรใช้กลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม แล้วเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองซึ่งเป็นกลุ่มของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และเจตคติมี 2 แบบคือ

- 1) ใช้แบบสอบถามวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เป็นแบบวัดมาตรฐาน
- 2) สร้างแบบสอบถามขึ้นใช้เอง แบบสอบถามวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สร้างขึ้นเองนี้อาจจะใช้รูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง หรือทุกอย่างต่อไปนี้ก็ได้ เช่น

- แบบ “ถูก” หรือ “ผิด”
- แบบ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ซึ่งอาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 หรือ 5 หรือ 6 สเกลก็ได้

- แบบเลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
- แบบเติมคำ / ข้อความลงในช่องว่าง

3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่

การประเมินผลในขั้นนี้นับว่ายาก และใช้เวลามากกว่าการประเมินผลในสองขั้นแรก เพราะจะต้องออกไปติดตามประเมินผลในสถานที่ทำงานจริง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะมีคำถามอยู่หลายข้อที่ผู้ประเมินต้องตอบให้ได้เสียก่อน เช่น

- ควรจะออกไปประเมินผลเมื่อไร (1 เดือน หรือ 3 เดือน หรือครึ่งปี หรือ 1 ปี ภายหลังการฝึกอบรม)

- จะเก็บข้อมูลจากใครจึงจะเชื่อถือได้มากที่สุด (จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือจากผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเอง)

(1) ควรจะได้วัดพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

(2) ระยะเวลาระหว่างการฝึกอบรมกับการประเมินผลหลังการฝึกอบรมนั้น ควรจะให้ห่างกันพอสมควร เพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้เกิดขึ้นจริง ๆ ทางที่ดีควรจะประเมินหลาย ๆ ครั้ง เป็นระยะ ๆ ไป เช่น ประเมินทุก 3 เดือน เป็นต้น

(3) ควรจะได้เก็บข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง เช่น จากผู้บังคับบัญชาจากเพื่อนร่วมงานและจากกลุ่มผู้ผ่านการอบรม

เคริกแพตทริก เห็นว่าการประเมินผลในขั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานตามข้อเสนอที่กล่าวมานั้นจะนำไปใช้จริง ๆ จะต้องใช้เวลา และอาศัยความชำนาญของผู้ประเมินผลเป็นอย่างมาก เขาจึงได้เสนอให้ทำกับโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดใหญ่ และโปรแกรมที่จำเป็นต้องจัดหลาย ๆ ครั้งต่อไปในอนาคตเท่านั้น ส่วนโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดเล็กทั่วไป อาจใช้วิธีการง่าย ๆ ดังนี้

- กำหนดว่ามีพฤติกรรมการทำงานอะไรบ้าง ที่คาดหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

- เตรียมคำถามที่จะใช้สำหรับการสัมภาษณ์

- ทำการสัมภาษณ์บุคคลหลาย ๆ กลุ่มภายหลังการฝึกอบรมสักระยะหนึ่ง เพื่อให้รู้ว่าพฤติกรรมที่คาดหวังเอาไว้เหล่านั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริง ๆ หรือไม่

- ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ควรจะได้นำมาทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ และวิเคราะห์เนื้อหา

อนึ่งถ้าเป็นการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรจะต้องแน่ใจว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะไม่มีอิทธิพลต่อการตอบหรือสัมภาษณ์ของผู้บังคับบัญชา

4) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Results Evaluation)

การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่าการฝึกอบรมได้ก่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานอย่างไรบ้าง เป็นการประเมินผลที่ต้องการจะเกิดขึ้นกับหน่วยงาน เช่น การลดค่าใช้จ่าย การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การเพิ่มปริมาณการขายและการผลิต อัตราการลาออกลดลง เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการประเมินผลที่ยากที่สุด เพราะในความเป็นจริงนั้น มีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมายนอกเหนือจากการฝึกอบรมที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานและตัวแปร “เหล่านั้น” บางทีก็ยากต่อการควบคุม ฉะนั้นอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานในทางที่ดีจึงสรุปได้

ยากว่าเป็นผลจากโปรแกรมการฝึกอบรม เคริกแพตทริก ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลขั้นนี้ไว้ดังนี้

(1) ควรวัดสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ก่อนการฝึกอบรมเอาไว้ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาวะการณ์ภายหลังการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้ หรือวัดได้

(2) พยายามหาทางควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน วิธีหนึ่งที่พอจะทำได้คือ การใช้กลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลอง

8.รูปแบบการประเมินของแพตตัน (Patton)

เอม คิว แพตตัน (M.Q.Patton, 1978 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2563) ได้เสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ยึดประโยชน์ใช้สอย (Utilization-Focused Evaluation) เพื่อแก้ปัญหาของงานประเมิน โดยเฉพาะในประเด็นที่มักจะได้รับการวิจารณ์ว่าประเมินแล้วไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ หรือผู้บริหารมองว่าผลการประเมินไม่ตรงกับข้อมูลที่ต้องการใช้ประกอบการตัดสินใจ แพตตัน จึงได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการประเมินดังนี้

1) หลักการในการประเมิน การประเมินโครงการ นักประเมินควรให้ความสำคัญกับผู้บริหาร หรือกลุ่มลูกค้าที่จะใช้ผลการประเมินนั้น ๆ คำถามเพื่อการประเมินหรือตรวจสอบควรเกิดจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้น หรือต้องเป็นความอยากรู้อยากเห็น หรืออยากใช้ข้อมูลผลการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ใช่ความอยากรู้อยากเห็นของนักประเมินเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ซึ่งการประเมินตามแนวคิดนี้ จะทำให้ผลการประเมินมีโอกาสถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนามากขึ้น

2) ขั้นตอนการดำเนินการประเมิน แพตตันได้เสนอแนวทางในการประเมิน โดยเฉพาะการดำเนินการเพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอนคือ

(1) จำแนกประเภทหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการในขั้นตอนนี้ นักประเมินจะต้องพิจารณาว่ามีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะประเมินหรือเป็นผู้ที่ต้องการใช้ผลประเมิน เช่น ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการคนอื่น ๆ

(2) สัมภาษณ์/สอบถามผู้เกี่ยวข้องที่ได้จากข้อ (1) เพื่อรวบรวมความเห็นหรือความต้องการว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้นต้องการทราบผลการดำเนินโครงการในลักษณะใดบ้าง ต้องการให้ข้อมูลการประเมินในเรื่องใดหรืออยากรู้อะไร

(3) จัดหมวดหมู่คำถาม หรือความอยากรู้ อยากเห็น หรือความต้องการใช้ ข้อมูลของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ แล้วกำหนดเป็นรายการคำถามหลักๆ เพื่อการประเมิน เช่น การดำเนินงานโครงการทำได้ตามแผนเพียงใด เกิดปัญหาในลักษณะใดบ้าง ผลการดำเนินงานของโครงการทำได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจการอบรมครั้งนี้หรือไม่ ผู้เข้าอบรมมีความรู้และเจตคติที่ดีเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด หรือการดำเนินโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

หลังการดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว นักประเมินจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมประเด็นคำถามการประเมินของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ส่วนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไปก็ดำเนินการตามกระบวนการประเมินตามปกติ

9.รูปแบบการประเมินของเดวิด เฟตเตอร์แมน (David Fetterman)

เดวิด เฟตเตอร์แมน (David Fetterman, 1994 อ้างถึงในสมคิด พรหมจักษ์, 2563) ได้เสนอแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดของการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการใช้โมทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมินไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการกำกับตนเองโดยใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการดำเนินงาน เป็นกระบวนการที่กระทำเพื่อช่วยให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ ช่วยตนเองพัฒนาตนเองโดยใช้วิธีการประเมินตนเองและสะท้อนผลแก่ตนเอง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในการประเมินแบบเสริมพลังจึงประกอบด้วยบุคคลภายในที่ทำการประเมินผลด้วยตนเอง และนักประเมินภายนอกที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) หรือผู้อำนวยความสะดวกในการประเมิน (Facilitator) การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน มีการร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน มีการให้ความรู้ในการประเมินแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้มีส่วนร่วม ผู้ประเมินมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือผู้ให้คำแนะนำ ไม่ใช่ผู้ตัดสินเกี่ยวกับการประเมินเป็นการตัดสินร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้มีส่วนร่วม ผู้ประเมินมีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือเทคนิค และสร้างพลังการประเมินร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินแบบนี้มิได้จบลงแค่การทราบคุณค่าของการประเมินเหมือนการประเมินแบบเก่า แต่การประเมินต้องเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่องดำเนินต่อไปตลอดระยะของการพัฒนาโครงการ

9.1 ขั้นตอนการประเมิน

เฟคเธอร์แมนได้เสนอขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาบุคลากรในโครงการให้สามารถประเมินได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการประเมิน 4 ขั้นตอน คือ

1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) เป็นการตรวจสอบสถานภาพของโครงการว่าอยู่ ณ จุดใด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของโครงการ

2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals) เป้าหมายที่กำหนดนั้นต้องมีความท้าทาย แสดงถึงศักยภาพเป็นไปได้ ลักษณะสัมพันธ์กับกิจกรรมโครงการ แหล่งทรัพยากรในขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันกำหนดเป้าหมาย อาจจะใช้วิธีการระดมสมอง โดยจัดบรรยากาศให้มีลักษณะแบบประชาธิปไตย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนได้เป้าหมายที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกัน หรือเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการบรรลุ

3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันรับผิดชอบและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรมในโครงการ ดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ การพัฒนากลยุทธ์อาจใช้การระดมสมอง การพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกันฉันทามติ (consensual agreement) กลยุทธ์ที่พัฒนาจะถูกนำไปปฏิบัติแล้วมีการทบทวน ตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผล และความเหมาะสม

4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ในขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการควรพิจารณาถึงหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับเป้าหมายของโครงการ มีความตรงประเด็น และหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือ

ในแต่ละขั้นตอนที่กล่าวข้างต้นนักประเมินภายนอกและผู้มีส่วนร่วม (นักประเมินภายใน) ในโครงการจะทำงานร่วมกันโดยตัวนักประเมินภายนอกมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของการทำงานมากกว่าที่จะทำบทบาทของผู้ประเมิน ทั้งนี้บทบาทของนักประเมินภายนอกอาจเกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการให้ข้อมูลป้อนกลับ ในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ผลจากการทำงานร่วมกันในกระบวนการประเมินแบบเสริมพลัง ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับความรู้ ได้ฝึกฝน ได้รับประสบการณ์และเข้าใจเทคนิคเฉพาะของการดำเนินการประเมิน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการนำผลการประเมินไปใช้ และเกิดการพัฒนาด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้เป็นไปอย่างมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่อไป

9.2 ลักษณะของการประเมินแบบเสริมพลัง

จุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือ การพัฒนาปรับปรุงโครงการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลัง นักประเมินภายนอกจะมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรหลายลักษณะดังนี้

1) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรภายในให้สามารถทำการประเมินตนเองได้ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมิน เทคนิคการประเมิน ทำให้บุคลากรภายในเกิดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของการทำงาน มุ่งให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการมากกว่าให้ความรู้ต่าง ๆ ดังที่ เฟทเธอร์แมน ได้กล่าวในเชิงเปรียบเทียบว่า “ถ้าให้ปลาแก่เขา เขาจะสามารถเลี้ยงชีพได้ชั่วคราว แต่ถ้าสอนวิธีการตกปลาให้เขา เขาจะสามารถเลี้ยงชีพได้ตลอดชีวิต

2) การอำนวยความสะดวก (Facilitation) โดยบทบาทนักประเมินเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการประเมิน กระตุ้นกำกับการทำงาน พยายามขจัดอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากระบวนการประเมินไม่ล้มเหลว

3) การได้รับการสนับสนุน (Advocacy) เป็นขั้นตอนของการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ประโยชน์ โดยการนำผลการประเมินเสนอผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารหรือแหล่งทุนสนับสนุน เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน โดยผลที่ได้จากการประเมินอาจจะนำไปในทางบวก คือบรรลุตามที่ต้องการก็สามารถขอการสนับสนุนเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ

4) การสร้างความกระจ่าง (Illumination) เป็นการสร้างความกระจ่างให้เกิดกับบุคลากรภายใน ผ่านประสบการณ์การทำงานประเมินผลตนเอง ผลที่ได้จากการประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการที่ช่วยเปิดหูเปิดตา ทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ กระบวนการนี้ถือว่าการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความชัดเจนในตนเอง ทำให้เกิดการสร้างชุมชนของผู้รู้ขึ้น

5) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (Liberation) เกิดขึ้นหลังจากที่กระบวนการประเมินแบบเสริมพลังช่วยทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนา และเกิดการเรียนรู้ และทำให้เขาเหล่านั้นสามารถมองเห็นอนาคตของตนเองว่าควรพัฒนาไปในทิศทางใดถือเป็นการให้เสรีภาพกับคณะทำงานในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานและพัฒนางานตนเอง กล่าวคือเป็นการทำให้บุคลากรสามารถใช้ความคิดที่อิสระจากกรอบความคิดแบบเดิมสามารถสร้างและกำหนดแนวทางของตนเองได้

การประเมินแบบเสริมพลังมีประโยชน์หลายประการ ดังนี้ 1) ช่วยสร้างทั้งทางเทคนิค วิธีการประเมินและความรู้เกี่ยวกับการประเมิน เนื่องจากการประเมินแบบเสริมพลังถูกออกแบบเพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง 2) ช่วยเพิ่มการบูรณาการวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน 3) การร่วมมือรวมพลังในกระบวนการประเมินช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการประเมิน 4) การตัดสินใจด้วยตนเองในกระบวนการประเมินจะช่วยเพิ่มความตระหนักในคุณค่าหรือความต้องการของการประเมิน 5) ช่วยสนับสนุนในการพัฒนาเป้าหมายและวิธีวิทยาการวิจัย ช่วยสร้างความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการออกแบบ และการดำเนินการประเมินได้อย่างดี 6) ช่วยบูรณาการกิจกรรมการประเมินเข้าไปในโครงสร้างของโครงการ ตั้งแต่แรกเริ่มและนำไปสู่การใช้บทบาทของการประเมินและวิธีการประเมินแบบยั่งยืน

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2562) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินโครงการต่าง ๆ 10 รูปแบบ มีดังนี้

1. รูปแบบการประเมินของไทเลอร์

Tyler Raph การจัดทำโครงการต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการไว้เป็นสิ่งที่คาดหวังจะเกิดขึ้นหลังจากดำเนินโครงการเสร็จแล้ว การบริหารจัดการโครงการก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งต้องมีการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบของการประเมินที่เน้นวัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการประเมิน ผู้บุกเบิกแนวคิดการประเมินที่เน้นวัตถุประสงค์ คือ ไทเลอร์ ซึ่งได้พัฒนารูปแบบการประเมิน (Tylerian model) เพื่อใช้ในการศึกษาความแตกต่างของประสิทธิภาพของโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ในโครงการ The Eight - Year Study (ค.ศ.1932 - 1990) ของสหรัฐอเมริกา ไทเลอร์ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ (outcomes) ที่คาดหวังกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า บางครั้งจึงเรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่า รูปแบบการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์หรือความสำเร็จของเป้าหมายเป็นหลัก (objective - based or goal attainment model) จุดมุ่งหมายของการประเมินของไทเลอร์ เพื่อตรวจสอบดูว่าจุดมุ่งหมายของโครงการซึ่งได้กำหนดไว้ในรูปของจุดหมายเชิงพฤติกรรมนั้นได้บรรลุผลสำเร็จ และเพื่อหาข้อผิดพลาดสาเหตุมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการ

รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ เหมาะสำหรับการประเมินผลสรุปรวมหลังการดำเนินโครงการสิ้นสุดลงแล้วว่าได้ผลการดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ดังนั้นก่อนการประเมินผลสรุปรวมดังกล่าวจึงควรตรวจสอบความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อให้วัตถุประสงค์ของโครงการมีความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนและมีคุณค่ามากที่สุด โดยทั่วไปในการประเมินเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบคุณค่าของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการแต่ละข้อ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ และ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พากษ์เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการว่ามีคุณค่าและสามารถวัดผลสำเร็จได้หรือไม่

2. ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเอกสาร หรือบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คำบรรยาย รายงานการประชุม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น ผลการศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงความขัดแย้งหรือสนับสนุนคุณค่าของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์บางข้อ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและได้ทราบถึงวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงควรตรวจสอบความเป็นไปได้ของการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการโดยการศึกษานำร่อง (a pilot study) ของโครงการก่อน

2. รูปแบบการประเมินของครอนบาค

ครอนบาค ได้เสนอแนวคิดการประเมินยุทธศาสตร์ของการตัดสินใจการประเมินตามแนวคิดของครอนบาคคือ การรวบรวมข้อมูลและใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยที่โครงการจะมีขอบเขตครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษา อาจจะเป็นสื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรหรือประสบการณ์การเรียนที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน การประเมินจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหลายเรื่องจึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ด้าน การประเมินจึงประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอน และใช้เทคนิควิธีที่แตกต่างกัน เช่น กรณีการประเมินหลักสูตร หรือการประเมินโครงการใดโครงการหนึ่ง จึงไม่ควรใช้การสอบวัดผลการเรียนของผู้เรียน หรือเข้ารับการฝึกอบรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรจะใช้เทคนิควิธี และเครื่องมือวัดหลายชนิด โดยรูปแบบการประเมินโครงการของครอนบาคได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินไว้ 3 ประการ คือ เพื่อปรับปรุงรายวิชา (course improvement) โดยการตัดสินใจว่าสื่อการเรียนการสอนอะไร หรือวิธีการสอนใดที่ให้ผลเป็นที่น่าพอใจ และมีสิ่งใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคล (decision about individual) โดยการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อการวางแผนการสอน พิจารณาคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อการคัดเลือกและการจัดกลุ่ม การหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการบริหาร (administrative regulation) โดยการพิจารณาว่าระบบการบริหารของสถานศึกษาที่เป็นอยู่นั้นดีหรือไม่อย่างไร ครูแต่ละคนมีคุณภาพอย่างไร หรือสำหรับการประเมินโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอนนั้นครอนบาคเห็นว่าควรทำการ

สอบทั้งวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และผลกระทบบอื่น (side effects) ของโครงการนั้น จึงเรียกการประเมินของครอนบาคว่า รูปแบบการประเมินวัตถุประสงค์และผลกระทบ (goal and attainment model)

การประยุกต์รูปแบบการประเมินของครอนบาคจะช่วยให้ได้สารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการดำเนินโครงการ สารสนเทศจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ รวมทั้งได้สารสนเทศเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการโครงการและองค์การด้วย ซึ่งมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. การประเมินจะช่วยให้ได้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาที่มีขอบเขตได้หลายเรื่อง จึงสามารถประยุกต์ใช้ในการประเมินเพื่อปรับปรุง พัฒนา ทั้งหลักสูตรการเรียนการสอน โครงการฝึกอบรม และโครงการทางการศึกษาต่าง ๆ

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินอาจเลือกกำหนดได้ว่า เพื่อมุ่งปรับปรุงการบริหารจัดการโครงการและองค์การ การฝึกอบรม การวางแผนส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน หรือผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3. รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพททริก

เคิร์กแพททริก เป็นผู้นำเสนอแนวคิด และรูปแบบการประเมินผลโครงการฝึกอบรม ในปี ค.ศ.1959 โดยเห็นว่าการฝึกอบรมที่เน้นในลักษณะของหลักสูตร และโครงการฝึกอบรมนั้นจะช่วยให้ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น มีการปรับปรุงทักษะการทำงานดีขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการทำงาน ทำให้เกิดการปรับปรุงการทำงานในปัจจุบันหรือพัฒนางานในอนาคต การฝึกอบรมจึงเป็นการช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมใด ๆ จำเป็นต้องมีการประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าการจัดโครงการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพเพียงใด ผู้ผ่านการอบรมได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่อย่างไร

เคิร์กแพททริก เห็นว่าการประเมินผลการฝึกอบรมจะทำให้มีเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. โครงการฝึกอบรมนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายขององค์การ หรือเกิดประโยชน์ต่อองค์การในลักษณะใดบ้าง

2. ควรยุติโครงการฝึกอบรมชั่วคราวก่อนหรือควรดำเนินการต่อไป

3. ช่วยให้ได้สารสนเทศว่าควรปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการฝึกอบรมใน

อนาคต

แนวทางในการประเมินรูปแบบการประเมินโครงการของเคิร์กแพททริก ได้เสนอรูปแบบการประเมินประสิทธิผลของการฝึกอบรม โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ระดับ คือ (1) การประเมินปฏิกิริยา (reaction evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึกหรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อโครงการฝึกอบรม (2) การประเมินการเรียนรู้ (learning evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ที่ได้จากโครงการฝึกอบรม ควรตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และเจตคติ (attitude) (3) การประเมินพฤติกรรม (behavior evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเป็นไปตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่ และ (4) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์การ (results evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผลจากการอบรมได้บรรลุผลสำเร็จหรือไม่

4. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน

สคริฟเวน เป็นนักคิด นักปรัชญาที่สำคัญคนหนึ่งของการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินคุณค่า (value judgment) ซึ่งได้เสนอแนวคิดที่ว่าสิ่งที่นักประเมินต้องทำคือ ให้ข้อสรุปเชิงประเมิน (evaluation conclusion) และนักประเมินต้องมีบทบาท 3 ประการ คือ การเป็นผู้ตัดสินคุณค่า การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำการประเมิน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการ สคริฟเวนให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมิน คือ กระบวนการตัดสินคุณค่า หรือคุณประโยชน์ของสิ่งที่มุ่งประเมิน โดยมีจุดเน้นการประเมินหลัก 4 ลักษณะคือ

1. การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินโครงการจะมีบทบาทของการตัดสินคุณค่าของกระบวนการดำเนินโครงการเพื่อเสนอสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการสำหรับเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินโครงการให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

2. การประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) เป็นการประเมินสรุปผลของโครงการเมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการแล้ว มีบทบาทของการตัดสินคุณค่าของผลที่ได้รับจากโครงการ เพื่อเสนอสารสนเทศเกี่ยวกับคุณค่าของโครงการ และหาจุดเด่น หรือจุดบกพร่องของโครงการ สำหรับเป็นแนวทางสู่การตัดสินใจการดำเนินโครงการในรอบต่อไป หรือยุติ ปรับเปลี่ยน หรือพัฒนาโครงการให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

3. การประเมินคุณค่าภายใน (intrinsic evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายในตัวโครงการ ยกเว้นผลผลิตหรือผลกระทบของโครงการ เช่น การประเมินจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการ และกิจกรรมของโครงการ คุณภาพของเครื่องมือ ตลอดจนเจตคติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประเมินเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เป็นต้น

4. การประเมินผลสำเร็จ (pay - off evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย หรือผู้รับผลจากโครงการหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จแล้ว เป็นการตัดสินใจโครงการโดยอิงเกณฑ์ภายนอก เช่น การประเมินผลที่เกิดจากการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของสคริฟเวนเพื่อการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินของสคริฟเวนเป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มีจุดเด่นที่แตกต่างจากรูปแบบการประเมินอื่น คือ เน้นการประเมินความก้าวหน้า และการประเมินผลสรุปรวม นอกจากนั้นยังเสนอให้พิจารณาว่าประสิทธิผลของโครงการไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการเท่านั้น แต่ควรพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดประกอบด้วยผลตามที่คาดหมายและผลข้างเคียงทั้งผลทางบวกและผลทางลบ ดังนั้น การประเมินโครงการตามรูปแบบของสคริฟเวนจึงเป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ จึงควรมีการหาความต้องการจำเป็นของผู้ที่ได้รับผลของโครงการเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ ควรมีการประเมินความก้าวหน้าในระหว่างดำเนินโครงการเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และการประเมินผลสรุปรวมโดยพิจารณาประสิทธิผลทั้งหมดของโครงการทั้งประสิทธิผลตามที่คาดหมายและผลข้างเคียง

5. รูปแบบการประเมินของสเตค

สเตค ได้เสนอแนวคิดการประเมินหลักสูตรหรือโครงการในรูปแบบการประเมินความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยให้ความหมายเป็นการบรรยาย และตัดสินคุณค่าของหลักสูตรหรือโครงการทางการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสิน

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของสเตคประกอบด้วย การบรรยาย และการตัดสินคุณค่าของโครงการ โดยพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ และความสอดคล้องขององค์ประกอบใหญ่ 3 ส่วน คือ สิ่งที่มีมาก่อนการปฏิบัติและผลลัพธ์ระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงตัดสินคุณค่าของโครงการ สเตคเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพธรรมชาติโดยใช้การสังเกต การทดสอบ การสัมภาษณ์ โดยใช้ข้อมูลจากหลายฝ่าย เพื่อให้การตัดสินคุณค่าโครงการมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ การประยุกต์รูปแบบการประเมินของสเตคเพื่อประเมินโครงการมีข้อควรพิจารณาดังนี้

1) การประเมินมุ่งที่จะศึกษาในเรื่องการบรรยายและการตัดสินคุณค่าของโครงการ

2) การประเมินให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีมาก่อนการปฏิบัติและผลลัพธ์ จึงเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลของสิ่งที่มีมาก่อนต่อผลของการปฏิบัติระหว่างการดำเนินโครงการ และผลของสิ่งที่มีมาก่อนและการปฏิบัติต่อผลลัพธ์ของโครงการ พร้อมทั้งพิจารณาความสอดคล้องของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง ทำให้สามารถระบุสาเหตุของความล้มเหลวและความไม่สำเร็จของโครงการได้

3) การประเมินมีการตัดสินคุณค่าเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเป็นได้ทั้งเกณฑ์สัมบูรณ์ และเกณฑ์สัมพัทธ์ ทำให้ได้สารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกโครงการที่มีอยู่

6. รูปแบบการประเมินของโพรวัส

โพรวัส ได้พัฒนารูปแบบของการประเมินเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการซึ่งเรียกว่า รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้อง (The Discrepancy Model) โดยรูปแบบการประเมินของโพรวัสมีจุดมุ่งหมายและความหมายของการประเมินคือ การหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการเกี่ยวกับโครงการว่าจะปรับปรุง จะให้ดำเนินการต่อไป หรือจะยกเลิกโครงการ จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว โพรวัสจึงได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้ 1) การพิจารณาความสอดคล้องของสิ่งที่เกิดขึ้นจากโครงการกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ 2) การระบุหรือหาความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ของโครงการโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ 3) การใช้ข้อมูลที่ได้จากการพบความแตกต่างเพื่อค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ

การประยุกต์รูปแบบการประเมินของโพรวัสเพื่อการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวัสได้รับการออกแบบมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการพัฒนาโครงการในระบบองค์การหรือโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นวิธีการที่มีความซับซ้อน จึงเหมาะสำหรับระบบการประเมินที่มีคณะผู้ประเมินจำนวนมาก เน้นการประเมินความสอดคล้องของสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ปฏิบัติจริงใน 5 ขั้นตอน คือ การออกแบบโครงการ การดำเนินโครงการ กระบวนการของโครงการ ผลผลิตของโครงการและการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลที่ได้ การประเมินจึงต้องดำเนินการขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหรือยุติโครงการ คณะผู้ดำเนินโครงการ และคณะผู้ประเมินจะต้องร่วมมือกันเมื่อพบความไม่สอดคล้องเกิดขึ้นโดยตั้งคำถาม 3 ข้อ คือ

- 1) ความไม่สอดคล้องนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร (Why is there a discrepancy)
- 2) จะแก้ไขด้วยวิธีใดได้บ้าง (What corrective action are possible)
- 3) การแก้ไขด้วยวิธีใดดีที่สุด (Which corrective action is best)

7. รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่รู้จักกันอย่าง เป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแบบแผนอย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าแนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีมนี้ ได้ยึดหลักของการวิเคราะห์ระบบ (system analysis) หรือวิธีการเชิงระบบ (Systems approach)

วิธีการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินชิป

วิธีการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินชิป จะเกี่ยวข้องกับลักษณะของการตัดสินใจ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาช่วยในการตัดสินใจ 4 ลักษณะ คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (planning decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (structuring decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (implementing decisions) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการทบทวนการดำเนินโครงการเมื่อสิ้นสุดโครงการ (recycling decisions) มโนทัศน์เบื้องต้นของรูปแบบ CIPP ก็คือ ประเภทของการตัดสินใจที่แตกต่างกันจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสตัฟเฟิลบีมได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ 4 ประเภท ดังนี้ (Fitzpatrick, Sanders and Worthen, 2004)

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการวางแผนกำหนดโครงการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย ปรัชญา เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแรงกดดันทางการเมือง โดยมุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นก่อนริเริ่มดำเนินโครงการ

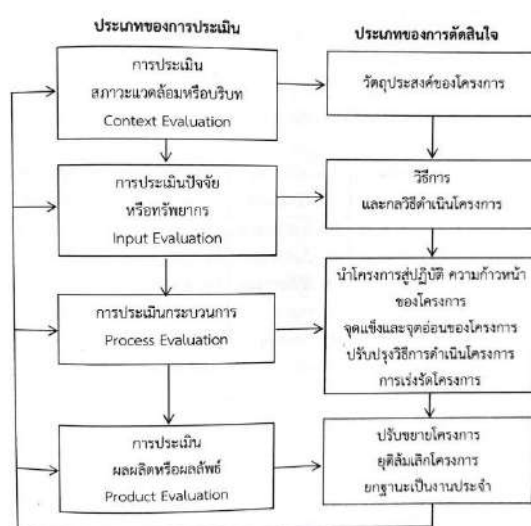
2. การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร (Input evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการและกลวิธีดำเนินโครงการ เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้น ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เป็นการประเมินเพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมมูลที่จะดำเนินการหรือไม่ แผนหรือโครงการที่เสนอเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงส่วนใด สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง

เพื่อเลือกแผนการจัดโครงการหรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จ เป็นการประเมินขณะที่นำโครงการที่วางแผนไว้ไปสู่การปฏิบัติ หรือประเมินความก้าวหน้า จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ จึงเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการดำเนินโครงการได้อย่างทันทั่วทั้งที่

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ของโครงการ โดยมุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จตามแผนและผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีความคุ้มค่าหรือไม่ เพียงใด ประกอบด้วย การประเมินผลผลิต (output evaluation) และการประเมินผลกระทบ (impact evaluation) สารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าผลผลิตของโครงการ เพื่อตัดสินใจว่าควรจะทำโครงการต่อไป หรือยุติ ล้มเลิก หรือยกฐานะเป็นงานประจำ

ตามแนวคิดรูปแบบการประเมินชิป ดังกล่าวนี้ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและประเภทของการตัดสินใจได้ ดังภาพ

ภาพ 7 ความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจตามรูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม

ที่มา : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2553

มโนทัศน์สำคัญของรูปแบบการประเมินชิปคือ การประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจตามช่วงระยะเวลาของการบริหารจัดการโครงการ กล่าวคือ การประเมินบริบทเพื่อการตัดสินใจจัดทำโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเพื่อการตัดสินใจวางแผนโครงการ การประเมินกระบวนการเพื่อตัดสินใจปรับปรุงวิธีดำเนินโครงการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการจึงประเมินผลผลิตของโครงการเพื่อตัดสินใจคุณค่าและอนาคตของโครงการว่าจะดำเนินงานต่อไปหรือยุติโครงการ ดังนั้นในการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิป ผู้บริหารหรือผู้ประเมินจึงควรประเมินและใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการตามช่วงเวลาของการบริหารจัดการโครงการ มิใช่ไปประเมินรวบยอดเมื่อโครงการสิ้นสุดลงแล้ว

สตัฟเฟิลบีมและชิกฟิลด์ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการประเมินกับประเภทของการประเมินสรุปได้ดังตาราง 3 และเมื่อพิจารณารูปแบบการประเมินชิปจำแนกตามวัตถุประสงค์ วิธีการและความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลง สรุปได้ดังตาราง 4

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลสรุปรวมกับประเภทของการประเมิน

บทบาทของการประเมิน	การประเมินสถานะแวดล้อม	การประเมินปัจจัยเบื้องต้น	การประเมินกระบวนการ	การประเมินผลผลิต
การประเมินความก้าวหน้าโดยใช้สารสนเทศเพื่อตัดสินใจปรับปรุงและประกันคุณภาพโครงการ	เป็นแนวทางในการตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการและจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายของโครงการ	เป็นแนวทางในการตัดสินใจกำหนดยุทธวิธีและแนวทางการปฏิบัติงานตามโครงการ	เป็นแนวทางในการตัดสินใจการตัดสินใจปฏิบัติงานโครงการ กำกับและปรับกิจกรรมของโครงการให้มีประสิทธิภาพ	เป็นแนวทางในการตัดสินใจดำเนินการปรับขยายโครงการโดยพิจารณาจากผลลัพธ์และผลข้างเคียงที่เกิดขึ้น

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผล
สรุปรวมกับประเภทของการประเมิน (ต่อ)

บทบาทของ การประเมิน	การประเมิน สภาวะแวดล้อม	การประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น	การประเมิน กระบวนการ	การประเมิน ผลผลิต
การประเมินผล สรุปรวม โดย ใช้สารสนเทศ สรุปรวมตัดสิน คุณค่า คุณประโยชน์ และ ความสำคัญ ของโครงการ	เปรียบเทียบ วัตถุประสงค์ เป้าหมายและ จัดลำดับ ความสำคัญและ ตามรายการความ ต้องการ ปัญหา และโอกาส	เปรียบเทียบ ยุทธวิธีที่เลือก การออกแบบและ งบประมาณ เหตุผลที่เลือกมา จากทางเลือก อื่น ๆ	พรรณนา กระบวนการ ปฏิบัติงาน ค่าใช้จ่าย และ เปรียบเทียบ การออกแบบ กระบวนการ ปฏิบัติและ ค่าใช้จ่าย	เปรียบเทียบ ผลลัพธ์และ ผลข้างเคียงกับ เป้าหมายที่ ต้องการ ความ เป็นไปได้ ความสำเร็จ และการ ตัดสินใจใน รอบใหม่อีก ครั้ง

ที่มา : Stufflebeam and Shinkfield, 2007

ตาราง 4 รูปแบบการประเมินชิป จำแนกตามวัตถุประสงค์ วิธีการและความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลง

	การประเมิน สภาวะแวดล้อม	การประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น	การประเมิน กระบวนการ	การประเมิน ผลผลิต
วัตถุประสงค์	1.เพื่อกำหนด สภาวะแวดล้อมที่ เกี่ยวข้อง 2.เพื่อระบุ ประชากร กลุ่มเป้าหมายและ ประเมินความ ต้องการจำเป็น และโอกาส 3.เพื่อวินิจฉัย ปัญหาที่อยู่ เบื้องหลังความ ต้องการจำเป็น และโอกาสนั้นๆ	เพื่อระบุและ ประเมิน ความสามารถ ของระบบของ ปัจจัยและ ยุทธวิธีที่มีอยู่ และการ ออกแบบเพื่อ การใช้ยุทธวิธี ดังกล่าว	เพื่อระบุหรือ พยากรณ์ เกี่ยวกับจุดอ่อน ในกระบวนการ ออกแบบ ดำเนินงานและ จัดหาสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับ กระบวนการ/ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ ได้ดำเนินงาน	เพื่อเปรียบเทียบ ผลผลิตกับ วัตถุประสงค์และ สารสนเทศที่ได้ จากสภาวะ แวดล้อมปัจจัย เบื้องต้น และ กระบวนการ ต่าง ๆ
วิธีการ	ใช้วิธีการวิเคราะห์ เชิงระบบ การ สำรวจการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล ทฤษฎี การหยั่ง เสียงประชาคม สัมภาษณ์ การ ทดสอบวินิจฉัย และการใช้เทคนิค เดลฟาย	บรรยายและ วิเคราะห์ ทรัพยากรที่มีทั้ง คนและวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ยุทธวิธีแก้ปัญหา การออกแบบ กระบวนการที่มี ความเป็นไปได้ และประหยัด	กำกับปัญหา และอุปสรรคที่ จะเกิดขึ้นใน กิจกรรมและ กระบวนการ ดำเนินงาน โดย การหา สารสนเทศที่ เฉพาะสำหรับใช้ ในการตัดสินใจ ดำเนินงานและ	1.นิยามและ กำหนดเกณฑ์ การประเมิน 2.เก็บรวบรวม ผลข้อมูลผลการ ประเมินจาก ผู้เกี่ยวข้องโดย วิธีการเชิง ปริมาณและเชิง คุณภาพ

ตาราง 4 รูปแบบการประเมินชิป จำแนกตามวัตถุประสงค์ วิธีการและความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลง (ต่อ)

	การประเมิน สภาวะแวดล้อม	การประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น	การประเมิน กระบวนการ	การประเมิน ผลผลิต
			การบรรยายสิ่งที่ เกิดขึ้นจริงใน กระบวนการ	3.เปรียบเทียบ ผลการประเมิน กับเกณฑ์ มาตรฐานที่ กำหนดไว้
ความสัมพันธ์ กับการ ตัดสินใจใน กระบวนการ เปลี่ยนแปลง	1.ตัดสินใจเกี่ยวกับ บริบทหรือเลือก สภาพการณ์ที่จะทำ โครงการ 2.ตัดสินใจกำหนด วัตถุประสงค์และ เป้าหมายเพื่อการ แก้ปัญหาตามความ ต้องการจำเป็นโดย พิจารณาถึงโอกาส ลำดับความสำคัญ งบประมาณ เวลา และทรัพยากรอื่นๆ ที่ต้องใช้ในการ วางแผนเพื่อการ เปลี่ยนแปลงและ จัดหาสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจ	เลือกแหล่ง ทรัพยากรที่จะใช้ ในการสนับสนุน โครงการ การเลือก ยุทธวิธีการ แก้ปัญหาและการ ออกแบบการ ดำเนินงานที่ ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง	ดำเนินโครงการ และการตรวจสอบ ปรับปรุงแบบแผน ของโครงการและ วิธีการเพื่อการ ควบคุม กระบวนการให้มี ประสิทธิภาพ	1.ตัดสินใจ เกี่ยวกับโครงการ ว่าจะทำต่อไป จะ ยกเลิก ปรับปรุง หรือเน้นที่จุดใด 2.นำเสนอผลการ ประเมินอย่าง ครอบคลุมชัดเจน ทั้งผลทางบวก และผลทางลบ 3.เปรียบเทียบผล การประเมินกับ วัตถุประสงค์ที่ เป็นเป้าหมาย

ที่มา : Stufflebeam and Shinkfield, 2007

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิปเพื่อการประเมินโครงการ มีแนวทางดังนี้

1. ประเมินก่อนการดำเนินโครงการ นักประเมินหรือผู้ปฏิบัติงานควรประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยเบื้องต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์ของโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการที่จะนำไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการ รวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

2. การประเมินระหว่างการดำเนินโครงการ โดยนักประเมินหรือผู้รับผิดชอบโครงการควรประเมินจุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน ตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไร มีวิธีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร แล้วใช้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินสำหรับตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ทันท่วงที

3. การประเมินหลังการดำเนินโครงการ โดยที่มุ่งตรวจสอบความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ความคุ้มค่าของการดำเนินงาน และผลกระทบจากโครงการ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะนำมาใช้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรดำเนินโครงการนั้นต่อไป หรือปรับปรุงขยาย หรือล้มเลิกโครงการ

8. รูปแบบการประเมินของอัลคิน

อัลคิน ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CSE (Center for the Study of Evaluation Approach) โดยมีจุดเน้นการประเมินเพื่อการตัดสินใจ และให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสมการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดทำรายงานสรุปเสนอต่อผู้มีอำนาจ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนิน คือ การประเมินประกอบด้วยการจัดหา และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจ จึงต้องประเมินในเรื่องต่าง ๆ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การประเมินระบบ (system assessment) เป็นการอธิบายสภาพของระบบ เพื่อเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้น 2) การประเมินการวางแผนโครงการ (program planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะดำเนินโครงการ เพื่อหาสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ 3) การประเมินการนำโครงการไปใช้ (program implementation) เป็นการประเมินขณะที่กำลังดำเนินโครงการ เพื่อตรวจสอบดูว่าการดำเนินโครงการนั้นเป็นไปตามขั้นตอน ต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ 4) การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ

(program improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาสารสนเทศสำหรับใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และ 5) การประเมินเพื่อยกยอรับโครงการ (program certification) เป็นการประเมินเพื่อหาสารสนเทศสำหรับรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการ และศักยภาพในการสรุปอ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของอัลคิน เพื่อการประเมินโครงการโดยที่รูปแบบการประเมินของอัลคินมีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบการประเมินชิปค่อนข้างมาก ดังนั้นแนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของอัลคินในการประเมินโครงการจึงยึดแนวทางเดียวกันกับรูปแบบการประเมินชิป

9. รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลัง

เฟทเธอร์แมน เป็นผู้เสนอรูปแบบหรือแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation approach) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานตามแนวคิดของการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยมุ่งตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดให้มาร่วมกันดำเนินงานจนเกิดเป็นพลังความรู้ความเข้าใจในการประเมิน และสามารถประเมินได้เอง การประเมินแบบนี้ถือว่าเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของการประเมินโดยมีจุดเด่นที่ผลผลิตของการประเมินคือการเรียนรู้ขององค์กร การประเมินเป็นกระบวนการพัฒนา ไม่ใช่แค่เพียงรายงานผล แต่ถือว่าเนื้องานหรือหน้าที่ของทุกคน การประเมินไม่ใช่การทำงานเพียงช่วงใดช่วงหนึ่งแต่เป็นกระบวนการที่ต้องทำต่อเนื่องตลอดไป การประเมินจึงเป็นความสัมพันธ์แบบร่วมมือร่วมพลังของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในองค์กรกับผู้รับผิดชอบการประเมิน

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อการประเมินโครงการมีแนวทางดังนี้

1. นักประเมินภายนอกต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคณะผู้ดำเนินโครงการและผู้ประเมินภายในองค์กร โดยอาจใช้การฝึกอบรมหรือการจัดการความรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร

2. คณะผู้ดำเนินโครงการและผู้ประเมินภายในร่วมกันรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบสภาพปัจจุบันของโครงการ และร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลในการดำเนินงานโครงการ รวมทั้งร่วมกันกำหนดยุทธวิธีการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

3. คณะผู้ดำเนินโครงการและผู้ประเมินภายในร่วมกันวางแผนการประเมิน ดำเนินการประเมินโดยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่แสดงถึงความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการ และการประเมินผลสรุปรวมเพื่อตัดสินคุณค่าหรือการบรรลุ

เป้าหมายของโครงการ ซึ่งกระบวนการดำเนินงานดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การให้คำปรึกษาจากนักประเมินภายนอก

4. อำนวยความสะดวกในการประเมินโครงการ โดยการนิเทศ กำกับติดตาม สร้างพลังใจให้คณะผู้ประเมินภายในได้เกิดการเรียนรู้ และร่วมมือกันประเมินโครงการด้วยตนเอง

5. สนับสนุนให้มีการนำเสนอผลการประเมินตนเองต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประโยชน์จากการประเมิน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาโครงการและการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

10. รูปแบบการประเมินที่เน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์

แพตตัน ได้เสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่เน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์ (utilization - focused evaluation) เพื่อแก้ปัญหของงานประเมินในประเด็นที่มักจะได้รับการวิจารณ์ว่า ผลการประเมินไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า หรือผู้บริหารเห็นว่าข้อมูลผลการประเมินไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้เพื่อการตัดสินใจในเชิงการบริหารจัดการโครงการ วิธีการประเมินตามรูปแบบนี้เป็นการออกแบบการประเมินที่ให้กลุ่มเป้าหมาย (client groups) ที่เกี่ยวข้องกับองค์การเป็นผู้มีบทบาทในการตัดสินใจว่าจะใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงองค์การอย่างไร การประเมินจึงเป็นกระบวนการพัฒนากระบวนการศึกษาของการประเมิน การร่วมมือกันและการเจรจาต่อรองกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งถูกเลือกจากกลุ่มของผู้ถูกประเมินจะมุ่งประเด็นไปที่การให้ผลผลิตที่มีประโยชน์สำหรับผู้ถูกประเมิน ดังนั้น บทบาทของผู้ประเมินเป็นเสมือนผู้เจรจาต่อรอง (negotiating) ทำหน้าที่หลายบทบาทซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เช่น ผู้วางแผน (planner) ผู้ฝึกอบรม (trainer) เป็นที่ปรึกษา พี่เลี้ยง (mentor) หรือผู้อำนวยการความสะดวกประจำกลุ่ม (group facilitator) ผู้แก้ปัญหา ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสร้างองค์ความรู้ การวัดประเมินและการตอบคำถามในเชิงคุณภาพ เป็นผู้ร่วมงาน เป็นผู้ฟัง ผู้วิเคราะห์ และเป็นสื่อกลาง เป็นต้น

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินที่เน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์มีแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน โดยมุ่งเน้นไปที่การจำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับโครงการ และผู้ที่ใช้ผลการประเมินประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ที่จะใช้ผลการประเมิน เพื่อนำกลุ่มบุคคลเหล่านั้นเข้าสู่กระบวนการประเมิน โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นการประเมิน และความต้องการใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาและการบริหาร

โครงการ แล้วกำหนดภาระผูกพันความร่วมมือในการประเมิน และการวางแผนนำผลการประเมินไปใช้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และผู้ที่จะใช้ผลการประเมิน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประเมิน และนำผลการประเมินไปประกอบการตัดสินใจ ปรับปรุง พัฒนาโครงการ และเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารโครงการ และเป็นการออกแบบและวางแผนการประเมินแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักประเมินกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่จะใช้ผลการประเมิน โดยกำหนดประเด็นและรายการข้อมูลผลการประเมินที่ต้องการแหล่งข้อมูล เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความหมายผลการประเมินกำหนดแนวทางการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงพัฒนา และการบริหารโครงการในระยะต่อไป ขึ้นต่อไปคือ ดำเนินการประเมินตามแผนแนวทางการประเมินและภาระผูกพันที่กำหนดไว้ โดยนักประเมินต้องมีบทบาทสำคัญในการเป็นพี่เลี้ยงหรือผู้อำนวยการความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการประเมินและการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้ที่จะใช้ผลการประเมิน ขั้นสุดท้ายจะเป็นการสรุปรายงานผลการประเมิน ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม ผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่จะใช้ผลการประเมิน รวมทั้งการเผยแพร่ผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนต่อไป

สรุปได้ว่า รูปแบบของการประเมินโครงการ คือ กระบวนการหรือแบบแผนในการประเมินที่แสดงให้เห็นถึงรายการที่จะประเมิน หรือกระบวนการที่มีความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ โดยผู้ประเมินสามารถเลือกรูปแบบการประเมินโครงการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับโครงการของผู้ประเมิน ซึ่งมีรูปแบบการประเมินโครงการ ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินของไทเลอร์
2. รูปแบบการประเมินของครอนบาค
3. รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพททริก
4. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน
5. รูปแบบการประเมินของสเตค
6. รูปแบบการประเมินของโพรวัส
7. รูปแบบการประเมินของสตฟเฟิลปีม
8. รูปแบบการประเมินของอัลคิน
9. รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลัง
10. รูปแบบการประเมินที่เน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์

สำหรับการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ประเมินได้เลือกรูปแบบการประเมินโครงการรูปแบบชิป (CIPP Model) ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในการประเมินโครงการในครั้งนี้

7. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model)

รูปแบบการประเมิน CIPP เป็นการนำตัวอักษรตัวแรกของมิติการประเมิน 4 ด้านมา ประกอบกัน ได้แก่ การประเมินบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และ ผลผลิต (Product) ซึ่ง สตฟเฟิลบีม และ ชิกฟิลด์ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007 อ้างถึงใน รัตน์ บัวสนธ์, 2556) พัฒนาเสนอขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์การกระทำ การประเมินโครงการทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่กลางปี 1960 โดยต้องการที่จะ แก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อจำกัดของรูปแบบการประเมินแบบดั้งเดิม อาทิ การออกแบบการทดลอง การประเมินอิงวัตถุประสงค์ และการทดสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบหรือวิธีการ ประเมินแบบดั้งเดิมมีข้อจำกัดในการศึกษาหาคำตอบเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาในสมัยนั้น จึง ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการประเมินใหม่ ๆ เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาอย่าง รอบด้านหลายแง่มุมมากขึ้น ซึ่งรูปแบบการประเมิน CIPP ก็เป็นหนึ่งในรูปแบบการประเมินอื่น ๆ ที่ นักประเมินในยุคนั้นพัฒนานำเสนอไว้ รูปแบบการประเมิน CIPP ปรากฏขึ้นเป็นลายลักษณ์ชัดเจน ในหนังสือชื่อ Educational Evaluation and Decision Making ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1971 และปรับปรุง อีกครั้งในปี 2007 ในหนังสือ Evaluation Theory Models and Applications โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินบริบท : Context Evaluation หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความ ต้องการจำเป็น (Need) ปัญหา (Problem) คุณสมบัติที่มีค่า (Assets) และโอกาส (Opportunities) ที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมหนึ่งที่กำหนด การประเมินบริบท 4 ส่วนนี้มีความสำคัญที่จะ นำไปสู่การออกแบบโครงการ แผนงาน และการให้บริการที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้ ทั้งนี้การ ประเมินบริบท มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) กำหนดขอบเขตและบรรยายเกี่ยวกับความตั้งใจให้บริการ
- 2) จำแนกผู้รับผลประโยชน์ที่ตั้งใจให้บริการ (หรือกลุ่มเป้าหมาย) และประเมิน ความต้องการจำเป็นของกลุ่มบุคคลดังกล่าว
- 3) จำแนกปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เป็นบ่อเกิดของความ ต้องการจำเป็น ของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือกลุ่มเป้าหมายนั้น

4) จำแนกความเกี่ยวข้องระหว่างคุณสมบัติที่มีค่าและโอกาสได้รับทุนอุดหนุนที่สามารถนำไปใช้กำหนดเป้าหมายความต้องการจำเป็นนั้น

5) จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดเป้าหมาย มุ่งการปรับปรุง

6) ประเมินความชัดเจนและความเหมาะสมเป็นไปได้ของเป้าหมาย มุ่งการปรับปรุง

7) จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจตัดสินผลลัพธ์ของเป้าหมาย มุ่งการปรับปรุง หรือความพยายามในการให้บริการ

การประเมินบริบทอาจจะประเมินได้ทั้งก่อน ระหว่างหรือแม้กระทั่งหลังการดำเนินโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซง (Intervention) อื่น ๆ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007) ในกรณีประเมินบริบทก่อนการดำเนินโครงการ องค์กรหรือหน่วยงานจะใช้ผลจากการประเมินบริบทเพื่อช่วยจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมายสำหรับโครงการนั้น แต่ถ้าเป็นการประเมินบริบทระหว่างหรือหลังดำเนินโครงการหรือสิ่งแทรกแซงอื่น ๆ องค์กรและหน่วยงานมักจะดำเนินการและจัดทำรายงานการประเมินบริบทควบรวมไปกับการประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต กรณีการประเมินบริบทจึงมีประโยชน์สำหรับการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของโครงการ และช่วยให้ผู้รับบริการได้ประเมินว่าโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าวมีคุณประโยชน์ ตอบสนองหรือเป็นไปตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์หรือไม่เพียงไร

เทคนิควิธีการที่ใช้ในการประเมินบริบท ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมสารสนเทศอย่างหลากหลาย ครอบคลุมสมาชิกที่เป็นประชากรเป้าหมายรวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ซึ่งโดยปกติมักเริ่มจากการซักถามผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อช่วยระบุขอบข่ายการศึกษา หลังจากนั้นผู้ประเมินอาจจะทำการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการรับบริการหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ ซึ่งอาจทำได้โดยการทบทวนเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลัง และการปฏิบัติงานของบุคคล การจัดเวทีรับฟังจากชุมชน การทดสอบและการสัมภาษณ์ผู้รับประโยชน์ รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคนอื่น ๆ ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนผู้รับบริการจากโครงการหรือสิ่งแทรกแซง เป็นประชากรที่มีจำนวนมาก ผู้ประเมินอาจใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแล้วสร้างแบบสอบถามหรือแบบสำรวจความต้องการจำเป็นและทำการทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบความต้องการจำเป็น จำแนกตามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น หรืออาจศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิผลทางการเรียนของนักเรียน

ในกรณีเช่นนี้นักประเมินก็อาจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาใด ๆ เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการสอบเปรียบเทียบก็ได้

ผลการประเมินบริบทสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง ยกตัวอย่างเช่นผู้บริหารสามารถนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้สื่อสารกับสมาชิกในองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน ความต้องการจำเป็น คุณสมบัติที่มีค่า โอกาสและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาขององค์กร แต่สำหรับนักพัฒนาโครงการก็สามารถที่จะนำผลการประเมินบริบทไปใช้เพื่อสนับสนุนขอรับทุนหรือจัดทำสัญญาต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในขณะที่องค์กรให้บริการทางสังคมหรือองค์กรการกุศล อาจใช้สารสนเทศจากผลประเมินบริบทเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคณะทำงานหรือเพื่อจำแนกจัดลำดับให้ความช่วยเหลือประชากรเป้าหมาย สำหรับโรงเรียนนั้นก็อาจใช้การประเมินบริบท เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนและผู้ปกครองในการชี้แนะและพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น ในส่วนของผู้ประเมินก็ต้องใช้ผลการประเมินบริบทเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ได้อย่างเหมาะสมและมีความสัมพันธ์กับแผนงาน โครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า : Input Evaluation จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็น โดยการศึกษาและตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับแนวทางต่าง ๆ ที่มีศักยภาพหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุด อันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การประเมินปัจจัยนำเข้าจะเป็นตัวบ่งบอกล่วงหน้าถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลว หรือประสิทธิผลของความพยายามเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่โครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ ต้องการให้เกิดจุดมุ่งเน้น ประการที่สองของการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางที่เป็นทางเลือกต่าง ๆ และเพราะเหตุใดจึงเลือกแนวทางนั้น ในกรณีเช่นนี้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินปัจจัยนำเข้าจะมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับบ่งชี้ให้เห็นถึงความรับผิดชอบ (Accountability) ใด ๆ ของผู้พัฒนาโครงการที่พยายามออกแบบและปรับปรุงประมาณใด ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว นอกจากนี้แล้วการประเมินปัจจัยนำเข้าก็จะช่วยจำแนกและจัดลำดับแนวทางที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจได้ใช้เป็นทางเลือกในการดำเนินงานต่อไป

โดยสรุปการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย ตอบสนองความต้องการจำเป็นให้แก่ผู้รับประโยชน์ ก่อให้เกิดแผนงานที่ปฏิบัติได้จริง และใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการบันทึกและสร้างสำนึกรับผิดชอบเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพยากรและวิธีดำเนินงานในแผนงานนั้น ๆ นอกจากนี้แล้วหน้าที่

สำคัญอีกประการหนึ่งของการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยให้ผู้นำโครงการหลีกเลี่ยงความสูญเสียเปล่าใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้วัตรกรรมหรือโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าถึงทรัพยากรที่จะต้องสูญเสียไป

นักประเมินสามารถการประเมินปัจจัยนำเข้าได้หลายขั้นตอนโดยไม่จำเป็นต้องกระทำตามลำดับต่อเนื่องกัน นักประเมินอาจเริ่มจากการทบทวนปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และตอบสนองความต้องการจำเป็นที่เฉพาะเจาะจงซึ่งทำได้ตามขั้นตอนหรือวิธีการต่าง ๆ ได้แก่

- 1) การทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) การตรวจเยี่ยมโครงการตัวอย่างหรือโครงการที่มีลักษณะคล้ายกัน
- 3) การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนจากรัฐบาล
- 4) สืบค้นสารสนเทศเกี่ยวกับการให้บริการจากแหล่งสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต
- 5) ทบทวนเอกสารบทความเกี่ยวกับรายงานผู้บริโภคหรือเอกสารอื่น ๆ ที่

ตีพิมพ์เรื่องราวที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการให้บริการ

- 6) การชี้ชวนให้ผู้ปฏิบัติงานจัดทำข้อเสนอ

นักประเมินอาจจัดสารสนเทศเหล่านี้อย่างเป็นทางการเป็นหมวดหมู่ไว้ในห้องวางแผน โดยเฉพาะและจัดกลุ่มที่ศึกษาเฉพาะเพื่อทำการสืบค้นหรือดำเนินการจัดทำแผนสัมมนาโดยตรงเกี่ยวกับการวิเคราะห์วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้โครงการ ผู้ประเมินต้องใช้สารสนเทศที่ได้ทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การได้กลยุทธ์หรือแนวทางการดำเนินงานที่มีแนวโน้มศักยภาพก่อให้เกิดการยอมรับได้ต่อการนำไปใช้ทั้งนี้อาจจัดลำดับแนวทางการดำเนินงานดังกล่าว โดยอาศัยหรือพิจารณาจากเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

- 1) ตอบสนองการบรรลุความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์
- 2) ตอบสนองต่อเป้าหมายที่เป็นปัญหาขององค์กร
- 3) ศักยภาพของประสิทธิผล
- 4) ต้นทุนที่ต้องใช้
- 5) สอดคล้องมืออยู่จริงในทางการเมือง
- 6) มีความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการ
- 7) มีศักยภาพเพียงพอที่จะก่อให้เกิดผลกระทบภายนอกพื้นที่หนึ่ง ๆ

ต่อจากนั้นนักประเมินสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจว่าควรเลือกหรือค้นหาแนวทางการดำเนินงาน ในกรณีที่เป็นการค้นหาวัตรกรรมหรือแนวทางการ

ดำเนินงานใหม่ ๆ นักประเมินและผู้รับบริการอาจจัดทำเกณฑ์เป็นเอกสารอย่างชัดเจนที่นวัตกรรมนั้นต้องบรรลุและจัดลำดับข้อเสนอแนวทางต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่ต้องการบรรลุซึ่งเลือกไว้แล้ว ลำดับต่อไปนักประเมินอาจจัดลำดับข้อเสนอหรือแนวทางที่มีศักยภาพแก่การยอมรับได้ และชี้แนะแนวทางหรือคุณลักษณะที่ดีที่สุดให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานว่าควรจะดำเนินการอย่างไร นอกจากนี้นักประเมินก็อาจทำได้โดยการจัดให้มีการรับฟังเพื่อให้ได้สารสนเทศเพิ่มเติมจากผู้ปฏิบัติหรือผู้บริหารเกี่ยวกับข้อเสนอหรือแนวทางต่าง ๆ ที่ดีที่สุดสำหรับเป็นทางเลือกในการตัดสินใจให้แก่หน่วยงานองค์กรนั้น ๆ

การประเมินปัจจัยนำเข้านำไปประยุกต์ใช้ได้หลายกรณี อาทิ ผู้บริหารใช้สำหรับจัดทำข้อเสนอเพื่อขอรับเงินลงทุนสนับสนุนการดำเนินงานจากคณะกรรมการกำหนดนโยบายในหน่วยงาน โรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษาใช้สำหรับจัดทำข้อเสนอเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนแผนงาน โครงการทางการศึกษา ในขณะเดียวกันผู้กำหนดนโยบายหรือผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการศึกษาก็ใช้สำหรับการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับความคุ้มค่าหรือประสิทธิผลที่จะได้รับ เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนหรืองบประมาณที่ต้องจัดสรรให้กับโครงการหรือนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ

3. การประเมินกระบวนการ : Process Evaluation เป็นการตรวจสอบการนำแผนหรือโครงการไปใช้ หรือตรวจสอบการดำเนินงานการใช้แผนงานโครงการ วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินกระบวนการก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้จัดการ ผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการว่าเป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณและประสิทธิภาพเป็นอย่างไร สำหรับวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของการประเมินกระบวนการก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้จัดการ ผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการว่า เป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณและประสิทธิภาพเป็นอย่างไร สำหรับวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งก็เพื่อชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการปรับปรุงการใช้งบประมาณและแนวทางการดำเนินงานของโครงการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะโดยปกติแล้ว เมื่อมีการเริ่มต้นการดำเนินงานของโครงการหรือแผนงานผู้ปฏิบัติงานย่อมไม่สามารถที่จะกำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรม การใช้บุคลากร งบประมาณหรืออื่น ๆ ดังนั้น การได้รับสารสนเทศจากการประเมินกระบวนการก็สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ในโครงการให้สามารถดำเนินการต่อไป และมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้อัตราผลตอบแทนตามที่ต้องการในการประเมินกระบวนการนั้น ควรทำการเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมและค่าใช้จ่ายจริงกับกิจกรรมในแผนงาน

โครงการและงบประมาณที่กำหนดไว้ว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร รวมทั้งบรรยายให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้และท้ายที่สุดก็ควรจัดทำรายงานที่ผู้ร่วมโครงการหรือผู้ทำการสังเกตได้ตัดสินใจคุณภาพของกระบวนการใช้โครงการแผนงานดังกล่าว

นักประเมินกระบวนการจำเป็นต้องดำเนินการค่อนข้างมากในการควบคุมกำกับและจัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการหรือตัวแทรกแซง ซึ่งอาจเริ่มจากการทบทวนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับแผนการปฏิบัติงาน งบประมาณ และการประเมินผลหลังของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงเพื่อที่จะพิจารณาว่ากิจกรรมอะไรที่ควรต้องกำกับในโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว การพิจารณาตัวอย่างที่เป็นไปได้ในการให้บริการแก่กลุ่มผู้รับประโยชน์ การฝึกอบรม การให้คำปรึกษาทีมผู้ปฏิบัติงาน การจัดประชุมทีมผู้ปฏิบัติงาน การควบคุมกำกับผังงาน (Work Flow) การบำรุงรักษาตรวจสอบเครื่องมือ อุปกรณ์ การจัดลำดับและแจกจ่ายวัสดุ การควบคุมค่าใช้จ่าย การจัดการสารสนเทศของโครงการเหล่านี้เป็นต้น

เทคนิควิธีที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการประเมินกระบวนการนั้น นักประเมินควรใช้วิธีการที่ไม่ก่อให้เกิดการรบกวน (Unobtrusive) แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในขณะเดียวกัน ก็ต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน นักประเมินอาจพิจารณาภาพรวมๆ ว่ากิจกรรมหรือการดำเนินงานของโครงการดังกล่าวเป็นอย่างไร โดยการตรวจเยี่ยมและสังเกตที่ศูนย์ของกิจกรรมนั้น การทบทวนวิเคราะห์เอกสารที่ปรากฏ เช่น (แผนปฏิบัติงาน งบประมาณ รายงานบัญชีและระยะเวลา การจัดประชุม) การเข้าร่วมประชุมกับทีมผู้ปฏิบัติงานและการสัมภาษณ์บุคคลหลัก หลังจากนั้นนักประเมินต้องจัดทำรายงานสรุปเกี่ยวกับแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อค้นพบและประเด็นการสังเกต นักประเมินควรแสดงให้เห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของกระบวนการอย่างชัดเจนตามที่ได้จากผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งนำเสนอรายงานนี้ในการประชุมทีมผู้ปฏิบัติงานและเชิญผู้อำนวยการของทีมผู้ปฏิบัติงานให้เป็นผู้นำในการอภิปรายเกี่ยวกับข้อค้นพบซึ่งปรากฏในรายงาน ทีมงานของโครงการอาจจะใช้รายงานเพื่อการตัดสินใจให้เหมาะกับการปฏิบัติงานของตนต่อไป ต่อจากนั้นนักประเมินก็ควรทบทวนเกี่ยวกับแผนงานการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งต่อไปรวมทั้งการจัดทำรายงานตามลำดับ โดยการสอบถามความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทีมผู้ปฏิบัติงานถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์มากที่สุดในการจัดประชุมนำเสนอรายงานให้กับทีมผู้ปฏิบัติงานในครั้งต่อไป ซึ่งทีมผู้ปฏิบัติงานก็อาจจะให้ข้อเสนอแนะที่ดีเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินว่าควรจะทำอย่างไร เช่น อาจใช้การสังเกตบันทึกการปฏิบัติงานประจำวันของทีมผู้ปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถาม เป็นต้น นอกจากนั้นนักประเมินก็ควร

จะสอบถามผู้ปฏิบัติงานถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมหรือดีที่สุดสำหรับการใช้ประโยชน์จากรายงานการประเมินช่วงถัดไป

นักประเมินกระบวนการ ควรจัดลำดับรายงานโดยพิจารณาว่าจะก่อให้เกิดผลดีที่สุดแก่ทีมผู้ปฏิบัติงานในการนำไปใช้ในแผนปฏิบัติงานและบูรณาการเข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยรอบโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น นักประเมินควรจะต้องบรรยายให้เห็นถึงสิ่งที่เบี่ยงเบนออกไปจากแผนงานที่กำหนดและควรชี้ให้เห็นถึงความผันแปรเหล่านี้ว่ามีลักษณะอย่างไร เมื่อพิจารณาจากความแตกต่างระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลหรือสถานที่ที่แตกต่างเบี่ยงเบนไปจากแผนงานนั้น

ผลการประเมินกระบวนการนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายกรณี เช่น สมาชิกในทีมงานใช้สำหรับชี้แนะแนวทางการดำเนินกิจกรรม แก้ไขแผนงานที่ผิดพลาดและจัดทำบันทึกความรับผิดชอบ ผู้จัดการบางคนใช้ตารางหรือปฏิทินสะท้อนผลกลับผลการประเมินกระบวนการที่จัดทำตามปกติหรือสม่ำเสมอ เพื่อให้ทีมผู้ปฏิบัติงานรักษาน้ำที่และความรับผิดชอบของตนเอง การประเมินกระบวนการยังช่วยให้บุคคลภายนอกได้เรียนรู้ว่าอะไรคือสิ่งสำคัญที่ต้องทำและอะไรคือต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียในกรณีที่พวกตนต้องการกระทำในลักษณะที่คล้ายๆ กันนี้

4. การประเมินด้านผลผลิต : Product Evaluation วัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลผลิต ก็เพื่อสอบวัด ความสำเร็จ และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซงว่าตอบสนอง บรรลุความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่ นอกจากนั้นการประเมินผลผลิตก็ยังคงประเมินผลลัพธ์ (Outcomes) ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและทางลบอีกด้วยยิ่งไปกว่านั้น บ่อยครั้งที่ผู้ประเมินยังขยายขอบเขตการประเมินผลผลิตไปสู่การประเมินสิ่งที่เรียกว่าผลลัพธ์ระยะยาวอีกด้วย

การประเมินผลผลิต ควรดำเนินการโดยอาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์การตัดสินใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อโครงการ หรือสิ่งที่ได้รับการประเมิน (Devalued) ในบางครั้งอาจทำการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมินอื่น ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันและก็มีอยู่บ่อยๆ ที่ผู้รับบริการจากโครงการต้องการจะรู้ว่าโครงการดังกล่าวได้ผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และมีประโยชน์คู่กับการลงทุนดำเนินการเพียงไร ดังนั้น ในทางที่เหมาะสมแล้วนักประเมินก็ควรที่จะวิเคราะห์ ความสำเร็จให้เห็นว่าจุดอ่อนของการใช้โครงการ หรือแผนปฏิบัติงานส่วนใด ที่เป็นสาเหตุทำให้ได้ผลลัพธ์อ่อนด้อยลงไปด้วยเทคนิควิธีการที่ใช้ประเมินผลผลิต มิได้กำหนดไว้อย่างเป็นแบบแผนตายตัว แต่นักประเมินอาจต้องใช้วิธีการอย่างหลากหลายร่วมกัน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจการศึกษาผลลัพธ์ทั้งหมดของสิ่ง

ที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งยังช่วยในการตรวจสอบข้ามกันไปมา ระหว่างข้อค้นพบที่หลากหลายอีกด้วย

ในการประเมินผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้น นักประเมินจำเป็นต้องศึกษา ค้นหาผลลัพธ์ที่มีได้คาดหมายด้วย ทั้งผลลัพธ์ในเชิงบวกและเชิงลบ โดยการรับฟังความคิดเห็นหรือสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสิ่งที่ได้รับการประเมินเพื่อที่จะทำการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับผลลัพธ์ ให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน และสืบหาข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบสำหรับยืนยัน หรือไม่ยืนยันสมมุติฐานเกี่ยวกับผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้แล้ว นักประเมินอาจใช้วิธีการศึกษารายกรณี โดยเลือกบุคคลที่ได้รับการประสบความสำเร็จจากโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมิน เพื่อทำการสัมภาษณ์ระดับลึก เกี่ยวกับผลที่เกิดจากโครงการดังกล่าว หรือนักประเมินอาจใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นทางโทรศัพท์หรือทางจดหมายของกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ตัดสินใจเกี่ยวกับการได้รับการบริการตามมุมมองของแต่ละคน ทั้งที่เป็นภาพบวกและภาพลบ ยิ่งไปกว่านั้นนักประเมินก็อาจจะให้ผู้เข้าร่วมโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมิน เขียนเสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการได้รับการบริการและก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานของตน เช่น ผลผลิตของงานที่เพิ่มขึ้นหรือตำแหน่งหน้าที่การงานใหม่ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งผู้ประเมินอาจใช้การสังเกต เพื่อจำแนกและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของ กลุ่มบุคคล โดยเปรียบเทียบตามรายการตรวจสอบผลลัพธ์กับโครงการให้บริการอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการที่ได้รับการประเมิน

การจัดทำรายงานข้อค้นพบจากการประเมินผลผลิตอาจทำให้แตกต่างกันตามขั้นตอน กล่าวคือ การประเมินอาจจัดทำรายงานผลผลิตที่เกิดขึ้นในแต่ละวงรอบของโครงการ รายงานดังกล่าวนี้ ควรจะแสดงให้เห็นว่าโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ ได้บรรลุเป้าหมายควรต้องการจำเป็นเพียงไร ในขณะที่รายงานเมื่อสิ้นสุดวงรอบทั้งหมดของโครงการ ควรเป็นรายงานที่นำเสนอให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์สรุปรวมทั้งหมดของโครงการดังกล่าว ดังนั้นรายงานผลการประเมินผลผลิตจะต้องเป็นการสรุปตีความ ให้เห็นถึงผลที่ชัดเจนในการตอบสนองความต้องการจำเป็น ต้นทุนที่ใช้ดำเนินการและผลตอบแทน หรือผลการปฏิบัติทั้งหมดที่ได้รับในแผนงานโครงการนั้น ๆ นักประเมินยังต้องจัดทำรายงานการศึกษาติดตาม เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ระยะยาวที่เกิดขึ้นอีกด้วย นอกจากนั้นบางกรณี อาจต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์และบูรณาการผลที่ได้รับทั้งหมดเข้าด้วยกัน เพื่อเสนอต่อกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มหรือแต่ละบุคคล

ผลการประเมินผลผลิตนั้น ประชาชนทั่วไปนำมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงนั้นมีคุณประโยชน์เพียงพอต่อการนำไปดำเนินการต่อเนื่องต่อไป หรือควรดำเนินการซ้ำอีกหรือควรขยายขอบเขตการนำไปใช้ในสถานการณ์หรือสถานที่อื่นๆ

ต่อไป ในขณะที่เดียวกันสถาบันและหน่วยงานก็ยังใช้สำหรับปรับเปลี่ยนหรือแทนที่แผนการปฏิบัติในการที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลได้มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนและตอบความต้องการจำเป็นของสมาชิกทั้งหมดที่เน้นประชากรเป้าหมาย ผลจากการประเมินผลผลิตมีความสำคัญในทางจิตวิทยาเป็นอย่างมาก เมื่อผลจากการประเมินแสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นจากแนวทางที่ชาญฉลาดในการดำเนินโครงการ ผลการประเมินเช่นนั้นนับเป็นสิ่งเสริมแรงที่ดีสำหรับทั้งทีมปฏิบัติงานในโครงการและผู้รับบริการจากโครงการหรืออาจจะเป็นสิ่งที่ทำลาย ลดทอนแรงจูงใจก็ได้ ถ้าหากผลที่ได้จากการประเมินผลผลิตนั้นมีความอ่อนด้อยหรือไม่แสดงถึงความมั่งคั่งใดๆ ที่จะพึงได้รับจากโครงการนั้น ๆ เลย

ประเด็นสำคัญสุดท้ายที่ต้องพึงระวังในการจัดทำรายงานการประเมินผลผลิตก็คือ นักประเมินไม่ควรเร่งรีบประเมินผลผลิตและจัดทำรายงานสู่สาธารณะอย่างทันทีทันใด เพราะเหตุว่าการดำเนินโครงการต้องการระยะเวลาพอสมควรที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์บรรลุตามความรับผิดชอบ (Accountability) ที่ระบุไว้ การจัดทำรายงานการประเมินผลผลิตที่ยังไม่มีวุฒิภาวะสูง (Premature) อย่างเพียงพอ อาจนำไปสู่ความไม่สามารถตัดสินใจได้เกี่ยวกับความต่อเนื่องของโครงการเพราะเหตุว่าทำให้ไม่พบผลลัพธ์ใดๆ เกิดขึ้นเลย ทั้งนี้เนื่องจากผลลัพธ์ของโครงการต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการศึกษาติดตาม ดังนั้นถ้าหากการจัดทำรายงานการประเมินผลผลิตสู่สาธารณะ ได้มีการหน่วงเวลาอย่างสมเหตุสมผลแล้ว นักประเมินอาจจะพบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลัง และมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับใช้สนับสนุนการดำเนินงาน โครงการอย่างต่อเนื่องต่อไป

แต่อย่างไรก็ตามนักประเมินก็สามารถจะตอบสนองข้อเรียกร้องของทีมปฏิบัติงานในโครงการได้อย่างเหมาะสมเกี่ยวกับการแสดงผลข้อค้นพบ หรือผลการประเมินผลผลิตเป็นระยะๆ (Formative Product Evaluation) เพื่อช่วยให้บรรลุความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามโครงการ โดยการแลกเปลี่ยนข้อค้นพบให้แก่สมาชิกผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้นโดยตรง กฎกำปั้นหลัก (Rules of Thumb) สำหรับนักประเมินนั้นคือ ควรลดความสำคัญในการประเมินผลผลิตของโครงการในระยะแรกๆ และไม่ควรเร่งรีบจัดทำรายงานสู่สาธารณะ ควรเสนอข้อค้นพบจากการประเมินผลผลิตเป็นระยะๆ ให้แก่ทีมผู้ปฏิบัติงานให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เท่านั้น นักประเมินควรแจกจ่ายข้อค้นพบจากการประเมินผลผลิตให้ผู้มีสิทธิ์รับรู้ภายหลังจากโครงการนั้นมีระยะเวลาพอสมควรและมีวุฒิภาวะสูงที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์แล้ว หรือกล่าวอย่างถึงที่สุดได้ว่า จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงมีความเป็นมืออาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำรายงานข้อค้นพบการประเมินผลผลิต สารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลผลิตเป็นองค์ประกอบที่

สำคัญอย่างยิ่งที่แสดงถึงรายงานความรับผิดชอบของสถาบันหรือหน่วยงานที่ดำเนินโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงใดๆ เมื่อใดก็ตามที่รายงานนั้นแสดงให้เห็นความมีนัยสำคัญของ ผลสัมฤทธิ์อย่างเด่นชัด ก็จะถูกนำไปใช้โน้มน้าวชุมชนและหน่วยงานให้ทุนสนับสนุนเพื่อให้เพิ่มเติมงบประมาณและขอรับการสนับสนุนทางการเงินได้อย่างดี แต่ถ้าหากผู้มีอำนาจตัดสินใจว่าสิ่ง แทรกแซง หรือโครงการนั้นๆ ไม่ทำให้ได้ผลตอบแทนที่มีความสำคัญอื่นใดเลย ก็จะทำให้ยกเลิกการ ลงทุนดำเนินการอีกต่อไป

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมินชิป CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแบบแผนอย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการ ประเมินโครงการต่าง ๆ ซึ่งสตัฟเฟิลบีมได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินด้าน บริบท (Context Evaluation : C) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) การประเมิน ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation : P)

ผู้ประเมินจึงนำแนวคิดการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาใช้ในการประเมิน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นกระบวนการ เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการ เพื่อพิจารณาและตัดสิน คุณค่าของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและ ด้านผลผลิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) หมายถึง กระบวนการเก็บ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของโครงการจากการประเมินความ เหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม การกำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของ ผู้เกี่ยวข้องและความสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด

2. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) หมายถึง กระบวนการเก็บ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของโครงการจากการประเมินความ เหมาะสมของทรัพยากรการบริหารต่าง ๆ ที่มีผลทำให้การดำเนินงานตามโครงการให้เป็นไปอย่าง ต่อเนื่องและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งประกอบด้วยทำให้ความสนับสนุนของผู้บริหาร ความพร้อมของครู ความรู้ความเข้าใจของครู ผู้ปกครอง ความเพียงพอ และความเหมาะสมของ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลา กิจกรรม และอาคารสถานที่ การได้รับความร่วมมือจาก ผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานอื่น

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการจากการประเมินความเหมาะสมของวิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินโครงการประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาโครงการ

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าโครงการ เป็นการประเมินผลที่ได้จากการดำเนินโครงการเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามอัตลักษณ์ของนักเรียน และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่

4.1 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ หมายถึง ผลการดำเนินโครงการ จากการสอบถามผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน หมายถึง ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน จากการประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดยครู

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ หมายถึง การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

1. ความหมายของคุณธรรม

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคุณธรรม ไว้ดังนี้

สาลินี สุษศิริ (2564) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามของสังคม เมื่อบุคคลใดประพฤติปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรมแล้ว ย่อมเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

นุชนภา เรืองเดชไชย (2561) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม คือ หลักความประพฤติที่เป็นลักษณะนิสัยที่ดีงาม ได้รับการสั่งสมหรือปฏิบัติตามกันมาจากจิตใจโดยมิได้ฝืนใจผลจากการกระทำก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่ยึดถือโดยตรงและส่งผลให้สังคมของการอยู่ร่วมกันมีความสุขและความเจริญงอกงาม หลักคุณธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน

เพราะคุณธรรมเป็นหลักแห่งความประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องและดีงาม มีจุดหมายปลายทาง อยู่ที่คุณงามความดีของสังคมโดยรวม

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558) ได้กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ภาวะจิตใจที่เมื่อสำแดงความประพฤติออกมาแล้ว สังคมตัดสินออกมาว่าเป็นจริยะที่ดี จริ่ง งาม ถ้าใจเรา คิดดี คิดจริงและคิดงาม และประพฤติออกมาดี จริ่ง งาม แสดงว่าคนๆ นั้น มีคุณธรรม แต่ถ้าใจคิดชั่ว คิดไม่จริง (เท็จ) คิดไม่งาม ก็จะไม่มีความประพฤติชั่ว เท็จ และไม่งาม ซึ่งเราก็จะ เรียกว่าคนไม่มีคุณธรรม ดังนั้น สังคมจึงต้องสร้างเครื่องตัดสินว่า อะไรคือดี จริ่ง งาม คุณธรรมคือ ธรรมที่เป็นคุณหรือสภาพคุณงามความดี เริ่มตั้งแต่ความนึกคิด ความปรารถนา ความตั้งใจ คนที่มีคุณธรรมเมื่อคิดดีแล้ว ย่อมแสดงพฤติกรรมคือคำพูดและการกระทำที่ปรากฏออกมาแล้ว สังคมตัดสินว่า ดี จริ่ง และงาม คนที่ไม่มีคุณธรรม เมื่อคิดชั่วแล้ว ย่อมแสดงพฤติกรรมคือพูดและการกระทำที่ปรากฏออกมาแล้ว สังคม ตัดสินใจว่า เลว เท็จ อัปลักษณ์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) อธิบายความหมายของคุณธรรม ว่า สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประดับประดาใจให้เกิดยึดความชั่วกลัวบาป ใฝ่ความดี และเป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันเกิดความรู้สึกผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดี มีความสงบเย็นภายใน และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการ

ดร.ณิ โอวรียาพิทักษ์ และคณะ (2557) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่บริสุทธิ์ ในการคิด ในการกระทำที่เป็นหลักพื้นฐานประจำใจในการประพฤติปฏิบัติเพื่อความสุจริตทั้งของตนเองและสังคม

ไชยพร เรืองแห้ว (2556) กล่าวว่า หมายถึง หลักความดีงามแห่งการประพฤติตน และลักษณะอุปนิสัยอันดีงามที่พัฒนาอยู่ภายในจิตใจจากการอบรมและปลูกฝังเป็นเวลานานอันมีคุณค่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ยึดถือและปฏิบัติตาม นำสู่ความเจริญของตนเองและสังคม

พระวิจิตรธรรมาภรณ์ (2556) อธิบายความหมายคุณธรรม คือ ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญู ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ และเป็นสุภาพชน เป็นต้น จนเกิดจิตสำนึกที่ดี รู้สึกรับผิดชอบชั่วดี เกรงกลัวต่อการทำความชั่ว โดยประการต่าง ๆ เมื่อจิตเกิดคุณธรรมขึ้นแล้วจะทำให้เป็นผู้มีจิตใจดีและคิดแต่สิ่งที่ดี จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรม กฎแห่งความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญา และเหตุผลรวมกัน) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรมรู้จักแยกแยะความดี ถูกผิด ควรไม่ควร จริยธรรมมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1) การตัดสินทางคุณธรรม (moral judgment) บุคคลจะมีหลักการของตนเองเพื่อตัดสินการกระทำของผู้อื่น

2) หลักการคุณธรรม และการตัดสินตกลงใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลก่อนที่จะปฏิบัติการต่าง ๆ

3) หลักการทางคุณธรรม เป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

4) ทักษะเกี่ยวกับคุณธรรม ได้มาจากการคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคม จนเป็นทักษะในการดำรงชีวิตของตน และของสังคมที่ตนอยู่ จะเห็นว่าคุณธรรม หมายถึง หลักของความดี ความงาม ความถูกต้องในการแสดงออกทั้งกาย วาจา ใจของแต่ละบุคคล ซึ่งยึดมั่นไว้เป็นการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย ซึ่งอาจส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

พระครูประโชติจันทร์วิมล (นาม จน ทโชโต) (2555) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม คุณธรรม คือ ความดีงามในจิตใจที่ทำให้บุคคลประพฤติดี ผู้มีคุณธรรมเป็นผู้มีความเคยชินในการประพฤติดี ด้วยความรู้สึกในทางดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับกิเลส ซึ่งเป็นความไม่ดีในจิตใจ ผู้มีคุณธรรม จึงเป็นผู้ที่ไม่มากด้วยกิเลสซึ่งจะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2554) ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณ ความดีงาม สภาพที่เกื้อหนุน

อุทิศ ทาหอม (2554) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม คือ ความงามความดีที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีในทางที่ชอบ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม รู้จักผิดชอบชั่วดี ตามทำนองคลองธรรม ไม่ทำผิดศีลธรรมอันดีงาม เช่นการไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ การไม่เสพสิ่งเสพติด เป็นต้น คุณธรรมเป็นเครื่องที่จะประกอบคุณงามความดีของมนุษย์ เป็นนามธรรมไม่ใช่เป็นรูปธรรม เพราะเนื่องจากมันอยู่ในสภาพของจิตใจ ไม่ได้แสดงออกมาเป็นการประพฤติปฏิบัติ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากเราจะแสดงออกมา เรียกว่า จริยธรรม เพราะตัวจริยธรรม เป็นการประพฤติออกมาให้เป็นรูปธรรม ซึ่งทั้งคุณธรรมและจริยธรรมมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่คนละความหมาย คุณธรรมเป็นเรื่องของความดีงามภายในจิตใจ แต่จริยธรรม เป็นการประพฤติหรือแสดงออกมาให้เห็น

ดจเดือน พันธมนาวิน (2551) กล่าวว่า หลักธรรมทางศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม เพราะว่าหลักธรรมในศาสนามักเป็นคำสั่งสอนที่ให้ผู้ศรัทธาตระหนักรู้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีหรือสิ่งใด เป็นสิ่งที่ไม่ดี สิ่งใดควรปฏิบัติหรือสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ ซึ่งมีการนำไปประยุกต์เป็นหลักในการปฏิบัติในอาชีพต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า จรรยาบรรณ (Ethics) ดังนั้น หลักธรรมทางศาสนาจึงเป็นเรื่อง เกี่ยวกับคุณธรรม

นางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551) ได้สรุปความหมายของคุณธรรม คือ คุณลักษณะสภาวะหรือสภาพของคุณงามความดีที่เป็นไปในทางถูกต้องดีงาม ทำให้เกิดความชื่นชมยินดี มีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมาย คุณธรรม ไว้ว่า หมายถึงสภาพคุณงามความดีที่มีในจิตใจ

ยนต์ ชุ่มจิต (2550) ได้สรุปว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมชาติของความดี ลักษณะของความดี หรือสภาพของความดีที่มีอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

พุทธทาสภิกขุ (2505) ได้ให้อธิบายคำว่า คุณธรรม ไว้ว่า คุณ หมายถึง คำที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย คือ ไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมาย 4 อย่าง คือ

1. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ
2. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติที่เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้
3. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ
4. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมี หรือใช้มันอย่าง

ถูกต้อง

พจนานุกรม Collin Cobuild (1987) ได้อธิบายว่า คุณธรรมมีความหมาย 2 นัย ดังนี้

1. คุณธรรมที่นัยเป็นภาวะทางจิตใจ (Idea) แปลว่า ความคิดที่ว่าบางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ควรทำและเป็นที่ยอมรับ บางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ผิดหรือเลว ทั้งนี้เป็นไปโดยความคิดเห็นของแต่ละบุคคลและของสังคม นอกจากนี้คุณธรรมยังเป็นคุณภาพหรือสถานะในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องควรทำและยอมรับได้

2. คุณธรรมเป็นระบบของลักษณะการประพฤติและคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นที่ยอมรับกันในสังคมหรือเฉพาะในกลุ่มคน

แดน คอสท์เลย์ และราล์ฟ ทอดด์ (Costley, Dan L. and Ralph Todd, 1983) อธิบายความหมายของคุณธรรมว่า เป็นสาระที่เกี่ยวกับความถูกต้องและผิดของความคิดกับความชั่ว คำว่า Ethics เป็นภาษากรีกโบราณ แปลว่า คุณลักษณะ (Character) ในภาษาโรมันจะหมายถึง ธรรมเนียมประเพณี (Customs) ซึ่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญาดั้งเดิมก็คือ คุณลักษณะมักจะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มบุคคล ซึ่งแต่ละคนอาศัยหรือทำงานอยู่ร่วมกัน

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976) อธิบายความหมายของคุณธรรมว่า คือความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติและปฏิบัติในสังคมและทำให้บุคคลมีการพัฒนาจนกระทั่งมีลักษณะพฤติกรรมเป็นของตนเอง มาตรฐานการตัดสินใจของสังคมจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องที่ผิดหรือถูก

กู๊ด (Good, 1973) อธิบายความหมายของคุณธรรมว่า คุณลักษณะที่ดีงามหรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจนเป็นนิสัย และการที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมในทางความประพฤติ

สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะ หรือสภาพของคุณงามความดีที่เป็นไปในทางถูกต้องดีงามซึ่งถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจจนเกิดจิตสำนึกที่ดี รู้สึกรับผิดชอบชั่วดี เกรงกลัวต่อการทำความชั่ว ตระหนักรู้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีหรือสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ดี สิ่งใดควรปฏิบัติหรือสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ ซึ่งมีการนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติตน ส่งผลให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ความหมายของจริยธรรม

สาลินี สุขศิริ (2564) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง แนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามเป็นลักษณะที่สังคมต้องการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

กุลิสรา จิตรชญาวนิช (2561) ได้กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึง ข้อประพฤติปฏิบัติที่ดีงามที่นิยมชมชอบหรือยอมรับของสังคม ที่ควรนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (2561) ได้ให้ความหมาย จริยธรรม หมายความว่า กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต

พรนิภา จันทร์น้อย (2560) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอันดีงาม ถูกต้องเป็นหลักเกณฑ์บรรทัดฐานและคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับหลักประพฤติปฏิบัติ

ของคนในสังคมซึ่งจะเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับกับการกระทำว่าถูกหรือผิด ควรทำหรือไม่ควรทำโดยอาศัยเหตุผลและประสบการณ์ที่อยู่บนบรรทัดฐานความดีของสังคมนั้นๆ

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุสภานุคุณ (2558) ได้กล่าวว่าจริยธรรม แปลว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติหรือศีลธรรม หมายถึงคำพูดและการกระทำหรือพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก

ดร.ณี โอวจริยาพิทักษ์ และคณะ (2557) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง มาตรฐาน หลักปฏิบัติที่ดีงามถูกต้องเหมาะสม

นันทรัตน์ เครืออินทร์ (2557) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามอันเกิดจากจิตสำนึกที่ภายในจิตใจหรือคุณธรรมและลักษณะนิสัยที่ได้รับการปลูกฝังจนแสดงพฤติกรรมได้อย่างเคยชิน ผู้ที่มีคุณธรรม คือ ผู้ที่มีจิตใจดีคิดแต่สิ่งที่ดี ส่วนผู้ที่มีจริยธรรม คือ ผู้ที่แสดงออกถึงความประพฤติดีงามที่ออกมาจากจิตใจ

ไชยพร เรืองแท้ (2556) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม คือ ความดีงามที่เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ อันชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในชีวิตและรวมถึงสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี เป็นหลักความประพฤติของบุคคล เป็นแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อประโยชน์ ของตนเองและส่วนรวม

ชัยนันท นิลพัฒน์ (2555) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม คือ หลักการที่มนุษย์ในสังคมยอมรับว่าดีงามและเห็นควรยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั่นเอง และเมื่อนำไปใช้กับการประกอบอาชีพหรือการทำงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์ ในสังคมยอมรับว่าดีงามและเห็นควรยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั่นเอง และเมื่อนำไปใช้กับการประกอบอาชีพหรือการทำงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์และสังคม ก็ย่อมหมายถึงว่ามนุษย์ย่อมจะต้องมีจริยธรรมในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ เพราะในการทำงานมนุษย์ย่อมต้องมีสังคมซึ่งประกอบด้วยคนหลายคนมีความเชื่อและความคิดเห็นที่ต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางกรอบให้มนุษย์ประพฤติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสงบสุขและบรรลุเป้าหมายในงานนั้นๆ

ณัฐ จันทร์หนูหงส์ (2554) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม คือ การกระทำหรือการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่ถูกต้อง ดีงาม ทั้งภายนอกและภายใน ตามกฎเกณฑ์ของสังคมอันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ธีรศักดิ์ อัครบรร (2554) ได้กล่าวว่าจริยธรรม คือ ข้อประพฤติปฏิบัติ หรือกฎที่ควรปฏิบัติในทางที่ดีที่ควรกระทำ เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีหรือสันติสุขในสังคม

ยนต์ ชุ่มจิต (2550) ได้กล่าวว่า จริยธรรม คือ หลักความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ดีงาม มีคุณค่าควรแก่การนำไปดำเนินชีวิต หรือหลักในการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ

กู๊ด (Good, 1973) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นเกณฑ์มาตรฐานของพฤติกรรมในสังคม ซึ่งพัฒนาขึ้นจนมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง ผลการกระทำนั้นเป็นเครื่องตัดสินว่า การกระทำนั้นผิดหรือถูก โดยแต่ละระดับพัฒนาการของจริยธรรมจะมีเกณฑ์ตัดสินใจของสังคมนั้น ๆ

แดน คอสท์ลีย์ และราล์ฟ ทอดด์ (Costley, Dan L. and Ralph Todd, 1983) ได้กล่าวว่า จริยธรรม (Ethics) เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับความถูกและผิดของความดีกับความชั่ว คำว่า Ethics เป็นภาษากรีกโบราณ แปลว่า คุณลักษณะ (Character) ในภาษาโรมันจะหมายถึง ธรรมเนียมประเพณี (Customs) ซึ่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญาดั้งเดิมก็คือ คุณลักษณะมักจะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มบุคคล ซึ่งแต่ละคนอาศัยหรือทำงานอยู่ร่วมกัน

บราวน์ (Brown, 1965) ให้ความหมายจริยธรรม หมายถึง ระบบกฎเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์การกระทำผิดหรือถูกของบุคคล จริยธรรมเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการจากประสบการณ์ของบุคคลซึ่งองค์ประกอบของจริยธรรมแบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ความรู้ ความประพฤติ และความรู้สึก

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่พึงงามในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ เป็นหลักการความประพฤติของบุคคลที่อยู่ในสังคม และยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม เป็นแนวประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่พึงงามและเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

3. ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้หลากหลาย ดังนี้

กุลิศรา จิตระยวณิช (2561) ได้กล่าวว่า คุณธรรมมีความสำคัญสำหรับบุคคล สังคม องค์กร และหน่วยงานที่จะนำไปใช้พฤติกรรมในสิ่งที่พึงงามทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เพื่อนำมาซึ่งความสุขและความเจริญก้าวหน้า คุณธรรมก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ

1. ทำให้ได้รับความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือในการบริหารงานหรือในหน้าที่ที่ปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพ

2. ทำให้ได้รับยกย่องสรรเสริญ และเคารพจากผู้อื่น เช่น ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และสังคม

3. ทำให้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขไร้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพราะแวดล้อมไปด้วยบุคคลรอบข้างที่ให้ความรัก ความเคารพนับถือ
4. เป็นแบบอย่างที่ดีของคนรอบข้าง ครอบครัว และสังคมทั่วไป
5. ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานของตนได้รับความร่วมมือ สนับสนุนช่วยเหลือจากประชาชน ชุมชน ในการพัฒนาอย่างเต็มที่
6. ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในองค์กรและในสังคม เพราะทุกคนอยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ ไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน
7. ช่วยสร้างเสริมมิตรภาพทำให้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไปในทางที่ดีและสร้างสรรค์
8. ทำให้สังคมและชุมชนเกิดสันติสุข และได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพราะสมาชิกของสังคมมีคุณธรรม

พระมหานันท อนุภทสิริ (2561) ได้อธิบายว่า คุณธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้นๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือการขาดคุณธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและ วงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย คุณธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ที่จะนำความสุขสงบและความและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีคุณธรรม จิตใจก็ย่อมสูงส่ง มีความสะอาด และสว่างในจิตใจ จะทำงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่ามีประโยชน์ และ สร้างสรรค์คุณงามความ

พระมหาสุระนิตย์ สุรภูโข (ไชยวงษา) (2561) ได้กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องสร้างความมั่นคงทางจิตใจ สร้างระเบียบวินัยให้แก่คนในชาติ สร้างความเจริญทางจิตใจให้แก่มนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้อยู่ในความผิดพลาดของผู้อื่น คุณธรรมจริยธรรมนี้เมื่อให้เจริญออกมาย่อมเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สังคมยิ่งขึ้นไป

อนัญญา ทาระธรรม (2561) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่งเพราะการพัฒนาประเทศจะสำเร็จได้ต้องมีการพัฒนาเยาวชนของประเทศให้มีคุณภาพ มีการศึกษาและมุ่งพัฒนาให้เยาวชนของชาติมีคุณธรรม จริยธรรม เพราะเยาวชนในวันนี้จะเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ดังนั้นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบโดยเฉพาะโรงเรียนควรตระหนักในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชน

เพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมและเป็นการสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ธีรธร สุธีธร (2559) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม เป็นค่านิยมที่เหมาะสม ส่งผลสู่การนำไปปฏิบัติที่ถูกต้อง ตลอดจนทำให้เกิดความสุขความพอใจให้กับตนเอง และทำให้เกิดสันติสุขต่อสังคม ซึ่งคุณธรรมสามารถที่จะปลูกฝังกันได้ เมื่อบุคคลเกิดคุณธรรมอย่างหนึ่งก็จะส่งผลให้เกิดคุณธรรมด้านอื่น ๆ ตามมา

พระมหามงคล สามารถ (2558) ได้กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคนในการดำรงชีวิตและการทำงาน ซึ่งอาจสรุปความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมได้ คือ ช่วยให้เราใช้ชีวิตอยู่ตลอดเวลา สร้างความมีระเบียบวินัยให้แก่บุคคลในชาติ โดยจะเป็นตัวกำหนดการประพฤติปฏิบัติของบุคคลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าถูกต้อง ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสงบ ไม่พบอุปสรรค ซึ่งทำให้มนุษย์นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ร่ำเรียนมาสร้างสรรค์แต่สิ่งดีมีคุณค่า และช่วยควบคุมความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจของคนให้เติบโตไปพร้อม ๆ กัน

ไชยพร เรืองแท้ (2556) ได้กล่าวว่า คุณธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคน คุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเกี่ยวกับคนดีที่อยู่ภายในจิตใจ คุณธรรมเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะการแสดงออกของคนเราจากภายใน เป็นสิ่งดีที่อยู่ภายในจิตใจ คุณธรรมเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะการแสดงออกของคนเราจากภายใน เป็นสิ่งดีที่แสดงออกทางกาย วาจาหรือจิตใจทั้งคุณธรรมจริยธรรม เป็นคำที่มีความเกี่ยวข้องกันในด้านคุณงามความดี กล่าวคือ จริยธรรมคือความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและวาจา สมควรที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ตนเองและคนในสังคมรอบข้างมีความสุขสงบ เยือกเย็น จริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกนิสัยที่ดี โดยกระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ผู้มีความประพฤติดีงามอย่างแท้จริงจะต้องเป็นผู้มีความรู้สึกลึกในด้านดีอยู่ตลอดเวลา คือมีคุณธรรมอยู่ในจิตใจหรืออาจกล่าวได้ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติเป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนคุณธรรมเป็นสภาพความงามความดีภายในจิตใจ ซึ่งทั้งสองส่วนต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน พฤติกรรมของคนดีที่แสดงออกมาทั้งทางกายและวาจานั้นย่อมเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์และกันไปตามความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจและสติปัญญา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลจึงต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้านควบคู่กันไป คือ การพัฒนาด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม

ฉันทนา โรจน์บุญนางวงศ์ (2552) อธิบายว่า คุณธรรมมีความสำคัญยิ่งทั้งในแง่ส่วนตนและส่วนรวม เพราะหากคนในสังคมขาดคุณธรรมแล้วจะส่งผลเสียหายอย่างยิ่งแก่สังคม

คุณธรรมมีความสำคัญต่อบุคคล คือ ทำให้บุคคลมีศักดิ์ศรี ได้รับการยอมรับ ได้รับความสำเร็จ และมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีความสำคัญต่อส่วนรวม คือ ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่าง ปกติสุข ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และคุณธรรมยังเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง และความสงบสุขของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติ

ทิพย์ หาสน์ศรี (2553) ได้สรุปความสำคัญของคุณธรรม คือ สภาพคุณงามความดี ที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของบุคคล เป็นสิ่งมีคุณค่ายิ่ง ส่งเสริมให้บุคคลที่ปฏิบัติอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

จรรยาพร ธรณินทร์ (2552) ได้กล่าวว่า การสร้างคุณธรรมให้เกิดแก่คนไทยในภาพรวม นั้นถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีวิธีการมากมายที่จะไปถึงเป้าหมายได้ โดยใช้แนวทางหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1)การสร้างสังคมสมานฉันท์ให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้ 2)อยู่อย่างสันติวิธี มีความสุขและเอื้ออาทร 3)ปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน และ 4)ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้นยังกล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรม เป็นกลไกเพื่อการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการกำกับพฤติกรรมของคนแต่ละคนในองค์กร ส่งเสริมให้ประพฤติชอบ ทำดีมีประสิทธิภาพ ส่วนธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นกลไกเพื่อการควบคุมโครงสร้างของหน่วยงาน ระบบการบริหารและกระบวนการดำเนินงานซึ่งเป็นกระบวนการกำกับการปฏิบัติงาน (Operation) ของคนทั้งหมดในองค์กร เป็นการลดการทุจริตประพฤติมิชอบ (ไม่ละเมิดกฎหมาย จริยธรรม จรรยาบรรณ) ทั้งกลไกด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล มีเป้าหมายเดียวกัน คือ นำไปสู่การลดความสูญเสีย ขจัดทุจริต ไร้อภัย ป้องกันทุจริตการประพฤติและดำเนินการที่มิชอบ เพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผล ความคุ้มค่า โปร่งใส ตอบสนองสุจริต ซื่อตรงและเที่ยงธรรม

วศิน อินทสระ (2549) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรม ดังนี้

1.จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง และความสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรกเพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง ฯลฯ การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าผลดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมย่อมก่อความเสียหายได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้

2. การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อม ๆ กันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่น ๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้นจะสูญเปล่าและเกิดผลเสียเป็นอันมาก ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุขมากขึ้น การเศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยากเพราะคนในสังคมละเลยจริยธรรม กอบโกยเอา

ทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ขาดความเมตตาปราณี แล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน

3. จริยธรรมมิได้หมายถึง การถือศีลกินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนาโดยไม่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่จริยธรรมหมายถึง ความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้น ทำสิ่งควรทำด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้นจะเห็นว่าจริยธรรมจึงจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดได้ก็ด้วยจริยธรรม

4. การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรมมีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภโลภมากแล้วมาใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดลาภยศความมีหน้ามีตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ให้ถือเป็นเพียงผลพลอยได้ และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพฤติธรรม เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการจูงใจคนผู้เคารพนับถือเข้าธรรมะ

5. จริยธรรมสอนให้เราเลิกละความเห็นแก่ตัวของคน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัวเพื่อเข้ากันได้ดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางตัวโอหังอวดดีก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐิมานะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ไม่หลงสำคัญตัวว่ารู้ดีกว่า มีความสามารถกว่าใคร ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้ของผู้คนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ เราจึงควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสงบสุขทางใจมาสู่มวลชนได้ด้วย เพื่อสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งทางกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังอาวุธนั้น ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมเสียแล้ว บุคคลหรือประเทศชาติจะเจริญมั่นคงอยู่นานไม่ได้ สังคมที่เจริญมั่นคงต้องมีจริยธรรมเป็นเครื่องรองรับหรือเป็นแกนกลางเหมือนถนนที่มั่นคงหรือเด็กที่แข็งแรงเขาใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก แม้เหล็กจะไม่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอก แต่มีความสำคัญอยู่ภายใน นายช่างย่อมรู้ดี ทำนองเดียวกับบัณฑิตย่อมมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าจริยธรรมมีความสำคัญในสังคมเพียงใด

ปวญ อังภากรณ์ (2545) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้พอสรุปได้ว่า การศึกษาคควรมีจุดหมายต่อไปนี้

1. เพื่อที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดีมีความซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรมเป็นพลเมืองดี มีความคิดชอบ ทำชอบ ประพฤติชอบ

2. ควรจะอบรมนักเรียนรวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยให้รู้จักใช้ความคิด รู้จักบำรุงสติปัญญาให้เจียบแหลมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์แก่ตนและแก่ประชาชน

3. ฝึกนักเรียนให้มีความรู้สำหรับใช้ประกอบอาชีพ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

พร้อมยังได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมว่า การศึกษาอบรมดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในสถานศึกษาเท่านั้น โดยเฉพาะในหัวข้อที่ 1 ควรจะได้รับการอบรมจากทางบ้าน ข้อนี้สำคัญมาก แม้จะเป็นเรื่องที่รู้ ๆ กันอยู่ แต่ด้วยสมัยปัจจุบันพ่อแม่ ผู้ปกครองมักโยนความรับผิดชอบไปให้ครู อาจารย์ และสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษามีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิชาการ และวิชาชีพตามข้อ 2 ข้อ 3 ผู้ใดได้รับการศึกษาในระดับต่ำก็จะได้ประโยชน์น้อย แต่ถ้าการศึกษาสูงขึ้นก็จะได้ประโยชน์เพิ่มพูนขึ้น แต่หากผู้ใดมีสันดานเลวและบกพร่องในข้อ 1 คือ ปราศจากความซื่อสัตย์สุจริตและศีลธรรม คุณประโยชน์ที่จะได้รับจากข้อ 2 และข้อ 3 ย่อมกลายเป็นโทษ และในบางกรณีย่อมกลายเป็นโทษมหันต์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) กล่าวว่า แนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันไว้ว่า “ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรม เพราะคุณธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทย หากได้รับการปลูกฝังคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะเป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นทั้งคนเก่งและคนดีที่มีแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมและไม่ก่อปัญหาให้กับประเทศชาติในอนาคต” และแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมควรมีนโยบายที่ชัดเจน โดยการจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมเชิงปฏิบัติการแก่นักเรียนด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติและนำความรู้ไปใช้ให้ถูกทาง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและต่อประเทศชาติ คุณธรรมที่ควรสร้างให้แก่นักเรียนก็คือ ความซื่อสัตย์ ความอดทนและความอุสาหะ เป็นต้น

สรุปได้ว่า คุณธรรมมีความสำคัญยิ่งทั้งในแง่ส่วนตนและส่วนรวม คุณธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้น ๆ คุณธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่จะนำความสุขสงบและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจิตใจก็ย่อมสูงส่ง มีความสะอาด และสว่างในจิตใจ จะทำงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่า มีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดี คุณธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่ายิ่งช่วยส่งเสริมให้บุคคลที่ปฏิบัติอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. องค์ประกอบในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

นักวิชาการได้แสดงทัศนะในการจำแนกองค์ประกอบในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สรุปได้ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้สรุปว่าองค์ประกอบของจริยธรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประเภท คือ

1. ด้านความรู้ (Moral Reasoning) ได้แก่ความเข้าใจเหตุผล ความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกผิดได้ความคิด
2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนั้นมาปฏิบัติ
3. ด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน

นักสี่ ศรีวัฒนทรัพย์ (2551) ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 องค์ประกอบ ใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) หมายถึง ส่วนที่เก็บสะสม ความรู้ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม และเป็นส่วนที่จะประเมิน หรือตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดที่ถูกควรทำ และพฤติกรรมใดไม่ดี ผิด ไม่ควรทำ ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) ความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Belief) ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Cognitive) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) และการตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgement)
2. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมว่า มีความพอใจ ชอบหรือไม่ชอบ ได้แก่ เจตคติทางจริยธรรม (Moral Attitude) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Felling) และปฏิกิริยาทางจริยธรรม (Moral Reaction)
3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง พฤติกรรม หรือ การกระทำที่บุคคลแสดงออกมา ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นพฤติกรรมที่สามารถ ตัดสินใจได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด สมควรหรือไม่สมควร ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม (Moral Conduct) การกระทำทางจริยธรรม (Moral Act) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

พรณรงค์ สิงห์สำราญ (2550) สรุปว่า องค์ประกอบของจริยธรรม มี 3 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านความคิดหรือทางปัญญา (Cognition) เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม และเป็นส่วนหนึ่งที่จะประเมินหรือตัดสินว่าพฤติกรรมใดดีที่ควรปฏิบัติ มโนทัศน์อื่น ๆ ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) ความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Believe) การตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgment) และความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Cognition)

2. ด้านอารมณ์ (Affection) หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมว่ามีความพอใจหรือไม่ ชอบหรือไม่ชอบ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral feeling) ทศนคติทางจริยธรรม (Moral Attitude) และเป็นปฏิกิริยาทางจริยธรรม (Moral Reaction)

3. ด้านพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม และเป็นพฤติกรรมที่ตัดสินได้ว่า ดีไม่ดี ถูกไม่ถูก ควรหรือไม่ควร มโนทัศน์อื่น ๆ ที่ใช้เรียกองค์ประกอบเหล่านี้ ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม (Moral Conduct) การกระทำทางจริยธรรม (Moral Act) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

ประทีป มากมิตร (2550) กล่าวว่า องค์ประกอบของจริยธรรมที่สำคัญมี 3 ประการ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจเหตุผล ความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสิน แยกแยะความถูกผิดได้ด้วยความคิด

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกและความเชื่อ ได้แก่ ความพึงพอใจศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ดังนี้ ได้แก่ 1. ด้านความรู้ความคิดเป็นการได้รับการเรียนรู้มาจากสังคมผ่านการอบรมสั่งสอนทำให้มนุษย์มีการเรียนรู้และความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมที่แตกต่างกัน 2. ด้านความรู้สึก เกิดจากความรู้สึที่เป้าหมายทางจริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความเมตตา ความประหยัด ความเคารพต่อกฎเกณฑ์ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ฯลฯ ซึ่งรวมกันแล้วก็คือค่านิยมของจริยธรรมนั้นซึ่งมีทั้งคุณธรรมจริยธรรมทางบวกและทางลบเพื่อไปพิจารณาประพฤติปฏิบัติและลงมือกระทำต่อไป

และ 3. ด้านการแสดงผลพฤติกรรมปฏิบัติ หมายถึง การที่บุคคลแสดงการกระทำเมื่อพบปัญหาทางจริยธรรมขึ้นและลงมือกระทำและพิจารณาตัดสินใจโดยอาศัยความรู้และความรู้สึกที่มีอยู่ก่อน

5. หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

จากการศึกษาหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ผู้ประเมินได้รวบรวมหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ได้กล่าวไว้ดังนี้

5.1 ทฤษฎีดั้งเดิมของดวงเดือน พันธุมนาวิน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544) ได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมไว้คือทฤษฎีดั้งเดิมจริยธรรม ได้อธิบายว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจ ซึ่งจะไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งรวมถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรและนำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีดั้งเดิม จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยแบ่งต้นไม้อจริยธรรมออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานที่ดี ละเว้นความชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

2. ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ การซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ
 2. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองคือ การรู้จักควบคุมตนเองให้อดทน มีความภูมิใจในการทำที่ดี
 3. ความเชื่ออำนาจในตนคือ เชื่อว่าผลที่เกิดมาจากการกระทำของตนเอง
 4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามจุดหมาย
- กล้าฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ

5. ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม คือ การมองเห็นและเข้าใจในคุณค่าประโยชน์ และความดีของการปฏิบัติหน้าที่

3. ส่วนของราก แสดงพฤติกรรมการทำงาน ประกอบอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

1. สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาด มีความรู้ ความคิดที่เหมาะสมกับอายุ
2. ประสพการณ์ทางสังคม คือ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้รับประสพการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสมกับอายุ

3. สุขภาพจิต คือ การมีความสุขในการทำงาน มีอารมณ์ที่มั่นคง

สรุปได้ว่า ทฤษฎีต้นไม้ ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรมส่วนดี ละเว้นความชั่ว เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งด้วยจิตลักษณะเชิงจริยธรรม รู้จักควบคุมตนเองมุ่งอนาคต เชื่อในผลการกระทำของตนเอง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย มีทัศนคติที่ดีเห็นคุณค่าและเข้าใจความดีของการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนของราก แสดงพฤติกรรมการทำงานด้วยจิตลักษณะสติปัญญา มีความเฉลียวฉลาด มีความรู้ความคิด ประสพการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสมรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

5.2 ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory)

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (2552) ได้อธิบายถึงทฤษฎีเซลล์กระจกเงาไว้ว่า ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา เป็นการค้นพบของ Vittorio Gallese, Leonardo Fogassi & Giacomo Rizzolatti ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ในประเทศอิตาลี ได้อธิบายว่า เซลล์กระจกเงาเป็นเซลล์ชนิดหนึ่งของมนุษย์ ที่คอยทำหน้าที่ในการเลียนแบบพฤติกรรมด้านต่างๆ ของผู้อื่นๆ มาเป็นพฤติกรรมของตนเอง หมายความว่า พฤติกรรมของเด็กเยาวชน มีผลมาจากเซลล์กระจกเงาที่เด็กได้เลียนแบบมาจากพฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิด หรือแม้กระทั่งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กได้พบเห็น ถึงแม้ว่าเด็กจะไม่ได้เลียนแบบในทันทีที่เห็น แต่สมองของเด็กจะเก็บภาพการกระทำเหล่านั้นไว้และพร้อมที่จะเลียนแบบเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน ข้อค้นพบจากทฤษฎีเซลล์กระจกเงาชี้ชัดว่าการสอนที่ดีที่สุด คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างให้เห็นของผู้สอน หรือผู้ที่เลี้ยงดู ดังนั้นการเลียนแบบจากพฤติกรรมที่ถูกต้องของต้นแบบ รวมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจในการเข้าใจผู้อื่น ทำให้เด็กค่อย ๆ มีความเข้าใจและพัฒนาเหตุผลในเชิงจริยธรรม ทำยที่สุดเด็กจะมีบุคลิกภาพที่ถูกต้องความหมายของคำว่า “คนดี” ในสังคม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา มีแนวคิดว่า พฤติกรรมมีผลมาจากเซลล์กระจกเงาที่เด็กได้เลียนแบบมาจากพฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิด เด็กพร้อมที่จะเลียนแบบเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน จากข้อค้นพบจากทฤษฎีกระจกเงาชี้ชัดว่าการสอนที่ดีที่สุด คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างให้เห็นของผู้สอนหรือผู้ที่เลี้ยงดู เลียนแบบจากพฤติกรรมที่ถูกต้องของต้นแบบรวมถึงการพัฒนาทางด้านจิตใจในการเข้าใจผู้อื่น

5.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก (Kohlberg)

Kohlberg L. (2000) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทำให้พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ 6 ขั้นมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) เด็กระดับนี้จะตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 2-10 ขวบ แบ่งได้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลักการหลบหนีการลงโทษ (The Punishment & Obedience Orientation) เด็กจะปฏิบัติตามผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตนเพราะกลัวการถูกลงโทษ เช่น ไม่กล้าหนีเรียน เพราะกลัวครูตีตักเตือน เป็นต้น (พบในเด็ก 2-7 ขวบ)

ขั้นที่ 2 ขั้นหลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ โดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุมากกว่าในเรื่องนามธรรม (พบในเด็กอายุ 7-10)

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับจะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลในกลุ่มเพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม โดยไม่คำนึงผลที่เกิดขึ้นในขณะนั้นในระดับนี้ เด็กจะมีอายุ 10-16 ปี แบ่งได้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ขั้นใช้หลักการทำงานตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Enter Personal) เด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่น จะเห็นด้วยและพอใจ เพื่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนโดยจะกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ 10-13 ปี)

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (The Law & Order Orientation) ในระดับนี้บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม ถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ 13-16 ปี)

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) ในระดับนี้บุคคลจะตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง พิจารณาสีต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง หลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม แบ่งได้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง (Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลจะเห็นความสำคัญของชนหมู่มาก เคารพตนเอง เคารพมติที่มาจาก การลงความเห็น มีเหตุผล ถือว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นใหญ่ (พบในผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่)

ขั้นที่ 6 ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle) บุคคลจะสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้อง โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนร่วมและปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างไม่หวั่นไหว มีความละเอียดต่อการทำชั่ว โคลเบอร์กเชื่อว่าพัฒนาการจริยธรรมนั้นไม่ใช่การรับรู้จากการสั่งสอนจากผู้อื่น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น รวมถึงกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่างๆ การพัฒนาทางด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามขั้น ส่วนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพัฒนาจากขั้นต่ำแล้วพัฒนาขึ้นไปด้วยประสบการณ์ใหม่ๆ ทางสังคมทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงขึ้นไป

สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก มี 3 ระดับ ระดับก่อนเกณฑ์ แบ่งได้ 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นหลักการหลบหนีการลงโทษ ขั้นที่ 2 ขั้นหลักการแสดงหารางวัล ระดับตามกฎเกณฑ์ แบ่งได้ 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 3 ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ขั้นที่ 4 ขั้นหลักการทำตามหน้าที่ของสังคม และระดับเหนือกฎเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง ขั้นที่ 6 ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล

5.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของฌองเพียเจต์

Jean Piaget (1997) ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมพัฒนาขึ้นตามลำดับพัฒนาการคุณธรรม และจริยธรรมของมนุษย์สามารถแบ่งเป็น 3 ขั้น และสามารถนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ) เป็นขั้นที่เด็กยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมและระบบกฎเกณฑ์ได้ แต่ยังมีความต้องการทางกาย ซึ่งจะต้องการการตอบสนอง ดังนั้นการกระทำจะพึงกระทำเพื่อสนองความต้องการของตนเองโดยที่ไม่คำนึงถึงผู้อื่น

2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (ระหว่างอายุ 8-10 ขวบ) เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น คลายความเกรงกลัวอำนาจจากภายนอก สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจ สามารถประเมินความถูกต้อง โดยดูจากเจตนาของผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (ระหว่างอายุ 8-10 ขวบ) เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น คลายความเกรงกลัวอำนาจจากภายนอก สามารถใช้ความคิดอย่างมี

เหตุผลและประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจ สามารถประเมินความถูกต้อง โดยดูจากเจตนาของผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้

สรุปได้ว่า พัฒนาการคุณธรรมของมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นก่อนจริยธรรม เป็นความต้องการทางกายภาพ ซึ่งจะต้องการตอบสนองความต้องการตนเองโดยที่ไม่คำนึงถึงผู้อื่น ชั้นเชื้อพึงคำสั่ง เป็นชั้นที่รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ โดยเห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม ชั้นยึดหลักแห่งตน สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ประเมินความถูกต้องได้

5.5 ทฤษฎีความต้องการของอับราฮัมมาสโลว์

Abraham Maslow (1987) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดด้านจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Theory) เป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันมากในการพัฒนามนุษย์ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มาสโลว์มองว่า ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุดเมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นๆ ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป มาสโลว์แบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or Safety Needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้วมนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับสูงขึ้นไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน
3. ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance Needs) เป็นการต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับซึ่งความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยอมรับการต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น
4. ความต้องการการยกย่อง (Esteem Eeds) หรือความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความต้องการได้รับการยกย่อง นับถือและสถานะจากสังคม เช่น การต้องการได้รับความเคารพนับถือความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self – Actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ที่มีความรักและศักดิ์ศรีในตน มีวินัย มีจริยธรรม และประสิทธิผลในการดำเนินชีวิต เช่นความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความต้องการ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มีความต้องการสูงสุดของแต่ละคน ที่มีความรักและศักดิ์ศรีในตน มีวินัย มีจริยธรรมและประสิทธิผลในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สรุปได้ว่า หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมนั้นมีหลากหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีต้นไม้ของดวงเดือน พันธุมนาวิน ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา ทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของลอว์เรนซ์โคลเบอร์ก ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของฌองเปียเจท์ ทฤษฎีความต้องการของอับราฮัมมาสโลว์ ซึ่งแต่ละทฤษฎีจะมีแนวคิดที่แตกต่างกัน เหมาะกับแต่ละช่วงอายุ สติปัญญาของแต่ละบุคคลและการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งแต่ละแนวคิดทฤษฎีมีความสำคัญในการพัฒนาจริยธรรม

6. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนไว้ดังนี้

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 อ้างถึงในอนันตญา ทาระธรรม, 2561) ได้กล่าวว่า แนวทางการสอนจริยธรรมในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ในการสอนจริยธรรมศึกษา โรงเรียนควรเพิ่มเติมหลักธรรมและแนวคิดทางพุทธศาสนาให้แก่แก่นักเรียนด้วย
2. การส่งเสริมการปฏิบัติเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การยกย่อง ชมเชย การประกาศเกียรติคุณนักเรียน เป็นสิ่งที่ควรได้รับการยกย่องสนับสนุนจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. การให้การอบรม หรือการให้คำแนะนำที่เกี่ยวกับจริยธรรม ควรพยายามกระทำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อยจะได้ผลและน่าสนใจกว่า
4. โรงเรียนประถมศึกษาศูนย์ส่วนใหญ่อยู่ใกล้ชิดกับวัดซึ่งในชุมชนนั้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ก่อประโยชน์แก่หลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดโครงการธรรมทายาท เพื่อบวชเป็นสามเณรในระหว่างปิดภาคการศึกษา เป็นต้น

5. โรงเรียน คณะครู ควรร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด เช่น พบปะพูดคุย เยี่ยมเยียน ตลอดจนปรึกษาร่วมกันตามโอกาสและความเหมาะสม ครูควรหาโอกาสติดตาม ผลนักเรียนแต่ละคนตามสภาพที่เกิดขึ้นในครอบครัวของนักเรียน

6. การจัดสิ่งแวดลอม บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน และห้องเรียนจะต้องสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีวินัยอยู่เสมอทั้งควรเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมสิ่งแวดลอมบางอย่างที่น่าสนใจ และชวนติดตามเกี่ยวกับจริยธรรมอยู่เสมอ เช่น การติดรูปการ์ตูนทางจริยธรรม คติสอนใจ การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

7. ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรจะได้มีการร่วม ประชุมเพื่อปรึกษาร่วม กำหนดแผนงานการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน

8. ควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ เพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ประสบการณ์ ตลอดจนวิธีดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมระหว่างโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ

9. โรงเรียนควรดำเนินการให้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ไม่ควรเร่งรัดหรือรีบร้อน เพื่อให้เห็นผลงานระยะเวลานั้น ๆ เป็นอันขาด

10. ควรพิจารณาคัดเลือกในชุมชนที่มีคุณธรรมดีเด่นมาร่วมเป็นวิทยากรบรรยาย

จิตถนอม กงสะเด็น (2552) ได้กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมใน โรงเรียนที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ สามารถพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนนั้น จะต้องดำเนินการทุกอย่างเพื่อ ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนโดยเริ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมจริยธรรม ประจำโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่กำหนดแผนงานควบคุม ดูแลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมใน โรงเรียนและดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนโดยเน้นการปฏิบัติจริง ทั้งในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สถานการณ์ต่างๆ และสภาพแวดลอม รวมทั้งการประพฤติตัวเป็น แบบอย่างที่ดีของพ่อ แม่ ครู และคนอื่นๆ ในโรงเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดความรู้และมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม

สาโรช บัวศรี (2549) ได้กล่าวว่า วิธีดำเนินการที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ตั้งคณะกรรมการในโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่กำหนดแผนงานในเรื่องจริยธรรม ตลอดทั้งปีและคอยควบคุมดูแลให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด รวมทั้งดำเนินการปรับปรุงแก้ไข แผนการปฏิบัติ

2. จัดให้มีแผนงานส่งเสริมจริยธรรม โดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการศึกษ เรื่อง
จริยธรรม

2.1.1 คณะครูร่วมกันประพจน์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

2.1.2 ชี้แจงกระตุ้นโน้มน้าวให้นักศึกษาเห็นความเข้าใจและเห็นว่าการ
ประพจน์ตนตามแนวทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความดี ยิ่ง ไม่เป็นสิ่งที่น่าอาย สิ่งที่น่าอาย คือ การ
กระทำความชั่ว

2.1.3 ตั้งกลุ่มหรือชมรมจริยธรรมศึกษาขึ้นในโรงเรียน

2.2 การจัดอบรมจริยธรรมโดยต่อเนื่องในโรงเรียน ผู้ให้การอบรม ได้แก่

2.2.1 พระสงฆ์หรือผู้คุณวุฒิ

2.2.2 ผู้บริหารโรงเรียน

2.2.3 ครูประจำชั้นและครูเวรประจำชั้น

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโดยเริ่มตั้งแต่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน
บุคลากรมีการกำหนดแผนงานการพัฒนาคุณธรรม การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแผนการ
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียนในการปลูกฝัง
คุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน

หลักการและแนวคิดของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

1. แนวคิดของโครงการโรงเรียนคุณธรรม

มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้น้อมนำพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
ซึ่งพระราชทานให้กับคณะองคมนตรี ในโอกาสการจัดตั้ง “กองทุนการศึกษา” เมื่อปี พ.ศ. 2555
ที่ว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและ
นักเรียน ดังนี้

“ให้ครูรักเด็ก และเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อน

ไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่ง

ช่วยสอนเพื่อที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน

เพื่อให้เป็นคุณค่าของความสามัคคี”

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะสนองพระราชประสงค์ในการส่งเสริมการสร้างคุณงามความดีให้
เกิดขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง จึงเป็นที่มาของการจัดตั้ง “มูลนิธิยุว
สถิรคุณ” โดยการสนับสนุนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีศาสตราจารย์

เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี เป็นประธานมูลนิธิยุวสถิรคุณ ซึ่งมีความหมายว่า มูลนิธิยุวสถิรคุณจะสร้างสรรค์เยาวชนให้คงมั่นอยู่ในคุณความดีเสมอ โดยดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนควบคู่กันไปในศูนย์ 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา และศูนย์โรงเรียนคุณธรรม

มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) ได้กล่าวว่า ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้ัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” มาเป็นวิสัยทัศน์ในแผนดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพครูให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของอาชีพครู การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน และเป็นต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน
2. พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรม (Moral Project) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดีความงามจากการลงมือปฏิบัติจริง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมด้วยความภาคภูมิใจ
3. พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน ส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เพื่อเป้าหมายการสร้างคนดีสู่สังคม รวมทั้งการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้เป็นต้นแบบ และเป็นศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรม
4. เพื่อเฉลิมพระเกียรติฯ และถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพครูให้มีความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี และสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวมได้ ภารกิจที่สำคัญคือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์และการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังอบรมบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน สามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสุขและความเจริญ

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนตามแนวทางของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จะเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบและใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดีความงามจากการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการนั้น ๆ ด้วยความภาคภูมิใจ

ซึ่งจะเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนให้น้อยลง และส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ และเป็นศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมเพื่อการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมเครือข่ายในโอกาสต่อไป

งานหลักของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จึงให้ความสำคัญกับงานพัฒนาศักยภาพครูเพื่อให้ครูสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้บรรลุสำเร็จ การพัฒนาศักยภาพและสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวมได้ จะเป็นหลักประกันสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสามารถเริ่มต้น และดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่นของครูร่วมกับการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความร่วมมือของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน

2. กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม

มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) ได้กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือเรียกโดยย่อว่า “โรงเรียนคุณธรรม” ประกอบด้วยงาน 4 ขั้นตอน และแบ่งเป็น 10 ขั้นตอนย่อยได้แก่

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม มีขั้นตอน ดังนี้

1) การประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเชิงลึกแก่ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการการศึกษา เพื่อให้มีความเข้าใจ สมัคใจ และพร้อมใจกัน ทั้งผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ในการตัดสินใจเข้าร่วมการพัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรม

2) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ เป็นการประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของคุณธรรมเป้าหมายแต่ละด้านที่โรงเรียนได้คัดเลือกไว้ คุณธรรมเป้าหมายที่มีการระบุพฤติกรรมบ่งชี้ไว้ด้วย จะเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” โดยจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อให้แต่ละกลุ่มทราบวิธีปฏิบัติตนในแต่ละด้าน เช่น ด้านความซื่อสัตย์ วิธีปฏิบัติของครู เช่น เข้าสอนตรงเวลา ส่วนวิธีปฏิบัติของนักเรียน เช่น ไม่ลอกการบ้าน เป็นต้น และให้ทราบแนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรม (Moral Project) เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม

3) การพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ และนักศึกษาแกนนำ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานเป็นหลักในการพัฒนาเข้าสู่โรงเรียนคุณธรรม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

4) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่บูรณาการสาระคุณธรรมเข้าไว้ในสาระวิชาต่างๆ โดยจะดำเนินงานตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน

5) การศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบในภูมิภาคใกล้เคียง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งด้านวิชาการ และกิจกรรมพัฒนานักเรียนร่วมกัน เพื่อความยั่งยืนของโรงเรียนคุณธรรมในชุมชน ท้องถิ่นและภูมิภาค

2. การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน

6) ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันลงมือพัฒนา “โครงการคุณธรรม” (Moral Project) ซึ่งจะเป็นแผนปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ความดี เป็นการระดมสมองในการวางแผน แบ่งงานกันทำ ลงมือปฏิบัติ ปรึกษาหารือกัน และประเมินผลสำเร็จร่วมกัน ประการสำคัญคือ ต้องเป็นโครงการคุณธรรมที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ และให้ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงอย่างเต็มที่

3. การนิเทศอาสาติดตามโรงเรียน

7) การนิเทศอาสาติดตามเพื่อสนับสนุนและให้กำลังใจโรงเรียนโดยผู้นิเทศอาสาของมูลนิธิยุวสถิรคุณ จะมาเยี่ยมชม ให้คำแนะนำ เพื่อให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นกำลังใจให้กันและกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง และจะเกิดความยั่งยืนตลอดไป

4. การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล

8) การประชุมเชิงปฏิบัติรายงานความก้าวหน้าของโครงการจะจัด 2 ครั้ง/ปี เมื่อครบ 6 เดือนและครบปี เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเสนอผลงานความสำเร็จ

9) การสังเคราะห์ และถอดบทเรียน เพื่อให้โรงเรียนปรับปรุงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

10) การประเมินผลสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เป็นการประเมินผลพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

ภาพ 8 กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ

ที่มา : มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559

3. สารสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

หัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คือ “การแปลงคุณธรรมให้เป็นจริยธรรม หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์” ดังนั้น แนวปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จึงใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน คุณธรรมอัตลักษณ์ ประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์) ซึ่งเกิดจากที่ประชุมระดมสมองของโรงเรียนตนเอง

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันตามสภาพปัญหาเชิงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ๆ หรือคุณธรรมความดีที่โรงเรียนต้องการสร้างขึ้น เมื่อประชุมระดมสมองได้ความเห็นร่วมกันแล้ว จึงนำมาเขียนเผยแพร่ในรูปของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ดังตัวอย่าง ดังนี้

ตาราง 5 ตัวอย่างตารางคุณธรรมอัตลักษณ์

คุณธรรม เป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติ (จำแนกตามกลุ่ม)		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความซื่อสัตย์	-จัดซื้อจัดจ้างอย่าง โปร่งใส -พิจารณาความดี ความชอบอย่าง ถูกต้องเป็นธรรม	-เข้าสอนตรงเวลา -ไม่เอาเวลาราชการ ไป ทำ ประ โย ช น์ ส่วนตัว	-ไม่ลอกการบ้าน -ไม่โกหก ไม่พูดเท็จ
ความรับผิดชอบ	-มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชา	-สอนให้นักเรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ รู้จักการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง	-ใช้จ่ายอย่างประหยัด -อดทน เสียสละเพื่อ ส่วนรวม

ที่มา: มุลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559

ในส่วนของแผนปฏิบัติงานจะใช้ “โครงการคุณธรรม” เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน สร้างสรรค์คุณความดี จะใช้รูปแบบของโครงการ/โครงการ ที่มีการตรวจทานความสอดคล้องกับ คุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์) ที่ได้กำหนดขึ้นไว้ในตาราง คุณธรรมอัตลักษณ์

4. ผลงานความสำเร็จที่ผ่านมาของโรงเรียนคุณธรรม

จากรายงานข้อมูลการนิเทศอาสาดิตตามการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในปี พ.ศ.2558 จำนวน 130 แห่ง พบว่าโรงเรียนที่ดำเนินการในระหว่างปี 2555 – 2558 มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

1) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ร่มรื่นเหมาะสมเป็นสถานที่เรียนมากขึ้น บริเวณโรงเรียนมีความสะอาด อาคารเรียนและสถานที่ต่าง ๆ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ในด้านบรรยากาศ พบว่า ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีบรรยากาศของการร่วมมือกันและมีการเรียนรู้ร่วมกัน

2) นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นไปตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้เป็นส่วนใหญ่ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเองและส่วนรวมมากขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยเพิ่มมากขึ้น อาทิ เช่น การเดินแถว การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ประพฤติปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบของโรงเรียนได้ดีขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมด้านจิตอาสาเพิ่มมากขึ้น อาทิ เช่น การแสดงความมีน้ำใจ การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และการเสียสละเวลาว่างช่วยงานครูและผู้ปกครอง เป็นต้น

3) นักเรียนพัฒนาด้านตนเองในทิศทางที่ดีเพิ่มมากขึ้น เช่น มีสมาธิในการเรียน กล้าแสดงออก กระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตั้งใจฝึกปฏิบัติงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน

4) โรงเรียนส่วนใหญ่มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น โดยมีลักษณะของการมีส่วนร่วมหลากหลาย อาทิ เช่น การมอบทุนการศึกษา การบริจาคเงินเพื่อจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ของโรงเรียน การบริจาคเงินเพื่อก่อสร้างและซ่อมแซมอาคาร ปรับปรุงภูมิทัศน์ของโรงเรียน สนับสนุนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเป็นแกนนำจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ช่วยงานพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ช่วยเสริมแรงในการจัดอาหารกลางวัน เป็นต้น ภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน พบว่า ส่วนใหญ่จะมาจากชุมชน ภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ ผู้ปกครอง และครอบครัว ภาคเอกชน องค์กรมูลนิธิ ชมรม และสมาคมต่าง ๆ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพิ่มขึ้น เช่น การบริจาคเงิน อนุเคราะห์ให้ใช้อาคารสถานที่และจัดหาบุคลากร

5) โรงเรียนเกิดนวัตกรรม/องค์ความรู้ของการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้จากการดำเนินงานโครงการคุณธรรมของโรงเรียน พบว่า เริ่มมีการพัฒนารูปแบบโมเดลหรือยุทธศาสตร์การดำเนินโครงการคุณธรรม การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยบูรณาการการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปสู่รายวิชาและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน องค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้และการถอดบทเรียนจากปราชญ์ชาวบ้านและวัฒนธรรมของชุมชน และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยใช้การดำเนินโครงการคุณธรรมเป็นฐาน เป็นต้น

6) โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนใกล้เคียง ชื่อเสียงของโรงเรียนในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น ทำให้โรงเรียนใกล้เคียงมาศึกษาดูงานด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. ผลพลอยได้จากการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ดังนี้

1) โรงเรียนคุณธรรมมีผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ในระดับสูงขึ้น ทั้งในระดับประถมศึกษา (ป.6) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) เมื่อพิจารณารายสาระการเรียนรู้ พบว่า ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 4 รายวิชาที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คือ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และศิลปะ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) พบว่า มี 4 รายวิชา คือ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา และ การงานอาชีพ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

2) โรงเรียนคุณธรรมมีนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นเพิ่มขึ้น พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษา (ป.6) เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ถึงร้อยละ 78 และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของรัฐได้เพิ่มขึ้น

3) อัตราการลาออกกลางคันของนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรมลดลง ในทางตรงกันข้ามพบว่า ส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนมาเข้าศึกษาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ผู้ปกครองมีความมั่นใจในการส่งบุตรหลานมาเข้าเรียนในโรงเรียนคุณธรรมมากขึ้น กรณีที่มีจำนวนนักเรียนลาออกกลางคันบ้าง พบว่า เกิดจากการย้ายภูมิลำเนาเพื่อติดตามผู้ปกครองและต้องไปประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้ช่วยเหลือผู้ปกครองเป็นต้น

4) โรงเรียนและนักเรียนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติจากการประกวดแข่งขันต่างๆ การแข่งขันทางวิชาการ การแข่งขันกีฬา การประกวดสิ่งประดิษฐ์ สิ่งของหรืองานสร้างสรรค์ทางศิลปะ การแข่งขันร้องเพลงและเล่นดนตรี ฯลฯ เป็นต้น พบว่า รางวัลที่ได้รับมีส่วนหนึ่งมาจากผลงานที่ได้รับการยกย่องหรือเชิดชูด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ทั้งนี้ ผลงานความสำเร็จของโรงเรียนในการแข่งขันจะมีทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัดและระดับชาติ

5) ชุมชนมีความตื่นตัวในระดับสูงมาก ในการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม พบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น เกิดเครือข่ายชุมชน จิตอาสา กับโรงเรียน สนับสนุนโครงการคุณธรรมของโรงเรียนมากขึ้น ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นฐานจัดการเรียนรู้ และสนับสนุนในด้านงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ และร่วมเป็นวิทยากรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

3. ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม พบว่า 1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ มีความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ 2) โรงเรียนมีการกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทำให้การดำเนินงานมีทิศทางการทำงานและเป้าหมาย

ที่ชัดเจน 3) การได้รับความร่วมมือจากบุคลากรภายใน ได้แก่ ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรของโรงเรียน ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน มีความทุ่มเท รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย 4) บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีการน้อมนำพระราชปณิธานการสร้างคนดีให้บ้านเมืองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นหลักกำลังใจในการดำเนินงาน 5) มีการพัฒนา นักเรียนแกนนำรุ่นใหม่ให้มีการเรียนรู้เพื่อสืบทอดการดำเนินงานโครงการคุณธรรมจากนักเรียนแกนนำรุ่นพี่ก่อนที่จบการศึกษาออกไปอย่างต่อเนื่อง

5. หลักการจัดกิจกรรมในโรงเรียนคุณธรรม

มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) กล่าวว่า กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ยึดหลักการสำคัญ ดังนี้

1. กิจกรรมที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติร่วมกันทั้งโรงเรียนสร้างเสริมคุณลักษณะของการทำงานร่วมกัน สร้างสรรค์ค่านิยมที่ดีงามของกลุ่ม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคี มีน้ำใจที่ติดต่อกัน และมุ่งสร้างประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
2. กิจกรรมมุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเฝ้าหาความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา ได้คิดเป็น มีการตัดสินใจที่ดีภายใต้เหตุผลที่สืบเสาะค้นหา เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถนำทักษะจากการเรียนรู้มาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
3. กิจกรรมมุ่งเพิ่มพูนทักษะชีวิต การรู้จักทำงานเป็นทีม ทักษะการร่วมกันแก้ปัญหา รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการสังเกตสิ่งแวดล้อม และนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกทักษะชีวิต ความอดทน อดกลั้น การช่วยเหลือมีน้ำใจและจิตอาสา
4. กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนคิด นักเรียนเลือก ลงมือทำ ประเมินผล และปรับแผนด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา กิจกรรม
5. กิจกรรมที่สนองตอบความสนใจ ความถนัด และความต้องการของนักเรียนทุกคน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันวางแผน คิดวิเคราะห์ ระดมสมอง อภิปราย ลงมือปฏิบัติ สรุปความรู้ถอดบทเรียนที่ได้รับ ช่วยสร้างความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ ความมั่นใจในการแก้ปัญหาและร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ดีงามด้านคุณธรรม

6. กิจกรรมสะท้อนบริบทจริงของโรงเรียน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่และชีวิตจริงของนักเรียน ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน รวมทั้งชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม

7. ประเมินผลการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งเป็นการประเมินการปฏิบัติตนของนักเรียน (Performance Assessment)

8. กิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน และการเรียนการสอนในสาระวิชาหลักต่างๆ ได้ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ตามสาระวิชา ได้ฝึกฝนคุณธรรมจริยธรรม ฝึกการทำงานเป็นทีม ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการทำงานด้วยตนเอง เห็นคุณค่าของการทำงาน เห็นคุณค่าของตนเอง เกิดความมั่นใจในตนเอง รู้จักดูแลตนเองให้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

6. องค์ประกอบของกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม

มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) ได้กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม อาจแบ่งองค์ประกอบของกิจกรรมได้ 6 เรื่อง ดังนี้

1. กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม โดยจัดอบรมให้กับกลุ่มครูแกนนำ และกลุ่มนักเรียนแกนนำ เพื่อให้เป็นกลุ่มปฏิบัติงานริเริ่มร่วมกับผู้บริหาร

2. กิจกรรมการจัดทำแผนและโครงการคุณธรรม เป็นการดำเนินงานโดยโรงเรียนเองทุกขั้นตอน ซึ่งต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวหลักต้น โดยมีครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ เป็นผู้ช่วยขับเคลื่อนเป็นหลักในโรงเรียน

3. กิจกรรมนิเทศติดตาม เป็นการจัดทีมให้มีการนิเทศติดตามการทำงาน เพื่อให้คำแนะนำคำปรึกษา และเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงานคุณธรรมให้มีความต่อเนื่อง อาจจัดเป็นการนิเทศภายในและ/หรือการนิเทศจากบุคคลภายนอกก็ได้

4. กิจกรรมรายงานความก้าวหน้า เป็นการจัดประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ครบ 6 เดือน และครบปี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียนพัฒนาคุณธรรมในภูมิภาคใกล้เคียง และการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ทั้งด้านสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานคุณธรรมร่วมกัน

5. กิจกรรมประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในโรงเรียน เป็นการประเมินหาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนที่เพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดัดน้อยลง

ตามที่โรงเรียนกำหนดเป้าหมายไว้ในแผน และวิเคราะห์หาปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

6. การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นงานอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งผลสำเร็จตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้

7. การนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม

มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) ได้กล่าวว่า การนิเทศติดตาม เป็นกระบวนการให้คำแนะนำช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก่ครู นักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ การนิเทศติดตามเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เป็นกระบวนการสำคัญที่จะกระตุ้น และสนับสนุนให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การเป็นโรงเรียนคุณธรรมได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร หรือ นิเทศอย่างมีลักษณะความเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้นิเทศมีลักษณะความเป็นกันเอง น่ารัก ชวนให้เข้าไปได้ถามขอคำปรึกษา นำเคารพ ให้ความรู้สึกรอบรู้เป็นที่ยึดได้ นำยกย่องในฐานะเป็นผู้ทรงความรู้และภูมิปัญญา แท้จริง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา คำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ สามารถอธิบายเรื่องที่ยุ่งยากและซับซ้อนให้เข้าใจได้

เป้าหมายของการนิเทศ

1. โรงเรียนสามารถดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม
4. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ในโรงเรียน

5. มีองค์ความรู้และนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

8. การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมและการประเมินผล

มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) ได้กล่าวว่า แนวทางการกำกับติดตามโครงการคุณธรรมจะใช้ตัวชี้วัดเป็นหลัก การจัดเก็บข้อมูลแต่ละเรื่องจะช่วยให้ทราบผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่อย่างไร การกำกับติดตามให้คำปรึกษาหารือการดำเนินโครงการคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ทราบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที

และปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ในการรายงานความก้าวหน้าจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางปฏิบัติโครงการคุณธรรมของแต่ละโรงเรียน เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาให้วิธีการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีคุณภาพมากขึ้น การประเมินผลภาพรวม เพื่อให้ทราบผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตัวชี้วัดที่ใช้ อาจใช้ตัวชี้วัดของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณได้ดังนี้

ตาราง 6 ตัวชี้วัดการประเมินผลโครงการโรงเรียนคุณธรรม

ตัวชี้วัด	หลักฐาน/ร่องรอย/ลักษณะที่พบ
1. มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน	1. ครู นักเรียนและบุคลากรทราบแผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน 2. มีภาพความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง 3. ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทาย ได้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น น่าเรียน
2. มีกลไกคณะทำงานและใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	5. ครู นักเรียน ผู้บริหาร แบ่งงานรับผิดชอบพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6. มีโครงการคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่แต่ละคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ
3. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น	7. ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีวินัยในการปฏิบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ 8. ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามกำหนดไว้ในคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน
4. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง	9. ครู นักเรียน ผู้บริหาร ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง

ตาราง 6 ตัวชี้วัดการประเมินผลโครงการโรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

ตัวชี้วัด	หลักฐาน/ร่องรอย/ลักษณะที่พบ
5. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน	10. บรรยากาศในโรงเรียนทุกภาคส่วนร่วมมือกันปฏิบัติงาน ครู นักเรียน ผู้บริหาร ร่วมกันปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน
6. มีองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมและมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	11. มีองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่เผยแพร่ได้ และ/หรือ มีแผนการเรียนรู้การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน
7. เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม	12. โรงเรียนมีความพร้อมในการเป็นแหล่งศึกษาดูงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ที่มา: มุลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559

และอาจเพิ่มเติมตัวชี้วัดได้ตามบริบทของโรงเรียน เช่น มีการขยายเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม มีภาคีความร่วมมือในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มโรงเรียน และ/หรือชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในภูมิภาค เป็นต้น ในที่สุดการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจะทำให้แก่นักเรียนรู้จักคุณค่าของตนเอง มีแรงจูงใจให้มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเพื่ออาชีพของตนเองในอนาคตและเข้าใจคุณค่าของการเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งจะส่งผลที่มีคุณค่าของประเทศต่อไป

9. ความเป็นมาของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2559) กล่าวว่า โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม

โดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลมีซึ่บคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากล ที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้อย่างยั่งยืน

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล) ได้กล่าวถึงศาสตร์พระราชาซึ่งเป็นศาสตร์ที่ครอบคลุม เรื่องเอกลักษณ์ของชนชาติไทย เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน การเป็นสุภาพชน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นคุณงามความดีของคนไทยที่บรรพชนไทยได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ศาสตร์พระราชาให้ข้อคิดการประพฤติปฏิบัติตนไว้ว่าอย่าคบคนด้วยฐานะ คบคนด้วยคุณงามความดีมีมิตรภาพ ด้วยความรักและความผูกพันและขอให้มีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา ผู้มีพระคุณประเทศชาติและพระมหากษัตริย์ ถ้าทุกคนปฏิบัติตนตามศาสตร์ของพระราชาแล้วก็จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศก็จะมีแต่คนดีและทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า รวมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อบ่มบ่มให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เกิดความสมดุลและยั่งยืน แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานไว้กว่า 40 ปีที่ผ่านมาเพื่อให้ประชาชนชาวไทยนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและครอบครัวให้มีภูมิคุ้มกันที่มั่นคงในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข จึงนับได้ว่า “ศาสตร์พระราชา” เป็นเสมือนองค์ความรู้ที่อยู่คู่แผ่นดินไทยซึ่งล้วนมุ่งให้ประชาชนทุกคนปฏิบัติตนเป็น “คนดี” ทั้งคิดดี พูดดี ทำดี ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม สุจริต มีวินัย และมีความสามัคคีซึ่งกันและกันเพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นปึกแผ่นมั่นคงตลอดไป

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ มีพระราชกระแสรับสั่งต่อประชาชนชาวไทยให้ “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” พร้อมทั้งพระราชทานหลัก 3 ประการ ที่เกี่ยวกับครูและนักเรียนไว้ว่า

“ให้ครูรักเด็ก เด็กรักครู”

“ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งกับตัวเองและให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า”

“ให้ครูกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกันเพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี”

จากพระราชกระแสรับสั่งข้างต้นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระราชทานพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาเพื่อสานต่อพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ว่าการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ดังนี้

1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง
2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม
3. มีงานทำ มีอาชีพ
4. เป็นพลเมืองดี

เพื่อเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชา และสนองพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจัดทำโครงการเรียนคุณธรรม สพฐ.ขึ้น เพื่อมุ่งปลูกฝังให้ผู้บริหารครู นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) ความพอเพียง 2) ความกตัญญู 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ และ 5) อุดมการณ์คุณธรรม โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ให้แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างน้อยร้อยละ 35 และปีงบประมาณ 2561 โรงเรียนทุกแห่งเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

จากการศึกษาแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สรุปได้ว่า โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 เพื่อมุ่งปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) ความพอเพียง 2) ความกตัญญู 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ และ 5) อุดมการณ์คุณธรรม และมีแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ผู้รายงาน

โครงการใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการและการขับเคลื่อน โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดนครสวรรค์ได้กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ด้าน คือ 1) ความซื่อสัตย์สุจริต 2) ความรับผิดชอบ 3) ความพอเพียง

10. มาตรฐานตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน ในแต่ละด้านประกอบด้วยประเด็นการพิจารณา เกณฑ์การพิจารณา ซึ่งมีรายละเอียดเนื้อหาในแต่ละส่วนดังนี้

ด้านที่ 1 โรงเรียน

คำอธิบาย

โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นโรงเรียนที่มีบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม มีแผนพัฒนาคุณธรรมที่ต่อเนื่องยั่งยืน บุคลากรในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามคุณธรรมอัตลักษณ์ หรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีคุณธรรมและความโปร่งใสในการปฏิบัติงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทำให้เกิดการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานภายในหรือภายนอก

ประเด็นพิจารณา

1. การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน
2. มีแผนพัฒนาคุณธรรม
3. คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนหรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
4. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
5. สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
6. การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของโรงเรียน
7. ได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานภายในหรือภายนอก

ด้านที่ 2 ผู้บริหาร

คำอธิบาย

ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรมมีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ บริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมประพจน์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก

ประเด็นพิจารณา

1. มีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม
2. มีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ
3. บริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้
4. ประพจน์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับการยอมรับหรือยกย่อง

เชิดชูเกียรติ

ด้านที่ 3 ครู

คำอธิบาย

ครูโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. หมายถึง ครูมีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถจัดการเรียนการสอนปลูกฝังและประเมินคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์ หรือกรอบแนวคิดของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สามารถเป็นวิทยากรสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประพจน์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก

ประเด็นพิจารณา

1. ความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม
2. การจัดการเรียนรู้ปลูกฝังและประเมินคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
3. ความสามารถในการเป็นวิทยากรคุณธรรม
4. การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. ความประพจน์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม
7. การยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายใน

หรือภายนอก

ด้านที่ 4 นักเรียน

คำอธิบาย

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม สามารถจัดทำโครงการคุณธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำด้านคุณธรรม สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

ประเด็นพิจารณา

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม
2. โครงการคุณธรรม
3. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
4. เป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม
5. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
6. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

แนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์

การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์ ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 ในฐานะที่ผู้ประเมินเป็น ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงมีแนวคิดในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อสนองพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” โดยได้จัดทำโครงการคุณธรรมให้สอดคล้องกับสภาพจริงของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้กับนักเรียนเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดคุณธรรม ดังนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์จึงดำเนินการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์เพื่อสร้างคนดีสู่สังคม โดยมีกระบวนการขั้นตอน 6 ขั้นตอน ตามกรอบแนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุนิยามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

- ขั้นตอนที่ 4.1 การจัดทำโครงการคุณธรรม
- ขั้นตอนที่ 4.2 การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน
- ขั้นตอนที่ 4.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม
- ขั้นตอนที่ 4.4 การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้
- ขั้นตอนที่ 5 ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (คุณธรรมอัตลักษณ์)
- ขั้นตอนที่ 6 สร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม
 - ขั้นตอนที่ 6.1 การวางแผน
 - ขั้นตอนที่ 6.2 การสร้างการมีส่วนร่วม
 - ขั้นตอนที่ 6.3 การส่งเสริมสนับสนุนและเสริมแรง
 - ขั้นตอนที่ 6.4 การนิเทศติดตาม
 - ขั้นตอนที่ 6.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - ขั้นตอนที่ 6.6 การประเมินผล
 - ขั้นตอนที่ 6.7 การถอดบทเรียน
 - ขั้นตอนที่ 6.8 การประชาสัมพันธ์

การนำกระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอน มาใช้ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ

การสร้างการรับรู้เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จัดว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ต้องทำทั้งโรงเรียน ดังนั้น จำเป็นต้องให้ทุกคนเข้าใจกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เข้าใจให้กระจ่างในวิธีการทำ ผู้บริหารสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และการยอมรับ และชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม และผลดีที่เกิดจากการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ทั้งผลดีที่จะเกิดกับนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียนและชุมชน โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินการดังนี้

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อสร้างความตระหนัก และความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรม และสมัครใจร่วมกันดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ประสบความสำเร็จ โดยน้อมนำศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาใช้ ศาสตร์เรื่อง “เข้าใจ” จึงต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของศูนย์การศึกษา

พิเศษ ต้องเข้าใจกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน ศาสตร์เรื่อง “เข้าถึง” คือ การเข้าถึงข้อมูลสำคัญของศูนย์การศึกษาพิเศษ สภาพที่เป็นความจริงของศูนย์การศึกษาพิเศษ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ฯลฯ ศาสตร์เรื่อง “พัฒนา” คือ การลงมือปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยชี้แจงให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้แนวทางการดำเนินงาน แผนปฏิบัติการของศูนย์การศึกษาพิเศษ และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ทุกคนเกิดความตระหนัก และยอมรับในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ได้ดำเนินการกระตุ้นการสร้างการรับรู้ตลอดเวลา ตั้งแต่เริ่มต้นชี้แจงกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ทุกคนรับรู้ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนรับทราบนโยบาย เป้าหมายที่ศูนย์การศึกษาพิเศษจะร่วมกันดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยใช้การสื่อสารด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลายทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเน้นให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครู ผู้บริหาร และชุมชน โดยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 จัดให้มีการประชุมทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชี้แจงกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่โรงเรียนคุณธรรม ทั้งในการประชุมประจำเดือน ประชุมคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชุมผู้ปกครอง ประชุมการวางแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม

2.2 กิจกรรมเข้าแถวหน้าเสาธงทุกเช้า มอบหมายให้ครูเวรประจำวัน พูดเรื่องคุณธรรม มีกิจกรรมให้ครูและนักเรียนนำเสนอความก้าวหน้าของโครงการที่มุ่งบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

2.3 มีการประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนคุณธรรม ได้ทราบการดำเนินงานของศูนย์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น ทำป้ายประชาสัมพันธ์ กิจกรรมหน้าเสาธง Facebook Website ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3. ปลุกฝังจิตสำนึก โดยการน้อมนำพระราชดำรัส ภาพ เรื่องราว พระราชนิพนธ์ ศาสตร์พระราชา หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาถ่ายทอดให้บุคลากรทุกภาคส่วน รวมทั้งนักเรียน เพื่อให้ตระหนักถึงพระราชประสงค์ในการ “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. สร้างความตระหนัก โดยชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์จะต้องดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมให้นักเรียนตามรัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ การประกันคุณภาพการศึกษา และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

5. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สร้างการรับรู้ โดยจัดให้มีการพัฒนาครู และบุคลากรโดยการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้โรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ เพื่อให้มีประสบการณ์ในพื้นที่จริง ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจ ความตระหนักและแรงบันดาลใจให้กับคณะครูได้

6. สร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก (ผู้ปกครอง ชุมชน) โดยเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนคุณธรรมทุกในการประชุมประจำเดือนหัวหน้าส่วนราชการจังหวัด การประชุมหัวหน้าส่วนราชการอำเภอ การเข้าร่วมกิจกรรมจังหวัดเคลื่อนที่ เป็นต้น ฯ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ได้ดำเนินการคัดเลือกครูแกนนำเพื่อดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยคัดเลือกแล้วส่งครูแกนนำเข้าร่วมอบรมกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของ สพฐ. เมื่อครูแกนนำได้รับความรู้จากการอบรม ก็นำมาขยายผลให้กับครู บุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดอบรม สามารถเป็นวิทยากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ในการพัฒนาครู และเป็นทีมงานของศูนย์การศึกษาพิเศษในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้สำเร็จตามเป้าประสงค์ของศูนย์การศึกษาพิเศษได้

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ได้ดำเนินการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนโดยการประชุมระดมสมองความคิดของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งแก้ไขประเด็นปัญหาที่ได้ค้นพบจากการระดมความคิด คุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมายของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกทั้ง 3 ฝ่าย (ผู้บริหาร ครู นักเรียน) ดำเนินการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่มีความสอดคล้องกับปัญหาสามารถนำไปปฏิบัติจริง และสามารถประเมินผลได้ ซึ่งพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกจะสามารถแก้ไข

ปัญหาของนักเรียนเพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน โดยมีคุณธรรมเป้าหมายเป็นตัวกำกับทิศทางการปฏิบัติพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก โดยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดประชุมระดมความคิดของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

3.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดประชุมระดมความคิดในการกำหนด "คุณธรรมเป้าหมาย" ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.3 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดประชุมระดมความคิด กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.4 หลังจากดำเนินการระดมความคิดในการกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ได้ดำเนินการจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ปรากฏดังตารางดังนี้

ตาราง 7 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความซื่อสัตย์สุจริต	ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพ - ยึดมั่นในการรักษาความจริง ความเป็นธรรม - ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นอย่างเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ - ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล	- ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพ - เข้าสอนตรงเวลา - ไม่เอาเวลาราชการไปทำประโยชน์ส่วนตัว - ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นอย่างเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ - ไม่สนับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอม	- นักเรียนพูดความจริง ไม่โกหก - นักเรียนไม่เอาของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต - นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียน - นักเรียนเป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่น - นักเรียนรู้จักยอมรับเมื่อทำความผิด

ตาราง 7 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
	-ไม่สับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอม และต่อต้านการทุจริต ด้วยความกล้าหาญ	และต่อต้านการทุจริต ด้วยความกล้าหาญ	
ความรับผิดชอบ	ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และให้ความสำคัญ ของทุกงาน และกิจกรรมและประพฤติดีเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	ปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ ดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการ	-นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย -นักเรียนตั้งใจและทำงานให้สำเร็จปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ -นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของตนเอง -นักเรียนทำงานร่วมกับคนอื่นด้วยความเต็มใจ -นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ
ความพอเพียง	ปฏิบัติตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง	ปฏิบัติตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง	-นักเรียนใช้ของตนเองอย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษา ดูแลเป็นอย่างดี

ตาราง 7 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
		-ใช้วัสดุอุปกรณ์ สื่อ การสื่อนอย่าง ประหยัด มีความ คุ้มค่า มีเหตุผล	-นักเรียนใช้ของส่วน ร่วมอย่างประหยัด คุ้มค่า และเก็บรักษา ดูแลเป็นอย่างดี -นักเรียนรู้จักใช้น้ำ และไฟฟ้าเท่าที่ จำเป็น และปิดไฟปิด น้ำทุกครั้งที่ใช้ -นักเรียนรู้จักออมเงิน ในกิจกรรมออมเงิน ออมรัก -นักเรียนรู้จักยอมรับ และปรับตัวเพื่ออยู่ ร่วมกับผู้อื่นอย่างมี ความสุข

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ได้ดำเนินงานขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยดำเนินการดังนี้

4.1 การวางแผน/การจัดโครงการคุณธรรม โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ดำเนินการจัดประชุมผู้บริหาร ครู คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ในการวางแผนการจัดทำโครงการคุณธรรม การร่วมกันอภิปรายถึงปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหา มีการจัดทำโครงการ กิจกรรม ในโครงการโรงเรียนคุณธรรม และระบุลงในแผนพัฒนา การศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด วิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกโดยใช้ “โครงการคุณธรรม”

เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเรียนรู้การสร้างความดี โดยโครงงานนี้นักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงอย่างเต็มที่ เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และยังน้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาใช้ในการจัดทำโครงงาน โดยคำนึงถึงการประหยัด เรียบง่าย และเกิดประโยชน์สูงสุด

4.2 การเป็นแบบอย่างที่ดี

การเป็นอย่างที่ดีในโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นกิจกรรมที่ทำทั้งในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต้องมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่และวินัยของโรงเรียน เช่น การเข้าห้องเรียนตรงเวลา แต่งกายเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความกตัญญูต่อบิดามารดา มีสัมมาคารวะต่อผู้สูงอายุ มีจิตอาสาในชุมชน เป็นต้น โดยมีกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างแบบอย่างที่ดีคือ การสร้างแรงจูงใจและการสร้างแรงกระตุ้นได้แก่ 1) การสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนมีพลังที่จะช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยทุกคนต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพซึ่งกันและกัน ให้โอกาสให้ความช่วยเหลือยกย่อง ชื่นชม และมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน ความเป็นธรรมเท่าเทียมกัน 2) การสร้างแรงกระตุ้น โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนรู้สึกว่าการสร้างแบบอย่างที่ดีเป็นความรับผิดชอบต่อให้ปฏิบัติตนมีความสุข สนุกกับงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยให้กำลังใจ จริงใจ เอาใจใส่และให้คำปรึกษา 3) มีการคัดสรรเลือกคณะครูที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีการประกาศยกย่อง ชื่นชมให้แรงเสริมและนอกจากนี้ยังกำหนดกิจกรรมการสร้างแบบอย่างที่ดีไว้ในแผนปฏิบัติงาน

4.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีความสำคัญต่อจิตใจของนักเรียน ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในศูนย์การศึกษาพิเศษ สภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น ช่วยทำให้จิตใจแจ่มใส มีทัศนคติเชิงบวก เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องที่เข้ามาในศูนย์การศึกษาพิเศษจะรับรู้บรรยากาศของโรงเรียนคุณธรรม โดยดำเนินการดังนี้

1. จัดสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ โดยน้อมนำพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ว่า “ครูรักเด็ก เด็กรักครู” ให้นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือกัน “นักเรียนมีความสามัคคีกัน” มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ให้มีบรรยากาศให้ร่มรื่น สะอาด สวยงาม ปลอดภัย มีป้ายแสดง “คุณธรรมอัตลักษณ์” ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์อย่างชัดเจน

3. จัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดน่าอยู่ และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน

4. จัดสภาพแวดล้อมทางสัมพันธภาพ โดยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ครูรักและเมตตานักเรียน นักเรียนรักและเคารพครู เพื่อนรักและสามัคคี บุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์มีความสัมพันธ์อันดีกับครอบครัวและชุมชน

5. ตีตป้ายประชาสัมพันธ์ ทั้งแนวทางทางและผลงานของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระบรมราโชบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ์ บดินทรเทพยวรางกูร การเผยแพร่ทางเฟสบุ๊ก เว็บไซต์ เป็นต้น

4.4 การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินการ โดยผู้บริหารมอบนโยบายให้ครูทุกคนบูรณาการคุณธรรมเป้าหมายนำไปสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนในทุกทักษะในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล IEP และแผนการสอนเฉพาะบุคคล IIP และดำเนินการบูรณาการคุณธรรมไว้ในโครงการ โครงการงาน กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ขั้นตอนที่ 5 ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

การลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด หลังจากที่ได้คุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความพอเพียงแล้ว ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดได้ลงมือปฏิบัติ และมีการกระตุ้นสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติ โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. น้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรมาใช้เป็นหลักคิดในการลงมือปฏิบัติ

2. นำหลักการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมาใช้ ได้แก่ 1)ส่งเสริมให้มีการทำทั้งโรงเรียน 2) ให้ทั้งโรงเรียนทำอย่างมีส่วนร่วมร่วมกันทำ 3)ทำจากล่างขึ้นบน โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก และ 4) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลประสบความสำเร็จและยั่งยืน

3. มีการประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เมื่อจัดทำคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์แล้ว มีการประกาศตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ให้รู้ทั่วกัน และแบ่งงานความรับผิดชอบทั่วกัน

4. วางแผนสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยใช้แผนพัฒนาการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นเครื่องมือกำกับการปฏิบัติการ เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือกันในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

5. จัดทำโครงการคุณธรรม บูรณาการการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในห้องเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่กันและกัน และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

6. สร้างกลไกการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
ขั้นตอนที่ 6 สร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 6.1 การวางแผนของโรงเรียนคุณธรรม

กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ได้แก่ การกำหนดนโยบาย และประกาศให้ทุกคนทราบและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และแผนปฏิบัติการประจำปี ให้รองรับการดำเนินงานตามนโยบายให้เป็นรูปธรรม ผู้บริหารมีการจัดทีมทำงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมขึ้น ให้มีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การติดตามการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน มีการมอบหมายงานและพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะในการปฏิบัติงานของทีมงานและแกนนำ และผู้บริหารมีการติดตามและมีการเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ และให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 6.2 การสร้างการมีส่วนร่วม

ผู้บริหารมีการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม มีการให้โอกาสทุกกลุ่มในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำให้โอกาสร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมชื่นชมความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ขั้นตอนที่ 6.3 การส่งเสริมสนับสนุนและเสริมแรง

ผู้บริหารจะต้องมีการเสริมแรงทางบวก ทั้งการยกย่อง ชมเชย ให้เกียรติ ให้โอกาสร่วมงาน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมให้การขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นไปอย่างอบอุ่น เป็นกันเอง และเพิ่มแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานได้

ขั้นตอนที่ 6.4 การนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม

การนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม มีจุดประสงค์เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยดำเนินการแต่งตั้งทีมนิเทศผลการดำเนินงาน โดรนในทีมประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน ครู มีหน้าที่ในการติดตามผลการทำงานในทุกๆกิจกรรม และมีการทำ AAR รายเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน สำหรับระยะเวลาในการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน รายไตรมาส ตามแต่ความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 6.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกิจกรรมหนึ่งในระบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การค้นหา สร้าง รวบรวม กลั่นกรอง และจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นได้ตลอดเวลา ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเรียนรู้ สร้างระบบและใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยให้สามารถดึงความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เทคนิคการปฏิบัติงาน เทคนิคการแก้ปัญหา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ โดยข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะนำมาจัดให้เป็นระบบเพื่อช่วยให้เข้าถึงข้อมูลสะดวกและนำไปใช้ได้ง่าย และจัดรวบรวมผลของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมและโครงการคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จดีเด่น จัดเป็นวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อใช้ขยายผลให้กับโรงเรียนคุณธรรมเครือข่าย ตลอดจนขยายเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมให้กับเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 7 และที่สนใจ

ขั้นตอนที่ 6.6 การประเมินผล

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ได้กำหนดวิธีการประเมินผล โดยการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลให้เหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การสังเกต การสอบถาม เป็นต้น มีการประเมินความก้าวหน้าเป็นระยะ และนำผลที่ได้จากการประเมินความก้าวหน้าไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ส่วนการประเมินผลสรุปผลการดำเนินงานเมื่อครบปี จะนำไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมในรอบปีต่อไป

ขั้นตอนที่ 6.7 การถอดบทเรียน

การถอดบทเรียน เป็นการทบทวนประสบการณ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยทบทวนสิ่งที่ปฏิบัติ ทำความเข้าใจ สรุปความรู้ วิเคราะห์เหตุและปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว การถอดบทเรียนเป็นวิธีการช่วยให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เรียนรู้จากความสำเร็จหรือความผิดพลาดในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์มีการทบทวนวิเคราะห์หลังการปฏิบัติงาน AAR (After Action Review) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงานแต่ละครั้งหรือแต่ละกิจกรรม มีการมอบหมายคณะทำงานในการถอดบทเรียน หลังจากถอดบทเรียนมีการสังเคราะห์บทเรียนที่ได้รับ ทั้งการวางแผน กระบวนการทำงาน กิจกรรมและเป้าหมาย เพื่อรู้ว่าสิ่งใดควรทำต่อไป สิ่งใดที่ควรละเว้น สิ่งใดที่ควรนำมาปรับปรุงก่อนนำไปทำต่อไป และสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 6.8 การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์จะช่วยขยายผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ดำเนินการจัดประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อวีดิทัศน์ จัดกิจกรรมหน้าเสาธง จัดให้มีการบูรณาการกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมสอดแทรกไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกศูนย์

สรุปได้ว่า การดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ขั้นตอน มีการกำหนดเป้าหมายคุณธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ด้านความ มีวินัย ด้านความรับผิดชอบ และด้านความพอเพียง โดยกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเพื่อให้บรรลุคุณธรรมเป้าหมาย และมีการขับเคลื่อนที่เป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนิเทศ

ติดตาม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Satisfaction” ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ
ประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของงานที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผล
จากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ
ความพึงพอใจไว้ดังนี้

เสาวภาคย์ ปฐมพฤษ์วงษ์ (2558) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความ
พึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติที่เป็นไปตามความคาดหวังหรือมากกว่าที่คาดหวัง ซึ่ง
เกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการหรือบรรลุเป้าหมาย หากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับ การ
ตอบสนองความพึงพอใจจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2555) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ
หมายถึง ภาวะการณ์ที่แสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกของบุคคลอันเป็นผลจากการเปรียบเทียบ
การรับรู้จากสิ่งที่ได้รับจากการบริการ ไม่ว่าจะเป็นการรับบริการหรือการให้บริการในระดับที่ตรงกับ
การรับรู้สิ่งที่คาดหวังเกี่ยวกับการบริการนั้น

ภูวดล บัวบางพลู (2554) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ
หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อเหตุการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสตาม
ประเด็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและรับรู้ ผลของความพึงพอใจทำให้บุคคลเกิดความรู้สึก
กระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญกำลังใจ และส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ของงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึง
พอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจาก
การปฏิบัติงานและได้ผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึก
กระตือรือร้น มีความมุ่งมั่น และมีขวัญกำลังใจที่จะทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพ
และประสิทธิผล ของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

โกลเวอร์ Glover (2002) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึก เมื่อความต้องการที่สำคัญของคนเรา เช่น การมีคุณภาพดี มีความมั่นคง มีความสมบูรณ์พูนสุข มีพวกพ้อง มีคนยกย่องต่าง ๆ เหล่านี้ ได้รับการตอบสนองแล้ว

แฮร์ริส (Harris, 2001) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจ

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพ คุณภาพ หรือระดับความพึงพอใจซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติทางบวกของบุคคลอันเป็นผลที่เกิดขึ้นต่อเหตุการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ หรือเกิดจากความคาดหวังหรือมากกว่าที่คาดหวังซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการหรือบรรลุเป้าหมาย

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจส่วนใหญ่เป็นทฤษฎีการจูงใจ โดยมีทฤษฎีที่เป็นที่รู้จักและนิยมนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ (2553) กล่าวถึง ทฤษฎีแสวงหาความพึงพอใจไว้ว่า บุคคลพอใจจะกระทำการใดที่ให้ความสุข และจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำการใดที่เขาจะได้รับความทุกข์หรือความลำบาก อาจแบ่งประเภทความพึงพอใจกรณีนี้ได้ 3 ประเภท

1. ความพอใจด้านจิตวิทยา (Psychological Hedonism) เป็นทฤษฎีหนึ่งของความพอใจจะพยายามแสวงหาความสุขส่วนตัวหรือหลีกเลี่ยงความทุกข์ใจใด

2. ความพอใจเกี่ยวกับตนเอง (Egoistical Hedonism) เป็นทฤษฎีหนึ่งของความพอใจว่ามนุษย์จะพยายามแสวงหาความสุขส่วนตัว แต่ไม่จำเป็นว่าการแสวงหาความสุขจะต้องเป็นธรรมชาติของมนุษย์เสมอไป

3. ความพอใจเกี่ยวกับจริยธรรม (Ethical Hedonism) ทฤษฎีนี้ถือว่ามนุษย์แสวงหาความสุขเพื่อประโยชน์

มาสโลว์ (Maslow, 1970) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน

ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่ทันหมดไปความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า และความอบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมความต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน

4. ความต้องการมีชื่อเสียง เกียรติยศ ได้รับการยกย่องทางสังคม (Esteem Needs) เป็นความต้องการระดับสูง ได้แก่ ความต้องการอยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพ และการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self - Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดของมนุษย์ อยากให้ตนเองประสบความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ยาก

เฮอริช เบอร์ก มาสเนอ และสไนเดอร์แมน (Herzberg, Mausner & Snyderman, 1959) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานไว้ 2 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน

จากทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่า ทฤษฎีความพึงพอใจส่วนใหญ่เป็นทฤษฎีการจูงใจ ซึ่งมีหลากหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีแสวงหาความพึงพอใจไว้ว่าบุคคลพอใจจะกระทำการใดที่ให้ความสุข

และจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำสิ่งที่เราจะได้รับความทุกข์หรือความลำบาก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ความพอใจด้านจิตวิทยา ความพอใจเกี่ยวกับตนเอง ความพอใจเกี่ยวกับจริยธรรม ส่วนทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ ซึ่งตั้งสมมุติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็เกิดขึ้นมาอีก โดยความต้องการของมนุษย์มีลำดับ 5 ขั้นดังนี้ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการมีชื่อเสียงเกียรติยศ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ส่วนทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานไว้ 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยกระตุ้น ปัจจัยค้ำจุน

3. การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจ เป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในลักษณะหนึ่งลักษณะใด การที่เราจะทราบว่าบุคคลนั้นมีความพึงพอใจหรือไม่สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจได้โดยตรง การที่จะวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นจะต้องตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงจึงจะสามารถวัดความพึงพอใจที่แท้จริงได้ มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจไว้ ดังนี้

ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถาม ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียน การทำงาน และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจังและการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2543) กล่าวว่า ความพึงพอใจหรือทัศนคติหรือเจตคติ เป็นนามธรรมเป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่เราสามารถวัดทัศนคติได้โดยอ้อมซึ่งจะทำได้โดยการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัดด้วยอาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดจากบุคคลเหล่านั้นแสดง

ความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนนี้อาจเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดทั่ว ๆ ไป โดยเสนอว่าเทคนิคของ Likert เป็นแบบหนึ่งที่สามารถเทียบสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง และได้เพิ่มเติมว่าสามารถวัดทัศนคติได้เกือบทุกเรื่องและให้ค่าเที่ยงตรงสูงสำหรับมาตรฐานการวัดความพึงพอใจจริง ๆ นั้น กระทำได้โดยวิธีการดังกล่าวต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถามเป็นวิธีการวัดที่นิยมแพร่หลายวิธีหนึ่ง โดยขอรับรองผู้ที่เราต้องการให้แสดงความคิดเห็นในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามที่ถามอาจจะถามเกี่ยวกับเรื่องการบริหาร ความสัมพันธ์ สวัสดิการขององค์การที่ผู้ตอบแบบสอบถามทำงานอยู่หรืออื่น ๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อสรุปที่แน่นอนต่อไป

2. วัดโดยการสัมภาษณ์ เป็นวิธีที่ต้องใช้เทคนิคและการวางอุบายอย่างมาก มิฉะนั้น จะได้คำตอบซึ่งมีความไม่เที่ยงตรงหรือไม่มีผล

3. การสังเกต วิธีนี้ไม่ค่อยแพร่หลายและไม่สามารถทำได้ในองค์กรที่มีผู้ปฏิบัติงานมาก ๆ คงทำได้ในองค์กรที่มีผู้ปฏิบัติงานไม่มากนัก ซึ่งวิธีนี้ผู้สังเกตต้องใช้ความพยายามอย่างสูง และต้องใช้เวลาความถี่ในการสังเกตอย่างทั่วถึง

ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์ (2551) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบจะต้องใช้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรง แม่นยำสูง และมีความน่าเชื่อถือ โดยเครื่องมือ นั้น จะมีอยู่ในลักษณะแบบสอบถาม การใช้กรณีเหตุการณ์สำคัญ และการสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้กันค่อนข้างแพร่หลายในการวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีตัวเลือกเป็นมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้ตอบให้ตามลำดับค่าน้ำหนักของแต่ละตัวเลือกจนครบตัวเลือก เครื่องมือวัด ในลักษณะนี้มีหลายแบบซึ่งเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น

1.1 ดัชนีบ่งชี้งาน (Job descriptive index: JDI) เป็นเครื่องมือที่นิยมแพร่หลายที่สุด ประกอบด้วยคำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำงาน เช่น ด้านเกี่ยวกับลักษณะของงานเอง ด้านเงินเดือนค่าตอบแทน ด้านโอกาสความก้าวหน้า ด้านการนิเทศงาน และด้านเกี่ยวกับคน และผู้ร่วมงาน โดยแต่ละด้านจะใช้คำคุณศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานในด้านนั้นให้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ โดยคำตอบจะบ่งบอกทิศทางของความพอใจว่ามีมากน้อยแค่ไหน

1.2 แบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของมินเนโซต้า (Minnesota Satisfaction Questionnaire: MSQ) เป็นวิธีที่ให้ผู้ตอบระบุระดับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ในแต่ละด้านของงาน เพื่อใช้วัดความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่องาน เช่น เงินเดือน ค่าตอบแทน

หรือโอกาสความก้าวหน้า เป็นต้น ถ้าได้คะแนนมากแสดงว่าผู้ตอบมีความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับสูง

1.3 แบบสอบถามความพึงพอใจค่าตอบแทน (Pay Satisfaction Questionnaire: PSQ) เป็นแบบสอบถามที่เจาะจงเรื่องเงินเดือน ค่าตอบแทน ผูกพันกับความพึงพอใจ เช่น ระดับเงินเดือนหรือเพิ่มค่าตอบแทน การให้ผลประโยชน์ตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ โครงสร้าง และ การบริหารระบบเงินเดือนค่าตอบแทน เป็นต้น

2. การใช้เทคนิคกรณีเหตุการณ์สำคัญ (Critical incident) เป็นเทคนิคที่ใช้วัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนบรรยายถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับงานว่ามีเหตุการณ์อะไรบ้างที่เกิดขึ้นกับตนเองที่ทำให้เขาพอใจหรือไม่พอใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากนั้นผู้เชี่ยวชาญจะนำเหตุการณ์ดังกล่าวไปวิเคราะห์ ซึ่งเทคนิคนี้จะเป็นเทคนิคเชิงคุณภาพเพื่อพิจารณาความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ แต่เป็นเทคนิคที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก

3. การสัมภาษณ์ (Interviews) เทคนิคนี้เป็นเทคนิควัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้วยการสัมภาษณ์พูดคุยแบบสองต่อสองกับบุคลากรในองค์กรอย่างละเอียด ซึ่งมีข้อดีคือจะได้ข้อมูลเชิงลึกและทราบทัศนคติที่มีต่องานมากกว่าวิธีการตอบแบบสอบถาม ดังนั้น เทคนิคนี้จะได้ผลดี ก็ต่อเมื่อผู้ตอบพูดความจริง มีความซื่อสัตย์ต่อกัน และระบายความรู้สึกที่แท้จริงของตนออกมา

โยธิน แสงวงดี (2551) กล่าวว่า มาตรวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหาร การควบคุมงาน และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจังและการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจ เป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด สามารถดำเนินการได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและจุดมุ่งหมายของการวัด เช่นการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น สำหรับการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ประเมินได้เลือกใช้แบบสอบถาม โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผู้ที่ให้คะแนนระดับมากที่สุดแสดงว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ที่ให้คะแนนน้อยที่สุดแสดงว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนพิการในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านการศึกษา ด้านการแพทย์ ด้านอาชีพ และด้านสังคม เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ และมีความสุข โดยมีการจัดบริการที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล รวมทั้งได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้สามารถศึกษา พัฒนาสมรรถภาพ ประกอบอาชีพ และพึ่งพาตนเองได้ ดังจะเห็นได้จากสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคนพิการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กพิการ

ยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช พ.ศ. 2561- 2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ ประกอบด้วย (1) ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร (2) ความก้าวหน้าของการพัฒนาคน (3) ความก้าวหน้าในการพัฒนาจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี และ (4) คุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่

1. การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ โดย (1) ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก (2) ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค (3) กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร (4) เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทยให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและ

ความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน (5) สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศภาวะ และทุกกลุ่ม (6) ลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง (7) สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และ (8) สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

2. การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี โดย (1) พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีในภูมิภาค (2) กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ (3) จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัยให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต (4) ปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไกการบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัด (5) สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูลความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ (6) การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

3. การเสริมสร้างพลังทางสังคม โดย (1) สร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปัน ไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวและตั้งพลังของภาคส่วนต่าง ๆ (2) การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ (3) สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน (4) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม (5) สนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และ (6) สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสร้างสรรค์ เพื่อรองรับสังคมยุคดิจิทัล

4. การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง โดย (1) ส่งเสริมการปรับตัวกิจกรรมในระดับครัวเรือนให้มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ (2) เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง (3) สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน และ (4) สร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชน

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (2551) และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 ได้กล่าวว่า คนพิการต้องได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตสามารถได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พร้อมทั้งเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ผ่านการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการ

เรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (2551) ได้กล่าวว่า สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ มีดังนี้

หมวดที่ 1 มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้

- 1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
- 2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น
- 3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

หมวดที่ 1 มาตรา 6 ให้ครูการศึกษาพิเศษในทุกสังกัดมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดให้ครูการศึกษาพิเศษ ครู และคณาจารย์ ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ องค์ความรู้การศึกษาต่อเนื่อง และทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

หมวดที่ 1 มาตรา 7 ให้สถานศึกษาของรัฐ และเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชน การกุศลที่จัดการการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ได้รับเงินอุดหนุน และความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ หลักเกณฑ์และวิธีการในการรับเงินอุดหนุน และความช่วยเหลือเป็นพิเศษให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

หมวดที่ 1 มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง

สถานศึกษาในทุกสังกัด และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพหรือการบริการอื่นใด

ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้

ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษาให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย ให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการ และประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพ เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับหรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

หมวดที่ 1 มาตรา 9 ให้รัฐจัดเงินอุดหนุน เพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

หมวดที่ 1 มาตรา 10 เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติเทศบัญญัติข้อกำหนด ระเบียบหรือประกาศ แล้วแต่กรณีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมุ่งเน้นยึดหลักการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยยึดหลักการศึกษาไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือสภาพร่างกายพิการพิการ โดยรัฐต้องจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้ ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจึงเป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน องค์กรคนพิการ ผู้ปกครองคนพิการ และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระบบและครบวงจร

2. ประเภทความพิการและลักษณะของความพิการ

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2552 ได้กล่าวว่า ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 9 ประเภท ตามความในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ดังนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ เด็กที่สูญเสียการเห็นระดับเล็กน้อย จนถึงตาบอดสนิท อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1.1 ตาบอด ได้แก่ เด็กที่สูญเสียการมองเห็นมากจนต้องใช้อักษรเบรลล์ หรือใช้วิธีการฟังเทป หรือแผ่นเสียงในการเรียนการสอน ผลการตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดี เมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6/60 หรือ 20/200 ลงมาจนตาบอดสนิท

1.2 เห็นเลือนราง ได้แก่ เด็กที่สูญเสียการเห็นแต่สามารถอ่านตัวอักษรตัวพิมพ์ ที่ขยายใหญ่ได้ หรือต้องใช้แว่นขยายอ่าน หากตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดี เมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับระหว่าง 6/18 หรือ 20/70 ถึง 6/60 หรือ 20/200 หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่อง หรือสูญเสีย การได้ยิน เป็นเหตุให้การรับฟังเสียงต่าง ๆ ได้ไม่ชัดเจน มี 2 ประเภท ดังนี้

2.1 เด็กหูตึง ได้แก่ ผู้ที่สูญเสียการได้ยินถึงขนาดที่ทำให้มีความยากลำบากจน ไม่สามารถเข้าใจคำพูด และการสนทนาแต่ไม่ถึงกับหมดโอกาสที่จะเข้าใจภาษาพูดจากการได้ยิน ด้วยหูเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีหรือมีเครื่องช่วยฟัง แบ่งตามระดับการได้ยิน ซึ่งอาศัยเกณฑ์การ พิจารณาอัตราความบกพร่องของหู โดยใช้ค่าเฉลี่ยการได้ยินที่ความถี่ 500 1000 และ 2000 รอบ ต่อวินาที

2.2 เด็กหูหนวก ได้แก่ เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากถึงขนาดที่ทำให้หมดโอกาส ที่จะเข้าใจภาษาพูดจากการได้ยินด้วยหูเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีหรือมีเครื่องช่วยฟังจนเป็นเหตุให้ ไม่สามารถเข้าใจ หรือใช้ภาษาพูดได้หากไม่ได้รับการฝึกฝนเป็นพิเศษ ถ้าวัดระดับการได้ยินแล้ว จะ มีการได้ยินตั้งแต่ 91 เดซิเบล (dB) ขึ้นไป

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ ความบกพร่องที่ส่งผลให้เกิด ข้อจำกัดด้านสติปัญญา และด้านพฤติกรรมการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงออกในด้าน ทักษะ แนวคิด (Conceptual) ด้านสังคม (Social) และการปฏิบัติ (Practical) ความบกพร่องนี้ต้อง เกิดก่อนอายุ 18 ปี โดยเกณฑ์เฉลี่ยเมื่อเทียบกับเด็กในระดับอายุเดียวกันมี 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1 เด็กเรียนช้า ได้แก่ เด็กที่มีความสามารถในการเรียนล่าช้ากว่าเด็กปกติ จัดเป็น พวกขาดทักษะในการเรียนรู้หรือมีความบกพร่องทางสติปัญญาเพียงเล็กน้อย เด็กเหล่านี้จะมีระดับ สติปัญญา (IQ) ประมาณ 71 - 90

3.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ เด็กที่มีภาวะพัฒนาการของจิตใจ หยุดชะงักหรือเจริญไม่เต็มที่ ซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะคือ มีระดับสติปัญญาต่ำ มีความสามารถ

ในการเรียนรู้มีพัฒนาการทางกายล่าช้าไม่เหมาะสมกับวัย มีความสามารถจำกัดในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ได้แก่ ผู้มีอวัยวะไม่สมบูรณ์ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนหายไป กระดูกกล้ามเนื้อบกพร่อง เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง หรือเจ็บป่วย มีพัฒนาการทางระบบประสาทสมอง มีความลำบากในการเคลื่อนไหวจนเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาเล่าเรียน และการทำกิจกรรมของเด็ก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 ความบกพร่องทางร่างกาย ได้แก่ บุคคลที่เป็นอัมพาต เนื่องจากระบบประสาทสมองบกพร่อง หรือเป็นผลมาจากสมองที่กำลังพัฒนาถูกทำลายก่อนคลอด ระหว่างคลอด หรือหลังคลอด ซึ่งทำให้เกิดกลุ่มอาการผิดปกติอย่างถาวรจนทำให้การควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อสูญเสีย หรือบกพร่อง เช่น การเคลื่อนไหว การพูด พัฒนาการล่าช้า

4.2 ความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพ ซึ่งอาจมาจากการป่วยเรื้อรัง หรือมีโรคประจำตัว ต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดปัญหาด้านการศึกษา และยังส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เฉพาะอย่างโดยมีความบกพร่อง หรือปัญหาหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งอย่างในกระบวนการทางจิตวิทยา ทำให้เด็กเหล่านี้มีปัญหาทางการใช้ภาษา หรือการพูด การเขียน โดยจะแสดงออกมาในลักษณะของการนำไปปฏิบัติ

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ ผู้ที่พูดไม่ชัด และลีลาจังหวะการพูดผิดปกติ ออกเสียงผิดเพี้ยน อวัยวะที่ใช้ในการพูดไม่สามารถเป็นไปตามลำดับขั้น การใช้ อวัยวะเพื่อการพูดทำไม่ได้ดังตั้งใจ พูดออกเสียงได้ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ คำพูดที่ยาก หรือซับซ้อน หรือยาวจะยังมีปัญหามาก หรือมีอาการพูด และใช้ภาษาที่ผิดปกติ โดยการพูดนั้นเห็นได้ชัดว่าผิดแปลกไปจากการพูดของคนทั่วไป ทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง สื่อความหมายต่อกันไม่ได้ หรือมีอาการปฏิกิริยาที่ผิดปกติขณะพูด

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่อง หรือความผิดปกติทางจิตใจ หรือสมองในส่วนของการรับรู้อารมณ์ หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8. บุคคลออทิสติก ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องอย่างรุนแรงในการสื่อความหมาย พฤติกรรม สังคม และการเรียน ความบกพร่องมักเกิดขึ้นในวัยเด็ก เด็กเหล่านี้จะมีปัญหาในการใช้ ความคิด สติปัญญา การรับรู้ ซึ่งเป็นผลให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ดี ขาดความเข้าใจในวิชาที่เรียน มีปัญหาในการสื่อสาร และการคบเพื่อน

9. บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องที่มากกว่าหนึ่งอย่าง เป็นเหตุให้เกิด ปัญหาขัดข้องในการเรียนรู้อย่างมาก เช่น หูหนวกและตาบอด หรือมีความบกพร่องทางร่างกาย และสติปัญญา ฯลฯ

สรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน

3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

3.1 ความหมายของการศึกษาพิเศษ

จรัสลักษณ์ รัตนพันธ์ (2559) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาพิเศษเป็นการจัด ประสพการณ์ด้านการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษทั้งที่อยู่ในกลุ่มผู้มีความบกพร่อง ได้แก่ ผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางสายตา บกพร่องทางการได้ยิน บกพร่องทาง ร่างกายและสุขภาพ บกพร่องในการเรียนรู้ มีปัญหาทางอารมณ์หรือพฤติกรรมและพิการซ้อน และ มีผู้มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสซึ่งไม่สามารถพึ่งตัวเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล และผู้ที่ มีความสามารถพิเศษที่อยู่ในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสซึ่งไม่สามารถพึ่งตัวเองได้หรือมีผู้ดูแล และผู้ที่มี ความสามารถพิเศษซึ่งมีความต้องการรับบริการด้านการศึกษาที่แตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป

ศรียา นิยมธรรม (2546) ได้กล่าวว่า การศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาแก่ ผู้เรียนเป็นพิเศษ ทั้งโดยวิธีการสอน การจัดดำเนินการวิธีการสอนและการให้บริการ ทั้งนี้เพราะ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ด้อยโอกาส และขาดความเสมอภาคในการได้รับสิทธิตามที่รัฐจัดการศึกษาภาค บังคับให้แก่เด็กในวัยเรียนโดยทั่วไป ซึ่งสาเหตุแห่งความด้อยโอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพความ บกพร่องสติปัญญาและอารมณ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปัญญาเลิศ ซึ่งเป็น เด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงกว่าเด็กปกติ

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่จัด สำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่อง

ทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (สุขภาพ) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์หรือพฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้และเด็กพิการซ้อน ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติ ดังนั้นการศึกษาพิเศษจึงแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติในด้านที่เกี่ยวกับวิธีสอน ขบวนการเนื้อหาวิชา (หลักสูตร) เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นในการศึกษาพิเศษควรจัดให้สนองความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กประเภทนี้ จึงควรสนองความต้องการและความสามารถ

สรุปได้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก บุคคลพิการซ้อน รวมถึงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งการจัดการศึกษาปกติทั่วไปไม่สามารถสนองตอบความต้องการของบุคคลเหล่านี้ได้ การจัดการศึกษาพิเศษจึงต้องจัดเนื้อหาวิชา หลักสูตร เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นให้สนองความต้องการและความสามารถของบุคคลเหล่านี้

3.2 หลักการจัดการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งแต่ละประเภทความพิการจะมีลักษณะเฉพาะ มีข้อจำกัดและสภาพปัญหาไม่เหมือนกัน จะกล่าวถึงหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการ กรอบแนวทางการพัฒนาการศึกษาตามหลักการสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ดังนี้

1) หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการมีดังนี้

1.1) การมีโอกาстиเท่าเทียมกัน ทุกคนมีโอกาстиเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นบุคคลพิการหรือคนปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตราที่ 10 และหากบุคคลพิการเหล่านั้นไม่สามารถเรียนในโรงเรียนปกติได้ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของบุคคลพิการด้วย

1.2) การให้การศึกษาผู้พิการ ได้รับความรู้ไปกับการบำบัดการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด เพื่อให้บุคคลเหล่านี้เกิดความพร้อม เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาทุกด้านถึงขีดสุด

1.3) การอยู่ร่วมในสังคมกับคนปกติ ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมในสังคมปกติกับคนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้พิการควรจะได้เรียนร่วมกับคนปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

1.4) มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้พิการ โดยจัดเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดหรืออาจจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการคล้ายคลึงกัน และมีระดับความสามารถใกล้เคียงกัน

1.5) เน้นให้ผู้พิการมีโอกาสประสบความสำเร็จ มากกว่าจะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่อง เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและการปรับตัวให้ดีขึ้น

1.6) มุ่งให้ผู้พิการมีความเข้าใจยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสัจธรรมแห่งตน และมุ่งให้ช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

1.7) ควรจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีทั้งการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อการเรียนรู้ต่อในขั้นที่สูงขึ้น การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิต ตลอดจนการฝึกอาชีพเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองได้

สรุปได้ว่า หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ มีดังนี้ 1. การมีโอกาstที่เท่าเทียมกันซึ่งทุกคนมีโอกาstเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา 2. การให้การศึกษาผู้พิการควรได้รับความรู้ไปกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด 3. การอยู่ร่วมในสังคมกับคนปกติต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมในสังคมปกติกับคนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้พิการโดยจัดเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดหรืออาจจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ 5. เน้นให้ผู้พิการมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าจะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่อง 6. มุ่งให้ผู้พิการมีความเข้าใจยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสัจธรรมแห่งตน มุ่งให้ช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม 7. ควรจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยมีทั้งการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม ตลอดจนการฝึกอาชีพ

3.3 รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2561) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาพิเศษสามารถจัดได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการเข้ารับการศึกษาของเด็ก รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการสามารถแบ่งออกเป็น 7 รูปแบบ ดังนี้

1) การจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ

การจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการเป็นรูปแบบในการให้การศึกษาโดยจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะประเภทความพิการแต่ละประเภท โดยจัดในทุกระดับตั้งแต่ชั้นเรียนเตรียมความพร้อมก่อนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีทั้งการศึกษาสายสามัญ และสายอาชีพ มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะประเภทความพิการที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละกลุ่ม มีการจัดการโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล การมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เพียงพอ และมีคุณภาพ

2) การจัดการศึกษาโดยศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

3) การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาทั่วไป การเรียนร่วมในแนวคิดใหม่เป็นความร่วมมือ และรับผิดชอบร่วมกัน (Collaboration) ระหว่างครูทั่วไป และครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และบริการต่าง ๆ ให้กับนักเรียนในความดูแล การเรียนร่วมอาจจัดได้ในหลายลักษณะ

4) การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เป็นการจัดการเรียนการสอนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อยู่ในชั้นเรียนปกติตลอดวันกับเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกันที่โรงเรียนการศึกษาทั่วไป การให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนต่าง ๆ ต้องตอบสนองความต้องการของเด็กได้ ครูชั้นเรียนปกติคือตัวหลักในการรับผิดชอบเด็กพิการที่เรียนชั้นเรียนปกติ ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่หลักของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การจัดที่นั่งให้อยู่ใกล้ครู จัดที่นั่งที่ห่างไกลสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กวอกแวกได้ง่าย เช่น ใกล้เคียงประตู หน้าต่าง การยืดขยายเวลาในการทำงานที่มอบหมาย หรือการสอบ การปรับสื่ออุปกรณ์การสอนให้ชัดเจนมากขึ้น

5) การจัดการศึกษาโดยสถานพยาบาล

จากการจัดการเรียนการสอนเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ให้บริการ ซึ่งดำเนินงานโครงการศูนย์การเรียนสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล

มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาหลายหน่วยงาน บางแห่งได้หยุดดำเนินการแล้ว มีหน่วยงานหลักที่ดำเนินโครงการศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้ดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ซึ่งได้มอบหมายให้ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ดำเนินการร่วมกับโรงพยาบาลจัดตั้งโครงการศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลในจังหวัดที่มีเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลขึ้น ในปัจจุบันได้ดำเนินการจัดตั้งโครงการศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลต่าง ๆ

6. การจัดการศึกษาโดยชุมชน

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัว ชุมชน มีการปฏิบัติในประเทศไทยมานานพอสมควร แต่ส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ และการเตรียมความพร้อมพื้นฐานในรูปแบบที่เรียกว่า รูปแบบทางการแพทย์ (Medical Model) วิธีการทำงาน จะเป็นในการปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเป็นส่วนใหญ่ (Expert Model) ในด้านการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 เน้นแนวความคิดมีส่วนร่วมของครอบครัว ในการร่วมจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้สามารถเป็นผู้จัดการศึกษาได้ สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการก็เช่นกัน ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีบทบาทในการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งลักษณะผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ และฟื้นฟูสมรรถภาพ และลักษณะผู้จัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมในเชิงการบริหารจัดการศึกษา การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ (Partnership Model) ส่วนสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวมีหลายมาตรา อาทิ มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จัก

เลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน วิธีการการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยชุมชน และองค์กรเอกชนมีหลายรูปแบบ เช่น

1) ชมรมสมาคมมูลนิธิ จัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ และครอบครัว รวมถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยอาจจัดเต็มวันหรือบางช่วงเวลา

2) ชมรมสมาคมมูลนิธิ จัดศูนย์เด็กเล็กเพื่อเตรียมความพร้อมเด็กพิการ

3) ชมรมสมาคมมูลนิธิ จัดการเรียนการสอนในลักษณะชั้นเรียน ศูนย์การเรียนรู้หรือโรงเรียน

4) ชมรมสมาคมมูลนิธิ จัดในลักษณะศูนย์เตรียมความพร้อมด้านอาชีพ

5) กรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดกลุ่มการเรียนรู้ และส่งครูอาสาเข้าไปสอน เน้นการเรียนรู้ตามหลักสูตรระดับต่าง ๆ (ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนดำเนินการ หรืออาจดำเนินการในพื้นที่ที่มีความพร้อม)

7. การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์การเรียนรู้สำหรับกลุ่มคนพิการ โดยจัดในลักษณะศูนย์การเรียนรู้ครอบครัวหรือบ้านเรียน (Home School) ไว้ว่า นับเป็นแนวคิดที่น่าพิจารณา จากรายงานการวิจัย “การจัดการศึกษาโดยครอบครัว” โดยกลุ่มงานปฏิบัติการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อมกราคม 2543 ได้ข้อสรุปดังนี้ 1. การจัด “โรงเรียนในบ้าน” หรือ “Home School” เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีแบบแผนสำหรับเด็กที่เป็นสมาชิกในครอบครัว โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้าน และมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นครู หรือผู้กำกับกิจกรรม” ซึ่งการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและชุมชน ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิ่งเหล่านี้

1) ปรัชญาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและชุมชนสำหรับคนพิการ ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ เน้นการสร้างทางเลือกทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ที่เป็นข้อบกพร่องความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

2) นักเรียนในศูนย์การเรียนรู้มีสิทธิเทียบเท่ากับนักเรียนระบบการเรียนอื่น โดยกระทรวงศึกษาธิการพึงให้การสนับสนุนโดยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล

3) หลักสูตรการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้สำหรับคนพิการต้องยืดหยุ่น หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล จัดในลักษณะการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพควบคู่กันไป

4) จัดระบบการช่วยเหลือ และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ สำหรับคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน

สรุปได้ว่า การให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถเลือกระบบการศึกษาได้ตามความต้องการในการเข้ารับการศึกษาของแต่ละบุคคล สามารถแบ่งออกเป็น 7 รูปแบบ คือ 1) การจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเฉพาะความ พิการ 2) การจัดการศึกษาโดยศูนย์การศึกษาพิเศษ 3) การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม 4) การ จัดการศึกษาแบบเรียนรวม 5) การจัดการศึกษาโดยสถานพยาบาล 6) การจัดการศึกษาโดยชุมชน 7) การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

บริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

1. ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประวัติความเป็นมาของ การจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 มีมติเห็นชอบในหลักการมาตราการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและให้ ดำเนินการตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอและเห็นชอบกับยุทธศาสตร์ดำเนินการและโครงสร้าง การบริหารงานของการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ และประกาศให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดเป็นสถานศึกษาเพื่อคนพิการโดยให้ทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จัดทำและจัดสรร งบประมาณให้แก่สถานศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ให้บริการการศึกษา บำบัดฟื้นฟู และดำเนินระบบส่งต่อโรงเรียน ชุมชน กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ให้เป็นสถานศึกษาเพื่อให้บริการช่วยเหลือผู้พิการ ในพื้นที่เขตบริการ ด้านการพัฒนาศักยภาพและด้านการศึกษาให้คำแนะนำการเตรียมความพร้อม แก่ผู้พิการเพื่อเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติให้มากขึ้นอย่างทั่วถึง ประสานงานการจัดการเรียนร่วม ในพื้นที่ สนับสนุนสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนทั้งปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ จัดทำสถิติ ข้อมูล และบริการด้านการศึกษาพิเศษแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วงแรกของการก่อตั้ง ศูนย์การศึกษาพิเศษ

จากนโยบายดังกล่าวในปี พ.ศ. 2543 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้จัดตั้งขึ้นโดยมีสถานที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนศึกษาพิเศษนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 นางอำไพ อุตราธรรม ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ในขณะนั้น ได้ขอใช้อนุมัติใช้ที่ดินจากกรมธนารักษ์โดยขอใช้ที่ดินของ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ใช้เป็นสำนักงานและสถานที่ให้บริการตามบทบาทภารกิจ โดยเป็นศูนย์ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กพิการในจังหวัด นครสวรรค์ ในปัจจุบันศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งอยู่เลขที่ 62 หมู่ที่ 6 ตำบล นครสวรรค์ออก อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ รหัสไปรษณีย์ 60000 ปัจจุบันบริหารงานโดย นางกาญจนา ฮวดศรี ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบัน

2. บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ,ม.ป.ป)

บทบาทที่ 1 จัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการเพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ดำเนินการโดยจัดและส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ โดยจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) และให้บริการตามแผน จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้องเรื่องการจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP) ให้คำปรึกษา แนะนำและ บริการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ แต่ละประเภท ด้วยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน/ข้อมูลทั่วไป (จากการสัมภาษณ์ สังเกตและสืบค้นจากแฟ้มประวัติของคนพิการ) การคัดกรองคนพิการทางการศึกษา ตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ การประเมินศักยภาพพื้นฐานของเด็กพิการ จัดหาสื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นทางการศึกษา การประเมิน ความก้าวหน้า การสรุปพัฒนาการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การนิเทศ ติดตาม

ประเมินผลและการส่งต่อเด็กพิการไปรับบริการที่เหมาะสม เช่น บริการทางการแพทย์ โรงเรียนจัดการเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ และศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ เป็นต้น

บทบาทที่ 2 พัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ดำเนินการโดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และพัฒนาให้มีความรู้ด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ดูแลคนพิการ ผู้ที่สนใจหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดทำหลักสูตรและคู่มือการฝึกอบรมด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อ คู่มือและเอกสารทางวิชาการ จัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างวิทยากรแกนนำ และครูต้นแบบด้านการศึกษาพิเศษ ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันที่ผลิตบุคลากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและประกาศเกียรติคุณแก่บุคลากรที่มีผลงานดีเด่นด้านการศึกษาพิเศษ

บทบาทที่ 3 จัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ

ดำเนินการโดยส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาทั่วไปจัดทำ จัดหา ประสานงาน ตลอดจนจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน แก่คนพิการ ครอบครัว สถานศึกษา และทุกภาคส่วนในจังหวัด จัดให้มีการส่งเสริมการผลิต การให้บริการ คำปรึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนการสอนสำหรับคนพิการแต่ละประเภท

บทบาทที่ 4 จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services)

ดำเนินการโดยประสานเครือข่ายในการบริหารช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services) ในลักษณะสหวิทยาการ เช่น ส่งไปรับบริการวินิจฉัยหรือฟื้นฟูทางการแพทย์ ส่งต่อไปฝึกอาชีพ เป็นต้น สถานศึกษามีกระบวนการจัดการการให้บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ โดยการสำรวจ จัดและจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานให้คนพิการได้รับบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคนพิการทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ การสังคมสงเคราะห์และการอาชีพ เช่น วินิจฉัย หรือฟื้นฟูทางการแพทย์ การเรียนรวม การสังคมสงเคราะห์ การได้รับสิทธิทางกฎหมาย และการฝึกอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งจัดเตรียมคนพิการให้มีความพร้อม โดยคำนึงถึงความต้องการของคนพิการด้านสภาพแวดล้อม ช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมหนึ่งไปสู่สภาพแวดล้อมหนึ่ง เช่น จากสถานศึกษาหนึ่งไปอีกสถานศึกษาหนึ่ง

จากบ้านไปสู่สถานศึกษา โรงพยาบาล สถานประกอบการอื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็นของคนพิการ โดยจะต้องให้คนพิการ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับคณะบุคคลสหวิชาชีพ เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านของคนพิการมีข้อจำกัดน้อยที่สุด ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด

บทบาทที่ 5 ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการทางการศึกษา

ดำเนินการโดยให้บริการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพและการให้ความช่วยเหลือคนพิการ การจัดกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ต้องดำเนินการโดยการให้ครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการดูแลคนพิการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) การรับรู้และแสดงออกทางภาษา ทักษะการใช้สติปัญญา และเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

บทบาทที่ 6 เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ

ดำเนินการโดยรวบรวมกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบ หลักเกณฑ์ นโยบาย และจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศ สถิติ ทะเบียนคนพิการ การได้รับบริการทางการศึกษา และอาชีพความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาของคนพิการ รวบรวมแหล่งเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานที่ให้บริการสำหรับคนพิการในพื้นที่ ประสานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างเจตคติ และความตระหนักร่วมในการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ

บทบาทที่ 7 จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด

ดำเนินการโดย สนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษา คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนรายบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษาได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล รวมทั้งส่งเสริมและร่วมแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประสานงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจังหวัดเพื่อ
พัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกับทุกภาคส่วน

บทบาทที่ 8 ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

3. รูปแบบการให้บริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

จากบทบาทหน้าที่และการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตามคู่มือการปฏิบัติงานศูนย์
การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
จึงได้กำหนดรูปแบบการให้บริการ ดังต่อไปนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ,ม.ป.ป)

1. แบบไป-กลับ คือการให้บริการผู้พิการพร้อมผู้ปกครองที่เข้ามาใช้บริการกับศูนย์
การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ในวันจันทร์-วันศุกร์ ซึ่งแยกการให้บริการตามประเภท
ความพิการทางการศึกษา 9 ประเภท และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยการ
เตรียมความพร้อมในทักษะด้านต่าง ๆ คือ

- 1.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่
- 1.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก
- 1.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเอง
- 1.4 ทักษะทางสังคม
- 1.5 ทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสาร
- 1.6 ทักษะวิชาการ
- 1.7 ทักษะเฉพาะความพิการ

ด้านการบำบัดฟื้นฟู เช่น การทำกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด ศิลปะบำบัด กิจกรรม
ธารบำบัด กิจกรรมธรรมชาติบำบัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. แบบจัดบริการนอกศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่ง
ออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การให้บริการตามบ้านโดยการสำรวจข้อมูลเด็กพิการตามบ้านภายในจังหวัด
นครสวรรค์ และดำเนินการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดทำแผนการจัด
การศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับคนพิการตามประเภทความพิการ และจัดการศึกษาแก่เด็กพิการตาม
บ้านเพื่อให้เด็กพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยครูและนักสหวิชาชีพและพี่เลี้ยงคน
พิการ และได้ดำเนินการตามโครงการฟื้นฟูผู้พิการโดยชุมชน (CBR) กระบวนฟื้นฟูสมรรถภาพผู้
พิการโดยชุมชนและโครงการปรับบ้านเป็นห้องเรียนเปลี่ยนพ่อ แม่เป็นครู มีวัตถุประสงค์ที่สร้างกระ
บวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมและสามารถ

บำบัดฟื้นฟูผู้พิการได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้พิการ มีองค์กรผู้พิการและครอบครัวเกิดขึ้นในชุมชน มีการระดมทรัพยากรในชุมชน เพื่อให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ และอยู่ร่วมในชุมชนอย่างมีความสุข

2.2 การให้บริการหน่วยบริการประจำอำเภอ เป็นการจัดและส่งเสริมสนับสนุน การศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention :EI) และเตรียมความพร้อมของเด็กพิการที่หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษที่จัดตั้งขึ้น เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเฉพาะความพิการ โรงเรียนเรียนรวม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ให้บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ (Transitional Services) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็ก พิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการ ศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่บริการ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดเรียนร่วมและเรียนรวมและ ประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่ดูแลของหน่วยบริการประจำอำเภอ

2.3 การให้บริการเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ร่วมกับโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ ได้ดำเนินการเปิดศูนย์เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อเด็กป่วยในโรงพยาบาลตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรม สมเด็จพระเทพรัตนสุทาสยามบรมราชกุมารี โดยจัดการศึกษาให้กับเด็กเจ็บป่วยที่เข้ามารับบริการ การรักษาอย่างต่อเนื่องในโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ มีลักษณะ 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ เด็กเจ็บป่วยสามารถจัดกลุ่มตามลักษณะของโรคเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มโรคทั่วไป คือ การมีอาการของโรคที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยบ่อย ขณะที่ ดำรงชีวิตประจำวันอาจเป็นโรคตามฤดูกาลหรือโรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม รักษาได้ด้วยตนเองจนถึงอาการหรือโรคที่มีความรุนแรงต้องไปพบแพทย์ เช่น โรคอุจจาระร่วง โรค ไข้เลือดออก ไข้หวัด เป็นต้น กลุ่มที่ 2 โรคเรื้อรัง คือ โรคที่เมื่อเป็นแล้วจะมีอาการหรือต้องรักษา ติดต่อกันนานเป็นแรมเดือน แรมปี หรือตลอดชีวิต มักได้แก่โรคไม่ติดเชื้อเป็นส่วนใหญ่ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง อัมพาต โรคระบบหัวใจและหลอดเลือด โรคหอบหืด โรคมะเร็ง โรคธาลัสซีเมีย โรคตับ โรคไต หรือโรคกลุ่มอาการเนฟโฟรติก เป็นต้น

2.4 การให้บริการโรงเรียนเรียนร่วมและเรียนรวม โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดนครสวรรค์ได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนเรียนร่วมและเรียนรวมในจังหวัด นครสวรรค์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เช่น การส่งเสริมการให้ความรู้ผู้บริหารและครูในการจัดการเรียนรวม การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา 9 ประเภทความพิการ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การส่งเสริมสนับสนุนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ เทคโนโลยีทางการศึกษา และคู่มือทางการศึกษา ตลอดจนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรวมร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.5 การให้บริการห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินการร่วมกับโรงเรียนวัดหนองปลิง และโรงเรียนอนุบาลวัดส้มเสี้ยว ดำเนินการเปิดห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก โดยส่งบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ไปให้บริการทางการศึกษาให้กับบุคคลออทิสติกในห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

1. หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไปความมุ่งหมายและหลักการ ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้

ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

สำหรับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 – 2564 มีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรม และคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางรากฐานการพัฒนาคนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีแนวทางการพัฒนาข้อที่ 3.1 ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ รวมทั้งเร่งสร้างสภาพแวดล้อมภายในและโดยรอบสถานศึกษาให้ปลอดจากอบายมุขอย่างจริงจัง(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และยังคงสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 – 2564 ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพและด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมโดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนา

คุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากลที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติในการนำนโยบายมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นค่านิยมพื้นฐานสำหรับการยึดถือและประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคม เป็นเครื่องมือสร้างความมั่นคงทางจิตใจ สร้างระเบียบวินัยให้แก่คนในชาติสร้างความเจริญทางจิตใจให้แก่มนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญของความมั่นคงผาสุกของสังคมและประเทศชาติ หากคนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ย่อมจะส่งผลเสียหายแก่สังคม การที่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขขึ้นอยู่กับคนในสังคมนั้นได้รับการปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามประพฤติปฏิบัติจนเกิดความเคยชินต่อการกระทำความดีตลอดจนทำให้เกิดความสุข ความพึงพอใจให้กับตนเอง และทำให้เกิดสันติสุขต่อสังคมและประเทศชาติ จากผลการดำเนินงานกลุ่มบริหารงานวิชาการได้รายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ในปีการศึกษา 2563 พบว่าผลการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน พบว่า ด้านโรงเรียน ควรจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม และเหมาะสมแก่เด็กพิการ ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องและสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ให้เข้มแข็ง ควรเข้าร่วมการคัดเลือกโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว ด้านผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารมีการนำหลักการบริหารที่เป็นระบบมาใช้บริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้อย่างมีระบบและสามารถเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานหรือเครือข่ายนำไปใช้ได้ ผู้บริหารควรเข้าร่วมการคัดเลือกเพื่อให้ได้รับรางวัลด้านคุณธรรม ด้านครู พบว่า ครูควรจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่สอดคล้องและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย และสามารถสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้านนักเรียน พบว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และความรับผิดชอบ โดยจัดโครงการคุณธรรม และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ให้กับนักเรียนที่หลากหลายเพื่อส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพความพิการของนักเรียนที่ค่อนข้างมีความรุนแรง นักเรียนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมได้ทุกคน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาขาดการดูแลเอาใจใส่การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2563) และจากรายงานผลการประเมินตนเองของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2563 มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 100 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด แต่ยังมีจุดที่ควรพัฒนา คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนอย่างหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง เหมาะสมกับเด็กพิการ ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น หรือแสดงออกที่ส่งเสริมความเป็นไทยตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พบว่าผลการประเมินของผู้เรียน ร้อยละ 94.33 ผ่านการประเมินและสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด แต่ผลการประเมินเฉลี่ยต่ำกว่าปีการศึกษา 2562 ซึ่งควรพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ มาตรฐานที่ 2 ด้านการบริหารจัดการ พบว่าจุดที่ควรพัฒนา การดำเนินงานโครงการแต่ละโครงการควรนำรูปแบบการประเมินโครงการที่เป็นระบบแบบแผนมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ พิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงพัฒนาและดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2563)

ดังนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2564 โดยมีแนวคิดในการ

พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมีการจัดทำโครงการคุณธรรม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านความรับผิดชอบ และดำเนินงานโครงการตามแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
2. เพื่อให้ให้นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์
3. เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3. เป้าหมายของโครงการ

ด้านปริมาณ

1. นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 65 คน
2. ผู้บริหารและครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 38 คน
3. ผู้ปกครอง จำนวน 65 คน
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

ด้านคุณภาพ

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อยู่ในระดับมากขึ้นไป
2. นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ร้อยละ 80 มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ อยู่ในระดับมากขึ้นไป
3. ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากขึ้นไป

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นวางแผน

1. ศึกษาวิเคราะห์นโยบายที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ปีการศึกษาที่ผ่านมาจากข้อมูลสารสนเทศจากการรายงานผลการดำเนินงานโครงการ รายงานการประเมินตนเองศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2563
2. วิเคราะห์นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดเกี่ยวกับกับการดำเนินการด้านโรงเรียนคุณธรรม
3. ประเมินบริบท (Context Evaluation) โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เพื่อประเมินความพร้อมความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
4. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
5. ประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
6. ร่วมกันวางแผน และกำหนดปฏิทินการดำเนินงานตามกิจกรรม

ขั้นลงมือปฏิบัติ

ลงมือปฏิบัติตามโครงการตามแผนงาน กิจกรรม และกรอบของมาตรฐานของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

1. ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน
2. ดำเนินโครงการห้องเรียนคุณธรรม จำนวน 6 ห้องเรียน
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
 - 1) กิจกรรมเสริมสร้างเด็กดีมีความซื่อสัตย์
 - 2) กิจกรรมนิทานเด็กดี
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ
 - 1) กิจกรรมปิดน้ำ ปิดไฟ
 - 2) กิจกรรมห้องสอยด้วยมือเรา
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความพอเพียง
 - 1) กิจกรรมออมเงินออม
 - 2) กิจกรรมทานอาหารหมดจาน

ขั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

1. ผู้บริหารและครู นิเทศ กำกับ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในช่วง และหลังดำเนินกิจกรรม

2. ประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

3. ตรวจสอบและประเมินผลผลิตของโครงการเมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ

ขั้นปรับปรุง

1. รวบรวมผลการประเมินทั้งในระหว่างการดำเนินโครงการและสิ้นสุดโครงการมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสรุปปัญหา อุปสรรค และภาพสำเร็จในการดำเนินโครงการ

2. ประชุมเพื่อชี้แจงคณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรายงานผลที่เกิดจากการดำเนินงานเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนางานต่อไป

5. ปฏิทินการดำเนินโครงการ

กิจกรรม	งบประมาณ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและบริบทของศูนย์โดย วิเคราะห์ผลการดำเนินงานปีที่ผ่านมาวิเคราะห์นโยบายต้น สังกัดและประเมินด้านบริบท	-	พฤษภาคม 2564	ผู้บริหาร และครู
2.ประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อศึกษาความเหมาะสมของปัจจัย เบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินโครงการ	-	มิถุนายน 2564	ผู้บริหาร และครู
3.แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ประชุม และร่วมกันวางแผน	-	มิถุนายน 2564	ผู้บริหารและครู
4.ลงมือปฏิบัติตามโครงการ แผนงาน กิจกรรม และกรอบมาตรฐานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ			
4.1 ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ . 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน	-	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
4.2 ดำเนินโครงการห้องเรียนคุณธรรม จำนวน 6 ห้องเรียน	6,000	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ

กิจกรรม	งบประมาณ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
4.3 กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 1) กิจกรรมเสริมสร้างเด็กดีมีความซื่อสัตย์ 2) กิจกรรมนิทานเด็กดี	2,000	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
4.4 กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ 1) กิจกรรมปิดน้ำ ปิดไฟ 2) กิจกรรมห้องสวยด้วยมือเรา	2,000	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
4.5 กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความพอเพียง 1) กิจกรรมออมเงินออม 2) กิจกรรมทานอาหารหมดจาน	2,000	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
5.การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลและประเมินด้านกระบวนการ	-	มีนาคม 2565	ผู้บริหารและครู
6.ประเมินด้านผลผลิต	-	เมษายน 2565	ผู้บริหาร ครู และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
7.การปรับปรุงแก้ไขและสรุปรายงานผลโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	1,000	เมษายน 2565	ผู้บริหาร ครู และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

6. ระยะเวลาดำเนินงาน

พฤษภาคม 2564 - เมษายน 2565

7. งบประมาณ

งบประมาณ 13,000 บาท จากเงินงบประมาณ โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. หน่วยงาน/ผู้เกี่ยวข้อง

1. ผู้บริหาร
2. ครู
3. นักเรียน
4. ผู้ปกครอง
5. คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ

9. การประเมินโครงการ

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อยู่ในระดับมากขึ้นไป	สอบถาม	แบบสอบถาม
นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์	ประเมินพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรม
ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	สอบถาม	แบบสอบถาม

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการตามกรอบมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
2. นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ที่เพิ่มขึ้น
3. ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ชูชาติ แปลงล้วน (2563) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 เป็นการประเมินโดยใช้ CIPP Model ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านสภาวะแวดล้อม ในภาพรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ด้านความต้องการจำเป็น และด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านบุคลากร ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านบริหารจัดการ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ 3) ด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) ด้านการดำเนินงาน (Do) ด้านการตรวจสอบติดตาม (Check) และด้านการวางแผน (Plan) 4) ด้านผลผลิตในภาพรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ดังนี้ 4.1) ผลการประเมินตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม 4.2) พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก และ 4.3) ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วิชชุ อายุสุข (2563) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผลการประเมินสรุปได้ ดังนี้ 1) ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผลการประเมินโครงการด้านบริบทผลการประเมินด้านบริบทที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด และความเป็นไปได้ของโครงการตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการวางแผน (P) การดำเนินงาน (D) การ

ติดตามประเมินผล (C) และการนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุง (A) ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินด้านผลผลิต จำแนกเป็น 4.1) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ดังนี้ (1) กิจกรรมคุณธรรม นำความรู้ พบว่า ระดับความคิดเห็นของครู นักเรียนผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ เฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (2) กิจกรรมสุขภาพดี วิถีพอเพียง พบว่า ระดับความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) กิจกรรมเด็กดี มีวินัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนา และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย พบว่า ระดับความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.2) ด้านความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ พบว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อการประเมินผลผลิตของโครงการ เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สรุปผลการประเมินด้านผลผลิตทุกตัวชี้วัดที่ประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ โดยใช้รูปแบบชิปตามแนวคิดในการประเมินโครงการของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ทุกตัวชี้วัดที่ประเมิน เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

รัชยา ประจำ (2563) ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน ผลการประเมินพบว่า 1. ผลการประเมินบริบทของโครงการ มีดังนี้ 1.1 ผลการประเมินบริบทของโครงการตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.47) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ของโครงการ 1.2 ผลการประเมินบริบทของโครงการตาม

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.46) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสอดคล้องของโครงการกับความต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.49) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร 3. ผลการประเมินกระบวนการของโครงการตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.44) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน 4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการ มีดังนี้ 4.1 ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า กลุ่มคุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.35) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การหลีกเลี่ยงอบายมุข กลุ่มคุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.48) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความมีวินัย และกลุ่มคุณธรรมเพื่อพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.47) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความกตัญญูทเวที 4.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.46) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ 4.3. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.49) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเรียน การทำงานบ้าน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม ผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผลการประเมินโครงการผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน เป็นโครงการที่มีคุณค่าและประโยชน์ สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงควรดำเนินโครงการนี้ต่อไปอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ควรนำผลการประเมินโครงการครั้งนี้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการให้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

นฤมล วิทยาภูมิรัตน์ (2562) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบซีป (CIPP Model) ผลการประเมินพบว่า 1) การประเมินบริบทของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นว่าโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม ภาพรวมระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมปรากฏว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ด้านความเหมาะสมและพอเพียงเกี่ยวกับวิทยากร งบประมาณ ระยะเวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ความสามารถของคณะทำงาน การสนับสนุนของฝ่ายบริหารโรงเรียน ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชนแต่ละกิจกรรมย่อย พบว่า ความเหมาะสม/พอเพียง อยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม และผ่านเกณฑ์การประเมิน 3) การประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือของคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติในการปฏิบัติงาน บทบาทหน้าที่ ขั้นตอน จุดเด่น จุดด้อย การนิเทศติดตามผล และสิ่งที่ต้องแก้ไขในการดำเนินงานของโครงการในแต่ละโครงการย่อย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม และผ่านเกณฑ์การประเมิน 4) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ประกอบด้วย 4.1) พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์การประเมิน ยกเว้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับปานกลาง ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.2) ความพึงพอใจของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

วิรัชฎา รัตน์ (2562) ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุบลรัตน์) ผลการวิจัย พบว่า 1) การประเมินบริบทของโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุบลรัตน์) มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ โครงการมีความสอดคล้องกับการแก้ปัญหาสังคมปัจจุบัน รองลงมา คือ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการมีความเป็นไปได้กับโครงการมีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือโครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน 2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.

15 กรป.กลางอุปถัมภ์) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้ความร่วมมือในการระดมความคิดและการดำเนินงานตามโครงการ บุคลากร รองลงมา ได้แก่ จำนวนบุคลากรที่ร่วมดำเนินโครงการมีความรู้ความสามารถเหมาะสมและเพียงพอและผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมมีความมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 3) การประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุปถัมภ์) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน รองลงมา คือ การเตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การวิเคราะห์ และการนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดทำกรอบแนวคิดและกำหนดจุดพัฒนาตามสภาพปัญหาและความต้องการ 4) การประเมินผลผลิตตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุปถัมภ์) ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายด้าน พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับ จากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 ลำดับ คือ ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม และด้านความมีวินัย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความประหยัด และ 5) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุปถัมภ์) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้

ธีระ ชันบุตร 2562 (2562) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จจินนาทสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จจินนาทสงเคราะห์) พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 2) การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน 3) การจัดการเรียนการสอนของครู 4) การเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน รวม 14 องค์ประกอบย่อยและ 50 รายการ 2. ผลการสร้างกลยุทธ์ พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 2) การบริหารจัดการของผู้บริหาร

โรงเรียน 3) การจัดการเรียนการสอนของครู 4) การเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียน รวม 14 องค์ประกอบย่อยและ 50 รายการ โดยจำแนกตามหลักการวิเคราะห์เชิงระบบ เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปัจจัยนำเข้า (Inputs: I) จำนวน 10 รายการ กลุ่มกระบวนการ (Process : P) จำนวน 32 รายการและกลุ่มผลผลิต (Outputs : O) จำนวน 8 รายการ 3.ผลการทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จเงินาวาสงเคราะห์) 3.1 ผลการประเมินระดับการปฏิบัติในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ในภาพรวมครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานตามกลยุทธ์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 4 กลยุทธ์หลัก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 กลยุทธ์หลัก 3.2 ผลการพัฒนากลยุทธ์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรมีการพัฒนาในกลยุทธ์หลักที่ 1 การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จำนวน 2 รายการ กลยุทธ์หลักที่ 2 การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 รายการ กลยุทธ์หลักที่ 3 การจัดการเรียนการสอนของครู จำนวน 2 รายการ กลยุทธ์หลักที่ 4 การเรียนรู้ และคุณภาพนักเรียน จำนวน 1 รายการ และกลยุทธ์หลักที่ 5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1 รายการ รวมทั้งสิ้น 8 รายการ 4. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จเงินาวาสงเคราะห์) 4.1 ผลการประเมินผลการใช้กลยุทธ์ พบว่า มาตรฐานที่ 1 ด้านโรงเรียน ประเด็นพิจารณาได้ระดับดีเยี่ยม จำนวน 6 รายการและระดับดีจำนวน 1 รายการ มาตรฐานที่ 2 ด้านผู้บริหาร ประเด็นพิจารณาได้ระดับดีเยี่ยม จำนวน 4 รายการ มาตรฐานที่ 3 ด้านครู ประเด็นพิจารณาได้ระดับดีเยี่ยม จำนวน 5 รายการ และระดับดี จำนวน 2 รายการ มาตรฐานที่ 4 ด้านนักเรียน ประเด็นพิจารณาได้ระดับดีเยี่ยม จำนวน 6 รายการ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินทุกประเด็น ได้รับการประกาศให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2560 4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อกลยุทธ์พบว่าความพึงพอใจของครูผู้สอน คณะกรรมการโรงเรียนและนักเรียนที่เป็นหัวหน้าห้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความพึงพอใจต่อกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลยุทธ์หลัก

อำนาจ ชันทกาญจน์ (2561) ได้ประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินสรุปได้ ดังนี้ 1. ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น สรุปผลได้ดังนี้ ผลการประเมินโครงการด้านบริบท ผลการประเมินด้านบริบทที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด และความเป็นไปได้ของโครงการตามความคิดเห็นของครู มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด 2.ผลการ

ประเมินด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ตามความคิดเห็นของครู มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการเกี่ยวกับการวางแผน (P) การดำเนินงาน (D) การติดตามประเมินผล (C) และการนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุง (A) ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ตามความคิดเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตจำแนกเป็น 4.1 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ดังนี้ 1. กิจกรรมคุณธรรมประสานใจ พบว่า ระดับความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. กิจกรรม เด็กดี มีวินัย รักไทย ใจอาสา พบว่า ระดับความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนำความรู้ พบว่าระดับความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 5. กิจกรรมคุณธรรมนำเด็กไทย ห่างไกลยาเสพติด พบว่าระดับความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.2 ด้านความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 พบว่าครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อการประเมินผลผลิตของโครงการ เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สรุปผลการประเมินด้านผลผลิต ทุกตัวชี้วัดที่ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 โดยใช้รูปแบบชิปตามแนวคิดการประเมินโครงการของสตีฟเฟิลบีม โดยประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ทุกตัวชี้วัดที่ประเมินเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อนัญญา ทาระธรรม (2561) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่ (เหมยการนุสรณ์) โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน คุณธรรมจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1. มีวินัยมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ 2. มีความซื่อสัตย์สุจริต 3. มีความกตัญญูต่อบุคคล 4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละเพื่อส่วนรวม 5. ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตัวและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า 6. ความภูมิใจในความเป็นไทยเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย กิจกรรม จำนวน 8 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2. กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน 3. กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน 4. กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน 5. กิจกรรมสมุนไพรใกล้ตัว พืชสวนครัวรั้วกินได้ 6. กิจกรรมประหยัดอดออม 7. กิจกรรมร้านค้าสหกรณ์โรงเรียน และ 8. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายสุขภาพจิต ผลการประเมินโครงการปรากฏ ดังนี้ 1. ผลการประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่ (เหมยการนุสรณ์) ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่ (เหมยการนุสรณ์) ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่ (เหมยการนุสรณ์) ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่ (เหมยการนุสรณ์) ตามประเด็นของโครงการ ดังนี้ 4.1 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ก่อนและหลังการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า หลังดำเนินโครงการ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้ปกครอง คณะกรรมการดำเนินโครงการที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่ (เหมยการนุสรณ์) โดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและขยายผลสู่ชุมชนได้อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนโดยภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก

ที่สุด และมีความพึงพอใจด้านกระบวนการและทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด คือ กิจกรรมประหยัดอดออม ระดับมากที่สุด

มาลัยรัตน์ สุขกาบ (2561) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลตรัง ปีการศึกษา 2561 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบประเมินชิป (CIPP Model) ผลการประเมินพบว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อมของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลตรัง ปีการศึกษา 2561 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลตรัง ปีการศึกษา 2561 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินด้านผลผลิต เป็นการประเมินในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และด้านความพึงพอใจต่อโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพิจารณาแต่ละด้านสรุปผล ดังนี้ 4.1) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์ สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย (8) มีจิตสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.2) ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลตรัง ปีการศึกษา 2561 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

มณฑิยา โคกเขา (2561) ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผกฉัด อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ผลการประเมิน พบว่า 1) ผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผกฉัด อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 ด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 2) ผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผกฉัด อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 ด้านปัจจัยของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 3) ผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผกฉัด อำเภอบะเหลียน

จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 ด้านกระบวนการของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และ 4) ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับคุณภาพการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผักจืด อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 เมื่อพิจารณาประเด็นการประเมิน 4.1) การประเมินคุณภาพของการดำเนินโครงการ ผลการประเมิน พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 4.2) การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผักจืด อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

พรทิพย์ นุกุลกิจ (2560) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านควนนิคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ผลการศึกษาพบว่า 1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า ผลการดำเนินโครงการด้านบริบท อยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก 2 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับนโยบายต้นสังกัด (4.36) และตัวชี้วัดความสอดคล้องของกิจกรรมที่ระบุไว้ในโครงการ (4.40) และอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ตัวชี้วัด คือ ความต้องการความจำเป็นในการจัดทำโครงการ (4.57) 2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีผลการดำเนินโครงการด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดที่ได้ระดับมากที่สุดทั้ง 3 ตัวชี้วัด คือ บุคลากรในการดำเนินโครงการ (4.19) ตัวชี้วัดงบประมาณในการดำเนินโครงการ (4.07) และตัวชี้วัดวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ (4.11) 3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า ผลการดำเนินโครงการด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 3 ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ตัวชี้วัด คือ การวางแผนของโครงการ (4.31) การจัดกิจกรรมดำเนินงานตามโครงการ (4.23) และการประเมินผลโครงการและการปรับปรุง (4.20) 4. ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ผลการดำเนินโครงการด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านการประหยัดและออม ด้านความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความขยัน หมั่นเพียรและความอดทน และด้านความเป็นไทย (4.10) ตัวชี้วัดความสำเร็จผลของการจัดกิจกรรม โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (4.25) ตัวชี้วัดความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (4.25) และตัวชี้วัดคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ (4.23) ตามลำดับ 5. ผลการประเมินโครงการภาพรวม พบว่า ผลการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านควนนิคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 80.80) ซึ่งประเด็นการประเมินทั้ง 4 ประเด็น ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยประเด็นการประเมินอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบริบท (ร้อยละ 8.8) ด้านปัจจัยนำเข้า (ร้อยละ 16) ด้านกระบวนการ (ร้อยละ 16) และด้านผลผลิต (ร้อยละ 40)

ยูรี อินทรพันธ์ (2561) ได้ทำการประเมิน (CIPP Model) ผลการประเมิน พบว่า 1) บริบทของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ในภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโครงการเรียนนาคดีอนุสรณ์ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) กระบวนการของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ในภาพรวมมีความชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลผลิตของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรพึงพอใจต่อผลการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 6) แนวทางการปฏิบัติที่ดีหรือเป็นเลิศของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ ได้แก่ (1) การให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู บุคลากรของโรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ นักเรียน และผู้ปกครอง (2) ความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู บุคลากรของโรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ นักเรียน และผู้ปกครอง (3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู บุคลากรของโรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ นักเรียน และผู้ปกครอง (4) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์มาเชื่อมโยงกัน และ (5) การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

อุทัยวรรณ ทับทิมทองสุข (2561) ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561 โดยใช้รูปแบบการประเมินซีป (CIPP Model) ผลการประเมินพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินด้านปัจจัยของโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ

นักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 5) ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ศักดิ์อนันต์ อนันตสุข (2560) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา ปีการศึกษา 2560 ด้วยรูปแบบการประเมินโครงการแบบชิป (CIPP Model) มีผลการดำเนินการประเมินโครงการสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) พบว่า องค์ประกอบด้านบริบทในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา ในภาพรวม 7 ข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) พบว่า องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้าในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา ในภาพรวม 10 ข้อ อยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) พบว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา ในภาพรวม 12 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด 4. ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) 4.1 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) พบว่า องค์ประกอบด้านผลผลิตในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา ในภาพรวม 8 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ขององค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม อันดับที่สองได้แก่ กิจกรรมจัดได้เหมาะสมและสามารถปรับพฤติกรรมนักเรียนได้ อันดับที่สามได้แก่ นักเรียนช่วยเผยแพร่กิจกรรมไปยังชุมชนต่าง ๆ อันดับที่ได้แก่นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น อันดับที่ยี่ห้า ได้แก่ นักเรียนต้องการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของโครงการ อันดับที่ยี่หกได้แก่ นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรม อันดับที่ยี่เจ็ดได้แก่ นักเรียนดำรงตนเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม และอันดับสุดท้ายได้แก่นักเรียนจัดตั้งสร้างเครือข่ายด้านคุณธรรม 4.2 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา 10 กิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมสัมนาชีพ ผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ อันดับที่สองได้แก่ กิจกรรมค่ายพุทธบุตร คุณธรรมนำชีวิต อันดับที่ยี่สามได้แก่ กิจกรรมจิตอาสา อันดับที่ยี่สี่ได้แก่ กิจกรรมคุณธรรมประจำตน ยุวชนประชาธิปไตย อันดับที่ยี่ห้าได้แก่ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญของชาติ อันดับที่ยี่หกได้แก่ กิจกรรมสวดมนต์ พัฒนาสมาธิ เสริมปัญญา อันดับ

ที่เจ็ดได้แก่ กิจกรรมการบูรณาการหลักธรรมตามโครงการและกิจกรรมสำคัญ อันดับที่แปดได้แก่ กิจกรรมศูนย์โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อันดับที่ได้เก้าได้แก่ กิจกรรมการบูรณาการหลักธรรมในการจัดการเรียนรู้ อันดับสุดท้ายได้แก่ กิจกรรมโครงการคุณธรรม

นิศากร ยมหา (2559) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ผลการประเมินพบว่า 1) บริบทของโครงการมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด 2) ปัจจัยนำเข้าของโครงการมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ มีแผนการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ งบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ 3) กระบวนการดำเนินงานตามโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ขณะดำเนินงานตามโครงการมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินโครงการเมื่อพบว่าบกพร่อง ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม 4) ผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความรับผิดชอบ ส่วนคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้กับการปฏิบัติที่รับผิดชอบ ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถนำหลักการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน

จิมารัตน์ ปุณญปัญญา (2557) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดคนนารีสตรีวิทยา” ผลการประเมินพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดคนนารีสตรีวิทยา” ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Process) 1.1 ด้านบริบท (Context) โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดคนนารีสตรีวิทยา” ตามความคิดเห็นของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดคนนารีสตรีวิทยา” ตามความคิดเห็นของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 1.3 ด้านกระบวนการ (Process)

โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” ตามความคิดเห็นของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 1.4 ด้านผลผลิต (Process) โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” ตามความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนโดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการประเมินผลสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” สรุปได้ดังนี้ 2.1 ด้านพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” พบว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” อยู่ในระดับมากที่สุด โดยหลังดำเนินโครงการมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนดำเนินโครงการทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน 2.2 ด้านรางวัลและเกียรติบัตร พบว่า หลังจากการดำเนินโครงการนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมตามคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” มากขึ้น และหลังจากที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมตามโครงการ 2.3 ด้านความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” อยู่ในระดับมากที่สุด

ครองทรัพย์ เชิดชู (2556) การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนบ้านพะไล ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนบ้านพะไล ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยใช้การประเมินตามรูปแบบซีป (CIPP Model) ซึ่งเป็นแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครูจำนวน 14 คน และนักเรียน จำนวน 128 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วยเทคนิควิธีเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญ (paired weighting procedure = PWP) แบบสอบถามและแบบทดสอบ ทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าทดสอบที (t-test)

จากการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนบ้านพะไล ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังนี้

1. ด้านบริบทของโรงเรียน พบว่า หลังจากที่ได้ประชุมประเมินการปฏิบัติงานของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2555 พบว่า การส่งเสริมการปลูกฝังระเบียบวินัย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีคุณธรรมจริยธรรม ตามวิถีวัฒนธรรมไทยให้กับนักเรียน เป็นจุดด้อยของโรงเรียน ผู้บริหารและคณะครูจึงหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข โดยค้นหาความต้องการจำเป็น และความเร่งด่วน คือ โครงการการพัฒนา

โรงเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนใน 4 ด้านที่มีปัญหา คือ ชื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน

2. ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยภาพรวม พบว่า บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ มีความเหมาะสมหรือเพียงพออยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินกระบวนการในโครงการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เกี่ยวกับการวางแผนการบริหาร โดยภาพรวม พบว่า การปฏิบัติตามแผนและการติดตามประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า (1) ด้านความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการสอนนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยภาพรวม พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก (2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมและรายด้านนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการดำเนินโครงการมากกว่าก่อนดำเนินโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ด้านความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรม โดยภาพรวม ครูมีความพึงพอใจต่อการอบรมเกี่ยวกับการสอนคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

ชนานันท์ ชุ่นเป็ง (2555) ได้วิจัย เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ โรงเรียนพญาเม็งรายอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ โรงเรียนพญาเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย กลุ่มประชากรที่ใช้คือ ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครู จำนวน 29 คน และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 219 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP MODEL) เป็นกรอบในการประเมินโครงการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม(Context) ด้านปัจจัย(Input) ด้านกระบวนการ(Process) และด้านผลผลิต(Product) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำของผู้บริหารและครู สรุปผลได้ดังนี้ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม โดยรวมพบว่ามีเหมาะสมมาก ด้านปัจจัย โดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมปานกลาง ด้านกระบวนการ โดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมมาก และด้านผลผลิตโดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมมาก โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ สนับสนุนในด้านงบประมาณให้เพียงพอ ดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ สร้างความตระหนักให้แก่

นักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญของโครงการ ผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำของนักเรียน สรุปผลได้ ดังนี้ ผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมน้อย และด้านผลผลิต โดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมมาก โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของโครงการ

ประยุทธ์ มะลิงาม (2552) ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1) ผลการประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context) ของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน คณะกรรมการดำเนินโครงการมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม พบว่ามีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน คณะกรรมการดำเนินโครงการ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินกระบวนการ (Process) ของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน (3.1) นักเรียนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (3.2) ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (3.3) ผู้ปกครองนักเรียนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ตามโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนการพัฒนา โดยภาพ รวม พบว่า อยู่ในระดับมากส่วนหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ผลการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนา โดยภาพรวมพบว่า ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Akar Vural, R. et al., (2013) พบว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม การเคารพกฎระเบียบและความพึงพอใจในโรงเรียนนั้น ควรพัฒนาโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การมีความเข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกันมีน้ำใจช่วยเหลือกัน ทำให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันต่อโรงเรียน ทำให้ผู้เรียนมีการเคารพกฎเกณฑ์ในโรงเรียน มีความพึงพอใจในโรงเรียนทำให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

Willems, Denessen, Hermans & Vermeer (2012) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรที่เป็นตัวอย่างในด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นตัวอย่างพลเมืองที่มีคุณธรรมในห้องเรียน ซึ่งพบว่าการเป็นแบบอย่างของครูในด้านคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาของนักเรียน ดังนั้นครูจึงเป็นผู้ที่ทรงคุณธรรมในการช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี การเป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ เหล่านี้คือ 1) ครูต้องแสดงพฤติกรรมที่ดีงามในห้องเรียน 2) นักเรียนต้องเห็นพฤติกรรมแบบนี้ 3) นักเรียนต้องยอมรับว่าพฤติกรรมแบบนี้เป็นคุณธรรมที่ดี และ 4) นักเรียนต้องยึดหลักคุณธรรมไว้

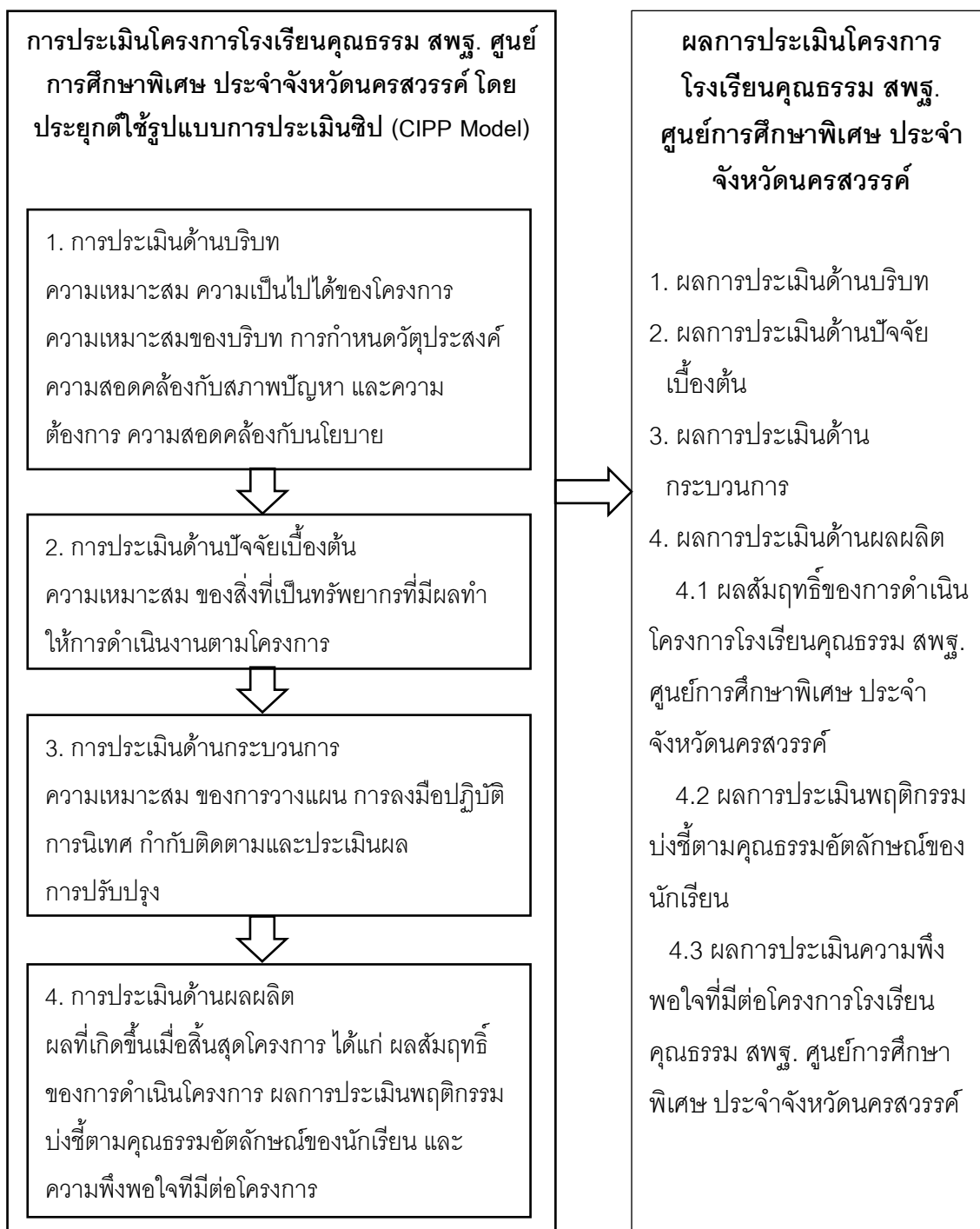
Cranley (2003) ได้ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติในด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทย โดยกำหนดกรอบแนวคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการสอนที่ต่อเนื่อง การสอนจริยธรรมโดยกำหนดระเบียบ กฎของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยดำเนินนโยบายและระเบียบของทางราชการ จากการวิจัยใช้เวลา 6 เดือนในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า การจัดการศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยผู้บริหารและครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้นการควบคุมดูแลนักเรียน การปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้ดี โดยวิธีการให้นักเรียนรู้โดยการปฏิบัติแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อการกันการให้เกียรติผู้อื่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และได้ค้นพบว่าการจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม ควรบูรณาการคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติได้ ผู้บริหารและครูนอกจากจะอบรมสั่งสอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีการฝึกอบรมควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างไรก็ตามว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตลอดเวลา แต่ก็มีนักเรียนส่วนน้อยที่ต่อต้านในการไม่ยอมเรียน

Lake (2001) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กในระดับประถมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนควรจะใช้หลากหลายวิธีผสมผสานกัน และที่สำคัญคือ ควร

ประสาณศิลป์ด้านภาษากับการสอนคุณธรรมและจริยธรรม โดยเชื่อมโยงระหว่างเรื่องราวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนิทาน สุภาษิต เหตุการณ์ที่ประสบในชีวิตประจำวัน การสอนคุณธรรมและจริยธรรมเปิดโอกาสและสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้เล่าเรื่องราวต่างๆ พร้อมทั้งแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆ หรือจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาทั้งด้านภาษาทั้งในเรื่องการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนกับคุณธรรมและจริยธรรม โดยครูและเด็กอาจจะเป็นผู้นำเสนอเรื่องราวต่างๆ แต่ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก เกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ได้มีประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ที่จะประพฤติปฏิบัติตน และพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้น ตลอดจนทั้งให้การเสริมแรงแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ไม่ว่าจะเป็น ศักยภาพด้านภาษา หรือคุณธรรมและจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น

กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์ มีกรอบแนวคิดในการประเมิน รายละเอียดดังภาพ 9

ภาพ 9 กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมิน

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ ผู้ประเมินประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2007) เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ในวิธีการดำเนินการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินกำหนดขั้นตอนดำเนินการประเมินไว้ 4 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์การประเมิน ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้านบริบทของโครงการ (Context Evaluation)
- ขั้นตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ (Input Evaluation)
- ขั้นตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ (Process Evaluation)
- ขั้นตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการ (Product Evaluation)

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้านบริบทของโครงการ (Context Evaluation)

การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของโครงการจากการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสมของบริบท การกำหนดวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง และความสอดคล้องกับนโยบายกับหน่วยงานต้นสังกัด ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม และการได้รับการสนับสนุนในการดำเนินโครงการ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และวางแผนโครงการ รายละเอียดในการประเมินมีดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน

1.1 กลุ่มเป้าหมาย

1.1.1 ผู้บริหารและครู ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 38 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 37 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครู พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2564 (ภาคผนวก ค)

1.1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ยกเว้นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้แทนครู) (ภาคผนวก ข)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 การประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการตามแนวคิด CIPP Model มากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อ 3.1 และข้อ 3.2 มากำหนดประเด็นหลักในการสอบถามที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการด้านบริบท โดยกำหนดการให้คะแนนระดับความสอดคล้องด้านบริบทของโครงการ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีรายละเอียดดังนี้

5	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อความถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อความถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ใช้เป็นข้อความถามในแบบสอบถามด้านบริบทของโครงการ พบว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 (ภาคผนวก จ) จากนั้นผู้ประเมินนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.5 นำแบบสอบถามด้านบริบทของโครงการที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.80

3.6 นำแบบสอบถามด้านบริบทของโครงการไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ผู้ประเมินเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง เพื่อสอบถามด้านบริบทของโครงการ เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อวิเคราะห์และประเมินความสอดคล้องของด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการระหว่างเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ผู้ประเมินดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้ประเมินประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินและวิธีการดำเนินการในการประชุมครู ในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้บริหารและครู จำนวน 38 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องด้านบริบทของ

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 38 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 ผู้ประเมินประเมินโดยตรงกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การประเมินและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความสอดคล้องด้านบริบท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความสอดคล้องของด้านบริบทโครงการ ต้องมีระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

6.1 ค่าความถี่ (Frequency)

6.2 ร้อยละ (Percentage)

6.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)

การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของโครงการจากการประเมินด้านความเหมาะสมของ ทรัพยากรการบริหาร ด้านบุคลากร เป็นการประเมินความรู้ความเข้าใจ และความพร้อม ความเหมาะสมของครู บุคลากร การให้ความสนับสนุนของผู้บริหาร ความเหมาะสมของด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ ความเหมาะสมด้านการบริหารจัดการ และเพื่อดำเนินการจัดหาปัจจัยในการดำเนินการโครงการให้เพียงพอและเหมาะสมกับการดำเนินโครงการ การ มีรายละเอียดในการประเมินดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน

1.1 กลุ่มเป้าหมาย

1.1.1 ผู้บริหารและครู ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 38 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 37 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครู พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2564 (ภาคผนวก ค)

1.1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ยกเว้นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้แทนครู) (ภาคผนวก ข)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการตามแนวคิด CIPP Model มากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ข้อมูลจากการประเมินด้านบริบทของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อ 3.1 และข้อ 3.2 มากำหนดประเด็นหลักในการสอบถามที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการด้านปัจจัยเบื้องต้นโดยกำหนดการให้คะแนนระดับความเหมาะสมด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีรายละเอียดดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ พบว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 (ภาคผนวก จ) จากนั้นผู้ประเมินนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.5 นำแบบสอบถามด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด อุทัยธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.95

3.6 นำแบบสอบถามด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับ กลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ผู้ประเมินเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง เพื่อสอบถามด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อวิเคราะห์และประเมินความพร้อมความเหมาะสมของด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการระหว่างเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2564 ผู้ประเมินดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้ประเมินประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินและวิธีการดำเนินการในการประชุมครู ในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2564 และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้บริหารและครู จำนวน 38 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 38 ฉบับ ตรวจสอบแล้วมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 ผู้ประเมินประสานโดยตรงกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 ฉบับ ตรวจสอบแล้วมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยใช้เกณฑ์การประเมินและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น (บุญทม ศรีสะอาด, 2560) มีดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความเหมาะสมของด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการต้องมีระดับคะแนน 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

6.1 ค่าความถี่ (Frequency)

6.2 ร้อยละ (Percentage)

6.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าของโครงการจากการประเมินความเหมาะสมของการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินโครงการเพื่อประเมินการดำเนินโครงการตรวจสอบการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ และหาแนวทางปรับปรุงพัฒนา มีรายละเอียดในการประเมินดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ผู้บริหารและครู ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 38 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 37 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครู พนักงานราชการและครู

อัตราจ้าง ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2564 (ภาคผนวก ค)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและ ครู แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการตามแนวคิด CIPP Model มากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อ 3.1 และข้อ 3.2 มากำหนดประเด็นหลักในการสอบถามที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการด้านกระบวนการ โดยกำหนดการให้คะแนนระดับความเหมาะสมด้านกระบวนการของโครงการ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีรายละเอียดดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการ พบว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 (ภาคผนวก จ) จากนั้นผู้ประเมินนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.5 นำแบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหาร ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.83

3.6 นำแบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ผู้ประเมินเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และครู จำนวน 38 คน เป็นการประเมินระหว่างดำเนินการโครงการ โดยผู้ประเมินแจกแบบสอบถามด้านกระบวนการเพื่อสอบถามความเหมาะสมด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2565 ซึ่งรับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 38 ฉบับ ตรวจสอบแล้วมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยใช้เกณฑ์การประเมินและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมด้านกระบวนการ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความเหมาะสมของด้านกระบวนการของโครงการต้องมีระดับคะแนน 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

6.1 ค่าความถี่ (Frequency)

6.2 ร้อยละ (Percentage)

6.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)

การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาและตัดสินคุณค่าโครงการ เป็นการประเมินผลที่ได้จากการดำเนินโครงการเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ผลการประเมินคุณภาพกิจกรรมของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ประเมินดำเนินการประเมินตามรายละเอียดข้อ 4.1 – 4.3 ดังนี้

4.1 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

4.1.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน

1) กลุ่มเป้าหมาย

1.1) ผู้บริหารและครู ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 38 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 37 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครู พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2564 (ภาคผนวก ค)

1.2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ยกเว้นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้แทนครู) (ภาคผนวก ข)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการตามแนวคิด CIPP Model มากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อ 3.1 และข้อ 3.2 มากำหนดประเด็นหลักในการสอบถามที่เกี่ยวกับการประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการ โดยกำหนดการให้คะแนนระดับผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีรายละเอียดดังนี้

- 5 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการ พบว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 (ภาคผนวก จ) จากนั้นผู้ประเมินนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.5 นำแบบสอบถามด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.89

3.6 นำแบบสอบถามด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ประเมินเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง จำนวน 45 คน เป็นการเก็บข้อมูลเมื่อสิ้นสุดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการระหว่างช่วงเดือน เมษายน พ.ศ. 2565 ซึ่งรับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 45 ฉบับ ตรวจสอบแล้วมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การประเมินและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมด้านผลผลิต มีผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์จากปฏิบัติด้านผลผลิตของโครงการต้องมีระดับคะแนน 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

6.1 ค่าความถี่ (Frequency)

6.2 ร้อยละ (Percentage)

6.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน

1) กลุ่มเป้าหมาย

1.1) นักเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 65 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นนักเรียนที่สามารถพูดและสื่อสารได้ทุกประเภทความพิการ รับบริการในรูปแบบไป-กลับ ในปีการศึกษา 2564 (ภาคผนวก ง)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบประเมิน จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมิน พฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบประเมินสำหรับครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 การประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการตามแนวคิด CIPP Model มากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.3 ศึกษาแนวคิดการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกด้านคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อ 3.1 ข้อ 3.2 และข้อ 3.3 มากำหนดประเด็นหลักในการสอบถามที่เกี่ยวกับการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์นักเรียนโดยกำหนดการให้คะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีรายละเอียดดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติทุกครั้ง
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้ง
1	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติเลย

3.5 นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อความถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อความถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ใช้เป็นข้อความถามในแบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน พบว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 (ภาคผนวก จ) จากนั้นผู้ประเมินนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.5 นำแบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.88

3.6 นำแบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ผู้ประเมินเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากครู จำนวน 37 คน เป็นการเก็บข้อมูลเมื่อสิ้นสุดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยแจกแบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ดำเนินการระหว่างช่วงเดือน เมษายน พ.ศ. 2565 ซึ่งรับแบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์กลับคืน จำนวน 65 ฉบับ ตรวจสอบแล้วมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การประเมินและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ต้องมีระดับคะแนน 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

เมื่อเทียบเกณฑ์นักเรียนตามเป้าหมายของโครงการ นักเรียนที่ได้ค่าเฉลี่ยระดับมากขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป) ร้อยละ 85 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

6.1 ค่าความถี่ (Frequency)

6.2 ร้อยละ (Percentage)

6.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

4.3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน

1) กลุ่มเป้าหมาย

1.1) ผู้บริหารและครู ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 38 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 37 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครู พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2564 (ภาคผนวก ค)

1.2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ยกเว้นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้แทนครู) (ภาคผนวก ข)

1.3) ผู้ปกครอง ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 65 คน ปีการศึกษา 2564

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ

ตอนที่ 2 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจ มากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อ 3.1 และข้อ 3.2 มากำหนดประเด็นหลักในการสอบถามที่เกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยกำหนดการให้คะแนนระดับผลการประเมินความพึงพอใจ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีรายละเอียดดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามความพึงพอใจ พบว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 (ภาคผนวก จ) จากนั้นผู้ประเมินนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหาร ครู และ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.84

3.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ประเมินเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง จำนวน 110 คน เป็นการเก็บข้อมูลเมื่อสิ้นสุดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการระหว่างช่วงเดือน เมษายน พ.ศ. 2565 ซึ่งรับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 110 ฉบับ ตรวจสอบแล้วมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การประเมินและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ต้องมีระดับคะแนน 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

6.1 ค่าความถี่ (Frequency)

6.2 ร้อยละ (Percentage)

6.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

กรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพล. ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดนครสวรรค์ แสดงดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงกรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประเด็นการประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	การวิเคราะห์ข้อมูล	การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย และเกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน
1. เพื่อประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	-ความเหมาะสมของบริบท การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ -ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง -ความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด -ความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโครงการ -ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม	-ผู้บริหาร และครู จำนวน 38 คน -คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน	แบบสอบถาม	วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ค่าความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงมีความสอดคล้องมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึงมีความสอดคล้องมาก 2.51-3.50 หมายถึงมีความสอดคล้องปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึงมีความสอดคล้องน้อย 1.00 -1.51 หมายถึงมีความสอดคล้องน้อยที่สุด 2.เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน ค่าเฉลี่ยระดับมากขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป) แสดงว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 8 แสดงกรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการ ประเมิน	ประเด็นการ ประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ ที่ใช้	การ วิเคราะห์ ข้อมูล	การแปล ความหมายของ ค่าเฉลี่ย และ เกณฑ์การตัดสิน ผลการประเมิน
2. เพื่อ ประเมินด้าน ปัจจัย เบื้องต้นของ โครงการ โรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ศูนย์ การศึกษา พิเศษ ประจำ จังหวัด นครสวรรค์	ความเหมาะสมของ ทรัพยากรการ บริหาร -ความเหมาะสม ของคณะกรรมการ รับผิดชอบโครงการ -ความรู้ความเข้าใจ ของครู ผู้บริหาร -ความเพียงพอและ ความเหมาะสม ของบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ในการ ดำเนินโครงการ -การให้ความ ร่วมมือและสนับสนุน จากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น -ระยะเวลาและ สถานที่ในการ ดำเนินการ -กิจกรรมในการ ดำเนินงานมีความ หลากหลาย	-ผู้บริหารและ ครู จำนวน 38 คน -คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน	แบบสอบถาม	วิเคราะห์ ข้อมูลโดย การใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ หา ค่าเฉลี่ย และ ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	1.เกณฑ์การแปล ความหมายของ ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความ เหมาะสมมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความ เหมาะสมมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม น้อย 1.00 -1.51 หมายถึง มีความ เหมาะสมน้อยที่สุด 2.เกณฑ์การตัดสิน ผลการประเมิน ค่าเฉลี่ยระดับมาก ขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป) แสดงว่าผ่านเกณฑ์ การประเมิน

ตาราง 8 แสดงกรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการ ประเมิน	ประเด็นการ ประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ ที่ใช้	การ วิเคราะห์ ข้อมูล	การแปล ความหมายของ ค่าเฉลี่ย และ เกณฑ์การตัดสิน ผลการประเมิน
3.เพื่อประเมิน ด้าน กระบวนการ โครงการ โรงเรียน สพฐ. ศูนย์ การศึกษา พิเศษ ประจำ จังหวัด นครสวรรค์	ความเหมาะสมของ -การวางแผน ดำเนินโครงการ -การลงมือปฏิบัติ โครงการ -การตรวจสอบ โครงการ -การปรับปรุง โครงการ	-ผู้บริหารและ ครู จำนวน 38 คน	แบบสอบถาม	วิเคราะห์ ข้อมูลโดย การ ใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ หา ค่าเฉลี่ย และ ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	1.เกณฑ์การแปล ความหมายของ ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความ เหมาะสมมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความ เหมาะสมมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม น้อย 1.00 -1.51 หมายถึง มีความ เหมาะสมน้อยที่สุด 2.เกณฑ์การตัดสิน ผลการประเมิน ค่าเฉลี่ยระดับมาก ขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป) แสดงว่าผ่านเกณฑ์ การประเมิน

ตาราง 8 แสดงกรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการ ประเมิน	ประเด็นการ ประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ ที่ใช้	การ วิเคราะห์ ข้อมูล	การแปลความหมาย ของค่าเฉลี่ย และ เกณฑ์การตัดสินผล การประเมิน
4.เพื่อประเมิน ผลผลิตของ โครงการ โรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ศูนย์ การศึกษา พิเศษ ประจำ จังหวัด นครสวรรค์	4.1ผลสัมฤทธิ์ ของการ ดำเนิน โครงการ โรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ศูนย์ การศึกษา พิเศษ ประจำ จังหวัด นครสวรรค์	-ผู้บริหารและ ครู จำนวน 38 คน -คณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน จำนวน 7 คน	แบบสอบถาม	วิเคราะห์ ข้อมูลโดย การ ใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และ ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	1.เกณฑ์การแปลความ หมายของค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการ นำสู่การปฏิบัติระดับ มากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการ นำสู่การปฏิบัติระดับ มาก 2.51-3.50 หมายถึง มี ผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่ การปฏิบัติระดับปาน กลาง 1.51-2.50 หมายถึง มี ผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่ การปฏิบัติระดับน้อย 1.00 -1.51 หมายถึง มี ผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่ การปฏิบัติระดับน้อย ที่สุด 2.เกณฑ์การตัดสินผล การประเมินค่าเฉลี่ย ระดับมากขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป) แสดงว่าผ่าน เกณฑ์การประเมิน

ตาราง 8 แสดงกรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประเด็นการประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	การวิเคราะห์ข้อมูล	การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย และเกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน
4.เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)	4.2 ผลการประเมินพฤติกรรม บ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน	นักเรียน จำนวน 65 คน	แบบประเมิน	วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนระดับมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนระดับมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนระดับน้อย 1.00 -1.51 หมายถึง มีพฤติกรรมระดับน้อยที่สุด

ตาราง 8 แสดงกรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประเด็นการประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	การวิเคราะห์ข้อมูล	การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย และเกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน
					2.เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน ค่าเฉลี่ยระดับมากขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป) แสดงว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อเทียบเกณฑ์นักเรียนตามเป้าหมายของโครงการ ค่าเฉลี่ยระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 85 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน
4.เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)	4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	ผู้บริหารและครู จำนวน 38 คน -คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน -ผู้ปกครอง จำนวน 65 คน	แบบสอบถาม	วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงมีความพึงพอใจมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึงมีความพึงพอใจมาก 2.51-3.50 หมายถึงมีความพึงพอใจปานกลาง

ตาราง 8 แสดงกรอบแนวทางการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการ ประเมิน	ประเด็นการ ประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ ที่ใช้	การ วิเคราะห์ ข้อมูล	การแปล ความหมายของ ค่าเฉลี่ย และเกณฑ์ การตัดสินผลการ ประเมิน
					1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย 1.00 -1.51 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย ที่สุด 2.เกณฑ์การตัดสินผล การประเมิน ค่าเฉลี่ยระดับมากขึ้น ไป (3.51 ขึ้นไป) แสดงว่าผ่านเกณฑ์ การประเมิน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์ ครั้งนี้ ผู้ประเมินได้จัดลำดับการนำเสนอตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังต่อไปนี้

1) ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดนครสวรรค์ 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ 4) ผลการประเมินด้าน ผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ประเมินขอเสนอผลการประเมินที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังตาราง 9 - 11

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	ผู้บริหารและครู		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ				
ชาย	10	26.32	6	85.71
หญิง	28	73.68	1	14.29
รวม	38	100.00	7	100.00
2.อายุ				
20-30 ปี	12	31.58	0	0.00
31-40 ปี	15	39.47	0	0.00
41-50 ปี	11	28.95	0	0.00
51 ปีขึ้นไป	0	0.00	7	100.00
รวม	38	100.00	7	100.00
3.วุฒิการศึกษา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.00	0	0.00
ปริญญาตรี	31	81.58	0	0.00
ปริญญาโท	7	18.42	5	71.43
ปริญญาเอก	0	0.00	2	28.57
รวม	38	100.00	7	100.00

จากตาราง 9 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมินด้านบริบท พบว่าผู้บริหารและครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 73.68 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 81.58 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบริบท โดยภาพรวม (N = 45)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้องด้านบริบท			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
1	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	4.62	0.58	มากที่สุด	ผ่าน
2	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	4.60	0.58	มากที่สุด	ผ่าน
3	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551	4.56	0.59	มากที่สุด	ผ่าน
4	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	4.60	0.58	มากที่สุด	ผ่าน
5	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.96	0.21	มากที่สุด	ผ่าน
6	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	4.60	0.65	มากที่สุด	ผ่าน
7	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	4.60	0.65	มากที่สุด	ผ่าน
8	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	4.84	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
9	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของศูนย์การศึกษาพิเศษ และมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา	4.80	0.51	มากที่สุด	ผ่าน
10	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	4.67	0.71	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบริบท โดยภาพรวม (N = 45) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้องด้านบริบท			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
11	เป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสมและชัดเจน	4.69	0.67	มากที่สุด	ผ่าน
12	วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมชัดเจน	4.71	0.51	มากที่สุด	ผ่าน
13	สภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความเหมาะสมและเอื้อต่อโครงการ	4.67	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
14	กิจกรรมของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.64	0.74	มากที่สุด	ผ่าน
รวม		4.68	0.35	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 10 พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ด้านบริบท โดยภาพรวม มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 5 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\mu = 4.96$, $\sigma = 0.21$) ข้อ 8 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.48$) ข้อ 9 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของศูนย์การศึกษาพิเศษ และมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.51$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 3 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.59$) ถือว่าทุกข้อผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู (N=38)
และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N=7) ด้านบริบท

ที่	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้องด้านบริบท							ผลการ ประเมิน
		ผู้บริหารและครู			ผลการ ประเมิน	คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้น พื้นฐาน			ผลการ ประเมิน
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ	
1	โครงการฯ มีความ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	4.66	0.58	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน
2	โครงการฯ มีความ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	4.63	0.54	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.79	มาก	ผ่าน
3	โครงการฯ มีความ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการจัด การศึกษาสำหรับคน พิการ พ.ศ. 2551	4.61	0.60	มากที่สุด	ผ่าน	4.29	0.49	มาก	ผ่าน
4	โครงการฯ มีความ สอดคล้องกับนโยบาย กระทรวง ศึกษาธิการ	4.63	0.59	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน
5	โครงการฯ มีความ สอดคล้องกับนโยบาย ของสำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน	4.95	0.23	มากที่สุด	ผ่าน	5.00	0.00	มากที่สุด	ผ่าน
6	โครงการฯ มีความ สอดคล้องกับนโยบาย ของสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ	4.63	0.68	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู (N=38)
และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N=7) ด้านบริบท (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้องด้านบริบท							
		ผู้บริหารและครู			ผลการประเมิน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ	
7	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	4.66	0.67	มากที่สุด	ผ่าน	4.29	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
8	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	4.84	0.50	มากที่สุด	ผ่าน	4.86	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
9	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ และมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา	4.82	0.51	มากที่สุด	ผ่าน	4.71	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
10	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	4.68	0.74	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู (N=38) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N=7) ด้านบริบท (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้องด้านบริบท						
		ผู้บริหารและครู			ผลการประเมิน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ
11	เป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสมและชัดเจน	4.71	0.69	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด
12	วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมชัดเจน	4.74	0.50	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด
13	สภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษมีความเหมาะสมและเอื้อต่อโครงการ	4.68	0.66	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด
14	กิจกรรมของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.66	0.75	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.79	มากที่สุด
รวม		4.71	0.36	มากที่สุด	ผ่าน	4.52	0.32	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม				$\mu = 4.68$ $\sigma = 0.35$ ระดับมากที่สุด				

จากตาราง 11 พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบริบท มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ของผู้บริหาร และครู ได้แก่ ข้อ 5 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\mu = 4.95$, $\sigma = 0.23$) ข้อ 8 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.50$) ข้อ 9 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของศูนย์การศึกษาพิเศษ

และมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.51$) และของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 5 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\mu = 5.00$, $\sigma = 0.00$) ข้อ 8 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.38$) ข้อ 9 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของศูนย์การศึกษาพิเศษ และมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.49$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด ของผู้บริหาร และครู และของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ ข้อ 3 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.60$) และ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.49$) ตามลำดับ ถือว่าทุกข้อ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังตาราง 12 - 14

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษาและครู		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ				
ชาย	10	26.32	6	85.71
หญิง	28	73.68	1	14.29
รวม	38	100.00	7	100.00

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

รายการ	ผู้บริหารและครู		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.อายุ				
20-30 ปี	12	31.58	0	0.00
31-40 ปี	15	39.47	0	0.00
41-50 ปี	11	28.95	0	0.00
51 ปีขึ้นไป	0	0.00	7	100.00
รวม	38	100.00	7	100.00
3.วุฒิการศึกษา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.00	0	0.00
ปริญญาตรี	31	81.58	0	0.00
ปริญญาโท	7	18.42	5	71.43
ปริญญาเอก	0	0.00	2	28.57
รวม	38	100.00	7	100.00

จากตาราง 12 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าผู้บริหารและครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 73.68 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 81.58 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวม (N = 45)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
1	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็นความสำคัญ และสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ	4.96	0.21	มากที่สุด	ผ่าน
2	ครูมีความตระหนัก และ เห็นความสำคัญของโครงการ	4.78	0.42	มากที่สุด	ผ่าน
3	ครูมีความพร้อมในการดำเนินโครงการ	4.76	0.57	มากที่สุด	ผ่าน
4	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ	4.87	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
5	งบประมาณมีความเพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินโครงการ	4.73	0.58	มากที่สุด	ผ่าน
6	ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ	4.62	0.65	มากที่สุด	ผ่าน
7	ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ	4.60	0.58	มากที่สุด	ผ่าน
8	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการ	4.53	0.55	มากที่สุด	ผ่าน
9	ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการแต่งตั้ง คณะ กรรมการรับผิดชอบกิจกรรมโครงการชัดเจน	4.67	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
10	มีแผนงานการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน	4.69	0.56	มากที่สุด	ผ่าน
11	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
รวม		4.73	0.26	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 13 พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็นความสำคัญ และสนับสนุนการ ดำเนินงานตามโครงการ ($\mu = 4.96$, $\sigma = 0.21$) ข้อ 4 ครูมีความรู้ความเข้าใจใน การปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.46$) ข้อ 11 ศูนย์การศึกษาพิเศษมีกิจกรรม เพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.39$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อย ที่สุด คือ ข้อ 8 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการ ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.55$) ถือว่าทุกข้อ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู (N=38)
และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N=7) ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น							
		ผู้บริหารและครู			ผลการ ประเมิน	คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้น พื้นฐาน			ผลการ ประเมิน
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ	
1	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็นความสำคัญ และ สนับสนุนการดำเนิน งานตามโครงการ	4.95	0.23	มากที่สุด	ผ่าน	5.00	0.00	มากที่สุด	ผ่าน
2	ครูมีความตระหนักและ เห็นความสำคัญของ โครงการ	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
3	ครูมีความพร้อมในการ ดำเนินโครงการ	4.79	0.58	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
4	ครูมีความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม ตามโครงการ	4.87	0.48	มากที่สุด	ผ่าน	4.86	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
5	งบประมาณมีความ เพียงพอและเหมาะสม ในการดำเนินโครงการ	4.76	0.59	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
6	ความเพียงพอของวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการ ดำเนินงานตามโครงการ	4.68	0.62	มากที่สุด	ผ่าน	4.29	0.76	มากที่สุด	ผ่าน
7	ความเหมาะสมของ อาคารสถานที่ ที่ใช้ใน การดำเนินกิจกรรมตาม โครงการ	4.66	0.58	มากที่สุด	ผ่าน	4.29	0.49	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู (N=38) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N=7) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น							
		ผู้บริหารและครู			ผลการประเมิน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ	
8	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการ	4.61	0.50	มากที่สุด	ผ่าน	4.14	0.69	มาก	ผ่าน
9	ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบกิจกรรมโครงการชัดเจน	4.71	0.46	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน
10	มีแผนงานการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน	4.74	0.55	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน
11	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน	4.71	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
รวม		4.77	0.25	มากที่สุด	ผ่าน	4.49	0.31	มากที่สุด	ผ่าน
ค่าเฉลี่ยรวม		$\mu = 4.73$ $\sigma = 0.26$ ระดับ มากที่สุด							

จากตาราง 14 พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัยเบื้องต้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้แก่ ข้อ 1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ ($\mu = 4.95$, $\sigma = 0.23$) ข้อ 4 ครูมีความรู้ความเข้าใจในกาปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.48$) ข้อ 11 ศูนย์การศึกษาพิเศษมีกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย ($\mu = 4.84$,

$\sigma = 0.37$) และของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ ($\mu = 5.00$, $\sigma = 0.00$) ข้อ 4 ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.38$) ข้อ 11 ศูนย์การศึกษาพิเศษมีกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.49$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด ของผู้บริหารและครู และของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ ข้อ 8 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการ ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.50$) และ ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.69$) ตามลำดับ ถือว่าทุกข้อผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้บริหารและครู มีผลปรากฏดังนี้

ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังตาราง 15 - 17

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครู

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	10	26.32
หญิง	28	73.68
รวม	38	100.00
2.อายุ		
20-30 ปี	12	31.58
31-40 ปี	15	39.47

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครู (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
41-50 ปี	11	28.95
51 ปีขึ้นไป	0	0.00
รวม	38	100.00
3.วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.00
ปริญญาตรี	31	83.78
ปริญญาโท	6	16.22
ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	38	100.00

จากตาราง 15 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครู ผู้ตอบแบบสอบถาม การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ด้านกระบวนการ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 73.68 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็น ร้อยละ 83.78

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู โดย ภาพรวม ด้านกระบวนการ (N=38)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสมด้านกระบวนการ			
		μ	σ	ระดับ	ผลการประเมิน
1.	การวางแผน	4.84	0.14	มากที่สุด	ผ่าน
2.	การลงมือปฏิบัติ	4.87	0.12	มากที่สุด	ผ่าน
3.	การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล	4.80	0.16	มากที่สุด	ผ่าน
4.	การปรับปรุง	4.74	0.20	มากที่สุด	ผ่าน
	เฉลี่ยรวม	4.82	0.15	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 16 พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ด้านกระบวนการ โดยภาพรวม มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.12$) การวางแผน ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.14$) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.16$) ส่วนด้านที่ลำดับน้อยที่สุด คือ การปรับปรุง ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.20$) ถือว่าทุกด้าน ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู จำแนกตามด้านกระบวนการ (N=38)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสมด้านกระบวนการ			
		μ	σ	ระดับ	ผลการประเมิน
การวางแผน					
1	มีการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการดำเนินโครงการ	4.89	0.31	มากที่สุด	ผ่าน
2	มีการวางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ	4.79	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
3	มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินการและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจน เหมาะสม และเป็นระบบ	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
4	มีการประชุมกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์อย่างชัดเจน	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู จำแนก
ตามด้านกระบวนการ (N=38) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสมด้านกระบวนการ			
		μ	σ	ระดับ	ผลการประเมิน
การลงมือปฏิบัติ					
5	การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงานทุกกิจกรรม	4.95	0.23	มากที่สุด	ผ่าน
6	มีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน
7	การดำเนินกิจกรรม เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	4.89	0.31	มากที่สุด	ผ่าน
8	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการฯ	4.92	0.27	มากที่สุด	ผ่าน
9	มีการประสานงานในโครงการฯอย่างมีประสิทธิภาพ	4.76	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล					
10	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลโครงการฯ อย่างชัดเจน	4.87	0.34	มากที่สุด	ผ่าน
11	มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างชัดเจน	4.68	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
12	มีการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน
13	มีการประเมินผลและรายงานผลอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู จำแนกตามด้านกระบวนการ (N=38) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสมด้านกระบวนการ			
		μ	σ	ระดับ	ผลการประเมิน
การปรับปรุง					
14	มีการวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	4.66	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
15	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการสรุป รายงานผล ปัญหา อุปสรรค พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินโครงการ	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
16	มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และขยายผลสู่เครือข่ายการศึกษาและชุมชน	4.76	0.43	มากที่สุด	ผ่าน
17	สร้างขวัญ กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย ผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ	4.71	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ยรวม		4.82	0.15	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 17 พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ด้านกระบวนการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุดทุกข้อ ประกอบด้วย การวางแผน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 1 มีการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ และแนวทางในการดำเนินโครงการ ($\mu = 4.89$, $\sigma = 0.31$) ข้อ 4 มีการประชุมกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์อย่างชัดเจน ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.37$) และข้อ 3 มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินการและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนเหมาะสมและเป็นระบบ ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.39$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 มีการวางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ ($\mu = 4.79$, $\sigma = 0.41$) การลงมือปฏิบัติ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 5 การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงานทุกกิจกรรม ($\mu = 4.95$, $\sigma = 0.23$) ข้อ 8 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการดำเนิน

โครงการฯ ($\mu = 4.92$, $\sigma = 0.27$) ข้อ 7 การดำเนินกิจกรรม เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ($\mu = 4.89$, $\sigma = 0.31$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 9 มีการประสานงานในโครงการฯอย่างมีประสิทธิภาพ ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.49$) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 10 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลโครงการฯ อย่างชัดเจน ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.34$) ข้อ 12 มีการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.37$) ข้อ 13 มีการประเมินผลและรายงานผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.39$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 11 มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างชัดเจน ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.47$) การปรับปรุง โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อ 15 ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการสรุป รายงานผลปัญหา อุปสรรค พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินโครงการ ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.39$) ข้อ 16 มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และขยายผลสู่เครือข่ายการศึกษาและชุมชน ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.43$) ข้อ 17 สร้างขวัญ กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย ผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.46$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 14 มีการวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.48$) ถือว่าทุกข้อ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

4.1 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังตาราง 18 - 20

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	ผู้บริหารและครู		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ				
ชาย	10	26.32	6	85.71
หญิง	28	73.68	1	14.29
รวม	38	100.00	7	100.00
2.อายุ				
20-30 ปี	12	31.58	0	0.00
31-40 ปี	15	39.47	0	0.00
41-50 ปี	11	28.95	0	0.00
51 ปีขึ้นไป	0	0.00	7	100.00
รวม	38	100.00	7	100.00
3.วุฒิการศึกษา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.00	0	0.00
ปริญญาตรี	31	81.58	0	0.00
ปริญญาโท	7	18.42	5	71.43
ปริญญาเอก	0	0.00	2	28.57
รวม	38	100.00	7	100.00

จากตาราง 18 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมินพบว่าผู้บริหารและครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 73.68 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 81.58 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ โดยภาพรวม (N=45)

ที่	รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
1.	ด้านโรงเรียน	4.77	0.26	มากที่สุด	ผ่าน
2.	ด้านผู้บริหาร	4.76	0.21	มากที่สุด	ผ่าน
3.	ด้านครู	4.72	0.31	มากที่สุด	ผ่าน
4.	ด้านนักเรียน	4.75	0.20	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ยรวม		4.75	0.24	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 19 พบว่าในภาพรวม ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.24$) เมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโรงเรียน ($\mu = 4.77$, $\sigma = 0.26$) ด้านผู้บริหาร ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.21$) ด้านนักเรียน ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.20$) ส่วนด้านที่มีผลสัมฤทธิ์น้อยที่สุด คือ ด้านครู ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.31$) ถือว่าทุกด้าน ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ (N=45)

ที่	รายการ	ผู้บริหารและครู			ผลการประเมิน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ	
ด้านโรงเรียน									
1	ศูนย์การศึกษาพิเศษ มี การจัดบรรยากาศสภาพ แวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่ เอื้อต่อการปลูกฝัง คุณธรรม	4.87	0.48	มากที่สุด	ผ่าน	4.86	0.38	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ (N=45) (ต่อ)

ที่	รายการ	ผู้บริหารและครู			ผลการ ประเมิน	คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			ผลการ ประเมิน
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ	
2	ศูนย์การศึกษาพิเศษมี แผนพัฒนาคุณธรรม	4.95	0.23	มากที่สุด	ผ่าน	4.71	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
3	ศูนย์การศึกษาพิเศษมี คุณธรรมอัตลักษณ์ของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามกรอบแนวคิด โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
4	ศูนย์การศึกษาพิเศษมี การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	4.79	0.58	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.79	มากที่สุด	ผ่าน
5	ศูนย์การศึกษาพิเศษ สร้างเครือข่ายและการ มีส่วนร่วม	4.66	0.58	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.79	มากที่สุด	ผ่าน
6	ศูนย์การศึกษาพิเศษมี การประเมินคุณธรรม และความโปร่งใส	4.76	0.59	มากที่สุด	ผ่าน	4.29	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
7	ศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้รับการยอมรับ หรือ ยกย่องเชิดชูเกียรติจาก หน่วยงาน ภายในหรือ ภายนอก	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.79	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านผู้บริหาร									
8	ผู้บริหารมีความรู้ความ เข้าใจ ด้านคุณธรรม	4.74	0.55	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ (N=45) (ต่อ)

ที่	รายการ	ผู้บริหารและครู			ผลการ ประเมิน	คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			ผลการ ประเมิน
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ	
9	ผู้บริหารมีกระบวนการ บริหารงานที่เป็นระบบ	4.71	0.46	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน
10	ผู้บริหาร บริหาร สถานศึกษา ด้วยความ โปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้	4.71	0.46	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน
11	ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติ ตน เป็นแบบ อย่างที่ดี และได้รับการ ยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติ	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน	4.86	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านครู									
12	ครูมีความรู้ความเข้าใจ ด้านคุณธรรม	4.87	0.48	มากที่สุด	ผ่าน	4.71	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
13	ครูมีการจัดการเรียนรู้ ปลูกฝัง และประเมิน คุณธรรม จริยธรรม นักเรียน	4.95	0.23	มากที่สุด	ผ่าน	4.86	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
14	ครูมีความสามารถในการ เป็นวิทยากรคุณธรรม	4.66	0.58	มากที่สุด	ผ่าน	4.14	0.38	มาก	ผ่าน
15	ครูมีการสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม	4.68	0.62	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน
16	ครูมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้	4.76	0.59	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มาก	ผ่าน
17	ครูมีความประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นแบบ อย่างที่ดีด้านคุณธรรม	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน
โครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ (N=45) (ต่อ)

ที่	รายการ	ผู้บริหารและครู			ผลการ ประเมิน	คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			ผลการ ประเมิน
		μ	σ	ระดับ		μ	σ	ระดับ	
18	ครูได้รับการยอมรับหรือ ยกย่องเชิดชูเกียรติจาก บุคคลหน่วยงานองค์กร ภายในหรือภายนอก	4.79	0.58	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.79	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านนักเรียน									
19	นักเรียนมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม	4.79	0.58	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
20	นักเรียนมีโครงงาน คุณธรรม	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน	4.71	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
21	นักเรียนปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
22	นักเรียนเป็นผู้นำทาง ด้านคุณธรรม	4.71	0.46	มากที่สุด	ผ่าน	4.43	0.53	มากที่สุด	ผ่าน
23	นักเรียนสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม	4.61	0.50	มากที่สุด	ผ่าน	4.29	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
24	นักเรียนมีพฤติกรรมที่ พึงประสงค์ตามคุณ ธรรมลักษณะของศูนย์ การศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น	4.95	0.23	มากที่สุด	ผ่าน	4.86	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
รวม		4.79	0.23	มากที่สุด	ผ่าน	4.54	0.30	มากที่สุด	ผ่าน
รวมเฉลี่ย		$\mu = 4.75$ $\sigma = 0.24$ ระดับมากที่สุด							
		ผ่าน							

จากตาราง 20 พบว่า ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโรงเรียน ผลการประเมินในแต่ละข้อที่มีผลสัมฤทธิ์

จากการนำสู่การปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ของผู้บริหารและครู ได้แก่ ข้อ 2 ศูนย์การศึกษาพิเศษมีแผนพัฒนาคุณธรรม ($\mu = 4.95$, $\sigma = 0.23$) ข้อ 1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.48$) ข้อ 3 ศูนย์การศึกษาพิเศษมีคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และข้อ 7 ศูนย์การศึกษาพิเศษได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงาน ภายในหรือภายนอก ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.39$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ศูนย์การศึกษาพิเศษสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.58$) และของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.38$) ข้อ 2 ศูนย์การศึกษาพิเศษมีแผนพัฒนาคุณธรรม ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.49$) ข้อ 4 ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และข้อ 7 ศูนย์การศึกษาพิเศษได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานภายในหรือภายนอก ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.79$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด ข้อ 6 ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใส ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.49$) ถือว่าทุกข้อผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

เมื่อพิจารณาด้านผู้บริหาร ผลการประเมินในแต่ละข้อที่มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ของผู้บริหารและครู ได้แก่ ข้อ 11 ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี และได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.37$) ข้อ 8 ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.55$) ข้อ 9 ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ และข้อ 10 ผู้บริหาร บริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.46$) และของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 11 ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี และได้รับการยอมรับหรือยกย่อง เชิดชูเกียรติ ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.38$) ข้อ 8 ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.53$) ข้อ 9 ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ และข้อ 10 ผู้บริหาร บริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.53$) ถือว่าทุกข้อผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

เมื่อพิจารณาด้านครู ผลการประเมินในแต่ละข้อที่มีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปสู่การปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ของผู้บริหารและครู ได้แก่ ข้อ 13 ครูมีการจัดการเรียนรู้ ปูปลูกฝัง และประเมินคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ($\mu = 4.95$, $\sigma = 0.23$) ข้อ 12 ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.48$) ข้อ 17 ครูมีความประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.39$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 14 ครูมีความสามารถในการเป็นวิทยากรคุณธรรม ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.58$) และของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 13 ครูมีการจัดการเรียนรู้ปูปลูกฝัง และประเมินคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.38$) ข้อ 12 ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.49$) ข้อ 17 ครูมีความประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.54$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 14 ครูมีความสามารถในการเป็นวิทยากรคุณธรรม ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.38$) ถือว่าทุกข้อ ผ่านตามเกณฑ์ ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

เมื่อพิจารณาด้านนักเรียน ผลการประเมินในแต่ละข้อที่มีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปสู่การปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ของผู้บริหารและครู ได้แก่ ข้อ 24 นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น ($\mu = 4.95$, $\sigma = 0.23$) ข้อ 21 นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.37$) ข้อ 20 นักเรียนมีโครงงานคุณธรรม ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.39$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 23 นักเรียนสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.50$) และของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 24 นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.38$) ข้อ 20 นักเรียนมีโครงงานคุณธรรม ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.49$) ข้อ 21 นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.54$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 23 นักเรียนสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.49$) ถือว่าทุกข้อ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

4.2 ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน

ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังตาราง 21 - 24

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโดยจำแนกตามประเภทความพิการ

ประเภทความพิการ	จำนวน	ร้อยละ
บกพร่องทางการเห็น	2	3.08
บกพร่องทางสติปัญญา	19	29.23
บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ	12	18.46
บกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์	2	3.08
บุคคลออทิสติก	16	24.62
พิการซ้อน	14	21.53
รวม	65	100.00

จากตาราง 21 จำนวน และร้อยละของนักเรียนโดยจำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนประเภทบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 29.23 นักเรียนประเภทบุคคลออทิสติก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 24.62 นักเรียนประเภทพิการซ้อน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 21.53 นักเรียนประเภทบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 18.46 นักเรียนประเภทบกพร่องทางการเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.08 และนักเรียนประเภทบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.08

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตาม
คุณธรรมอัตลักษณ์นักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษา
พิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม (N=65)

ที่	รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
1.	ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	4.83	0.22	มากที่สุด	ผ่าน
2.	ด้านความรับผิดชอบ	4.48	0.35	มาก	ผ่าน
3.	ด้านความพอเพียง	4.76	0.29	มากที่สุด	ผ่าน
	เฉลี่ยรวม	4.69	0.28	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 22 พบว่าในภาพรวม นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.28$) เมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\mu = 4.83$, $\sigma = 0.22$) ด้านความพอเพียง ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.29$) และด้านความรับผิดชอบ ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.35$) ตามลำดับ ถือว่าทุกด้าน ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 23 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียน ผ่านการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตาม
คุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ระดับมากขึ้นไป (N = 65)

ที่	รายการประเมิน	ผลการประเมินจากแบบประเมิน			ผลการประเมิน
		จำนวนนักเรียนทั้งหมด(คน)	จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับมากขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป)	ร้อยละ	
1.	ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	65	63	96.92	ผ่าน
2.	ด้านความรับผิดชอบ	65	62	95.38	ผ่าน
3.	ด้านความพอเพียง	65	61	93.85	ผ่าน
	สรุปรวม	65	63	96.92	ผ่าน

จากตาราง 23 พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ต้องมีระดับค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ในภาพรวม พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 96.92 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนมากกว่า ร้อยละ 85 ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งภาพรวมและรายด้าน

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ นักเรียนตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (N = 65)

ที่	รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต					
1.	นักเรียนพูดความจริง ไม่โกหก	4.92	0.37	มากที่สุด	ผ่าน
2.	นักเรียนไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	4.89	0.36	มากที่สุด	ผ่าน
3.	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียน	4.86	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
4.	นักเรียนเป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่น	4.80	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
5.	นักเรียนรู้จักยอมรับเมื่อทำความผิด	4.68	0.66	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านความรับผิดชอบ					
6.	นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.49	0.56	มาก	ผ่าน
7.	นักเรียนตั้งใจและทำงานให้สำเร็จ ปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ	4.45	0.56	มาก	ผ่าน
8.	นักเรียนปรับปรุง และพัฒนาการทำงานของตนเอง	4.29	0.63	มาก	ผ่าน
9.	นักเรียนทำงานร่วมกับคนอื่นด้วยความเต็มใจ	4.49	0.64	มาก	ผ่าน
10.	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมของโรงเรียน	4.68	0.56	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตาม
คุณธรรมอัตลักษณ์ นักเรียนตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ (N = 65) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
ด้านความพอเพียง					
11.	นักเรียนใช้ของใช้ของตนเอง อย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลเป็นอย่างดี	4.75	0.53	มากที่สุด	ผ่าน
12.	นักเรียนใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลเป็นอย่างดี	4.71	0.55	มากที่สุด	ผ่าน
13.	นักเรียนรู้จักใช้น้ำ และไฟฟ้าเท่าที่จำเป็นและ ปิดไฟทุกครั้งที่ใช้จนอย่างสม่ำเสมอ	4.82	0.53	มากที่สุด	ผ่าน
14.	นักเรียนรู้จักการออมเงินในกิจกรรมรู้จักเก็บออม	4.78	0.52	มากที่สุด	ผ่าน
15.	นักเรียนรู้จักยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	4.72	0.55	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ยรวม		4.69	0.28	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 24 พบว่าในภาพรวม นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีระดับพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.28$) ประกอบด้วย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 1 นักเรียนพูดความจริง ไม่โกหก ($\mu = 4.92$, $\sigma = 0.37$) ข้อ 2 นักเรียนไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ($\mu = 4.89$, $\sigma = 0.36$) และข้อ 3 นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียน ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.39$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 นักเรียนรู้จักยอมรับเมื่อทำความผิด ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.66$) ถือว่าทุกข้อผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

เมื่อพิจารณาด้านความรับผิดชอบ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 10 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมของโรงเรียน ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.56$) ข้อ 9 นักเรียนทำงานร่วมกับคนอื่นด้วยความเต็มใจ ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.64$) ข้อ 6 นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.56$) ส่วนข้อที่มีลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 8 นักเรียน

ปรับปรุง และพัฒนาการทำงานของตนเอง ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.63$) ถือว่าทุกข้อผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

เมื่อพิจารณาด้านความพอเพียง โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 13 นักเรียนรู้จักใช้น้ำ และไฟฟ้าเท่าที่จำเป็นและปิดไฟทุกครั้งที่ใช้เพื่ออย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.53$) ข้อ 14 นักเรียนรู้จักออมเงินในกิจกรรมรู้จักเก็บออม ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.52$) และข้อ 11 นักเรียนใช้ของใช้ของตนเอง อย่างประหยัดคุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลเป็นอย่างดี ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.53$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 12 มีนักเรียนใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดคุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลเป็นอย่างดี ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.55$) ถือว่าทุกข้อผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

4.3 ผลประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังตาราง 25 - 29

ตาราง 25 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง

รายการ	ผู้บริหารและครู		คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน		ผู้ปกครอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	10	26.32	6	85.71	45	69.23
หญิง	28	73.68	1	14.29	20	30.77
รวม	38	100.00	7	100.00	65	100.00

จากตาราง 25 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมิน พบว่าผู้บริหารและครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 73.68 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 และผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 45 คน คิดเป็นร้อยละ 69.23

**ตารางที่ 26 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อ
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ โดยภาพรวม (N=110)**

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
1	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบ แผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.87	0.34	มากที่สุด	ผ่าน
2	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง	4.80	0.40	มากที่สุด	ผ่าน
3	ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายได้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ	4.80	0.40	มากที่สุด	ผ่าน
4	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ จัดสภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย	4.83	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
5	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการมอบหมายหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.71	0.50	มากที่สุด	ผ่าน
6	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการรับผิดชอบหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย	4.71	0.53	มากที่สุด	ผ่าน
7	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีโครงการคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	4.72	0.51	มากที่สุด	ผ่าน
8	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.81	0.40	มากที่สุด	ผ่าน
9	ครู นักเรียน ผู้บริหารลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง	4.78	0.42	มากที่สุด	ผ่าน

ตารางที่ 26 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อ
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ โดยภาพรวม (N=110) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
10	ศูนย์การศึกษาพิเศษร่วมมือกัน ปฏิบัติงานเพื่อ บรรลุปฏิติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ใน คุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.70	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
11	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีองค์ความรู้ นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและบูรณาการ กับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน	4.67	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
12	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็น แบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ ในการดำเนินการโครงการ	4.63	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
13	ผู้บริหารและครูมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมี ศักยภาพในการทำงานมากขึ้น	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
14	นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการ พัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ เพิ่มขึ้น	4.91	0.29	มากที่สุด	ผ่าน
15	ผู้บริหาร ครู นักเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ได้รับรางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ ยอมรับ	4.88	0.31	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ยรวม		4.78	0.18	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 26 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียง
ตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 14 นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการ
พัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เพิ่มขึ้น ($\mu = 4.91$, $\sigma = 0.29$) ข้อ 15 ผู้บริหาร
ครู นักเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ได้รับรางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ยอมรับ

($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.31$) ข้อ 1 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบ แผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.34$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 12 ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการโครงการ ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.49$) ถือว่าทุกรายการ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู (N=38)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
1	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบ แผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	5.00	0.00	มากที่สุด	ผ่าน
2	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง	4.74	0.45	มากที่สุด	ผ่าน
3	ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายได้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ	4.76	0.43	มากที่สุด	ผ่าน
4	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ จัดสภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
5	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการมอบหมายหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.79	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
6	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการรับผิดชอบหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย	4.79	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
7	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีโครงการคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่ทุกคน มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	4.82	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
8	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน
9	ครู นักเรียน ผู้บริหารลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อ
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู (N=38) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
10	ศูนย์การศึกษาพิเศษร่วมมือกัน ปฏิบัติงานเพื่อ บรรลุปฏิบัติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ใน คุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.79	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
11	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีองค์ความรู้ นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและบูรณาการ กับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน	4.71	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
12	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็น แบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ ในการดำเนินการโครงการ	4.68	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
13	ผู้บริหารและครูมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมี ศักยภาพในการทำงานมากขึ้น	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่าน
14	นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการ พัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ เพิ่มขึ้น	4.95	0.23	มากที่สุด	ผ่าน
15	ผู้บริหาร ครู นักเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ได้รับรางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ ยอมรับ	4.92	0.27	มากที่สุด	ผ่าน
รวม		4.81	0.17	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 27 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้บริหารและครู ภาพรวมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81$, $\sigma = 0.17$) เมื่อพิจารณาเป็นข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ
โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 1 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบ
แผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ($\mu = 5.00$, $\sigma = 0.00$) ข้อ 14
นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการพัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่
เพิ่มขึ้น ($\mu = 4.95$, $\sigma = 0.23$) ข้อ 15 ผู้บริหาร ครู นักเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ได้รับรางวัล

ยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ยอมรับ ($\mu = 4.92$, $\sigma = 0.27$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 12 ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการโครงการ ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.47$) ถือว่าทุกรายการ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 28 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N=7)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			ผลการประเมิน
		μ	σ	ระดับ	
1	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบ แผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.86	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
2	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง	5.00	0.00	มากที่สุด	ผ่าน
3	ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายได้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
4	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ จัดสภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
5	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการมอบหมายหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.43	0.79	มาก	ผ่าน
6	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการรับผิดชอบหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย	4.43	0.79	มาก	ผ่าน
7	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีโครงการคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่ทุกคน มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	4.43	0.79	มาก	ผ่าน
8	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
9	ครู นักเรียน ผู้บริหารลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 28 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อ
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N=7) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
		μ	σ	ระดับ	ผลการประเมิน
10	ศูนย์การศึกษาพิเศษร่วมมือกัน ปฏิบัติงานเพื่อ บรรลุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ใน คุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
11	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีองค์ความรู้ นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและบูรณาการ กับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
12	ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็น แบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ ในการดำเนินการโครงการ	4.29	0.49	มาก	ผ่าน
13	ผู้บริหารและครูมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมี ศักยภาพในการทำงานมากขึ้น	4.57	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
14	นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการ พัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ เพิ่มขึ้น	4.86	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
15	ผู้บริหาร ครู นักเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้รับรางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ ยอมรับ	4.71	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
รวม		4.75	0.20	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 28 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดย
เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความสัมพันธ์ที่ดี
ระหว่าง ครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ($\mu = 5.00$, $\sigma = 0.00$) ข้อ 1
ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบ แผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ($\mu =$

4.86 , $\sigma = 0.38$) และข้อ 14 นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการพัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เพิ่มขึ้น ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.38$) ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 12 ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการโครงการ ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.49$) ถือว่าทุกข้อ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 29 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้ปกครอง (N=65)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
		μ	σ	ระดับ	ผลการประเมิน
1	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบ แผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.80	0.40	มากที่สุด	ผ่าน
2	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
3	ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายได้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ	4.85	0.36	มากที่สุด	ผ่าน
4	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ จัดสภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย	4.86	0.35	มากที่สุด	ผ่าน
5	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการมอบหมายหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.69	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
6	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการรับผิดชอบหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย	4.69	0.53	มากที่สุด	ผ่าน
7	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีโครงการคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	4.69	0.50	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 29 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อ
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ ของผู้ปกครอง (N=65) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
		μ	σ	ระดับ	ผลการประเมิน
8	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
9	ครู นักเรียน ผู้บริหารลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง	4.77	0.43	มากที่สุด	ผ่าน
10	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯร่วมมือกัน ปฏิบัติงานเพื่อบรรลुพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	4.66	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
11	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯมีองค์ความรู้ นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน	4.66	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
12	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการโครงการ	4.63	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
13	ผู้บริหารและครูมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีศักยภาพในการทำงานมากขึ้น	4.83	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
14	นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการพัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เพิ่มขึ้น	4.89	0.31	มากที่สุด	ผ่าน
15	ผู้บริหาร ครู นักเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ได้รับรางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ยอมรับ	4.88	0.33	มากที่สุด	ผ่าน
รวม		4.77	0.18	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 29 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ของผู้ปกครอง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.77$, $\sigma = 0.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 14 นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการพัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เพิ่มขึ้น ($\mu = 4.89$, $\sigma = 0.31$) ข้อ 15 ผู้บริหาร ครู นักเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษได้รับรางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ยอมรับ ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.33$) ข้อ 4 ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ จัดสภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.35$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่ลำดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 12 ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการโครงการ ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.49$) ถือว่าทุกรายการ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอรายงานสรุปผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ประเมินนำเสนอตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน
2. วิธีดำเนินการประเมิน
3. สรุปผลการประเมิน
4. อภิปรายผลการประเมิน
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. เพื่อประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
4. เพื่อประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการประเมิน

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ครั้งนี้ ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2007) ในการประเมินโครงการ ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การประเมินบริบทของโครงการ (Context Evaluation) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ (Input Evaluation) การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ (Process Evaluation) และการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้านบริบทของโครงการ (Context Evaluation)

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดนครสวรรค์

2. เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามการประเมินด้านบริบท

3. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้สถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ (Input Evaluation)

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดนครสวรรค์

2. เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น

3. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้สถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ (Process Evaluation)

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร และครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

2. เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามการประเมินด้านกระบวนการ

3. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้สถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการ (Product Evaluation)

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

2. เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามการประเมินด้านผลผลิต จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อ
ประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดนครสวรรค์ แบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน
แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดนครสวรรค์

3. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้สถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการประเมิน

1. ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีความสอดคล้องด้านบริบทของโครงการ
ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ภาพรวมอยู่
ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.35$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีความสอดคล้อง
มากที่สุด ได้แก่ ข้อ 5 โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนข้อที่มีความสอดคล้องน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 3 โครงการฯ มีความสอดคล้อง
กับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น
ของโครงการ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน
ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.26$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มี
ความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็นความสำคัญและสนับสนุนการ
ดำเนินงานตามโครงการ ส่วนข้อที่มีเหมาะสมน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 8 ความเหมาะสมของระยะเวลา
ในการดำเนินงานตามโครงการ

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีความเหมาะสมด้านกระบวนการของการดำเนินโครงการฯ ได้แก่ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล และการปรับปรุง ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.15$) ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน โดยการวางแผน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.14$) การลงมือปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.12$) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.16$) และการปรับปรุง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.20$)

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ รายละเอียดดังนี้

4.1 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ในภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปสู่การปฏิบัติทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.24$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน โดยด้านโรงเรียน ภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.77$, $\sigma = 0.26$) ด้านผู้บริหาร ภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.21$) ด้านครู ภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.31$) ด้านนักเรียน ภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์จากการนำไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.20$)

4.2 ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.28$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน โดยด้านความซื่อสัตย์สุจริต ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $\sigma = 0.22$) ด้านความพอเพียง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.29$) และด้านความรับผิดชอบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.35$) และเมื่อเทียบเกณฑ์นักเรียนตามเป้าหมายของโครงการ นักเรียนที่ได้ค่าเฉลี่ยระดับมากขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป) ร้อยละ 85 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ประเมิน พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 96.92 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อโครงการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.18$) และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 14 นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น ส่วนข้อที่มีความสอดคล้องน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 12 ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการโครงการ

อภิปรายผล

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า โครงการมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและบริบท การกำหนดวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้ประเมินได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้งภายในและภายนอก ศึกษากรอบนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดประชุมชี้แจงให้กับครู ให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จึงทำให้โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน จากผลการประเมินดังกล่าวยังพบว่า ผลการประเมินด้านบริบท ข้อที่มีความสอดคล้องมากที่สุด ได้แก่ โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งอาจเนื่องมาจาก ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เล็งเห็นว่านโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

เชื้อและสนับสนุนต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน เหมาะสมและ สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและก่อให้เกิด ประโยชน์และมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรมจัย (2563) กล่าวว่า การประเมิน บริบทหรือสภาพแวดล้อมเป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของ โครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่างๆ เช่น เป็นโครงการที่ สนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการในแง่ของโอกาสที่จะ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆหรือไม่ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2562) ได้กล่าวว่า การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการวางแผนกำหนดโครงการ วัตถุประสงค์และ เป้าหมายของโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย ปรัชญา เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน แรงกดดันทางการเมือง โดยมุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นก่อนริเริ่มดำเนินโครงการ การประเมิน ด้านบริบทเป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ นักประเมินหรือผู้ปฏิบัติงานควรประเมิน สภาวะแวดล้อมและปัจจัยเบื้องต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์ของโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของ โครงการที่จะนำไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการ รวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบ ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟฟีลด์บีม และ ชิกฟีลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007 อ้างถึงในรัตนะ บัวสนธ์, 2556) กล่าวว่า การประเมิน บริบท หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Need) ปัญหา (Problem) คุณสมบัติที่มีค่า (Assets) และโอกาส (Opportunities) ที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมหนึ่งที่กำหนด การประเมินบริบท 4 ส่วนนี้มีความสำคัญที่จะนำไปสู่การออกแบบโครงการ แผนงาน และการ ให้บริการที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้ ซึ่งการประเมินบริบทอาจจะประเมินได้ทั้งก่อน ระหว่างหรือ แม้กระทั่งหลังการดำเนินโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซง (Intervention) อื่น ๆ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007) ในกรณีประเมินบริบทก่อนการดำเนินโครงการ องค์กรหรือหน่วยงานจะใช้

ผลจากการประเมินบริบทเพื่อช่วยจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมายสำหรับโครงการนั้น แต่ถ้าเป็นการประเมินบริบทระหว่างหรือหลังดำเนินโครงการหรือสิ่งแทรกแซงอื่น ๆ องค์การและหน่วยงานมักจะดำเนินการและจัดทำรายงานการประเมินบริบทควบรวมไปกับการประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต กรณีการประเมินบริบทจึงมีประโยชน์สำหรับการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของโครงการ และช่วยให้ผู้รับบริการได้ประเมินว่าโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว และสอดคล้องกับบนมูล วิทญานูมิรัตน์ (2562) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม พบว่า การประเมินบริบทของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นว่าโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม โดยภาพรวมระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมปรากฏว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และสอดคล้องกับวิญญูรัฐมา รัตน์ (2562) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค. 15 กรป.กลางอุปถัมภ์) พบว่า การประเมินบริบทของโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค. 15 กรป. กลางอุปถัมภ์) มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับอนัญญา ทาระธรรม (2561) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่ (เหมยากร นุสรณ์) ผลการประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับอุทัยวรรณ ทับทิมทองสุข (2561) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561 พบว่า ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับพรทิพย์ นุกูลกิจ (2560) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านควนนิคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า ผลการดำเนินโครงการด้านบริบท อยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และยังสอดคล้องกับนิศากร

ยมนา (2559) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย พบว่า ผลการประเมินด้านบริบทมีความเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าโครงการมีความเหมาะสม ด้านทรัพยากรการบริหาร ประเมินความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากร ความพร้อมความเหมาะสมของครูและบุคลากร การให้ความสนับสนุนของผู้บริหาร ความเหมาะสมของด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ ความเหมาะสมด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้ประเมินได้เตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินโครงการ โดยส่งครูเข้ารับการอบรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นครูแกนนำ และศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จึงเกิดความตระหนักในการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินโครงการ ครูมีความตระหนักและเห็นความสำคัญ มีความพร้อมและ มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสม และยังได้ดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จึงส่งผลให้การดำเนินงานโครงการมีปัจจัยเบื้องต้นอย่างเหมาะสมและเพียงพอ จากผลการประเมินยังพบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ให้ความสำคัญ และสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่สามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น และผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ ครูและบุคลากร วัสดุอุปกรณ์

เทคโนโลยี อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ ให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรมจัย (2563) กล่าวว่า การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่า เหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น ปัจจัยที่กำหนดไว้ในโครงการ มีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ กิจกรรม/แผน/ทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้วที่กำหนดไว้ในโครงการมีความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2562) ได้กล่าวว่า การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร (Input evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการและกลวิธีดำเนินโครงการ เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เป็นการประเมินเพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมมูลที่จะดำเนินการหรือไม่ แผนหรือโครงการที่เสนอเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงส่วนใด สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อเลือกแผนการจัดโครงการหรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นเป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ นักประเมินหรือผู้ปฏิบัติงานควรประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยเบื้องต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์ของโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการที่จะนำไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการ รวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม และชิกฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007 อ้างถึงในรัตนะ บัวสนธิ์, 2556) กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย ตอบสนองความต้องการจำเป็นให้แก่ผู้รับประโยชน์ ก่อให้เกิดแผนงานที่ปฏิบัติได้จริง และใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการบันทึกและสร้างสำเนาเก็บติดต่อกับการได้มาซึ่งทรัพยากรและวิธีดำเนินงานในแผนงานนั้น ๆ นอกจากนี้แล้วหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยให้ผู้นำโครงการหลีกเลี่ยงความสูญเสียเปล่าใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้วัตรกรรมหรือโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าถึงทรัพยากรที่จะต้องสูญเสียไป ซึ่งการประเมินปัจจัยนำเข้านำไปประยุกต์ใช้ได้หลายกรณี

อาทิ ผู้บริหารใช้สำหรับจัดทำข้อเสนอเพื่อขอรับเงินลงทุนสนับสนุนการดำเนินงานจาก คณะกรรมการกำหนดนโยบายในหน่วยงาน โรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษาใช้สำหรับจัดทำ ข้อเสนอเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนแผนงาน โครงการทางการศึกษา ในขณะเดียวกันผู้กำหนด นโยบายหรือผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการศึกษาก็ใช้สำหรับการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับความ คุ่มค่าหรือประสิทธิผลที่จะได้รับ เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนหรืองบประมาณที่ต้องจัดสรรให้กับ โครงการหรือนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ และสอดคล้องกับวิรัช อายุสุข (2563) ได้ประเมิน โครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี เขต 2 พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับความ พร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และหน่วยงานที่ สนับสนุนโครงการของโครงการพัฒนา และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่ง สมอ ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้อง กับฐชาติ แปลงล้วน (2563) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี เขต 4 พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด และสอดคล้อง กับจิราวัฒน์ ปุณณปัญญา (2557) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” ตามความคิดเห็นของครู คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้บริหาร และครู มีความเห็นสอดคล้องกัน ว่าโครงการมีความเหมาะสม การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนิเทศ กำกับติดตามและ ประเมินผล และการปรับปรุง เพื่อเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินโครงการ เพื่อให้ การดำเนินการเป็นไปตามแผนงานโครงการและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ประเมินได้ดำเนินการประชุม ชี้แจงและวางแผนการดำเนินโครงการ จัดทำแผนพัฒนาคุณธรรมนักเรียน กำหนดคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตาม

แผนงานโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ทุกกิจกรรม โดยมีการจัดทำโครงการคุณธรรม และกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนที่หลากหลาย มีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของแต่ละกิจกรรม และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้การกระบวนการดำเนินงาน โครงการเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์ ผ่านการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพ (ระดับ 3 ดาว) ระดับดีเยี่ยม กิจกรรมโรงเรียนดี ต้องมีที่ยืน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ปีการศึกษา 2564 ระดับเขตตรวจราชการที่ 18 และจากผลการประเมินด้านกระบวนการ ยังพบว่าข้อที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การลงมือ ปฏิบัติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานของโครงการได้มีการประชุมชี้แจงผู้รับผิดชอบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน และสามารถดำเนินกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมอัตลักษณ์และโครงการคุณธรรม เป็นไปตามปฏิทินการดำเนินงาน และดำเนินงานอย่าง มีระบบ ต่อเนื่อง มีนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า จุดเด่น จุดด้อยของกิจกรรม โครงการ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินโครงการ ซึ่งสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ทำให้โครงการดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนดไว้ และนอกจากนี้ยังส่งผลให้นักเรียนได้รับการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรมจัญ (2563) กล่าวว่า การประเมินด้านกระบวนการ เป็นการประเมินระหว่างการทำงาน โครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ และ เป็นการรายงานผลการปฏิบัติของโครงการนั้นด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้เพราะเหตุใด เกิดปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พิเชิต ฤทธิ์จัญญ (2562) ได้กล่าวว่า การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการ ประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิด ผลสำเร็จ เป็นการประเมินขณะที่นำโครงการที่วางแผนไว้ไปสู่การปฏิบัติ หรือประเมิน ความก้าวหน้า จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนิน โครงการ จึงเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการดำเนินโครงการได้อย่างทันท่วงที การประเมิน ด้านกระบวนการเป็นการประเมินระหว่างการทำงาน โดยนักประเมินหรือผู้รับผิดชอบ โครงการควรประเมินจุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน ตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตาม แผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไร มีวิธีการปรับปรุงแก้ไข อย่างไร แล้วใช้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินสำหรับตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้

ทันท่วงที และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม และชิกฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007 อ้างถึงในรัตนะ บัวสนธ์, 2556) กล่าวว่า การประเมินกระบวนการ เป็นการตรวจสอบการนำแผนหรือโครงการไปใช้ หรือตรวจสอบการดำเนินงานการใช้แผนงานโครงการ วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินกระบวนการก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้จัดการ ผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการว่าเป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณและประสิทธิภาพเป็นอย่างไร สำหรับวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของการประเมินกระบวนการก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้จัดการ ผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการว่า เป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณและประสิทธิภาพเป็นอย่างไร สำหรับวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งก็เพื่อชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการปรับปรุงการใช้งบประมาณและแนวทางการดำเนินงานของโครงการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะโดยปกติแล้ว เมื่อมีการเริ่มต้นการดำเนินงานของโครงการหรือแผนงานผู้ปฏิบัติงานย่อมไม่สามารถที่จะกำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรม การใช้บุคลากร งบประมาณหรืออื่น ๆ ดังนั้น การได้รับสารสนเทศจากการประเมินกระบวนการก็สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ในโครงการให้สามารถดำเนินการต่อไป และมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการในการประเมินกระบวนการนั้น ควรทำการเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมและค่าใช้จ่ายจริงกับกิจกรรมในแผนงานโครงการและงบประมาณที่กำหนดไว้ว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร รวมทั้งบรรยายให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้และท้ายที่สุดก็ควรจัดทำรายงานที่ผู้ร่วมโครงการ หรือผู้ทำการสังเกตได้ตัดสินคุณภาพของกระบวนการใช้โครงการแผนงานดังกล่าว และยังสอดคล้องกับครองทรัพย์ เชิดชู (2556) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนบ้านพะไล ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลการประเมินกระบวนการในโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เกี่ยวกับการวางแผนการบริหาร โดยภาพรวม พบว่าการปฏิบัติตามแผนและการติดตามประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับอำนาจ ชันทกาญจน์ (2561) ได้ประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินด้านกระบวนการเกี่ยวกับการวางแผน (P) การดำเนินงาน (D) การติดตามประเมินผล (C) และการนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุง (A) ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ตามความคิดเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และตาม

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ มณฑลพิธี โศกนาฏ (2561) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผักชีด อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาดัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 พบว่า ผลการประเมินโครงการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผักชีด อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 ด้านปัจจัยของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ ยุธิ อินทรพันธ์ (2561) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนาดี อนุสรณ์ พบว่า กระบวนการของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนาดี อนุสรณ์ ในภาพรวมมีความชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับศักดิ์อนันต์ อนันตสุข (2560) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) พบว่าองค์ประกอบด้านกระบวนการ ในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา ในภาพรวม 12 ข้อ อยู่ ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

4.1 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากว่าศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ได้ดำเนินงานตามแนวทางและกรอบมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ในการวางแผนพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนดำเนินการสร้างคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม มีการสร้าง เครือข่ายและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานต่างๆ ส่งผลให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผ่านการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพ (ระดับ 3 ดาว) ระดับดีเยี่ยม กิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ปีการศึกษา 2564 ระดับเขตตรวจราชการที่ 18 ซึ่งอยู่ในระหว่างเตรียมต่อยอดการประเมิน และรายงานผลการดำเนินการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4

ดาวต่อไป จากผลการประเมินด้านผลผลิต ยังพบว่าด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ด้านโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ตามกรอบแนวทางโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม มีการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใสดำเนินการตามแนวทางโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงาน ภายในหรือภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรมจัญญ์ (2563) กล่าวว่า การประเมินด้านผลผลิต เพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วยซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามสำคัญๆ เช่น เกิดผล/ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร เกิดผลกระทบอื่นใดบ้างหรือไม่ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของพิชิต ฤทธิ์จัญญ์ (2562) ได้กล่าวว่า การประเมินด้านผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ของโครงการ โดยมุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จตามแผนและผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีความคุ้มค่าหรือไม่ เพียงใด ประกอบด้วย การประเมินผลผลิต (output evaluation) และการประเมินผลกระทบ (impact evaluation) สารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าผลผลิตของโครงการ เพื่อตัดสินใจว่าจะทำโครงการต่อไป หรือยุติ ล้มเลิก หรือยกฐานะเป็นงานประจำ การประเมินด้านผลผลิตประเมินหลังการดำเนินโครงการ โดยที่มุ่งตรวจสอบความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ความคุ้มค่าของการดำเนินงาน และผลกระทบจากโครงการ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะนำมาใช้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรดำเนินโครงการนั้นต่อไป หรือปรับปรุงขยาย หรือล้มเลิกโครงการ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม และชิกฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007 อ้างถึงในรัตนะ บัวสนธ์, 2556) กล่าวว่า การประเมินด้านผลผลิต มีวัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลผลิต ก็เพื่อสอบวัด ความสำเร็จ และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซงว่าตอบสนองบรรลุความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่ นอกจากนั้นการประเมินผลผลิตก็ต้องประเมินผลลัพธ์ (Outcomes) ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและ

ทางลบอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น บ่อยครั้งที่ผู้ประเมินยังขยายขอบเขตการประเมินผลผลิต ไปสู่ การประเมินสิ่งที่เรียกว่าผลลัพธ์ระยะยาวอีกด้วย ซึ่งการประเมินผลผลิต ควรดำเนินการโดย อาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์การตัดสินใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อโครงการ หรือสิ่งที่ได้รับ การประเมิน (Devalued) ในบางครั้งอาจทำการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโครงการหรือสิ่งที่ ได้รับการประเมินอื่น ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันและก็มีอยู่บ่อยๆ ที่ผู้รับบริการจากโครงการต้องการ จะรู้ว่าโครงการดังกล่าว ได้ผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และมีประโยชน์ คຸ່ມกับการลงทุนดำเนินการเพียงไร ดังนั้น ในทางที่เหมาะสมแล้วนักประเมินก็ควรที่จะวิเคราะห์ ติความให้เห็นว่าจุดอ่อนของการใช้โครงการ หรือแผนปฏิบัติงานส่วนใด ที่เป็นสาเหตุทำให้ได้ ผลลัพธ์อ่อนด้อยลงไปด้วยเทคนิควิธีการที่ใช้ประเมินผลผลิต มิได้กำหนดไว้อย่างเป็นแบบแผน ตายตัว แต่นักประเมินอาจต้องใช้วิธีการอย่างหลากหลายร่วมกัน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ การศึกษาผลลัพธ์ทั้งหมด ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งยังช่วยในการตรวจสอบข้ามกันไปมา ระหว่างข้อค้นพบที่หลากหลายอีกด้วย และยังสอดคล้องกับชูชาติ แปลงล้วน (2563) ได้ประเมิน โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ผลการประเมินตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม และสอดคล้องกับธีระ ชันบุตร (2562) ได้วิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ที่มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนบ้านปากน้ำ (ผดิมจินนาวาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบว่า ผลการประเมินผลการใช้กลยุทธ์ พบว่า มาตรฐานที่ 1 ด้านโรงเรียน ประเด็นพิจารณาได้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 6 รายการและระดับดี จำนวน 1 รายการ มาตรฐานที่ 2 ด้านผู้บริหาร ประเด็น พิจารณาได้ระดับดีเยี่ยม จำนวน 4 รายการ มาตรฐานที่ 3 ด้านครู ประเด็นพิจารณาได้ระดับดีเยี่ยม จำนวน 5 รายการ และระดับดี จำนวน 2 รายการ มาตรฐานที่ 4 ด้านนักเรียน ประเด็นพิจารณา ได้ระดับดีเยี่ยม จำนวน 6 รายการ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินทุกประเด็น ได้รับการประกาศ ให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2560

4.2 ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ภาพรวม พบว่า มีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนร้อยละ 96.92 ผ่านการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ เมื่อเทียบเกณฑ์นักเรียนตามเป้าหมายของโครงการ นักเรียนที่ได้ค่าเฉลี่ย ระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 85 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนิน

กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารและครู ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมของนักเรียน โดยนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทุกคน ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจและได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้ระหว่างการทำกิจกรรม และมีความสุขในการทำกิจกรรมทั้งการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน และครูจัดการเรียนรู้โดยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในทุกทักษะและทุกกิจกรรม และนอกจากนี้ผู้บริหารและครู ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ที่เพิ่มขึ้น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลเลมส์และคณะ (Willems et al., 2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรที่เป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างพลเมืองที่มีคุณธรรม พบว่าการเป็นแบบอย่างของครูในด้านคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนานักเรียน ดังนั้น ครูจึงเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมในการช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ แครนลีย์ (Cranley, 2003) พบว่า การประพฤติปฏิบัติทางด้านจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย มาตรการที่โรงเรียนใช้ในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยการนำเอาจริยธรรมบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น โดยผู้บริหารและครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้นการควบคุมดูแลนักเรียน การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้กันคนอื่นได้ ผู้บริหารและครู นอกจากจะอบรมสั่งสอน ควรเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรมควรกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เล็ค (Lake, 2001) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กในระดับประถมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนควรจะใช้หลากหลายวิธีผสมผสานกัน และที่สำคัญคือควรประสานศิลปะด้านภาษาการสอนคุณธรรมและจริยธรรม โดยเชื่อมโยงระหว่างเรื่องราวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนิทาน สุภาษิต เหตุการณ์ที่ประสบในชีวิตประจำวัน การสอนคุณธรรมและจริยธรรมโดยเปิดโอกาสและสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้เล่าเรื่องราวต่างๆ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆ หรือจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาทั้งด้านภาษา ทั้งในเรื่องการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนกับคุณธรรมและจริยธรรม โดยครูและเด็กอาจจะเป็นผู้นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ แต่ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก เกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆ ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้มีประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ที่จะประพฤติปฏิบัติตน และพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นตลอด ทั้งให้การเสริมแรงแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นศักยภาพด้านภาษา หรือคุณธรรมและจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น และสอดคล้อง

กับรัชชา ประจำ (2563) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้ CIPP Model พบว่า พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ได้แก่ คุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน และคุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับประยุทธ์ มะลิงาม (2552) ได้ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกด้านคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับมาลัยรัตน์ สุขขาว (2561) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลตรัง ปีการศึกษา 2561 พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์ สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย (8) มีจิตสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับจิมารัตน์ ปุญญปัญญา (2557) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” การประเมินผลสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” ด้านพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” พบว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” อยู่ในระดับมากที่สุด โดยหลังดำเนินโครงการมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนดำเนินโครงการทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยข้อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการพัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์อย่างหลากหลาย และส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานกิจกรรม โครงการงานคุณธรรมในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และปฏิบัติ

อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ผู้บริหารได้มอบนโยบายให้ครูบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน โดยนำเนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan) เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมทั้งได้มีการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งนอกจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ที่หลากหลายแล้ว ยังมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ หอประชุม ห้องธรรมะ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และยังเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นเข้ามาศึกษาดูงานได้ และนอกจากนี้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน จนได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ในระดับจังหวัด และระดับชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ Akar Vural et Al. (2013) พบว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม การเคารพกฎระเบียบและความพึงพอใจในโรงเรียนนั้น ควรพัฒนาโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การมีความเข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือกัน ทำให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันต่อโรงเรียน ทำให้ผู้เรียนมีการเคารพกฎเกณฑ์ในโรงเรียน มีความพึงพอใจในโรงเรียนทำให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับวิชชุ อายุสุข (2563) ได้ประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในด้านความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ พบว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อการประเมินผลผลิตของโครงการ เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับวรชยา ประจำ (2563) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้ CIPP Model พบว่า ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับมณฑิร โคกเขา (2561) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผึกฉัด อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561 พบว่า การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผึกฉัด อำเภอตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

ปีการศึกษา 2561 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับมาลัยรัตน์ สุขภาว (2561) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลตรัง ปีการศึกษา 2561 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลตรัง ปีการศึกษา 2561 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปใช้

1.1 จากผลการประเมิน พบว่า ด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ถึงแม้จะมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ในเรื่องโครงการมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ควรที่จะ กำหนดนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กพิการให้ชัดเจน เพื่อพัฒนาศักยภาพตรง ตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล (Individualized Education Program : IEP) โดยครูผู้สอนมีการกำหนดเป้าหมายระยะยาว ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กพิการสามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือ เข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

1.2 จากผลการประเมิน พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ถึงแม้จะมีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด แต่ในเรื่องความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรมีการวางแผนโดยกำหนดระยะเวลา ดำเนินการกิจกรรมตามโครงการให้ชัดเจนและเหมาะสมกับกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ใน ปฏิทินการดำเนินงานโครงการให้ชัดเจนและเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงาน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการประเมิน พบว่า ด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ถึงแม้จะมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการปรับปรุง ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรนำผลการนิเทศ กำกับติดตามและประเมิน จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการดำเนินโครงการเป็นรายไตรมาส เพื่อให้การดำเนินงานโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตลอดจนการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมและโครงการในทุกช่องทางและต่อเนื่อง เพื่อขยายผลแนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่ประสบความสำเร็จสู่เครือข่ายการศึกษาและชุมชนต่อไป

1.4 จากผลการประเมิน พบว่า ด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ถึงแม้จะมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ในด้านครู มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ที่สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมในทุกทักษะ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนพิการ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรพัฒนาครูด้วยวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมให้ครูสร้างเครือข่ายในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่หน่วยงานอื่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการสรุปและการอภิปรายผล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ควรศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ควรมีการประเมินโครงการลักษณะนี้ในทุกๆ โครงการ เพื่อให้เป็นสารสนเทศที่สอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้ และเป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

2.2 ควรดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการวิจัย และดำเนินการสอดคล้องกับ ปัญหา และความต้องการพัฒนาซึ่งเป็นความต้องการของทุกภาคส่วน และได้นำไปสู่การพัฒนา พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอย่างจริงจัง

2.3 ควรมีการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยใช้รูปแบบอื่นๆ เพื่อให้ เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2545. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2560. (2560). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย. (2553). กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลิสรา จิตรขญาวนิช. (2561). การศึกษา และความเป็นครูไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก: จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทย ในอนาคต. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- ครองทรัพย์ เชิดชู. (2556). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนบ้านพะไล ปีการศึกษา 2556. นครราชสีมา: โรงเรียนบ้านพะไล.
- จรรยาพร ธรณินทร์. (2552). ทำดีถวายพ่อชีวิตพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการพิเศษ สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จริลักษณ์ รัตนพันธ์. (2559). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 6(2), 1-11.
- จิตตินันท์เดชะคุปต์. (2555). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตวิทยาบริการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตถนอม กงสะเด็น. (2552). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านนาฝาย อำเภอ กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4(วิทยานิพนธ์ ค.ม). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- จิมารัตน์ ปุญญปัญญา. (2557). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา”. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสตรีวิทยา.

- ฉันทนา โจรณ์บุญนางวงศ์. (2552). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านมะกอก โดยบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมรูปแบบเดิมกับแนวทางปลูกฝังจิตสำนึกคุณธรรมของมูลนิธิพุทธฉือจี้ได้หวั่น. นครราชสีมา: โรงเรียนบ้านมะกอก.
- ชนานันท์ ชุ่นเป็ง. (2555). การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำโรงเรียนพญาเม็งรายอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชัยนันทน์ นิลพัฒน์. (2555). จริยธรรมในการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูชาติ แปลงล้วน. (2563). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(7), 379 – 393.
- ไชยพร เรืองแท้. (2556). บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 (วิทยานิพนธ์ พห.ม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ณัฐ จันทรหนูหงส์. (2554). ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลราชธานี) เขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดร.ณิ โอวรียพิทักษ์, ศิราภรณ์ ขวเลขยางกูร และพรณี วิศิษฎ์วงศ์ (2557). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา กรณีศึกษานักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2544). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน).
- ทิพย์ หาสน์ศรี. (2553). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ธีรธร สฤทธิร. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2554). *การประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการพี่เลี้ยง Coaching & Mentoring ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2*. นครปฐม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2.
- ธีระ ชันบุตร. (2562). กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จเงินนาวาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 955 - 961.
- นงลักษณ์ วิรัชชัยและคณะ. (2551). *การวิจัยนำร่องการใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.
- นภีลี ศรีวัฒนทรัพย์. (2551). *การศึกษากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยหนังสือภาพประกอบการ์ตูน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ (การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล วิทยาอุตม์รัตน์. (2562). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2(4), 97 - 98.
- นันทรัตน์ เครืออินทร์. (2557). *เอกสารประกอบการสอนวิชาจริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับครูภาควิชาครูศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนา ศาสตร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน*.
- นิศากร ยมมา. (2559). *รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย. ระยอง: โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย*.
- นุชนภา เรืองเดชไชย. (2561). *การส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหัววัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 (การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2543). *วิธีวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: พีเอ็นการพิมพ์.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณิศรทางการศึกษา พ.ศ. 2552. (8 มิถุนายน 2552). *ราชกิจจานุเบกษา*. 126(พิเศษ 80 ง), หน้า 45 - 47.

- ประทีป มากมิตร. (2550). *จริยธรรมของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*(วิทยานิพนธ์ ปร.ด).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประยุทธ์ มะลิงาม. (2552). *รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์.
สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/151689>*
- ประวีต เอราวรณ. (2562). *การออกแบบโครงการทางการศึกษาและการประเมินแบบเร่งด่วน*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ป้วย อึ้งภากรณ์. (2545). *ทัศนะว่าด้วยการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีม
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
แว่นแก้ว.
- พงศ์เทพ จิระโร. (2559). *การกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ในการประเมินโครงการ*.
เอกสารการสอนชุดวิชาการประเมินโครงการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรณรงค์ สิงห์สำราญ. (2550). *เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพที่มีต่อ คุณธรรม
จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พรทิพย์ นุกุลกิจ. (2560). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง
ประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านควนนิคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุ
ราษฎร์ธานีเขต 3. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนบ้านควนนิคม*.
- พรนิภา จันทรน้อย. (2560). *รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตอุดมคติไทย*. (วิทยานิพนธ์ ปร.ด.).
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จน.ทโชโต). (2555). *การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์
พธ.ม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่
ที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พระมหามงคล สามารถ. (2558). *คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

- พระมหาสุระนิตยสุภโก(ไชยวงษา). (2561). *ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนบ้านพร้าวเหนือในเขตตำบลกวนวันอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย*. (วิทยานิพนธ์ พธ.ม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระมหานันต์ อังกรสิริ. (2561). *คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0..วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 2(2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิจิตรธรรมมาภรณ์. (2556). *คุณธรรมและการบริหารงานความหมายของคุณธรรมจริยธรรม*. สถาบันพระปกเกล้า ส. เจริญการพิมพ์. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://sites.google.com/site/daruneekidkla/home>
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2562). *การประเมินโครงการ : แนวคิดและการประยุกต์ใช้* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท แฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2553). *เทคนิควิธีการประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธา การพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2505). *แนะแนวจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: บริษัทศิริพัทธ์.
- ภูวดล บัวบางพลู. (2554). *การพัฒนาระบบบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายระดับอุดมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ ปด.ร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มณฑิยา โคกเขา. (2561). *รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองผักชีด อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ปีการศึกษา 2561*. ตรัง: โรงเรียนหนองผักชีด.
- มนสิข สิริสมบุญ. (2564). *ชุดฝึกปฏิบัติการ การประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มะรี เบ็งลิษะ. (2555). *การประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนไอยรานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาสเขต 3. นราธิวาส: โรงเรียนไอยรานุสรณ์*.
- มาลัยรัตน์ สุขากว. (2561). *รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลตรัง ปีการศึกษา 2561*. ตรัง: โรงเรียนอนุบาลตรัง.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). *ความเป็นครู* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ยุรี อินทรพันธ์. (2561). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน
นาคดีอนุสรณ์. สมุทรปราการ: โรงเรียนนาคดีอนุสรณ์.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2554). การประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โยธิน แสงดี. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและ
ถูกต้อง. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(2), 10-17.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
สุวีริยาสาส์น.
- วรรษยา ประจำ. (2563). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
เกษ Sisaket Rajabhat University Journal. 15(3), 102 - 123.
- วรณัฐธิดา รัตน. (2562). การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน
โรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุบลรัตน์).วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏศรีสะเกษ. 6(1), 58 - 75.
- วศิน อินทสระ. (2549). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- วิชชุ อายสุข. (2563). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ
นักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งเสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปี
การศึกษา 2563 . สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2564 , จาก[http://trang2.go.th/index.php?
module=knowledge&id=724](http://trang2.go.th/index.php?module=knowledge&id=724)
- วีรพงศ์ ถิ่นแสนดี. (2550). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสิงห์สะอาด อำเภอสหัส
ขันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศรียา นิยมธรรม. (2546). การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

- ศักดิ์อนันต์ อนันต์สุข. (2560). รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนตาเบาวิทยา ปีการศึกษา 2560. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2563, จาก <http://www.anantasook.com/moral-school-report/>
- ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ. (2553). แรงจูงใจกับการทำงาน. กรุงเทพฯ: ชีวฟิล์มและไซเท็ก.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน กลุ่มบริหารงานวิชาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2563. นครสวรรค์: ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์. (2564). รายงานผลประเมินคุณภาพภายใน (Self Assessment Report) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2563. นครสวรรค์: ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์.
- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561. กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2559). คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม. กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- เศรษฐวิชัย ฆโนวรรณ. (2564). การประเมินโครงการทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2552). รายงานการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม:สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2563). เทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จตุพร ดีไซน์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). วิธีวิทยาการประเมิน : ศาสตร์แห่งคุณค่า (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรจ บัวศรี. (2549). การศึกษาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ: กริดส์ดีไซน์แอนด์คอมมูนิเคชั่น.

- สาลีณี สุขศิริ (2564). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดบัวขวัญ (มีทัพบราษฏร์บำรุง). กรุงเทพฯ: โรงเรียนวัดบัวขวัญ (มีทัพบราษฏร์บำรุง).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2561). การศึกษาแนวทางในการจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2559). แนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำราญ มีแจ้ง. (2558). การประเมินโครงการทางการศึกษา : ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2556). เทคนิคการวางแผนและประเมินผลโครงการ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- เสาวภาคย์ ปฐมพฤษวงษ์. (2558). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานของโรงเรียนในอำเภอเขาสมิงค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อนัญญา ทาระธรรม. (2561). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่(เหมยากรนุสรณ์). สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2563, จาก http://www.edunayok.eduweb.in.th/gis/eoffice/57000001tbl_vichakarn/
- อำนาจ ชันทกาญจน์. (2561). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบันคลองปะเหลียน ปีการศึกษา 2561. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม

2563, จาก http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=169673&bcat_id=16.

อุทัยวรรณ ทับทิมทองสุข. (2561). รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดนิโครธาราม ปีการศึกษา 2561. พังงา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม.

อุทิศ ทาหอม. (2554). บทบาทของครูด้านผู้นำทางคุณธรรมจริยธรรม ในทัศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร

Abraham Maslow. (1987). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row Publishers.

Akar Vural, R. et al. (2013). *The Development of the "Sense of Belonging to School" Scale*. *Eurasian Journal of Educational Research*, 53(Fall), 215-230.

Alkin, M. C. and Woolley. D. C. (n.d.). *A Model for Educational Evaluation*. Retrieved October 23, 2020 from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED036898.pdf>

Brown, Roger. (1965). *Social Psychology*. New York: Free Press.

Collins Cobuild Dictionary English Language. (1987). London: William Collins Sons and Co. Ltd.

Costley, Dan L. and Ralph Todd. (1983). *Human Relation in Organizations* (2nd ed.). St Paul: West Publishing Company.

Cranley, M. E. (2003). Tessaan school: The moral life of a Thai primary school. *Dissertation Abstracts International*, 64(5), 1513A.

Fitzpatrick, J. L., Sanders, J.R. and Worthen, B.R. (2004). *Program evaluation : Alternative approaches and practical guidelines* (3rd ed.). New York: Longman.

Glover, J. A. (2002). *Cognitive psychology for Teachers*. New York: McMillan.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill.

Gredler, M. E. (1996). *Indicators of education systems*. London: The Anche Press, Tiptree Essex.

Harris, B. W. (2001). *Personal Administration in Education*. Boston: Allyn and Bacon.

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. (1959). *The Motivation to Work*. New York: John Wiley & Son.

- Jean Piaget. (1997). *The Moral Judgment of the Child*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Kohlberg, L. (1976). Moral Stage and Moralization: The Development Approach. *Moral Development and Behavior*. Ed. by Thomas Lickona. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Kohlberg, L. (2000). *Development of Moral Character and Moral Ideology Review of Child Development Research*. New York: Russell Sage Foundation.
- Lake, V. E. (2001). Linking Literacy and Moral Education in the Primary Classroom. *The Reading Teacher*, 55(2), 125 - 129.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.
- Mitzel, Harold E. (1982). *Encyclopedia of Educational Research* (2.5th ed.). New York: The Free Press.
- Moursund, J.P. (1973). *Evaluation : An Introduction to Research Design*. California.
- Provus, M. M. (n.d.). *The Discrepancy Evaluation Model: An Approach to Local Program Improvement and Development*. Retrieved 23 October 2020, from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED030957.pdf>.
- Rossi, P.H. Lipsey, M.K. and Freeman, H.E. (2004). *Evaluation : a systematic approach* (7th ed.). Newbery Park, CA: Sage.
- Stufflebeam, D.L. and Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation theory, models, and applications*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Tyler, R. W. (1983). A Rationale for Program Evaluation. In Madaus, G. F., Scriven, M. S. and Stufflebeam, D. L. (ed.), *Evaluation Models Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation*. (pp. 67-78). USA: Kluwer-Nijhoff.
- Weiss, Carol H. (1972). *Evaluation Action Program*. Boston: Allyn and Bacon.
- Willems, F., Denessen, E., Hermans, C. & Vermeer, P. (2012). *Students' perceptions and teachers' self-ratings of modelling civic virtues: An exploratory empirical study in Dutch primary schools* (Journal of Moral Education). 41(1), 1 - 17.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ดร.เกตอรอินท์ พิทักษ์โคชนากุล ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาพิเศษ
2. ดร.สุวิษฐา ชินธนาชุกิจ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 50
จังหวัดขอนแก่น
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
3. ดร.กิตติเชษฐ์ อักษร ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
4. ผศ.ดร.บุญล้อม ต้วงวิเศษ หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษคณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ
5. ดร.จารุวรรณ นาดัน อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

ภาคผนวก ข รายชื่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดนครสวรรค์

1. นายวสุกิจจ์ เหล่าอินทร์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ประธานคณะกรรมการ
2. ดาบตำรวจตรี ดร.อธิคม เรียมศรีสกุล	ผู้แทนผู้ปกครอง	กรรมการ
3. นายถวิล เจริญคง	ผู้แทน อบต.	กรรมการ
4. นายประทุม จันทอิม	ผู้แทนศิษย์เก่า	กรรมการ
5. พระครูสมุห์ณรงค์ โฆษิตธมโม	ผู้แทนพระสงฆ์	กรรมการ
6. นายชัยโรจน์ วงศ์สิทธิกรณ	ผู้แทนองค์กรชุมชน	กรรมการ
7. นางสาวชนพรพรรณ ทิพย์พิพัฒกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ

ภาคผนวก ค รายชื่อผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ศูนย์การศึกษา
พิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน

1. นางสาวชมพูนุท สนสกุล	ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการ
2. นางเทียนทิพย์ เรืองบุญธรรม	ตำแหน่ง	ครู คศ.2
3. นายอนุรักษ์ สิงห์กลิ่น	ตำแหน่ง	ครู คศ.2
4. นางสาวสุพิชญา กรีกัษร	ตำแหน่ง	ครู คศ.2
5. นายชุมแพ ทองเนื้อแปด	ตำแหน่ง	ครู คศ.2
6. นางสาวภณิดา มาตราช	ตำแหน่ง	ครู คศ.2
7. นายพัลลพ การินทร์	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
8. นางสาวจริยพร แต่งชุด	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
9. นายกิตติศักดิ์ เชื้อนวงศ์	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
10. นายปวิตร ส่างหุ้ยนาง	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
11. นางสาวศุภยา ทองดี	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
12. นางสาววันเพ็ญ ทองดี	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
13. นางสาวสุวรรณา แก้วหานาม	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
14. นางกาญจนา บุญรักษา	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
15. นางพนิดา อุทธา	ตำแหน่ง	ครู คศ.1
16. นางสาวสุกัญญา สาระไกร	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
17. นางสาววิณา เมืองพิล	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
18. นางสาววรรณมน พูระย้า	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
19. นางสาวจุฑาทิพย์ พ่วงซัง	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
20. นางสาวคณิสรา สินอิม	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
21. นางสาววันทนา อุดม	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
22. นางสาวอริญา ทาเหล็ก	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
23. นางสาววานิชชา จำปิมาย	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
24. นางสาวจิตติญา กาใจใส	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย

25. นางสาวศิริดา จัดกลีการ	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
26. นางสาวยอกร พุกทอง	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
27. นางสาวแก้วตา ชูเลิศ	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
28. นางสาวสมฤทัย พ่วงซัง	ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย
29. นายณัฐพงศ์ ศรีเอี่ยม	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
30. นายสุจินต์ ดาขาว	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
31. นางสาวรัตติกาล สถานอุ้น	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
32. นางคำมูล มีอาษา	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
33. นางสาวแฉล้ม เทียงทัศน์	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
34. นายปยุตณภพ ยิ้มแพร	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
35. นายภิรมย์ ศรีสกุล	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
36. นางเกษกนก นิมสุวรรณ	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
37. นางสาวบุษยา เงินงาม	ตำแหน่ง	พนักงานราชการ
38. นายมานิตย์ พูลเอี่ยม	ตำแหน่ง	ครูอัตราจ้าง

ภาคผนวก ง รายชื่อนักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564
ตามกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 65 คน

1. เด็กชายบุญหลาย ศรีบุญทัน	ประเภทความพิการบกพร่องทางการเห็น
2. เด็กหญิงนภัทรปภา อินทรสูตร	ประเภทความพิการบกพร่องทางการเห็น
3. เด็กชายกรรณวัฒน์ มาสง่า	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
4. เด็กชายณัฐพัชร จันฤทธิ์	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
5. เด็กชายธีรพงษ์ จินพิณ	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
6. เด็กชายธีรภัทร ตันพันธ์	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
7. เด็กชายนิติภูมิ ภูวดี	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
8. เด็กชายปฏิภาณ ปิ่นสกุล	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
9. เด็กชายประยุทธ์ พลตรี	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
10. เด็กชายพรหม อ่อนนา	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
11. เด็กชายภัทรกร บุญสะอาด	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
12. เด็กชายวรชาติ จาดเนื่อง	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
13. เด็กชายปฏิภาณ วิงวอน	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
14. เด็กชายวินัย ไม่มีนามสกุล	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
15. เด็กชายสมพร โลหะทัศน์	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
16. เด็กหญิงกัลยา ฤทธิ์เรืองเดช	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
17. เด็กหญิงกาญจนา เพ็ชรผึ้ง	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
18. เด็กหญิงเกศเกล้า ต้นขุนทด	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
19. เด็กหญิงพรปวีณ์ อินทะเรืองศรี	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
20. เด็กหญิงวาสนา อ่อนนา	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
21. เด็กหญิงสินีนุช จันทรีย	ประเภทความพิการบกพร่องทางสติปัญญา
22. เด็กหญิงนวกษมณ จินดา	ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ

23. เด็กชายชัยยงค์ วงศ์ประสิทธิ์ ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
24. เด็กชายณัฐพล ธรรมสังวาลย์ ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
25. เด็กชายนพดล จัดสาริกิจ ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
26. เด็กชายปิยพัทธ์ พันธุ์รอด ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
27. เด็กชายวงศกร แต่งอ่อน ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
28. เด็กชายพงษ์พัทธ์ กงสบุตร ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
29. เด็กชายอัศวดนัย ศาลาผาย ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
30. เด็กชายอิบรอฮีม นนทโกวิท ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
31. เด็กหญิงรังสิญาณ์ ทองสุพรรณ ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
32. เด็กหญิงจิตาพร จันทโรภาส ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
33. เด็กหญิงสิรินดา อินทรพัฒน์ ประเภทความพิการบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
34. เด็กชายพชรดนัย วุฑฒยากร ประเภทความพิการบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
35. เด็กชายแฮร์ลีโอนาร์ด เอมิส ประเภทความพิการบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
36. เด็กชายกรกานต์ บุญยรัตน์ ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก

37. เด็กชายจิรัฐ ตุลยสุกรสิริ	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
38. เด็กชายอัญญศรณณ์ กรียศ	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
39. เด็กชายณพวรรณพ แผ้วสถาน	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
40. เด็กชายณัฐดนัย บัวขาว	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
41. เด็กชายอานนท์ โพธิ์แสน	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
42. เด็กชายณัฐนนท์ คงใจ	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
43. เด็กชายณัฐภัทร์ เสือราบ	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
44. เด็กชายธีรภัทร ชูสินธุ์	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
45. เด็กชายสุริยาวุฒิ สังข์เงิน	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
46. เด็กชายพีรดนัย เฟอร์กชาติ	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
47. เด็กชายชานนท์ โตเพ็ชร	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
48. เด็กชายภรณ์ยู พึ่งรอด	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
49. เด็กชายภูวดล แสนอารีย์	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
50. เด็กชายศุภกิจ แก้วโชติ	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
51. เด็กชายบุญพัฒน์ ยงเขตการณ	ประเภทความพิการบุคคลออทิสติก
52. เด็กชายกมลชนก พุ่มพันธ์	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
53. เด็กชายก้องกล้า กลิ่นษร	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
54. เด็กหญิงกัญญามาศ นาคทอง	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
55. เด็กชายเกรียงศักดิ์ กลิ่งมณี	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
56. เด็กชายจีรพัฒน์ หาญจักแก้ว	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
57. เด็กชายโชคดี วันทา	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
58. เด็กชายอชิระ แสงเมือง	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
59. เด็กชายเอธาน จอร์จแซนด์	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
60. เด็กหญิงนภัสวรรณ จันท์สว่าง	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
61. เด็กหญิงชนิกานต์ สุขรินทร์	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
62. เด็กหญิงธิชานันท์ บุญอินทร์	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน
63. เด็กหญิงพิมพ์ญาดา ชัยชนะ	ประเภทความพิการบุคคลพิการซ้อน

64. เด็กหญิงวชิราภรณ์ คำพันธ์ ประเภหความพิการบุคคลพิการซ้อน
65. เด็กหญิงสุพัชรตรา กุลนาพันธุ์ ประเภหความพิการบุคคลพิ

ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของครอนบาค

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถาม การประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
1. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
4. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
5. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
6. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
7. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครสวรรค์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
8. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
9. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของสภาพปัญหาของศูนย์การศึกษาพิเศษ และมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
10. โครงการฯ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
11. เป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสมและชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
12. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
13. สภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความเหมาะสมและเอื้อต่อโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
14. กิจกรรมของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) แบบสอบถาม การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
1. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็น ความสำคัญ และสนับสนุนการ ดำเนินงานตามโครงการ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
2. ครูมีความตระหนักและเห็น ความสำคัญของโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3. ครูมีความพร้อมในการดำเนิน โครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการ ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
5. งบประมาณมีความเพียงพอและ เหมาะสมในการดำเนินโครงการ	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
6. ความเพียงพอของวัสดุ อุปกรณ์ที่ ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
7. ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมตาม โครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
8. ความเหมาะสมของระยะเวลาใน การดำเนินงานตามโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
9. ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการรับผิดชอบกิจกรรม โครงการชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
10. มีแผนงานการดำเนินงานตาม โครงการอย่างชัดเจน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
11. ศูนย์การศึกษาพิเศษมีกิจกรรม เพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมอัตลักษณ์ อย่างหลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) แบบสอบถาม การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
การวางแผน								
1.มีการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2.มีการวางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินการและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนเหมาะสม และเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4.มีการประชุมกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
การลงมือปฏิบัติ								
5.การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงานทุกกิจกรรม	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	สอดคล้อง
6.มีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
7.การดำเนินกิจกรรม เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
8.ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
9.มีการประสานงานในโครงการฯอย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	สอดคล้อง
การนิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบ								
10.มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศกำกับติดตาม และประเมินผลโครงการฯ อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
11.มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศกำกับติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
12.มีการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
13.มีการประเมินผลและรายงานผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
การปรับปรุง								
14.มีการวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
15.ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการสรุปรายงานผลปัญหา อุปสรรคพร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
16.มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และ ขยายผลสู่เครือข่ายการศึกษาและ ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
17.สร้างขวัญ กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย ผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนร่วมในการ ดำเนินโครงการฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) แบบสอบถาม การประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
ด้านโรงเรียน								
1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษมีแผนพัฒนาคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3. ศูนย์การศึกษาพิเศษมีคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4. ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่าง ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
5. ศูนย์การศึกษาพิเศษสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
6. ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใส	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
7. ศูนย์การศึกษาพิเศษได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงาน ภายในหรือภายนอก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
ด้านผู้บริหาร								
8. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ ด้าน คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
9. ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารงาน ที่เป็นระบบ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
10. ผู้บริหาร บริหารสถานศึกษาด้วย ความโปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบ ได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
11. ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตน เป็น แบบอย่างที่ดี และได้รับการ ยอมรับหรือ ยกย่อง เชิดชูเกียรติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
ด้านครู								
12. ครูมีความรู้ความเข้าใจด้าน คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
13. ครูมีการจัดการเรียนรู้ ปลูกฝัง และประเมินคุณธรรมจริยธรรม นักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
14. ครูมีความสามารถในการเป็น วิทยากรคุณธรรม	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง
15. ครูมีการสร้างเครือข่าย และการมี ส่วนร่วม	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง
16. ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
17. ครูมีความประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
18. ครูได้รับการยอมรับหรือยกย่อง เชิดชูเกียรติจาก บุคคลหน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
ด้านนักเรียน								
19. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
20. นักเรียนมีโครงงานคุณธรรม	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง
21. นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
22. นักเรียนเป็นผู้นำทางด้าน คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
23. นักเรียนสร้างเครือข่าย และการมี ส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
24. นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามคุณอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษา พิเศษเพิ่มขึ้น	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) แบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต								
1.นักเรียนพูดความจริง ไม่โกหก	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง
2.นักเรียนไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4.นักเรียนเป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
5.นักเรียนรู้จักยอมรับผิดเมื่อทำความผิด	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
ด้านความรับผิดชอบ								
6.นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
7.นักเรียนตั้งใจและทำงานให้สำเร็จปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
8.นักเรียนปรับปรุง และพัฒนาการทำงานของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
9.นักเรียนทำงานร่วมกับคนอื่นด้วยความเต็มใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
10.นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
ด้านความพอเพียง								
11.นักเรียนใช้ของใช้ของตนเอง อย่าง ประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแล เป็นอย่างดี	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง
12.นักเรียนใช้ของส่วนรวมอย่าง ประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแล เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
13.นักเรียนรู้จักใช้น้ำ และไฟฟ้าเท่าที่ จำเป็นและปิดไฟทุกครั้งที่ใช้ อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
14.นักเรียนรู้จักการออมเงินในออม สินออมรัก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
15.นักเรียนรู้จักยอมรับและปรับตัว เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
1.ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบแผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายได้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4. ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ จัดสภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
5.ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการมอบหมายหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
6.ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการรับผิดชอบหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
7.ศูนย์การศึกษาพิเศษมีโครงการคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
8.ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
9.ครู นักเรียน ผู้บริหารลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
10.ศูนย์การศึกษาพิเศษฯร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อบรรลुพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	สอดคล้อง
11.ศูนย์การศึกษาพิเศษฯมีองค์ความรู้ นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
12.ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่น นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการโครงการ	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง
13.ผู้บริหารและครูมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีศักยภาพในการทำงานมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
14.นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการพัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ					SUM (N)	IOC	ความ สอดคล้อง
	1	2	3	4	5			
15.ผู้บริหาร ครู นักเรียน และศูนย์ การศึกษาพิเศษได้รับรางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ยอมรับ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามการประเมินด้านบริบทของ
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

	N	%
Cases Valid	30	100.0
Excluded	0	0
Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.80	30

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
A1	4.73	0.45	30
A2	4.87	0.35	30
A3	4.80	0.41	30
A4	4.87	0.35	30
A5	4.93	0.25	30
A6	4.86	0.24	30
A7	4.70	0.53	30
A8	4.90	0.30	30
A9	4.60	0.50	30
A10	4.77	0.43	30
A11	4.67	0.48	30
A12	4.83	0.37	30
A13	4.50	0.50	30
A14	4.70	0.47	30

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถาม การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น
ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

	N	%
Cases Valid	30	100.0
Excluded	0	0
Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.71	30

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
A1	4.87	0.35	30
A2	4.70	0.60	30
A3	4.90	0.40	30
A4	4.83	0.38	30
A5	4.90	0.31	30
A6	4.77	0.43	30
A7	4.93	0.25	30
A8	4.63	0.49	30
A9	4.77	0.57	30
A10	4.80	0.48	30
A11	4.87	0.43	30

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถาม การประเมินด้านกระบวนการ
ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

	N	%
Cases Valid	30	100.0
Excluded	0	0
Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.83	30

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
A1	4.86	0.35	30
A2	4.70	0.60	30
A3	4.90	0.40	30
A4	4.83	0.38	30
B1	4.90	0.31	30
B2	4.77	0.43	30
B3	4.93	0.25	30
B4	4.73	0.58	30
B5	4.92	0.25	30
C1	4.80	0.48	30
C2	4.87	0.43	30
C3	4.83	0.46	30
C4	4.80	0.55	30
D1	4.77	0.57	30

	Mean	Std. Deviation	N
D2	4.83	0.46	30
D3	4.97	0.18	30
D4	4.72	0.45	30

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถาม การประเมินด้านผลผลิต
ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดนครสวรรค์

	N	%
Cases Valid	30	100.0
Excluded	0	0
Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.76	30

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
A1	4.87	0.35	30
A2	4.70	0.60	30
A3	4.90	0.40	30
A4	4.83	0.38	30
A5	4.93	0.25	30
A6	4.80	0.48	30
A7	4.86	0.46	30
B1	4.82	0.39	30
B2	4.80	0.55	30
B3	4.77	0.57	30
B4	4.81	0.48	30

	Mean	Std. Deviation	N
C1	4.97	0.18	30
C2	4.73	0.45	30
C3	4.92	0.23	30
C4	4.72	0.45	30
C5	4.93	0.25	30
C6	4.81	0.45	30
C7	4.79	0.54	30
D1	4.77	0.57	30
D2	4.81	0.44	30
D3	4.98	0.17	30
D4	4.73	0.45	30
D5	4.76	0.42	30
D6	4.92	0.23	30

ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรม
 อัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
 นครสวรรค์

	N	%
Cases Valid	30	100.0
Excluded	0	0
Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.86	30

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
A1	4.90	0.31	30
A2	4.77	0.57	30
A3	4.91	0.40	30
A4	4.83	0.38	30
A5	4.87	0.35	30
B1	4.73	0.45	30
B2	4.92	0.30	30
B3	4.76	0.56	30
B4	4.96	0.18	30
B5	4.87	0.43	30

	Mean	Std. Deviation	N
C6	4.86	0.42	30
C7	4.83	0.46	30
C8	4.80	0.55	30
C9	4.75	0.57	30
C10	4.84	0.45	30

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

	N	%
Cases Valid	30	100.0
Excluded	0	0
Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.82	30

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
A1	4.73	0.45	30
A2	4.87	0.35	30
A3	4.80	0.41	30
A4	4.86	0.34	30
A5	4.93	0.25	30
A6	4.85	0.33	30
A7	4.70	0.53	30
A8	4.87	0.35	30
A9	4.63	0.49	30
A10	4.77	0.43	30
A11	4.67	0.48	30
A12	4.82	0.38	30
A13	4.50	0.51	30
A14	4.84	0.32	30
A15	4.71	0.47	30

ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

แบบสอบถาม

การประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
ตอนที่ 2 การประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question)
3. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามสถานการณ์ที่เป็นจริง

1. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร ☐ ครู ☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

3. อายุ

☐ 20 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 การประเมินด้านบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในรายการที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน
โดยตัวเลขในหัวตารางมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย/
- 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ร.ล	รายการ	ระดับความสอดคล้อง				
		5	4	3	2	1
1	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี					
2	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542					
3	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551					
4	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ					
5	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
6	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ					
7	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์					
8	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน					
9	โครงการฯ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของศูนย์การศึกษาพิเศษ และมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา					

แบบสอบถาม
การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
 - ตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question)
3. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามสถานภาพที่เป็นจริง

1. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร ☐ ครู ☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

3. อายุ

☐ 20 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในรายการที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน
โดยตัวเลขในหัวตารางมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความสอดคล้อง				
		5	4	3	2	1
1	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เห็นความสำคัญ และสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ					
2	ครูมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของโครงการ					
3	ครูมีความพร้อมในการดำเนินโครงการ					
4	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ					
5	งบประมาณมีความเพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินโครงการ					
6	ความเพียงพอของวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ					
7	ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ					
8	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการ					
9	ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบกิจกรรมโครงการชัดเจน					

ที่	รายการ	ระดับความสอดคล้อง				
		5	4	3	2	1
10	มีแผนงานการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน					
11	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบสอบถาม
การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
 ตอนที่ 2 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question)
3. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร และครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามสถานภาพที่เป็นจริง

1. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร ☐ ครู

2. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

3. อายุ

☐ 20 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในรายการที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน
โดยตัวเลขในหัวตารางมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
การวางแผน						
1	มีการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ และแนวทางในการดำเนินโครงการ					
2	มีการวางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ					
3	มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินการและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจน เหมาะสม และเป็นระบบ					
4	มีการประชุมกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์อย่างชัดเจน					
การลงมือปฏิบัติ						
5	การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงานทุกกิจกรรม					
6	มีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์อย่างหลากหลาย					

ที่	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
7	การดำเนินกิจกรรม เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด					
8	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการฯ					
9	มีการประสานงานในโครงการฯอย่างมีประสิทธิภาพ					
การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล						
10	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลโครงการฯ อย่างชัดเจน					
11	มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างชัดเจน					
12	มีการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง					
13	มีการประเมินผลและรายงานผลอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง					
การปรับปรุง						
14	มีการวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง					
15	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการสรุป รายงานผลปัญหาอุปสรรค พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินโครงการ					
16	มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และขยายผลสู่เครือข่ายการศึกษาและชุมชน					

ที่	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
17	สร้างขวัญ กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย ผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบสอบถาม
การประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
 สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check
 List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
 ตอนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
 สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะเป็นมาตราส่วน
 ประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question)
3. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามสถานภาพที่เป็นจริง

1. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร ☐ ครู ☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

3. อายุ

☐ 20 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในรายการที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

โดยตัวเลขในหัวตารางมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์จากการนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านโรงเรียน					
1	ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม					
2	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีแผนพัฒนาคุณธรรม					
3	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.					
4	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง					
5	ศูนย์การศึกษาพิเศษสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม					
6	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใส					
7	ศูนย์การศึกษาพิเศษได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติ จากหน่วยงานภายในหรือภายนอก					
	ด้านผู้บริหาร					
8	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม					
9	ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ					

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
10	ผู้บริหาร บริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็น ธรรมตรวจสอบได้					
11	ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และ ได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ					
	ด้านครู					
12	ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม					
13	ครูมีการจัดการเรียนรู้ ปลุกฝัง และประเมินคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน					
14	ครูมีความสามารถในการเป็นวิทยากรคุณธรรม					
15	ครูมีการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม					
16	ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
17	ครูมีความประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้าน คุณธรรม					
18	ครูได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจาก บุคคลหน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก					
	ด้านนักเรียน					
19	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม					
20	นักเรียนมีโครงงานคุณธรรม					
21	นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
22	นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม					
23	นักเรียนสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม					
24	นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรม อัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

**แบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินเพื่อประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจำนวน 2 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน
 ตอนที่ 2 การประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
3. ผู้ประเมิน คือ ครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนที่รับการประเมิน

1. ชื่อ – นามสกุล
2. ประเภทความพิการ

ตอนที่ 2 การประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เห็นว่าตรงกับความคิดเห็น หรือเห็นด้วยในการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุดและตอบให้ครบทุกข้อ โดยแบ่งระดับพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน เชื่อมโยงกับความถี่ในการปฏิบัติตนของนักเรียน มีเกณฑ์ ดังนี้

5	หมายถึง มีการปฏิบัติทุกครั้ง
4	หมายถึง มีการปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
3	หมายถึง มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง
2	หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยครั้ง
1	หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติเลย

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต						
1.	นักเรียนพูดความจริง ไม่โกหก					
2.	นักเรียนไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต					
3.	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียน					
4.	นักเรียนเป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่น					
5.	นักเรียนรู้จักยกยอรับเมื่อทำความผิด					
ด้านความรับผิดชอบ						
6.	นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
7.	นักเรียนตั้งใจและทำงานให้สำเร็จ ปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ					
8.	นักเรียนปรับปรุง และพัฒนาการทำงานของตนเอง					
9.	นักเรียนทำงานร่วมกับคนอื่นด้วยความเต็มใจ					
10.	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ					
ด้านความพอเพียง						
11.	นักเรียนใช้ของใช้ของตนเอง อย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลเป็นอย่างดี					
12.	นักเรียนใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลเป็นอย่างดี					
13.	นักเรียนรู้จักใช้น้ำ และไฟฟ้าเท่าที่จำเป็น และปิดน้ำปิดไฟทุกครั้งที่ใช้					
14.	นักเรียนรู้จักการออมเงินในกิจกรรมออมเงินออมรัก					
15.	นักเรียนรู้จักยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

**แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
 - ตอนที่ 2 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question)
3. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร และครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามสถานภาพที่เป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. สถานภาพ

☐ ผู้บริหาร

☐ ครู

☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ ผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพร. ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในรายการที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน
โดยตัวเลขในหัวตารางมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทราบ แผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ					
2	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง					
3	ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายได้ตอบอย่าง มีสัมมาคารวะ					
4	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ จัดสภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษา พิเศษสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย					
5	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการมอบหมายหน้าที่ในการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรม					
6	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการรับผิดชอบหน้าที่ตามที่ได้รับ มอบหมาย					
7	ศูนย์การศึกษาพิเศษมีโครงการคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่ ทุกคน มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ					
8	ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ					
9	ครู นักเรียน ผู้บริหารลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
10	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ร่วมมือกัน ปฏิบัติงานเพื่อบรรจุดุพัตริกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ					
11	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ มีองค์ความรู้ นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน					
12	ศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้สถานศึกษาอื่น นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการโครงการ					
13	ผู้บริหารและครูมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีศักยภาพในการทำงานมากขึ้น					
14	นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่ดีขึ้น และมีผลการพัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เพิ่มขึ้น					
15	ผู้บริหาร ครู นักเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ได้รับรางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นที่ยอมรับ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข หนังสือเชิญและหนังสือขอความอนุเคราะห์

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๓๒๐/ว๑๑๘

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
๖๒ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือประเมินโครงการ

จำนวน ๖ ชุด

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีความประสงค์จะทำการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลมาใช้ในการประเมินโครงการ

ในการนี้ ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงความรู้ ความสามารถ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการประเมินโครงการครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือประเมินโครงการครั้งนี้ จึงเรียนขอคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางกาญจนา ฮวดศรี)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มบริหารงานทั่วไป

โทร. ๐-๕๖๒๕๕-๕๐๐

โทรสาร ๐-๕๖๒๕๕๕๐๗

ส่งหนังสือตามรายชื่อแนบ

1. ดร.เกตอรอินท์ พิทักษ์โคชนากุล ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาพิเศษ
2. ดร.สุวิษฐา ชินธนาชุกิจ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 50
จังหวัดขอนแก่น
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
3. ดร.กิตติเชษฐ์ อักษร ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
4. ผศ.ดร.บุญล้อม ดำรงวิเศษ หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษคณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ
5. ดร.จารุวรรณ นาดัน อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือประเมินโครงการเพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการประเมินโครงการ (Try out)

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๓๒๐/๑๒๓

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
๖๒ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือประเมินโครงการเพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการประเมินโครงการ (Try Out)

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุทัยธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือประเมินโครงการ

จำนวน ๖ ชุด

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้ประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลมาใช้ในการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีความประสงค์ทดลองใช้เครื่องมือประเมินโครงการ เพื่อหาความเชื่อมั่นในการศึกษาครั้งนี้ จึงขอความอนุเคราะห์หน่วยงานของท่านอำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๓๐ คน และขอความอนุเคราะห์ส่งข้อมูลมาที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางกาญจนา ฮวดศรี)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มบริหารงานทั่วไป

โทร. ๐-๕๖๒๕๕-๕๐๐

โทรสาร ๐-๕๖๒๕๕๕๐๗

ภาคผนวก ข การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๓๒๐/ว ๓๐๒

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
๖๒ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทุกแห่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. บทคัดย่อผลงานทางวิชาการ เรื่อง การประเมินโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
๒. หนังสือตอบรับ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางกาญจนา ฮวดศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดทำเอกสารทางวิชาการ เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมกันนี้

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวมายังหน่วยงานของท่าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในหน่วยงานของท่านต่อไป และเมื่อหน่วยงานของท่านได้รับเอกสารดังกล่าวแล้ว ขอความอนุเคราะห์ตอบรับเอกสาร ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นางกาญจนา ฮวดศรี)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐-๕๖๒๕๕-๕๐๐

โทรสาร ๐-๕๖๒๕๕๕๐๗

สำนักงานเว็บไซต์ครูบ้านนอกดอทคอม
ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร
จังหวัดมุกดาหาร 49000

ใบตอบรับการเผยแพร่ผลงาน 27 ส.ค. 2565

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่บทความ

เรียน ผู้เผยแพร่ผลงาน (คุณชมพูนุท สนสกุล)

ตามที่ท่านได้ส่งข้อมูลบทความ เพื่อดำเนินการเผยแพร่บนเว็บไซต์ ครูบ้านนอกดอทคอม (www.kroobannok.com) เมื่อ 27 ส.ค. 2565 เพื่อพิจารณาเผยแพร่นั้น

ทางเว็บไซต์ครูบ้านนอกดอทคอม ขอรับรองว่า ข้อมูลของท่านได้เผยแพร่บนเว็บไซต์ ครูบ้านนอกดอทคอมแล้ว รายละเอียดดังนี้

ที่อยู่อ้างอิงในการเผยแพร่ : http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=18489

วันที่ดำเนินการเผยแพร่ : 27 ส.ค. 2565

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่เผยแพร่แล้วของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ เพื่อเป็นแนวทาง และประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา และขออวยพรให้ท่านมีแต่ความสุขความเจริญสืบไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอดิสรุ ก้อนคำ)
ผู้จัดทำเว็บไซต์ ครูบ้านนอกดอทคอม

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์

26 ส.ค. 2565 • 🕒 • 🌐

เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2565 นางกาญจนา ฮวดศรี ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดทำ วิจัยและพัฒนา ผลงานทางวิชาการ เรื่อง "รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูด้านการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์" และ "การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์"

ในการนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ขอเผยแพร่ ผลงานทางวิชาการดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ต่อไป

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๓๒๐/ว ๓๐๒

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
๖๒ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทุกแห่ง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. บทคัดย่อผลงานทางวิชาการ เรื่อง การประเมินโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
๒. หนังสือตอบรับ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางกาญจนา ฮวดศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดทำเอกสารทางวิชาการ เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมกันนี้

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวมายังหน่วยงานของท่าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในหน่วยงานของท่านต่อไป และเมื่อหน่วยงานของท่านได้รับเอกสารดังกล่าวแล้ว ของความอนุเคราะห์ตอบรับเอกสาร ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นางกาญจนา ฮวดศรี)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐-๕๖๒๕๕-๕๐๐

โทรสาร ๐-๕๖๒๕๕๕๐๗

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๗๑๐/๒๑๘

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสระแก้ว
๕๙๗/๕๐ หมู่ที่ ๓ ถนนสุวรรณศร
ต.ท่าเกษม อ.เมืองสระแก้ว จ.สระแก้ว
๒๗๐๐๐

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

อ้างถึง หนังสือศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๓๒๐/๓๐๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง นางกาญจนา ฮวดศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา
การพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เรื่อง การประเมิน
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้เผยแพร่ผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวมายังศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสระแก้ว นั้น

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสระแก้ว ได้รับหนังสือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว และได้นำผลงานดังกล่าวไปใช้พัฒนาคุณภาพงานวิชาการและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน
เพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับหน่วยงาน และผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ

(นางสาวน้ำเพชร คงเพชรศักดิ์)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระแก้ว

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้าพเจ้า นางสาวนันเพ็ชร...คงเพชรศักดิ์...ตำแหน่ง...ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ..ประจำจังหวัดสระแก้ว...สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ...ได้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้วิจัย คือ นางกาญจนา ฮวดศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานทางวิชาการ ดังนี้

ด้านคุณภาพของผลงานทางวิชาการที่เผยแพร่

- ☒ มีความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ
- ☒ มีความถูกต้องตามหลักทางวิชาการ
- ☒ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ประโยชน์ของผลงานทางวิชาการที่เผยแพร่

- ☒ เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นางสาวนันเพ็ชร คงเพชรศักดิ์)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระแก้ว

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๔๐/๕๐๘

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกำแพงเพชร
เลขที่ ๔๐๕ หมู่ ๑๑ ตำบลหนองปลิง
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ๖๒๐๐๐

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

อ้างถึง หนังสือศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๓๒๐/๓๐๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง นางกาญจนา ฮวดศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวมายังศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกำแพงเพชร นั้น

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกำแพงเพชร ได้รับหนังสือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว และจะนำผลงานดังกล่าวไปเผยแพร่แก่หน่วยงานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวปาริชาติฯ ทัศนิตะ)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกำแพงเพชร

สำนักงาน

โทร. ๐ ๕๕๘๔ ๑๕๓๙

โทรสาร ๐ ๕๕๘๔ ๑๖๙๙

โทรศัพท์มือถือ ๐๘ ๖๔๔๘ ๓๑๑๓

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้าพเจ้า นางสาวปภากรติยา พะนิติยะ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
กำแพงเพชร สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เรื่อง การประเมิน
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัด สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ โดยผู้วิจัย คือ นางกาญจนา ฮวดศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานทาง

วิชาการ ดังนี้

ด้านคุณภาพของผลงานทางวิชาการที่เผยแพร่

- ☒ มีความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ
- ☒ มีความถูกต้องตามหลักทางวิชาการ
- ☐ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ประโยชน์ของผลงานทางวิชาการที่เผยแพร่

- ☒ เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นางสาวปภากรติยา พะนิติยะ)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกำแพงเพชร

ตำแหน่ง

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๔๕๐/๒๐๙

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพิจิตร
๒๗/๑๔๔ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดพิจิตร ๒๖๐๐๐

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

อ้างถึง หนังสือศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๓๒๐/๓๐๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง นางกาญจนา ฮวดศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวมายังศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพิจิตร นั้น

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพิจิตร ได้รับหนังสือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว และได้นำผลงานดังกล่าวไปใช้พัฒนาคุณภาพงานวิชาการ และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับหน่วยงาน และผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิทยา นุ่มโนม)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพิจิตร

งานธุรการ กลุ่มบริหารทั่วไป

☎ ๐๕๖ - ๙๙๐๔๓๓

☎ ๐๕๖ - ๙๙๐๔๓๒

E-mail : special.phichit@gmail.com

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้าพเจ้า นายวิทยา นุ่มเฒ่า ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพิจิตร.....
สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เรื่อง การประเมินโครงการ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
โดยผู้วิจัย คือ นางกาญจนา ฮวดศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัด
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานทางวิชาการ ดังนี้

ด้านคุณภาพของผลงานทางวิชาการที่เผยแพร่

- ☒ มีความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ
- ☒ มีความถูกต้องตามหลักทางวิชาการ
- ☒ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ประโยชน์ของผลงานทางวิชาการที่เผยแพร่

- ☒ เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....
.....
.....

ลงชื่อ

(นายวิทยา นุ่มเฒ่า)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพิจิตร

**ภาคผนวก ด โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
นครสวรรค์ และคำสั่งแต่งตั้งคณะดำเนินงาน**

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

โครงการ	โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
ลักษณะโครงการ	โครงการต่อเนื่อง
ผู้บริหารโครงการ	นางกาญจนา ฮวดศรี
ผู้รับผิดชอบโครงการ	กลุ่มบริหารงานวิชาการ
สนองจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ	ข้อที่ 2 การพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคง
สนองนโยบาย สพฐ.	นโยบายที่ 2 ด้านโอกาส
สนองกลยุทธ์ศาสตร์ของ ศสศ.	กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเพื่อ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส
สนองกลยุทธ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ	กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
สนองมาตรการส่งเสริมศูนย์การศึกษาพิเศษ	กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อที่ 4 พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์
สนองมาตรฐานการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ	มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน
ระยะเวลาดำเนินการ	ตลอดปีการศึกษา 2564

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไปความมุ่งหมายและหลักการ ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้

จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

สำหรับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 – 2564 มีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางรากฐานการพัฒนาคนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีแนวทางการพัฒนาข้อที่ 3.1 ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ รวมทั้งเร่งสร้างสภาพแวดล้อมภายในและโดยรอบสถานศึกษาให้ปลอดจากอบายมุขอย่างจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 – 2564 ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพและด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมโดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความรู้สึกลึกซึ้งติดชอบชั่วดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรมโดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากลที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติในการนำนโยบายมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นค่านิยมพื้นฐานสำหรับการยึดถือและประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคม เป็นเครื่องมือสร้างความมั่นคงทางจิตใจ สร้างระเบียบวินัยให้แก่คนในชาติสร้างความเจริญทางจิตใจให้แก่มนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญของความมั่นคงผาสุกของสังคมและประเทศชาติ หากคนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ย่อมจะส่งผลเสียหายแก่สังคม การที่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขขึ้นอยู่กับคนใน

สังคมนั้นได้รับการปฏิบัติแต่สิ่งที่ตั้งตามประเพณีปฏิบัติจนเกิดความเคยชินต่อการกระทำที่ดีตลอดจนทำให้เกิดความสุข ความพึงพอใจให้กับตนเอง และทำให้เกิดสันติสุขต่อสังคมและประเทศชาติ จากผลการดำเนินงานกลุ่มบริหารงานวิชาการได้รายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ในปีการศึกษา 2563 พบว่าผลการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน พบว่า ด้านโรงเรียน ควรจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม และเหมาะสมแก่เด็กพิการ ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องและสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้มแข็ง ควรเข้าร่วมการคัดเลือกโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว ด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารควรนำหลักการบริหารที่เป็นระบบมาใช้บริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้อย่างมีระบบและสามารถเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานหรือเครือข่ายนำไปใช้ได้ ผู้บริหารควรเข้าร่วมการคัดเลือกเพื่อให้ได้รับรางวัลด้านคุณธรรม ด้านครู พบว่า ครูควรจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่สอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย และสามารถสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้านนักเรียน พบว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และความรับผิดชอบ โดยจัดโครงการคุณธรรม และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ให้กับนักเรียนที่หลากหลายเพื่อส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพความพิการของนักเรียนที่ค่อนข้างมีความรุนแรง นักเรียนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมได้ทุกคน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาขาดการดูแลเอาใจใส่การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2563) และจากรายงานผลการประเมินตนเองของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2563 มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 100 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด แต่ยังมีจุดที่ควรพัฒนา คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้ผู้เรียนอย่างหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง เหมาะสมกับเด็กพิการ ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น หรือแสดงออกที่ส่งเสริมความเป็นไทยตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พบว่าผลการประเมินของผู้เรียน ร้อยละ 94.33 ผ่านการประเมินและสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด แต่

ผลการประเมินเฉลี่ยต่ำกว่าปีการศึกษา 2562 ซึ่งควรพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ มาตรฐานที่ 2 ด้านการบริหารจัดการ พบว่าจุดที่ควรพัฒนา การดำเนินงานโครงการแต่ละโครงการควรนำรูปแบบการประเมินโครงการที่เป็นระบบแบบแผนมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ พิจารณาตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาและดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2563)

ดังนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2564 โดยมีแนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมีการจัดทำโครงการงานคุณธรรม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านความรับผิดชอบ และดำเนินงานโครงการตามแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
2. เพื่อให้ให้นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์
3. เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

เป้าหมายของโครงการ

ด้านปริมาณ

1. นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 65 คน
2. ผู้บริหารและครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 38 คน
3. ผู้ปกครอง จำนวน 65 คน
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

ด้านคุณภาพ

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อยู่ในระดับมากขึ้นไป
2. นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ร้อยละ 80 มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ อยู่ในระดับมากขึ้นไป
3. ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากขึ้นไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นวางแผน

1. ศึกษาวิเคราะห์นโยบายที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ปีการศึกษาที่ผ่านมาจากข้อมูลสารสนเทศจากการรายงานผลการดำเนินงานโครงการ รายงานการประเมินตนเองศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2563
2. วิเคราะห์นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดเกี่ยวกับกับการดำเนินการด้านโรงเรียนคุณธรรม
3. ประเมินบริบท (Context Evaluation) โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เพื่อประเมินความพร้อมความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
4. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
5. ประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดกรอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
6. ร่วมกันวางแผน และกำหนดปฏิทินการดำเนินงานตามกิจกรรม

ขั้นลงมือปฏิบัติ

ลงมือปฏิบัติตามโครงการตามแผนงาน กิจกรรม และกรอบของมาตรฐานของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

1. ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน
2. ดำเนินโครงการห้องเรียนคุณธรรม จำนวน 6 ห้องเรียน
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

- 1) กิจกรรมเสริมสร้างเด็กดีมีความซื่อสัตย์
- 2) กิจกรรมนิทานเด็กดี
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ
 - 1) กิจกรรมปิดน้ำ ปิดไฟ
 - 2) กิจกรรมห้องสวยด้วยมือเรา
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความพอเพียง
 - 1) กิจกรรมออมเงินออม
 - 2) กิจกรรมทานอาหารหมดจาน

ขั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

1. ผู้บริหารและครู นิเทศ กำกับ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างและหลังดำเนินกิจกรรม

2. ประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

3. ตรวจสอบและประเมินผลผลิตของโครงการเมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ

ขั้นปรับปรุง

1. รวบรวมผลการประเมินทั้งในระหว่างการดำเนินโครงการและสิ้นสุดโครงการมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสรุปปัญหา อุปสรรค และภาพสำเร็จในการดำเนินโครงการ

2. ประชุมเพื่อชี้แจงคณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรายงานผลที่เกิดจากการดำเนินงานเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนางานต่อไป

ปฏิทินการดำเนินโครงการ

กิจกรรม	งบประมาณ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและบริบทของศูนย์โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินงานปีที่ผ่านมา วิเคราะห์นโยบายต้นสังกัดและประเมินด้านบริบท	-	พฤษภาคม 2564	ผู้บริหาร และครู
2.ประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อศึกษาความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินโครงการ	-	มิถุนายน 2564	ผู้บริหาร และครู

กิจกรรม	งบประมาณ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
3.แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ประชุมและร่วมกัน วางแผน	-	มิถุนายน 2564	ผู้บริหารและครู
4.ลงมือปฏิบัติตามโครงการ แผนงาน กิจกรรม และกรอบมาตรฐานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ			
4.1 ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้าน ผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน	-	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
4.2 ดำเนินโครงการห้องเรียนคุณธรรม จำนวน 6 ห้องเรียน	6,000	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
4.3 กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตาม คุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 1) กิจกรรมเสริมสร้างเด็กดีมีความซื่อสัตย์ 2) กิจกรรมนิทานเด็กดี	2,000	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
4.4 กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตาม คุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ 1) กิจกรรมปิดน้ำ ปิดไฟ 2) กิจกรรมห้องสวยด้วยมือเรา	2,000	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
4.5 กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตาม คุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความพอเพียง 1) กิจกรรมออมเงินออมรัก 2) กิจกรรมทานอาหารหมดจาน	2,000	กรกฎาคม 2564 ถึง มีนาคม 2565	ผู้รับผิดชอบ โครงการและ คณะกรรมการ
5.การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลและ ประเมินด้านกระบวนการ	-	มีนาคม 2565	ผู้บริหารและครู
6.ประเมินด้านผลผลิต	-	เมษายน 2565	ผู้บริหาร ครู และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
7.การปรับปรุงแก้ไขและสรุปรายงานผลโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	1,000	เมษายน 2565	ผู้บริหาร ครู และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ระยะเวลาดำเนินงาน

พฤษภาคม 2564 - เมษายน 2565

งบประมาณ

งบประมาณ 13,000 บาท จากเงินงบประมาณ โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หน่วยงาน/ผู้เกี่ยวข้อง

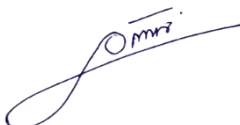
1. ผู้บริหาร
2. ครู
3. นักเรียน
4. ผู้ปกครอง
5. คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ

การประเมินโครงการ

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อยู่ในระดับมากขึ้นไป	สอบถาม	แบบสอบถาม
นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์	ประเมินพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรม
ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์	สอบถาม	แบบสอบถาม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการตามกรอบมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
2. นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ที่เพิ่มขึ้น
3. ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ลงชื่อ

ผู้เสนอโครงการ

(นายอนุรักษ์ สิงห์กลิ่น)

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ

ลงชื่อ

ผู้เห็นชอบโครงการ

(นางสาวชมพูนุท สनสกุล)

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ลงชื่อ

ผู้อนุมัติโครงการ

(นางกาญจนา ฮวดศรี)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ภาคผนวก ต คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำสั่ง ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ที่ ๒๔/๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา ๒๕๖๔

ด้วย ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินการจัดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ๒) เพื่อให้ นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ๓) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ดังต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการอำนวยการ

๑) นางกาญจนา ฮวดศรี	ผู้อำนวยการ	ประธานกรรมการ
๒) นางสาวชมพูนุท สนสกุล	รองผู้อำนวยการ	รองประธานกรรมการ
๓) นางเพ็ญทิพย์ เรืองบุญธรรมครู คศ.๒		กรรมการ
๔) นางสาวณิศา มาตราษ	ครู คศ.๒	กรรมการ
๕) นายปรีวัตร สำงัญ้านาง	ครู คศ.๑	กรรมการ
๖) นายอนุรักษ์ สิงห์กลิ่น	ครู คศ.๒	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ให้คำปรึกษา ดูแลอำนวยความสะดวก สนับสนุน ให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและแนวทางที่กำหนด

๒. คณะกรรมการ...

๒. คณะกรรมการดำเนินงาน

๑) นางกาญจนา ชวดศรี	ผู้อำนวยการ	ประธานกรรมการ
๒) นางสาวชมพูนุท สนสกุล	รองผู้อำนวยการ	รองประธานกรรมการ
๓) นางภณิดา มาตราช	ครู คศ.๒	กรรมการ
๔) นายปรีวัตร สำงหล้านาง	ครู คศ.๑	กรรมการ
๕) นายกิตติศักดิ์ เชื้อนวงศ์	ครู คศ.๑	กรรมการ
๖) นางสาววิศยา ทองดี	ครู คศ.๑	กรรมการ
๗) นายอนุรักษ์ สิงห์กลิ่น	ครู คศ.๒	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ดำเนินการวางแผนศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและบริบทของศูนย์ฯ แต่งตั้งคณะกรรมการตามโครงการ ประสานงาน ให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๓. คณะกรรมการดำเนินการกิจกรรมตามกรอบมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ๔ ด้าน

๑) นางสาวชมพูนุท สนสกุล	รองผู้อำนวยการ	ประธานกรรมการ
๒) นางเทียนทิพย์ เรืองบุญธรรม	ครู คศ.๒	กรรมการ
๓) นางสาวสุพิชญา กรืออักษร	ครู คศ.๒	กรรมการ
๔) นายชุมแพ ทองเนื้อแปด	ครู คศ.๒	กรรมการ
๕) นางสาวภณิดา มาตราช	ครู คศ.๒	กรรมการ
๖) นายพัลลภ การินทร์	ครู คศ.๑	กรรมการ
๗) นางสาวจริยพร แต่งชุด	ครู คศ.๑	กรรมการ
๘) นายกิตติศักดิ์ เชื้อนวงศ์	ครู คศ.๑	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ วางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน ให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๔. คณะกรรมการดำเนินการโครงการห้องเรียนคุณธรรม

๑) นายปรีวัตร สำงหล้านาง	ครู คศ.๑	ประธานกรรมการ
๒) นางสาววิศยา ทองดี	ครู คศ.๑	กรรมการ
๓) นางสาววันเพ็ญ ทองดี	ครู คศ.๑	กรรมการ
๖) นายมานิตย์ พูลเอี่ยม	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
๗) นางกาญจนา บุญรักษา	ครู คศ.๑	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ วางแผนและดำเนินการโครงการห้องเรียนคุณธรรม จำนวน ๖ ห้องเรียน ให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๕. คณะกรรมการ

๕. คณะกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์

๕.๑ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต “กิจกรรมเสริมสร้างเด็กดี”

๑) นายอนุรักษ์ สิงห์กลิ่น	ครู คศ.๒	ประธานกรรมการ
๒) นางสาววิณา เมืองพล	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๓) นายสุจินต์ ดาฉาว	พนักงานราชการ	กรรมการ
๔) นางสาวแฉล้ม เทียงทัศน์	พนักงานราชการ	กรรมการ
๕) นางพนิดา อุทธา	ครู คศ.๑	กรรมการและเลขานุการ

๕.๒ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต “กิจกรรมนิทานเด็กดี”

๑) นางสาวคณิสสา สีนอ้ม	ครูผู้ช่วย	ประธานกรรมการ
๒) นางสาวจุฑาทิพย์ พ่วงซัง	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๓) นางสาววรรณชน พุระย้า	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๔) นายภิรมย์ ศรีสกุล	พนักงานราชการ	กรรมการและเลขานุการ

๕.๓ ด้านความรับผิดชอบ “กิจกรรมปิดน้ำปิดไฟ”

๑) นางสาววนิชชา จำพินาย	ครูผู้ช่วย	ประธานกรรมการ
๒) นางสาววันทนา อุดม	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๓) นางเกษกนก นิมสุวรรณ	พนักงานราชการ	กรรมการ
๔) นางสาวอริญา ทาเหล็ก	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ

๕.๔ ด้านความรับผิดชอบ “กิจกรรมห้องสวยด้วยมือเรา”

๑) นางสาวยอกร พุกทอง	ครูผู้ช่วย	ประธานกรรมการ
๒) นางสาวบุษยา เงินงาม	พนักงานราชการ	กรรมการ
๓) นางสาวศิรดา จัดกสิการ	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๔) นางสาวฐิติญา กาใจใส	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ

๕.๕ ด้านความพอเพียง “กิจกรรมออมเงินออมรัก”

๑) นางสาวแก้วตา ชูเลิศ	ครูผู้ช่วย	ประธานกรรมการ
๒) นายณัฐพงศ์ ศรีเอี่ยม	พนักงานราชการ	กรรมการ
๓) นายปณณภพ ยิ้มแพร่	พนักงานราชการ	กรรมการ
๔) นางสาวสมฤทัย พ่วงซัง	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ

๕.๖ ด้านความพอเพียง.../

- ๔ -

๕.๖ ด้านความพอเพียง “กิจกรรมทานอาหารหมดจาน”

- ๑) นางสาวศุภัญญา สาระไกร ครูผู้ช่วย ประธานกรรมการ
- ๒) นางคำมูล มีอาษา พนักงานราชการ กรรมการ
- ๓) นางสาวรัตติการ สถานอุ้น พนักงานราชการ กรรมการ
- ๔) นางสาวสุวรรณา แก้วหานาม ครู คศ.๑ กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ปฏิบัติงานตามแผนงาน รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา ข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ จนเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ

๔. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

- ๑) นายชุมแพ ทองเนื้อแปด ครู คศ.๒ ประธานกรรมการ
- ๒) นางสาวภณิดา มาตราช ครู คศ.๒ กรรมการ
- ๓) นายพัลลภ การินทร์ ครู คศ.๑ กรรมการ
- ๔) นายณัฐพงศ์ ศรีเอี่ยม พนักงานราชการ กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ดำเนินการเตรียมวัสดุอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมตามโครงการฯ ทุกช่องทางการประชาสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่อง

๕. คณะกรรมการฝ่ายอาคารสถานที่

- ๑) นายพัลลภ การินทร์ ครู คศ.๑ ประธานกรรมการ
- ๒) นางสาววิศยา ทองดี ครู คศ.๑ กรรมการ
- ๓) นางสาวศิริดา จัดกลีการ ครูผู้ช่วย กรรมการ
- ๔) นางสาวแก้วตา ชูเลิศ ครูผู้ช่วย กรรมการ
- ๕) นายสุจินต์ ดาฉาว พนักงานราชการ กรรมการ
- ๖) นางสาวรัตติการ สถานอุ้น พนักงานราชการ กรรมการ
- ๗) นายมานิตย์ พูลเอี่ยม ครูอัตราจ้าง กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ให้สะอาด เรียบร้อยและพร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด นครสวรรค์

๖. คณะกรรมการฝ่ายการเงิน

- ๑) นางเทียนทิพย์ เรืองบุญธรรม ครู คศ.๒ ประธานกรรมการ
- ๒) นางสาวแก้วตา ชูเลิศ ครูผู้ช่วย กรรมการ
- ๓) นายชุมแพ ทองเนื้อแปด ครู คศ.๒ กรรมการ
- ๔) นางสาวจุฑาทิพย์ พ่วงซัง ครูผู้ช่วย กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง เบิกจ่ายเงินตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการสรุปและจัดทำรายงานการใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมโครงการ

๗. คณะกรรมการ...

- ๕ -

๗. คณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม

๑) นางกาญจนา ฮวดศรี	ผู้อำนวยการ	ประธานกรรมการ
๒) นางสาวชมพูนุท สนสกุล	รองผู้อำนวยการ	กรรมการ
๓) นายอนุรักษ์ สิงห์กลิ่น	ครู คศ.	กรรมการ
๔) นางสาวยอกร พุกทอง	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ดำเนินการนิเทศ กำกับ และติดตาม ให้คำปรึกษาเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ จนเสร็จสิ้นโครงการ

๘. คณะกรรมการสรุปและประเมินผลโครงการ

๑) นางกาญจนา ฮวดศรี	ผู้อำนวยการ	ประธานกรรมการ
๒) นางสาวชมพูนุท สนสกุล	รองผู้อำนวยการ	กรรมการ
๓) นางสาวจริยพร แดงขุด	ครู คศ.๑	กรรมการ
๔) นายปรีวัตร สำงัญานาง	ครู คศ.๑	กรรมการ
๕) นางสาวสุกัญญา สาระไกร	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๖) นางสาวอริญา ทาเหล็ก	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๗) นางสาววานิชชา จำพิมาย	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๘) นายอนุรักษ์ สิงห์กลิ่น	ครู คศ.๒	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ดำเนินการประเมินผลโครงการ ทุกขั้นตอนตามที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการจนเสร็จสิ้นโครงการ

ขอให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจวิริยะอุตสาหะ เพื่อให้ผลงานสำเร็จลุล่วง และมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๖ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงชื่อ

(นางกาญจนา ฮวดศรี)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ภาคผนวก ถ ภาพการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดนครสวรรค์

กิจกรรมออมเงินออมรัก

กิจกรรมทานอาหารหมดจาน

กิจกรรมปิดน้ำปิดไฟ

กิจกรรมห้องสวยด้วยมือเรา

กิจกรรมเสริมสร้างเด็กดีมีความซื่อสัตย์

กิจกรรมนิทานเด็กดี

การตรวจสอบและยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว

การตรวจสอบและยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว

ภาคผนวก ท รางวัลและการยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับ

รางวัลของสถานศึกษา

ผ่านการตรวจสอบและยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ ๒ ดาว

ผ่านการตรวจสอบและยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว

รางวัลของผู้บริหาร

ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติรางวัล “ผู้บริหารสถานศึกษาดีของแผ่นดินชั้นพื้นฐาน”
จากโครงการเครือข่ายครูดีของแผ่นดิน เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท

รางวัลของครู

ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติรางวัล “ ครูดีของแผ่นดินชั้นพื้นฐาน ”
จากโครงการเครือข่ายครูดีของแผ่นดิน เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท

ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติรางวัล “ ครูดีของแผ่นดิน (ครูชน คนคุณธรรม) ชั้นที่ 5 ”
จากโครงการเครือข่ายครูดีของแผ่นดิน เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท

รางวัลของนักเรียน

ได้รับรางวัล “ เด็กดีของแผ่นดินชั้นพื้นฐาน ”

จากโครงการเด็กดีของแผ่นดิน (Z-iDol)

ประวัติผู้ประเมิน

ชื่อ - สกุล	นางกาญจนา ฮวดศรี
วัน เดือน ปีเกิด	26 มกราคม 2522
ที่อยู่ปัจจุบัน	252/152 หมู่ 1 ถ.นเรศวร ต.เขาสามยอต อ.เมือง จ.ลพบุรี 1500 โทรศัพท์ 086-45295632
การศึกษา	- พ.ศ. 2541 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช. วิทยาลัยอาชีวศึกษาแพร่ - พ.ศ. 2543 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาแพร่ - พ.ศ. 2545 ปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ สาขาการจัดการทั่วไป (การบัญชี) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง - พ.ศ. 2548 ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี - พ.ศ. 2552 ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง - พ.ศ. 2563 ถึงปัจจุบัน กำลังศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
การรับราชการ	- พ.ศ. 2548 ครูผู้ช่วย ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสิงห์บุรี - พ.ศ. 2550 ครู คศ.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสิงห์บุรี - พ.ศ. 2551 ครู คศ.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี - พ.ศ. 2553 รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี - พ.ศ. 2556 รองผู้อำนวยการชำนาญการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี - พ.ศ. 2556 ผู้อำนวยการชำนาญการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ - พ.ศ. 2560 ถึงปัจจุบันผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์

ผลงานวิชาการ

1. การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการให้บริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี
2. รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมและเรียนรวมของสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์